

מערכות

אדר ב' תשכ"ה - מרס 1965 . קס"ו

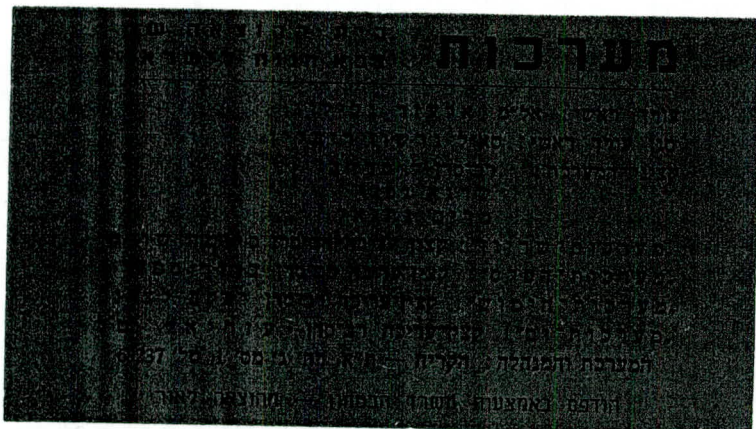
מערכות

תוכן הענינים

2	מי ומה בחוברת?
3	למול אתגרי 1965 (מתוך הרצאה) ש. פרס
4	"הדים"
5	אלוף י. הרכבי על אכידות הערבים ב-1948
	אופקים ומכנות
12	ל. ביטון מלחמתו הגרעינית של דלפון
15	פ. ג'ונסון טילים פרימיטיביים — מה לקהיהם?
	בימים אלה — לפני... שנים
18	סא"ל מ. גיחון ההי"ל — במתקפת האביב 1945 באיטליה
22	"הדים"
23	מטומי ההרתעה וטיליה — מה העצה לשליטה בה? א. וילסון
27	"הדים"
28	מה חדש בספרי "מערכות"?
	בשדה ההרבה
29	סא"ל ש. גבעולי צבא ארץ-העירור
32	מאת "סוקר" לשידוד מערכות בבסיסי האימון האמריקאיים
36	מפקדי צנחנים סובייטיים מספרים על לקחיהם
38	מתקן יחידתי לאימונים בצניחה — בברה"מ
39	סא"ל נפתלי תגובות — על שיטת אימון חדשה
40	צליחת מכשולי מים — נוסח סובייטי
42	דפי חי"ר
44	בלשון נקיה
44	מה צפוי בחוברות "מערכות"
	קלע ופגע
45	א. פורת הקליעה — ספורט או כורח בטחוני?
49	אל"מ י. ב"א תגובות — על הצלפים
51	סא"ל נפתלי כמות "מערכות" — ניתוח ארוע — כיצד
52	חידושי נשק ומכניקה
53	פינת התותחן
54	סא"ל מיכאל פינת הקשר — מערכת תקשורת ספרתית בשדה הקרב
56	מה בצבאות?
	צקלון

לקט תרגומים (נספח)

עריכה גרפית: דב קרפטי תמונת השער: מיכה ברעם

"הדפיס החדש" בע"מ

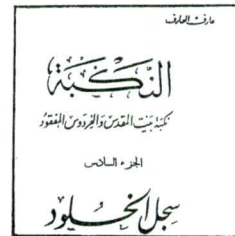
העורך: סגן-אלוף צבי סיני

עורך-עוזר: סגן-משנה שמואל בולוצקי

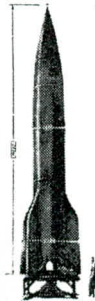
166 (ד' כרך מ"ו) אדר ב' תשכ"ה

מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת?

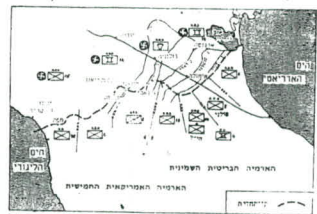
עארה אל-עארה — שנים רבות היה קצין-מחוז לויאלילמדי בבארשיבע, אף שבראשית שנות העשרים שימש כרזוג לחג'אמין אל-חסיני, מופתי לעתיד, בהסתה למאורעות" (ובהגדתו עונשין מצד הבריטים). עתה, עשה נסיון לכנס את השמות והמספרים של הערבים שניספו במלחמת-הש"ת. אלוף י. הרצבי בוחן (עמ' 5) את תוכנו של כינוס זה (שלא בכל חלקיו ניתן, כנראה, לחקור, אך ודאי יש לו ערך, כנקודת מוצא כלשהי לעבודה היסטורית עתידה) ומציין צדדים אופייניים בהם נכלל אולי ללמוד דברים של ממש להארת מהלכה של אותה מלחמה. ומבלי משים עולה השאלה: מה המסיבות ויחסי הגורמים בעולם הערבי שבגללם הניחו את הענין — שיש בו צד של היסטוריה, צד של כבוד לאומי וצבאי, וגם צד אנושי — ליזמתו ועמלו של איש פרטי? יתכן שלא פחות מאשר מפרוטקטור (או פרצותיו) השונים של הספר אפשר ללמוד משאלת-תמיהה זו עצמה, ועוד יהיה ודאי צורך לחזור אל נושא זה.

יש מלים ששיגרתן מכשילה. חמות, לרוב, "נורמלי". חנוטל זה את עוקצו? מלחמת-העולם השנייה מן ה"שיגרתיות" היא היתה נוראה? טילים, פרימיטיביים" (עוד לא "מיניטמים") — זה משחקילדים? עם, שטעם טעמם של ה"פרימיטיביים" על עורר הוא מנה לא-מומן 20 שנה לנסיגתו זה — ושמ, בבריטניה, החלו מפיעים סיכומים וניתוחים. אולי הם, יותר מ"הערכות-מצב" בנות ימינו, עשויים להעמידנו על החמשות של פעולה אותם פרימיטיביים: על הגבולות לזכותה — ועל חומרתה (הפיסית והנפשית) הלא-מבוטלת במקום השואות עם, "טילים משוכללים-באמת" — מוטב ללמוד (בעמ' 15) מהנסיון המציאותי של כלים דומים (ודאי עוד יותר פרימיטיביים) שנוסו, ואם באופן מגושם, ב-1944, מסעגיר הנפץ של הללו היו על סהרת ה"שיגרתיות" (ללא קרינות וללא-גוים). אך יש ענין גם בהיאר אפסרויותיה (ואי-אפשרויותיה) של "מלחמת הגרעינית של דלפון" (עמ' 12), ספרי עטו של ל. ביטון (אחד משני מחבריו של הספר, "התפשטות הנשק הגרעיני בעולם", שהופיע בעברית בהוצ' "מערכות"). גם כאן מדובר, תכופות, בדברים שעודם ברמה "פרי-מיטיבית". אך יש וצירופים של גורמים שונים מקנים לגורמים אלה עצמם ערך-סגולי אחר, שלא נראה בתחילה, וכל הולמד דברים מבכוד-מועד — הריהו משובח.

לא, "מאורעיתם" בהיסטוריה-צבאית מוצב הפעם במדור הרבעי-שנתי, בימים אלה — לפני, שנים, כי אם מעשה שקשה להאמין כי עברו מאז 20 שנה: הקרב הערוד הראשון של כוח-צבאי יהודי על אדמת אירופה. היו ב, מתקפת האביב" של בעלות-הברית בחזית צפון-אסיה, בסמוך לנעילת מלחמת-העולם, צדדים צבאיים-מובהקים רבי-ענין, וסא"ל מ. גיחון מנסה להעלותם (עמ' 18) ככל שמגבלות ה"שטח" מאפשרות. אך לבנו דידנו זהו, יומה של הבריגדה, וב"ד-עשור" זה לחיל רואים אנו את האקורד הפותח למנגינת לחימתו של צה"ל.

"אשר ישנו בטיפות-מים" — הוא שישנו באוקינוס כולו. "והיפוש-ההרדך ותגסיות לחדש (או) — לשוב אל גוהג בדוק מימים-עברו) שבמערכת-ההרדך הענקית של צבא-ארה"ב — יש בהם לעתים הקבלות מפתיעות, לבעיות ויש ואפילו לפתרונות, לצבאות קטנים (ועניים...), יותר, הסקירה (עמ' 32) על שידור-המערכות האחרון (לעת-עתה...) שם — שלושה צדדים בח: ה"מענין" — ה"מאלף" — וגם, "לישום אפשוני" ועל הקוראים להחליט: מהו מה?"

סקירתו של אל"מ ש. גזית על "מירידת-החימוש במאבק הבין-גושי" — בעקבות ההרצאות שהרצה במכללה-לבסחון לאומי של צה"ל פרופ' שלינג, מחשובי ההוגים בארה"ב בשאלות בסקח ואיוון-בסחוני — הופיעה ב"מערכות", חוב' קס"ג, בהמשך לסקירה זו נועד לבוא מאמר על, "מירוד-החימוש ערב-ישראל" והשתקפותו, בתחומים שונים, של מירוד זה. בדיעבד, לא נחאפשר עדיין לפרסם מאמר זה — ולפי המצופה יופיע בחוברת הקרובה (קס"ז).

מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת?

למול אתגרי 1965

(מתוך הרצאה)

ש. פרס סגן שר-הבטחון

יקרה: המערביים הולכים ללמוד מהמזרחיים; לחומרה, ולא לקולא.

*

זאת ועוד. היות ומצרים עצמה איננה מוכנה לתקוף היום את ישראל, מנסה היא להבליט את האקטיביזם שלה באמצעות הפעלתן של מדינות ערב האחרות — כאמור, עלידי הטיית מקורות הירדן, עלידי הקמת פיקוד משותף, עלידי סטנדרטיזציה של נשק, עלידי הקמת ה"ישות" והצבא הפלסטינאיים: זהו אקטיביזם עלידי הזולת, אקטיביזם על חשבון הזולת. להגשמת מדיניותה-לטוח-ארוך, בונה מצרים צבא מודרני — שאסור לנו להתעלם לא ממימדיו ולא מאופיו. למרות היותה נתונה במצב קשה, משקיעה היא הון תועפות בבניית טילים בליסטיים קרקע-קרקע — מאמץ העולה מאות מיליונים של דולרים. היא רוכשת נשק כבד ומגוון — לא רק בטנקים ומטוסים, כי גם בנשקים, ואינה מפסידה אף הזדמנות להניח יסוד לכוח צבאי בלתי-קונבנציונאלי, כוח שיביא בחשבון גם אמצעי-נשק חדישים יותר מפגזים, או אף מהטילים עצמם. בהגשימה מדיניותה זו, נהנית מצרים מכמה נסיבות אוביקטיביות במזרח-התיכון ומחוצה לו: נכונותן של מספר מדינות, ביניהן שאינן ערביות ואין תוקפניות, להכנע לסחטנותה של מצרים, אף-על-פי שעלולות הן לשלם מחיר יקר בשל כך. היא נעזרת בעצבנות המאפיינת את מדיניות-הפנים-החוץ ומדיניות-ההגנה של אחת הארצות השכנות לישראל: סוריה המהפכנית, סוריה רבת-התהפוכות, סוריה ההפכפכנית, סוריה שאינה יודעת דרכה מהיום למחר, לא בפנים ולא בחוץ. היא גם מנצלת אלמנט "נשיי" במדיניות-החוץ של לבנון — המופיעה מדי-פעם כאותה גברת היודעת לדבר נאה, אך לא תמיד יודעת להגיד "לא!" בזמן הנכון, במקום הנכון ובענין הנכון. יש להוסיף שכל זה מתרחש בעולם ערבי נרגש ובלתי מאוזן. עולם שברובו שליט משטר דיקטטורי כלפי פנים, ומשטר מיליטריסטי כלפי חוץ; משטר שהוא מדוכא כלפי פנים ומדכא כלפי זולתו; משטר המזניח את תושביו — מבלי לזנוח את יצריו כלפי תושבי המדינות האחרות.

*

הנה כי כן, אין טעם להתעלם מתמונה קודרת-למדי זו, או להמעיט מחומרתה. לא אנחנו יצרנוה ולא אנו נושאים באח-

קידמנו את פני שנת 1965, כשעננים מתקדרים מחדש באופק חיינו, כאשר באפנו עולה מחדש הצורך האמתי במאמץ מחודש, מאמץ עצמי וכולל של תושבי מדינת ישראל, לפגוש פני אתגרים חדשים בעתיד.

● כמעט כל ארצות ערב, לפחות כלפי חוץ, מתחרות ביניהן על פטריוטיזם ערבי שלילי: מי הוא הקיצוני ביותר ביחסו העוין כלפי מדינת ישראל.

● מצרים, הארץ הראשונה בליגה הערבית — שאיפה כפולה לה: להשתלט על ארצות ערב — וגם לעמוד בראש המערכה נגד ישראל; ובעצם רוצה היא לנצל את יחסם זה של הערבים כלפי מדינת ישראל לצרכיה ושאיפותיה היא. לשם כך עודדה הקמת "פיקוד ערבי משותף", שמשמעותו האמתית היא, בעצם, פיקוד של גנרל מצרי על קולונלים של יתר ארצות ערב.

● עד אשר תבוא ההתקפה המיוחלת על ישראל, שואפת מצרים לנהל — בשם התקפה זו, וכבר עתה — את עניניהן של יתר מדינות ערב; וזאת באופנים שונים: את תימן היא מנסה להכניע בכוח הנשק — והיום אפשר לומר אפילו בכוח הנשק הכימי, הגזים; את לבנון — בכוח המים; ואת ירדן — בכוח הכפיפות לפיקוד המצרי.

● שתי בעיות עיקריות עומדות בפני מצרים: הכלכלית — מידית ודחופה (מצבה הכלכלי של מצרים חמור באמת) והצבאית — אשר לדברי עבד אל-נאצר ידרש עוד זמן רב עד שיתגבש כוח גדול-די, שתהיה לו היכולת לתקוף את ישראל. על כן מגבשת היא מדיניות דו-טוחית. בטוח קצר מתכונת היא להגיע להישגים דיפלומטיים, כלכליים ותעמורתיים; ובטוח ארוך — להעזר בצבא החדש ביותר שניתן לבנותו במאה העשרים.

בכדי לבצע את המדיניות-לטוח-קצר היא נוקטת אינטנסיב פיקציה של החרם הכלכלי נגד ישראל — וניצול הניגודים הבין-גושיים לסחיטה כלכלית ומדינית.

למעשה, היו שתי אסכולות גושיות, כיצד לטפל בערבים. האסכולה הסוביטית גרסה תמיכה מדינית, תמיכה כספית — וגם עזרה בנשק; האסכולה המערבית גרסה תמיכה כלכלית בראש וראשונה, ותמיכה מדינית במקום שני — תוך הימנעות בולטת ממשלוח נשק. יכולנו לצפות, שהאסכולה הסוביטית תצא בעקבות האסכולה המערבית. אך אפשר שההיפך מזה

ואין כל יסוד להנחת, שנטייתם זו להביא הביתה נצחונות רפתה או נחלשה כהוא־זה.

מאמצינו לשמור על איזון בנשק לא תמיד מאמצי־שוא הם; ומאמצינו אלה לא נפסקו היום ולא ייפסקו מחר. ואפילו אין לנו אותו שפע של עזרה חיצונית, ממנו נהנה העולם הערבי, אין לנו יחידים ומבודדים לחלוטין בעולם הזה.

אם יש לנו דאגה בלב, הרי אינה דאגה הנובעת מחוסר יכולת לפגוש מצבים חדשים; כי אם הדאגה כיצד לנצל את היכולת ולגייסה בהיקף ובמועד הנכונים, בכדי לפגוש את מבחני העתיד.

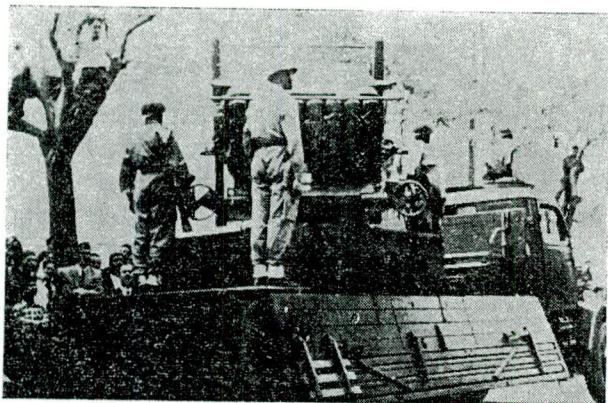
ריות לה. אנו מושפעים ממנה בעל כורחנו ואין לנו זכות להתעלם ממנה.

אולם, כשם שרחוק מאתנו הרצון להתעלם מהחומרה שבמצב, כך אין גם טעם שנמעט בערך כוחנו אנו. לרשותנו צבא, שרמתו האיכותית וכושרו המקצועי הם מן המעולים ביותר שאפשר להגיע אליהם. יש לנו מטוסים מהטובים שבעולם, והם מוטסים על ידי טייסים ממדרגה עליונה. יש לנו אולי טנקים בינוניים, אבל טנקיסטים שהם הרבה למעלה מהבינוני. צנחנים, רגלים ומלחים של צבא־הגנה־לישראל עד היום הזה הביאו לביתנו, לביתו של כל אחד מאתנו, בעיקר נצחונות.

נהלים

„קטיושות“ צ'כיות בחיכוש שכנינו

במצעד במצרים

במצעד בסוריה

משגר רקטות רב־קני צ'כי בעל 32 קנים, בקוטר 132 מ"מ. משגרים כאלה נמצאים בידי הצבא המצרי והצבא הסורי (ראה „קטיושות“ ב„מערכות“ קס"ה).

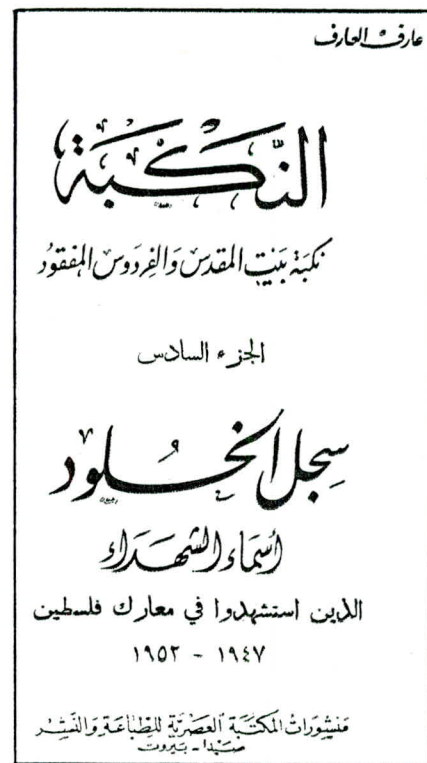
אבידות הערבים 1948

מואת אלוף י. הרכבי

גם בכך, שאם בסוף הספר, "תולדות מלחמת הקוממיות" יכול היה ענף-ההיסטוריה לציין מספר מדויק של 4074 חיילים שנהרגו (אשר אל נכון גם לגביו יש מקרים מסופקים שלא נתבררו כל-צרכם), הרי לגבי חללים-אזרחים נאלץ, מחוסר ברירה והיעדר ידיעה מדויקת, לתת מספר עגול של "כ-2000". לגבי סיכום אבידות הערבים היה הקושי גדול עוד יותר, שהרי הערבים הפלסטינאיים היו מפולגים למספר אירגונים לוחמים מתחרים, ולא היה להם מרכז אחד. האוכלוסיה נפגעה ונפוצה לכל עבר ולעתים לא היה ברור אפילו לבני אותה המשפחה מי נפגע ומי ניצל. זאת ועוד: לחמו מספר צבאות ערביים סדירים — ולכל אחד מהם חשבון אבידות נפרד. לא יפלא, איפוא, שהן לערבים והן לנו לא היו מספרים והערכות לגבי אבידות הערבים שתהיה בהם לפחות מידה סבירה של ודאות. אמנם, היו לנו אומדנים המבוססים על הערכות של מפקדים לתוצאות הקרבות. אולם הללו אין בהן ודאות — פעמים עלולים הלוחמים להגזים במספר אבידות האויב. לכן, יובן מדוע הסיכום הישראלי הרשמי של המלחמה — בספר "תולדות מלחמת-הקוממיות" — כה זהיר, ואינו נותן הערכה מספרית, ולו גם חלקית, באשר לאבידותיו של צבא ערבי זה או אחר, או באשר לכלל אבידות הערבים.

יש, על-כן, משום חידוש בסיכום אבידות הערבים, בספר שפירסם עארף אל-עארף, המחבר זכור לרבים כמושל באר-שבע בשנות הארבעים. הוא מוכר גם על-ידי ספריו. כמה מהם, שתורגמו בזמנו לעברית, עוסקים בשיפוט בין הבדואים, ובתולדות באר-שבע ושבתיה. הוא נטל על עצמו את המשימה לספר את תולדות המלחמה, והקדיש מספר שנים לאיסוף החומר ולכתיבה. את עבודתו סיכם בששה כרכים, שיצאו בלבנון. הספר קרוי בשם שיש בו מן המליצה: "השוואה, שואת בית-המקדש וגן-העדן האבוד" ² (אלנפכה, נכבת בית-אלמקדס ואלפרדוס אל-מפקוד). הספר מעיד על עבודת-ליקוט רבה: עדויות של אנשים שעמם נפגש, ידיעות מעתונות וחומר כתוב (ביחוד בערבית) — מסמכים, ספרים, וכדומה. עריכת החומר וניתוחו אינם מאורגנים היטב ואינם ביקורתיים דיים — ולכן אין הספר יכול להחשב לספר היסטוריה רציני; אך בודאי שזהו מקור חשוב למחקר על השתלשלות המאורעות מנקודת-הראות הערבית.

סיכום מדויק של האבידות במלחמה כרוך בקשיים; ותמיד נותרים סימני שאלה רבים באשר למספר הסופי, שהרי תוך כדי הלחימה אין הדעת פנויה לדייק ברישומים. הדברים נעשים מסובכים עוד יותר במלחמה שבחלקה היא "מלחמה אזרחית", והלוחמים בה אינם מאורגנים כאנשי-צבא, שלגביהם, כרגיל, הרישום קפדני יותר. במלחמת-הקוממיות, או כפי שהערבים נוהגים לכנותה, מלחמת 1948 — לא היתה חלוקה ברורה אצל הצדדים הלוחמים בין אנשי-צבא לאזרחים; מה גם שהמלחמה פגעה אף באוכלוסיה האזרחית, ואזרחים בלתי-לוחמים סבלו אבידות קשות. הקשיים בסיכום אבידות מוכרים אף לנו; הדבר משתקף

„סג'ל אל-ח'לוד" — הכרך הששי של ספרו של עארף אל-עארף

„מערכות" 166, מרס 1965

בכרך הששי, הנושא את שם המשנה: "רישום הנצחיות" (סג'ל אֶל־ח' לוד), מפרט המחבר את רשימות הנופלים במלחמה. בהכנת רשימות אלו השקיע עמל מרובה; ולשם איסוף הנתונים אף סייר בארצות-ערב. את רשימות השמות ליקט ממסמכים, מעתונות, מזכרונות, מרישומים בבתי-חולים, מעדויות בעל-פה, מבדיקת מצבות בבתי-קברות וממצבות זכרון. בצד השמות, מוסיף עארף הערכות מספריות (במקומות שלא עלה בידו לברר שמות). הערכותיו המספריות מבוססות על שמועות ועדויות ועל אומדנה; וקרוב לודאי, שלא תעמודנה בפני ביקורת מדעית של מחקר סטטיסטי. למשל, לא עלה בידו לברר כמה נפלו באותם ארבעה-עשר כפרים לבנוניים שנכנעו לפנינו בסוף "מבצע חירם" (פינינו אותם כחלק מהסדרי שביתת הנשק). לפיכך, בהניחו שנפלו בממוצע עשרה אנשים בכל כפר, כופל הוא מספר זה ב-16 (שהוא, לפי מנינו, מספר הכפרים) ומגיע לסה"כ של 160 חללים. אולם, זוהי דוגמה קיצונית, שאין לגזור ממנה גזרה שוה לגבי שאר הערכותיו.

עארף אל-עארף מגיע לסך של שבעה-עשר אלף אבידות של הערבים³. בבואנו לדון בהערכות ובאומדנות, ראוי לבחון אלו גורמים עשויים היו להשפיע על המעריך. אפשר להניח כי בפרשה זו עשויות לפעול מגמות שהן, לכאורה, סותרות. יתכן, שהשלטונות הערביים היו מעוניינים להקטין את מספר הקרבנות של צבאותיהם, כדי לצמצם את מידת המפלה; ואילו עארף אל-עארף מעונין היה להגדיל את מספר האבידות של הפלסטינאים, כדי להבליט את לחימתם וסבלם. בהזדמנויות מספר יוצא הוא חוצץ נגד תפיסות הרווחות בארצות-ערב שהפלסטינאים לא לחמו כראוי, בגדו, סירסו בקרקעות, ריגלו לטובת היהודים וכדומה. יתכן, איפוא, שמגמתו של עארף אל-עארף לפאר ולרומם את מלחמת הערבים השפיעה על גישתו ועל הערכותיו, שכן הוא רואה לעצמו שליחות לאומית-ערבית להנצחת ציון לנופלים.

רישום מפורט יותר מבשאר חלקי ספרו, ואולי גם המענין יותר לגבינו, הוא רישום הנופלים מבין צבאות-ערב הסדירים. אל-עארף פנה למטות-הכלליים של ארצות-ערב וקיבל מהם את הנתונים. בראש כל רשימה מציין הוא את הסימוכין של התעודות הרשמיות מהם העתיק. אפשר להניח שהרשימות הן אמיתיות, כי יתכן שמספר שנים לאחר המלחמה לא היתה למטכ"לים הערביים התנגדות למסירת הנתונים האמיתיים, כפי שהיו ידועים להם. כמו-כן יש לזכור שאי-דיוקים ברשימות החללים מביאים לתגובות נזעמות מצד המשפחות — זהו גורם הממריץ לדייק ברישום. אמנם, בארצות-ערב גורם זה קובע

אולי פחות; אף-על-פי-כן, לפחות לגבי הקצונה — שמוצאה ממשפחות שאינן אנאלפבתיות — אפשר להניח כי לגורם זה מידת השפעה. הפירוט הגדול של הנתונים הכלולים ברשימות עשוי גם הוא לעורר רושם שהן אמיתיות. אולם, אפשר להניח שהרשימות מבוססות על אלו שנעשו סמוך לגמר המלחמה, כאשר יתכן שהיתה מגמה להפחית במספר הנופלים ולגרוע מרושם המפלה; ואפילו אם היתה כיום נכונות לתת נתונים אמיתיים, הרי אין זה נוח לסטות מנתונים שכבר נמסרו אי-פעם. זאת ועוד: אפילו הרשימות הן אמיתיות, אין להסיק מכאן שהן לגמרי מדויקות, ואי-הדיוק יכול להיגרם על-ידי אי-סדר ורשלנות יותר מאשר בזדון.

הרשימות כוללות את הנתונים הבאים: שם הנפל; עירו, כפרו או שבט-מוצאו (פרט לרשימה המצרית, שמציינת מוצא בצורה סתמית: "מצרים"); מקום פטירתו או נפלו (הבטוי הוא: — "נפילה על קידוש השם" — אסת'האד); התאריך; הדרגה והשיוך היחידתי (פרט לסורים, שאינם מזכירים דרגה ויחידה). ברשימה הסורית צוין במיוחד אם נהרג כתוצאה מתאונת דרכים, או ממוקש. גם ברשימה של ה"לגיון" מדגישים אם נהרג בתאונה, ומציינים אפילו מקרה אחד של התאבדות. אין ברשימות ציון של "נעדרים", פרט לנעדר אחד ברשימה הסורית ומספר סימני שאלה ברשימה המצרית. יש לקחת בחשבון את העובדה, כי בציון "נעדרים" כרוכה מידה מסוימת של אי-נוחות.

לגבי "מקום הפטירה" נזכרים שמות ישובים יהודיים, לרוב: כפר-דרום, בארות-יצחק, רמת-הכובש, משמר-הירדן, דגניה א', דגניה ב' וכדומה; כלומר, הנזכרים ברשימה נפלו בקרב על אותה נקודה. אך יש לציין כי חלק מההרוגים נפטרו בבתי-חולים בעורף, ומקום זה נרשם כמקום הפטירה — ולא המקום בו נפגעו. ברשימה הסורית נזכר במספר מקרים אחד מבתי-החולים כמקום הפטירה. ברשימה המצרית, ביותר ממחצית המקרים, מסומן מקום הפטירה בצורה סתמית: "פלסטין". יתכן שכלולים בזה אלו שנפטרו בבתי-חולים בעורף, ואולי גם נעדרים. לפיכך, אין מפתח-השמות של מקומות הפטירה יכול לשמש מפתח לבידור מספר הנופלים לפי מפת-הקרבות, שכן מספר הנפגעים למות בקרב מסוים גדול ממה שצוין. במספר מקרים עשויים תאריכי המות לסייע לבידור מקום הפגיעה. על כל פנים, יש ברשימות אלה חומר, שלאחר עיבוד נוסף יאפשר להגיע לאומדנה של מספרי הנופלים לפי מפת הקרבות. על סמך נתונים שמביא עארף אל-עארף אפשר להרכיב את הטבלה הבאה:

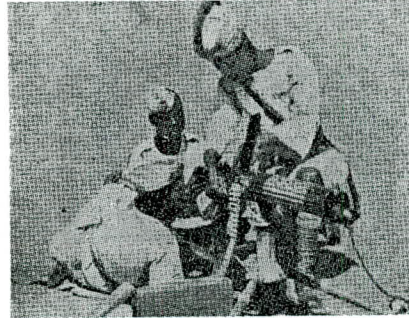
הערות	לויט"ר ראשונים	לויט"ר שניים	קפטנים	מיוורים	לויט"ר קולונלים	קולונלים	חוגרים	מהם קצינים	ס"ה ההרוגים	
מצרים	16	7	28	26	8	3	861	100	961	13 טייסים (כולל מפקדי טייסת)
ירדן (ה"לגיון")	5	3	2				352	11	362	1 קדט
סוריה	5	3	1	1			?	?	307	
עיראק							189	10	199	
סעודיה	4						64	4	68	

כפי שאפשר להינכת, מותיר הרישום שנותן עארף אל-עארף בעיות ותמיהות.

מצרים

המקור: עארף אל-עארף מציין, כי את הנתונים שאב מהודעה רשמית של משרד-המלחמה, שנמסרה לו על-ידי קול' מחמוד ריאד, מנהל מחלקת-פלסטיין, אולם רשימה דומה כבר הופיעה בספרות. ברשימה השמית נזכרים רק 863 שמות, אולם ניתנות גם רשימות

מקובצות של החל-לים לפי יחידות, ובהן המספר הוא — 961. זהו גם המספר הכולל שבו נוקב עארף אל-עארף. הוא מוסיף כי 47 מהם היו קופטים, ו-914 — מוסלמים. מהשואת נתונים אלו שברשימת אחר עארף לנתונים אחרים⁴, אפשר להגיע

צות מק"ב מצרי

למסקנה, שאם כי מספר הקצינים נראה מדויק, היינו, בסביבות מאה, יש מקום לחדש שמספר החוגרים שנפלו גדול יותר. יש מקום, איפוא, להניח שמספר החוגרים המצרים שנפלו היה בערך 1000—1200. אפילו כך, קטנים קרבנות המצרים במלחמת 1948 מקרבנותיהם במלחמתם בתימן. לפי הודעת עבד אל-חכים עאמר בשיבת "מועצת האומה" ביום 26.2.65 נסתכמו אבדותיהם עד אותה שעה ב-105 קצינים ו-1502 חוגרים. יש לציין כי המצרים פירסמו נתונים גם לגבי אבידור תיהם במלחמת סיני.

למשל, ראפעי⁵ נתן רשימה שמית של אבידות המצרים במערכות סיני וסואץ. הרשימה כוללת 50 קצינים, מהם 3 קולונלים, 5 לויתני-קולונלים, 8 מיורים וכ-800 חוגרים.

ירדן

המקור: דוח רשמי של ראש המטה הכללי באותה עת (גלאב), בצירוף מכתב לואי שנשלחו לעארף אל-עארף ב-15.2.1955. בדוח זה ניתנת גם חלוקה לפי דרגות. כן מצוין ש-155 מבין הנופלים היו בדואים,

חיילים מן ה"לגיון"

"מערכות" 166, מרס 1965

ו-297 — "נושבים". לגבי הבדואים צוינה החלוקה השבטית. כן ניתן מספר הפצועים: 16 קצינים, 63 מש"קים ו-905 חיילים (לגבי הפצועים נאמר ש"הפכו בעלי-מום"; אך הכונה, כנראה, ל"נפגעים"). קו הפעולה אותו נקט פיקוד הלגיון היה: הימנעות מקרבות הכרוכים בקרבנות; ולכן לא יפלא שמספר אבידותיהם היה קטן יחסית.

סוריה

המקור: הרשימה ניתנת תחת כותרת רשמית: קע"ם, פיקוד המחנה הראשון, מחלקת הרישום והסטאטיסטיקה. תאריך המסמך — 31.1.1959. ניתנת גם רשימה סטאטיסטית של החלוקה לפי מקום מוצאו של ההרוג (עיר, כפר) שאותה עיבד עארף אל-עארף.

עארף אל-עארף עיבד גם רשימות לפי המקומות בהם נפלו האנשים, למשל: בכעוש (לפי יוסף נחמני ז"ל — בסביבת משמר-הירדן) — 47; בתל-עזיזאת — 44; במשמר-הירדן — 30; בהראוי ובמלכיה — 26; בצמח — 25; בחאן ירדה — 16; בדגניה ב' — 12; בדדרה — 8; בגשר בנות-יעקב — 6; בדגניה א' — 5; בפרדס חורי — 5 וכו' (הרשימה איננה שלמה. הללו, כאמור, נהרגו במקום הקרב; ועליהם יש להוסיף פצועים שנפטרו אחר-כך בבתי-חולים).

למרות הפירוט שברשימה, מפליא שלא נכללו בה, למשל, אנשי הגדוד-התשיעי הסורי, שהופתעו כשהם באוטובוסים, ליד ג'יש (גוש-חלב) ב-29 באוקטובר 1948. אמנם, אל-עארף מספר בספרו (כרך ג', ע' 637) על מקרה זה. לפיו ארע המקרה בספטם הסמוכה לגוש-חלב. הוא מוסיף ש"מקור מהימן" העריך שהיו כ-200 חללים. מספר זה צוין גם בספר "תולדות מלחמת הקוממיות" (ע' 326); ואין להניח כי זהו המקור ממנו שאב עארף אל-עארף את ידיעותיו. אמנם, יתכן שלא כולם היו אנשי-צבא סוריים. יש לקחת בחשבון שיתכן שהסורים לא כללו בחישוביהם נספחים ליחידותיהם, שצורפו לצבא בגיוס חטוף. ידועים מקרים בהם מגויסים, שלא היו אנשי צבא סורי, הופיעו במדים סוריים. הרשימה הסורית, נראה גם שאיננה כוללת נעדרים. ברשימה נזכר נעדר אחד, וקשה להניח שלא היו לסורים נעדרים נוספים. כמו-כן, יתכן שלא כל הסורים שנהרגו ביחידות שהושאלו לקאוקג' הוכללו ברשימה (כאותה יחידה בגוש חלב, שלחמה במסגרת צבא-ההצלה). אולם גם האבידות בעמק-הירדן היו, לפי עדויות אנשינו, גדולות מהנמסר בספר. לגבי הסורים יש, איפוא, מקום לחשוד שהמספר האמיתי של האבידות היה גדול יותר.

עיראק

המקור: רשימות משרד ההגנה בבגדאד. ברשימה השמית נזכרים 176 שמות. אולם עארף אל-עארף מציין שיש עוד 23 חללים (יתכן שאלה הם נעדרים). ואמנם, ברשימה מקובצת, שנערכה לפי חלוקה ליחידות, מגיע המספר ל-199. אפשר להניח שסיכום זה הוא מדויק למדי. גם מההערכות שלנו מזמן המלחמה ניתן להתרשם שמספר החיילים העיראקיים שנפלו לא היה גדול ביותר.

סעודיה

המקור: הנתונים של משרד-ההגנה הסעודי הועברו לעארף אל-עארף על-ידי השגריר הסעודי בירדן, השייח' אל-קוחימי, במכתבו מה-30.12.54.

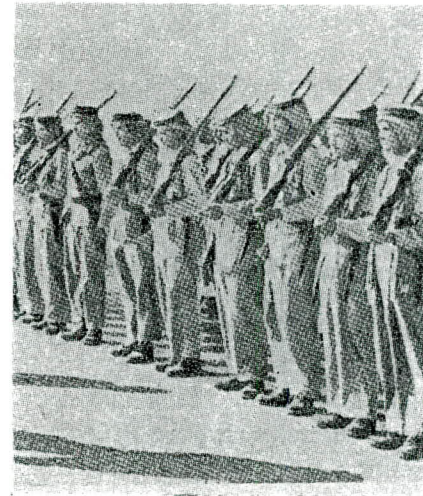
פרט לרשימה השמית ניתנת גם רשימה לפי פלוגות. רוב הנופלים נפגעו ליד חוליקאת ובארות-יצחק.

לבנון

אל-עארף מזכיר 11 שמות חללים מהצבא הלבנוני. מגיד ארסלאן, שר-הבטחון הלבנוני, הפנה את תשומת לבו ללוח זיכרון שבמשרד

ההגנה, מתוכו הור" עתקו השמות, כא" שר בא אל-עארף ב-1954 לבקש עזר" תו באיסוף הנתונים. התאריך שבו נפלו רוב הלוחמים הוא תמוה: 22.12.48; כלומר, זמן רב לא" חר גמר הקרבות. אולי היתה כאן טעות דפוס.

לעומת זאת, לא נז" כרו שמות הנופלים בקרב מלכיה הרא" שון, ב-15.4.48 (זו היתה ההתנגשות העיקרית שלנו עם הלבנונים), ובקרבות

חיילים סעודיים במסדר

מלכיה האחרים. מענין שדוקא הלבנונים סירבו לפרסם שמות הנופלים, אחרת לא מוסבר מדוע לא נכללו נתונים אלה. הספר פורסם בלבנון, ועארף אל-עארף ביקר במשרד-ההגנה, במיוחד לשם השגת ידיעות אלו. כהשערה בלבד, ייאמר שפעלו כאן גורמים פנימיים וחיצוניים כאחד.

כלפי פנים, יתכן שמיד אחר המלחמה נראו לשלטונות הלבנון המספרים כגדולים מדי. הם לא רצו לעורר ביקורת בקרב החלק הנוצרי של לבנון, שבין כך וכך לא היה נלהב למלחמה, ועמדה זו השתקפה באסטרטגיה ההגנתית שנקט צבא-לבנון במלחמה, לאחר קרבות מלכיה.

לעומת זאת, כלפי שאר ארצות-ערב חששו, אולי, שהמספרים ייראו קטנים וישמשו טענה לגנה בה את הלבנונים על פסיביות במלחמה. עדיין זוכרים ומזכירים להם את חוסר השתתפותם במלחמה ואת פרשת ארבעה-עשר הכפרים שהניפו דגלים לבנים וגכנעו לישראל (סערה בשולי פרשה זו נתעוררה לאחר פירסום מאמריו של העתונאי המצרי אברהם עזת, לאחר ביקורו בישראל באמצע 1956).

היחס בין אבידות הקצינים לאבידות החוגרים

אם נניח שבצבאות המצרי, הירדני והעיראקי היה יחס פחות או יותר זהה בין הקצינים לחוגרים (כיון ששלושת צבאות אלו היו בנויים לפי מתכונת בריטית), ושהמצבה לא היתה שונה בהרבה מהתקן, יהיה ביכולתנו להשוות את היחס באבידות בין הקצינים לחוגרים בשלושת הצבאות.

במצרים: הרוגים — בערך 95 קצינים ו-1100 חוגרים, כלומר, היחס הוא 11:1 (המספר 1100 חוגרים הוא המספר הממוצע לפי שלוש הרשימות שצוינו).

פצועים — 1 קצין על כל 12 חוגרים.

במערכת סיני וסואץ — קצין על כל 16 חוגרים.

בתימן — 1 קצין על כל 15 חוגרים.

בירדן: הרוגים — 1 קצין על כל 33 חוגרים.

פצועים — 1 קצין על כל 60 חוגרים.

עיראק: הרוגים — 1 קצין על כל 19 חוגרים.

במספרים אלו יש הבדלים ב"סדרי גודל", שאפשר שלא ישתנו בהרבה, אפילו אם ימצא שיש להכניס תיקונים לגבי היחסים במצבות. ולכן יתכן כי מספרים אלו הם ברי-משמעות ולהם זיקה לגילויים אחרים בצבאות אלו באותם הימים, בתחומי ארגון ודוקטרינה, לגבי צורת הלחימה ומסיבותיה. מספר גבוה של אבידות בין קצינים יכול להעיד, אולי, על החלצות בראש יחידותיהם (בדומה לאבידות הגבוהות של קצנות צה"ל ב"מערכת סיני") ואולי על כך, שבגלל חוסר רוח לחימה בין החוגרים או אימון לא-מספיק נאלצו הקצינים להיות פעילים יתר על המידה. יתכן כי זה היה אחד הגורמים שהביא לכך, שאבידות הקצונה המצריות, יחסית לחוגרים, היו גבוהות. המספר הנמוך של אבידות בקצנות הלגיון נגרם בשל נוהגיו ובשל העובדה שלחימתו היתה בחלקה הגדול הגנתית — והרי בהגנה מספר המפקדים הנופלים קטן, יחסית, מאשר בהתקפה ובקרבות תנועה. ההבדל בין הלגיון לצבא המצרי ניכר גם במספר הסמלים שנפלו. לפי עארף אל-עארף נפלו 47 סמלים מצריים, היינו, כמחצית מספר הקצינים; ואילו בלגיון נפלו 19 סמלים — כמעט כפליים ממספר קצינים. בלגיון היו הסמלים, כנראה, פעילים בפיקוד על היחידות בלחימה יותר מעמיתיהם בצבא המצרי.

לגבי היחס הגבוה של אבידות בקצינים בתימן, יש מקום לסברה שהדבר נגרם בגלל אופיה של המלחמה כמלחמה זעירה.

צבא-ההצלה

53 אנשים נזכרים בשמותיהם, ברובם ממוצא עיראקי, הנתונים סופקו על-ידי מייור-גנרל (אמיר-ליוא) אסמאעיל ספואת, שהיה ראש הועדה

חי"ר טורי

הצבאית אשר ארג" נה, מטעם הליגה הערבית, את צבא ההצלה. עארף אל-עארף מתאונן כי קאוקג'י, מפקד צבא ההצלה, הבטיח לו נתונים ולא קיים הבטחתו. עארף אל-עארף מעריך כי נפלו עוד 309 אנ" שים (מהם כ-200 ליד ג'יש). במקום אחר בספרו (כרך ה', עמ' 1053) מציין עארף אל-עארף ש" יש לו שמות של 94 נופלים, ועליהם מוסיף הוא בהערכה

עוד 400. אכן, אפילו אם היו נתונים מספריים על אבידות, הרי במקרה של ארגון סדיר-למחצה, יש תמיד מקום לפקפק באשר למידת דיוקם.

של אומדן לגמרי „גלובאלי“. מנתונים אלו כולם עיבד עארף אל-עארף חלוקה כוללת של החללים הפלסטינאים, מכל הרשימות, הערכה לפי אזורים וערים. הערכת עארף אל-עארף לסה"כ של הערבים הפלסטינאים שנפלו היא כ-13,000 איש.

מספר זה הוא, כמובן, אומדנה בלבד. כנראה שלמספר מדויק אי-אפשר יהיה להגיע בגלל המסיבות המיוחדות של המלחמה. אם אמנם זהו, בקירוב, מספר החללים הפלסטינאים, הרי נפלו במלחמה כאחוז אחד מן האוכלוסיה הערבית, שמנתה כמיליון ושלוש מאות אלף, בדומה לאחוז שנפל גם מן היהודים (קרוב ל-6,000 חללים — מאוכלוסיה של קצת יותר מ-600,000).

אפשר לחזות שכתוצאה מן המאמץ הנוכחי לקיים „זהות פלסטינאית“, להקים יחידות-צבא פלסטינאיות ולהפית תקוה בלב הפליטים, נהיה עדים בעתיד הקרוב לפעילות מחודשת המכוונת לפאר מפעלם של הפלסטינאים, מאבקם נגד הבריטים והיהודים וחלקם במלחמה. פעולה זו תלווה אל-נכון במפעלי הנצחה, ובראש-וראשונה, של רישום הנופלים הפלסטינאים, שעד כה לא טיפלו בהם. שהרי חינוך עם פלסטינאי „לוחם“, ככונת „ארגון השחרור הלאומי“ של שוקיירי, מחייב פיתוח „פולקלור“ של לחימה וגבורה והנצחת הלוחמים והנופלים.

★

לפי מיטב ידיעתי, זו הפעם הראשונה שאנו פוגשים ברישום מקובץ של כל האבידות הערביות במלחמת 1948. אולם במאמר זה, ניתנה, בעיקרו של דבר, רק סקירה מתמצתת מהנתונים שכינס עארף אל-עארף — מבלי לנסות ולמצות את כל הלקח שהם צופנים. מניתוח ובדיקה מפורטים יותר של נתונים אלו אפשר, בלי ספק, ללמוד מסקנות נוספות — אם לגבי עבודתו של עארף אל-עארף גופו, ואם לגבי מספרי האבידות ומש-מעויותיהם. אין להתחסס למספריו של עארף אל-עארף כמספרים מדויקים ובדוקים אלא כמורים על סדר גודל בלבד.

הגיויתו של
עבד אל-קאדר
אל-חסיני
בעיר העתיקה

יתכן שבעתיד יפרסמו הערבים נתונים נוספים; וכן יתכן גם שכבר פורסמו נתונים אשר לא נודעו לכותב מאמר זה — ותיוצרנה אפשרויות להשוואה.

על סמך הנתונים הקיימים נבצר להגיע ל„מודד“ חיוני ביותר: חלוקה מספרית בין האבידות בלוחמים ובין אלו של האוכלוסיה הבלתי-לוחמת. אשר לצבאות הערביים הסדירים, אפשר

חיילי „צבא ההצלה“

מתנדבים מארצות ערב

עארף אל-עארף עמל לאסוף נתונים גם על אלו. ברישומיו הוא כולל:

- 11 שמות של מצרים — ברשימה מפורטת, הכוללת את המקום בו נפל האיש והתאריך — רובם מן ה„אחים המוסלמים“;
- 89 מצרים אלמונים, שרק מקום נפלם נזכר;
- 60 ירדנים, ברשימה שמית — כולל המקום והתאריך;
- 140 ירדנים אלמונים;
- 200 עיראקים אלמונים;
- 88 סעודים, ברשימה שמית — כולל מקום נפלם;
- 17 סעודים אלמונים;
- 150 לבנונים אלמונים;
- 53 סורים — ברשימה שמית — רובם מן ה„אחים המוסלמים“;
- 150 סורים אלמונים;
- 55 מארצות ערב אחרות: תימנים, לובים, צפון-אפריקאים — ברשימה שמית;
- 140 אלמונים מארצות ערביות;
- 42 זרים שנפלו בצד הערבי, ברשימה שמית — ארמנים, יוונים, יוגוסלבים ואחרים, 1295 סה"כ.

הפלסטינאים

הללו קובעים פרק לעצמם. לגביהם אין אל-עארף מבחין בין פלסטינאים לוחמים ובין פלסטינאים בלתי-לוחמים. ניתנת רשימה מפורטת של 1963 חללים — כולל שמותיהם, מקום מוצאם, מקום ותאריך פטירתם, ומספר רב של הערות לגבי מסיבות נפלם. לגבי השמות שברשימה זו, ניתנות גם רשימות מקובצות — הן לפי מוצאם והן לפי מקום נפלם.

רשימה שניה היא של נופלים שאין שמם ידוע — אלא ידועים המוצא (הכפר או העיר), מקום נפלם והתאריך. הללו מגיעים, לפי הערכת עארף אל-עארף, ל-4004; והם נסקרים לפי סדר תאריכי הנפילה — שמהם אפשר לעמוד על האביר דות לפי הקרבות. נוסף על כך נותן עארף אל-עארף הערכה מקובצת של נופלים נוספים — לפי מקומותיהם בלי ציון התאריך. טבלה זו מגיעה ל-7043 חללים. כאן לפנינו רק ענין

להגיע למסקנה שאבידותיהם לא היו כבדות כל עיקר — והיו קטנות ממספר אבידותינו בארצות-בלוחמים. אמנם, יצוין כי אין להשוות את מספרי אבידות הערבים באנשי צבא-סדיר למספר חללינו בלוחמים — באשר חללינו נפלו לא רק בלחימה נגד

מעל חומות העיר העתיקה

שפניהם נשואות ללחימה מחודשת נגד ישראל, מעונינים הם כאילו להשמיע שהלחימה שהיתה איננה יכולה לשמש כתקדים, וכי התבוסה הצבאית היא רק אפיזודה שאינה נעוצה בגורמים צבאיים ובמהלך הלחימה.

למרות היעדר חיבורי היסטוריה ערביים רשמיים על המלחמה, נכתבו עליה על-ידי הערבים סיפורי זכרונות לרוב וסיכומים אחרים, ומתגלית תמונה אשר יש בה בשבילנו ענין רב. עצם סקירת המאורעות במחנה הערבי, על כל מה שהתרחש בו אותה שעה, הוא פרק מרתק: ההתרוצצות הבין-ערבית, המשא ומתן, המחשבות והתכניות — לעומת הביצוע, המעשים והמחדלים, ההסברים וההתנצלויות — כל אלו הם פרשה מלאת ענין. לא רק בנצחונות אלא אף במפלות טמונה דרמטיות מסעירה.

ראוי לנו, איפוא, להשקיע מאמץ מיוחד בחקירת המלחמה מבחינת הקורות את הערבים ונקודת ראותם, ללמוד וללמד זאת. בתאוריהם יש גם כדי להשלים את הגירסות הידועות לנו על המלחמה ומערכותיה ובכמה מקרים אולי אף לתקן.

לימוד העבר עשוי גם לחשוף בפנינו גילויים שחשי-בותם איננה רק היסטורית. אמנם, ארצות-ערב נשתנו בינתיים קיצוניות, ואין לגזור בפשטנות גזרה שוה ממה שקרה ב-1948 למה שעלול לקרות בעתיד. אולם מספר גורמים שפעלו אז עודם בתוקפם. גורמי יסוד שבהתנהגות צבורית וצכיון לאומי אינם משתנים מן הקצה אל הקצה בשתי עשרות שנים. בהיסטוריה תמיד משמשים בערכוביה גורמים של רציפות היסטו-רית וגורמים של אי-רציפות, והחכמה טמונה ביכולת להבחין מה מהוה חידוש והתחלה חדשה, ומהו בעיקרו המשך למה שקרה משכבר הימים. סימנו של מחקר היסטורי טוב הוא, שכתוצאת-לואי מלימוד קורות העבר עשויה להתעשר ראותנו את ההווה, ולהתחדד ראותנו את העתיד.

רשימת חללים

שם החלל	מקום האירוע	תאריך האירוע	מאפיין
121. סלמן עלי ארמיה	הכרמ	12/10/48	בג'נדי
122. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
123. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
124. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
125. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
126. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
127. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
128. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
129. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
130. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
131. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
132. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
133. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
134. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
135. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
136. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
137. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
138. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
139. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
140. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
141. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
142. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
143. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
144. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
145. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
146. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
147. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
148. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
149. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי
150. סלמן עלי ארמיה	בני עאלי	12/10/48	בג'נדי

מדינות ערב לא כתבו עד כה היסטוריה צבאית רשמית של המלחמה. יתכן שזוהו מנהגו של עולם, שהמנצחים במלחמה נוטים לסכם את מפעלם במלחמה ומנצחים את סיפור נצחונם (ומכאן אולי הקרבה בשפה העברית בין "לנצח" ו"להנצח"). המנצחים — הם החפצים להנצח; ואילו המובסים אינם נוטים כמותם לכתיבת היסטוריה צבאית רשמית ולסקירת השתלשלות המאורעות, הקשורים אצלם בזכרונות נוגים. אין זה כמובן חוק החל על הכל.

באי-כתיבת היסטוריה צבאית רשמית פעל אל נכון אצל הערבים גורם נוסף, והוא הלך הרוח הרווח אצלם להטיל את האשמה למפלה על הגורמים המדיניים ולא על הצבא. כאילו הם מבכרים לראות את האשמה בבוגדנות המדינאים וחוסר דאגתם להכנות מספיקות וליצירת תנאים נאותים לפעולה הצבאית, או אפילו לתלותה בגורמי-יסוד של החברה הערבית ונחשלותה — מאשר לזעזע את הדימוי-העצמי של גבורה אותו טיפחו ופארו הערבים בשירתם ובספרותם לאורך הדורות. לפיכך, דוקא לגבי הלחימה אין הם נוטים לבקר את עצמם; וכתיבת היסטוריה צבאית עשויה היתה לחייבם לכך. כינון

קופטים	מוסלמים	בסה"כ	
33	64	73	קצינים
9	807	480	חוגרים
		290	נעדרים
		26	מתנדבים קצינים
		71	מתנדבים חוגרים
		50	אזרחים
		1350	סה"כ כללי

ליים) — 97 (ולא 97+8 היינו 105); ב„אל-מצוור“ — 73 ו-26 קצינים ששרתו ביחידות המתנדבים, דהיינו 99. יש לזכור כי הקצינים שארגנו את המתנדבים נחשבו לקצינים „סדירים“ בעיני השלטונות. לגבי שמות הקצינים שנפלו ותולדות חייהם, יש לנו גם מקורות אחרים — ספרים שיצאו לאור במצרים. מכל המקורות אפשר להגיע למסקנה שבמלחמה נפלו 90 עד 100 קצינים מצריים. לגבי חוגרים מעירייה החבדלים בעיות; כי לגביהם הרישומים מדויקים פחות. סך האבידות ברשימה שבכרך ד' ובזו שב„אל-מצוור“ הוא: 1400—1350. אמנם, כלולים במספר זה קצינים, חיילים ואזרחים. אפשר ללמוד מכך כי מספר הנעדרים ברשימה שבכרך ד' הוא חלק מהנופלים. מספר החוגרים הנעדרים כמעט זהה בשתי רשימות, ואפשר להניח שהוא 290 בקירוב (הרישום ב„אל-מצוור“ מתייחס, כנראה, לנעדרים — חוגרים ופועלים גם-יחד). אפשר לשער כי ההבדלים נגרמים בגלל צורת החישוב של מתנדבים ונעדרים, ואולי נכללו ברשימות בכרך ד' — שלפיהם המספרים הגבוהים יותר — גם הסטודים, אשר היוו במלחמה חלק מן הצבא המצרי ועמדו תחת פיקודו.

5 עבד אל רחמאן אל ראפעי, ת'אורת 23 יוליה — תאריח'נו אל-קאומי פי סבע סנאות 1952—1959 („מהפכת ה-23 ביולי — תולדות תינו הלאומיות בשבע השנים 1952—9“) קהיר 1959; ע' 276 ואילך. 6 כאמור, נהרגו במלחמת-הקוממיות קרוב לאחוז אחד מן האוכלוסיה היהודית; היינו, כמעט אחד על 100 תושבים. ניתן ללמוד שמספר זה אמנם ניכר הנו, מהשואתו למספר הנופלים בצבאות השונים במלחמת-העולם השניה — יחסית לכלל-האוכלוסיה של אותה ארץ. במלחמת-העולם השניה נפלו בשדה הקרב אחד מכל: 500 אמריקאים (כלומר, חמישית אחוז מהאוכלוסיה), 200 צרפתים, 150 בריטים, 250 איטלקים. כמובן, שעמים אחרים סבלו הרבה יותר: אחד מ-46 יפנים, 25 גרמנים ו-22 רוסים. (ראה: Snyder L. L., The War: A Concise History 1939—1945, London 1962, p. 520). להשוואה נוספת, במלחמת העולם הראשונה נהרגו ביחס לכלל האוכלוסיה 1:28 בצרפת, 1:32 בגרמניה, 1:57 בבריטניה הגדולה; ו-1:107 ברוסיה (ב. טוכמן, „אוגוסט 1914“, הוצאת „מערכות“ — עמ' 396).

1 כינון שצה"ל הוקם תוך כדי המלחמה, ובין הלוחמים שנפלו נכללו אנשי „הגנה“, אנשי ישובים, חברי אצ"ל ואזרחים שונים. כתוצאה, הפך חישוב אבידות של אלו שנחשבו „לוחמים“ לענין מסובך מאוד וכרוך במתן „הכרה חיילית“ לקטגוריות שונות של אבידות, שמבחינת הרישום חוילו לאחר מותם (הדברים אמורים ביחוד לגבי התקופה שלפני הקמת צה"ל, עד סוף מאי 1948). לכן, מאז פרסום הנתונים בספר „תולדות מלחמת הקוממיות“, חלו שינויים והשלכות נוספים ברשימות אבידותינו; ולפי הרישום של המחלקה להנצחת החייל, נפלו במלחמה כ-4617 אנשים הנחשבים כחיילים. לעומת זאת, יש להפחית במספר האזרחים שעל חלליהם לא נערכה בשעתו רשימה שמית מדויקת. מעריכים שנפלו 1000 אזרחים בקירוב.

2 „בית המקדש“ — כינוי לירושלים; „גן-העדן האבוד“ — מטבע לשון רגיל בספרות הפליטים ככינוי לא"י, ובו ביטוי לאידיאליזציה של חייהם לפני „השואה“.

3 בזמנו היתה מקובלת בישראל, בחוגים העוסקים בהיסטוריה של מלחמת תש"ה, הערכה מספרית של המשה-עשר-עשרים אלה אבידות ערביות.

4 יש לציין כי הנתונים הכלולים ב„רשימת הנצחיות“ שונים מהנתונים ששאף אל-עארף עצמו מביא בכרך קודם של ספרו, (כרך ד', עמוד 914), שגם אותם, לפי דבריו, העתיק מרשימות משרד-המלחמה. לפי רישום בכרך ד' מתקבלת התמונה הבאה:

נופלים: 97 קצינים, 10 פקידים אזרחיים, 1228 חוגרים, 55 פועלים; כלומר, סה"כ של 1400 איש.

נעדרים: 8 קצינים, 292 חוגרים ופועלים, בסה"כ 302. נפגעים שאינם כשרים לשירות או כשרים לשירות, כלומר נפגעים: 3736, מהם 320 קצינים, 8 פקידים, 3284 חוגרים ו-110 פועלים.

עארף אל-עארף מוסיף כי בבית-הקברות הצבאי בקהיר יש 82 קברים לקצינים — מהם 9 קופטים ו-1200 לחיילים (ג'נוד). במקוב אחר מספר עארף אל-עארף (בכרך ו' ע' 178), כי הממשלה המצרית העבירה למצרים את גופות החללים מסביבת בית-לחם, ונראה שגם הם נקברו בבית הקברות הצבאי בקהיר (ראה ההערה הבאה, ע' 79). בית-הקברות זה נבנה לאחר מהפכת-הקצינים ונחנך במאי 1953; נקברו בו „מצרים וערבים“, אנשי-צבא ומתנדבים כאחד. בתי-קברות קטנים מצויים ברצועת-עזה.

רשימה אחרת של אבידות המצרים ניתנה בשבועון „אל-מצוור“ ביום השנה החמישית למלחמה (בגיליון 15.5.53); לפיה מתקבלת החלוקה הבאה:

לגבי הקצינים אין בשלוש הרשימות הבדלים נכרים: בטבלה — 100; בכרך ד' (בהנחה שלפי רישום זה „הנעדרים“ נכללים בנוסף

מלחמתו הגרעינית של דלפון

מאת ל. ביטון

גרובס, מנהל „מפעל מנהטן“ לפיתוח פצצות האטום, מספר כי הוא ועמיתיו חששו שמא יניחו הגרמנים מחסום רדיו-אקטיבי על נתיביה הפלישה. בעלות-הברית לא ידעו כמעט ולא כלום על אודות עבודתם של הגרמנים בפיתוח כלי-הנשק האטומיים, אך קיימת היתה האפשרות שהם מיצרים פלוטוניום. אחרי שהבעיה נבדקה על-ידי מומחים, הגיש גרובס תזכיר לגנרל מרשל, ראש-המטה של צבא ארה״ב. וזו לשון התזכיר: חמרים רדיואקטיביים הם גורמי זיהום תכליתיים ביותר; הם ידועים לגרמנים, היכולים ליצרם. אפשר להשתמש בהם ככלי-נשק התקפיים. כמו כן עלולים להשתמש בחמרים אלה, ללא התראה מוקדמת, בלחימה נגד פלישה של בעלות-הברית בחוף אירופה המערבית.

חות-הדעת של האנשים הבקאים ביותר באפשרויות השימוש בחמרים אלה, היא שאין זה סביר שישתמשו בהם; אך יתכן ויעשו זאת ואז יוצר מצב חמור כשיחידות כלשהן של הצבא הפולש תיפגענה על-ידי חומרים רדיואקטיביים.

כאשר הופיעו כלי-הנשק מדגם V-2 שבו ונשנו הפחדים. אחדים מן העוקבים אחר פריסתם של טילים-בליסטיים ראשוניים אלו סברו, כי יתכן מאוד שהם ישמשו לנשיאת חומרים רדיואקטיביים. השערות אלו היו חסרות יסוד — כפי שנתברר — כי לא היו בידי הגרמנים הכורים הדרושים לכך.

פיתוחה של רקטה מצרית בעלת אחדות מן התכונות של V-2 הוליד פחדים דומים בישראל. הישראלים האשימו את מצרים בנסיון לרכוש פסולת רדיואקטיבית לשימוש ככלי-נשק התקפי. מדען גרמני, שלא פורש בשמו, אמר לכתב המדעי של עתון אנגלי רב-תפוצה, כי שעה שעבד בשירות הממשלה המצרית נודע לו, כי היא מתכננת טעינתו של קובלט רדיו-אקטיבי בפצצות ובפגזי-ארטילריה. הושלם כבר מנגנון לביצוע מלאכת-הטעינה בבטיחות הנאותה, וממשלת מצרים השתדלה לקנות מקנדה חצי מיליון קיורי (מידה של רדיואקטיביות — המער) של קובלט רדיואקטיבי.

רעיון דומה מיחסים לגנרל דאגלס מק-ארטור, שלחם בקוריאה. אם נאמין לדברים שנאמרו לאחר מותו, ביקש הגנרל לפזר אבק של קובלט רדיואקטיבי על-פני רצועת אדמה, בעומק 8 ק״מ וברוחב 160 ק״מ, בקוריאה. ההצעה היתה לשאת את האבק הזה בקרונות ובמשאיות — ולפורו במקום הדרוש על הקרקע, באמצעות חיילים המצויידים באתים. ניתן לצפות בודאות להישנותן של הצעות מעין אלה במרוצת השנים.

על הפחדים המוצדקים של העידן בו אנו חיים נמנית „אימת“ הטכנולוגיה הצבאית, המתעצמת מיום ליום. הטכנולוגיה הצבאית כוללת לחמה כימית, ביולוגית ורדיולוגית (בקצרה — כב״ר).

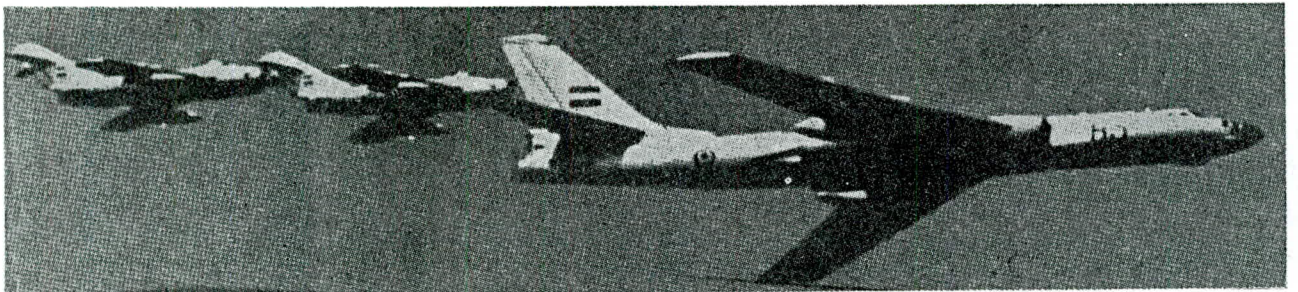
לכלי-הנשק הכימיים יש קהל חסידים נכבד, בעיקר בקרב אלה המאמינים, כי גורמי שיתוק-זמני יהיו כלי-נשק בני שימוש, ויהפכו את השימוש בכוח לאנושי יותר.

יש להניח שכלי-הנשק הביולוגיים נמצאים, במידה מרובה, בשלב פיתוח ולא בשלב יצור, אך ידוע כי מזה עשר שנים ויותר מקדישים להם תשומת-לב רצינית.

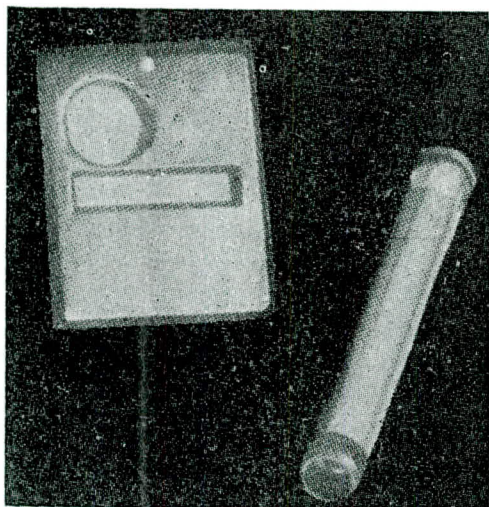
באשר ללחמה הרדיולוגית — הגם שלחמה זו לא זכתה לתמיכה מרובה בהצהרות רשמיות כלשהן — היא מעוררת דאגה בציבור. חוקה על מדינות אחדות שתשקולנה אותה בכובד-ראש, כאשר הכורים הגרעיניים והטכנולוגיה שלהם יפשוטו בעולם.

החרדה מפני לחמה רדיולוגית פקדה את העולם לראשונה, בעת פלישתן של בעלות-הברית לגרמניה ב-1944. הגנרל

מפציץ „טופולב-16“ (מתוצרת ברה״מ) במצעד יום-ההפיכה 1963 (ברקע — מטוסי „מיג 17“)

מהי מידת המציאות שבהן?

מוני
גייגר

להיות חסכוניים הרבה יותר. לגבי מדינה כארצות-הברית, בעלת מצבור-פצצות גדול, יהיה קל יותר ליצר כלי-נשק רדיולוגיים על-ידי כריכת חומר קובלט-59 סביב התפוצצות "כלואה" (מתחת לפני הקרקע, למשל).

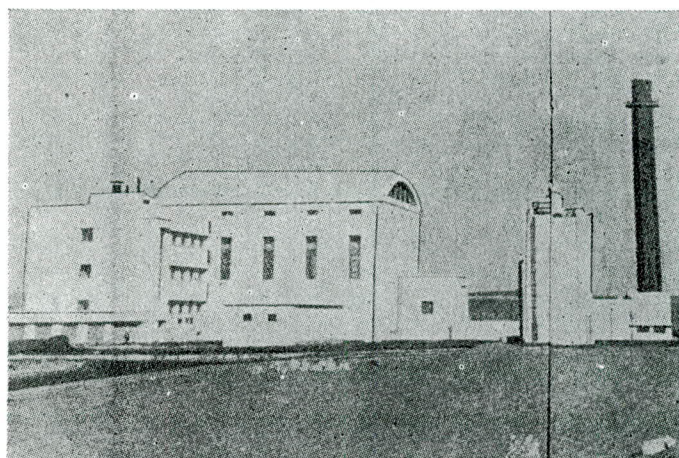
טונה אחת של קובלט-60 מכילה חומר רב פי 400 מן הכמות שביקשה מצרים לרכוש מקנדה, לדברי אותו מקור גרמני אלמוני. הכמויות שהוא נקב עשויות לשמש אך ורק נגד מטרות מוגדרות, בעלות חשיבות כלשהי, ולא כדי למנוע מעבר דרך רצועת-קרקע. גם הסברה שטוענים חמרים אלה בפגזי-ארטילריה מרמזת על שימוש מקומי בלבד. מבחינתו של המתגונן, "עדיפים" כלי-נשק רדיולוגיים על כלי-נשק ביולוגיים ועל כמה סוגים של כלי-נשק כימיים, שכן את כלי-הנשק הרדיולוגיים ניתן לגלות באמצעות ציוד מתאים. ניתן להנחית, שצבא, הסבור כי האויב עלול להנחית עליו התקפה מעין זו, יצייד את גייסותיו במדי-קרינה ויאמן אותם לבדקם מדי פעם ולהבחין בהשפעות רדיולוגיות. ברם, דבר זה עלול להוות מיסרד ולהיות כרוך בהוצאה ניכרת.

אופן ההפעלה

למעשה, תלוי הכל באופן בו יופעל החומר לתכלית צבאית. אם ישתמשו בכלי-נשק רדיולוגיים, קשה מאוד לשער מה תהיה צורת השיגור שלהם. הטעינה והטיפול בכלים אלה, המזיקים ביותר בעודם בידי המשתמשים בהם, מעוררים בעיות קשות מאוד. נדמה כי פתרון טוב הוא כלי-נשק רקטי כלשהו, טעון בחומר-נפץ מרסק, שיפיץ כדורים רדיואקטיביים זעירים; ברם, בעיות היצור של כלי-נשק מעין זה תהיינה חמורות ביותר. בדרך כלל, אין נשקים נדרשים לטפל בחנ"מ, כשהוא מתפוצץ, או בנשק-אש, כשהוא בוער; אך יהיה עליהם לטפל בכלי-נשק רדיולוגיים, שעה שהם מקרינים במלוא העצמה.

הצד המוזר ביותר בידיעה על אודות התכנית המצרית היא האפשרות שמדינה בעלת כור-מחקר קטן תמצא לנכון להצטייד בכלי-נשק המאבד בהתמדה את כושר השפעתו. אין עוד כלי-נשק, הנגרע-והולך מאליו, כמו איזוטופ רדיואקטיבי בעל משך-קיום קצר.

מסוכנות הן הבעיות הכרוכות בשימוש בכלי-נשק רדיולוגיים בלי ליצרם בר-במקום באמצעות פיצוץ גרעיני. לאיזוטופים הרדיואקטיביים השפעה מידית על גייסות האויב, רק כשהם מקרינים כמות ניכרת של קרני גאמה. אם כן, נודעות לחומר זה שתי מגרעות ברורות: ראשית — יהיה מסוכן מאוד לטפל בו; שנית — קרינתו תתפוגג במהירות, אם לא ישתמשו בו. אפשר להדגים את הנקודה הראשונה באמצעות התכנית המיוחסת למקראתור. לפי התכנית יפוזר החומר על פני מאות קמ"ר וימנע מעבר הכוחות הסיניים. איך אפשר היה להביא לקוריאא ולפוזר על הקרקע חומר שהנו כה מסוכן? היו דרושות כמויות גדולות מאוד של קובלט-60 כדי לזהם שטח כה גדול, שכן משך מחצית-החיים של חומר זה הוא חמש ורבע שנים. חמרים שמחצית-חיהם נמדדת בשבועות,

"המרכז האטומי" המצרי באינשאס, כולל כור, מעבדת-ניסויים ומתקן ליצור מימן

בחדשים או אפילו בשנה אחת בקירוב, יהיו תכליתיים הרבה יותר לזיהומה של קרקע בדרך זו. אבל, מובן שבשעה שיהיו מאוחסנים במצבורים, או בשעה שיהיו בשימוש מבצעי — יאבדו ממידת השפעתם.

הכמויות הדרושות

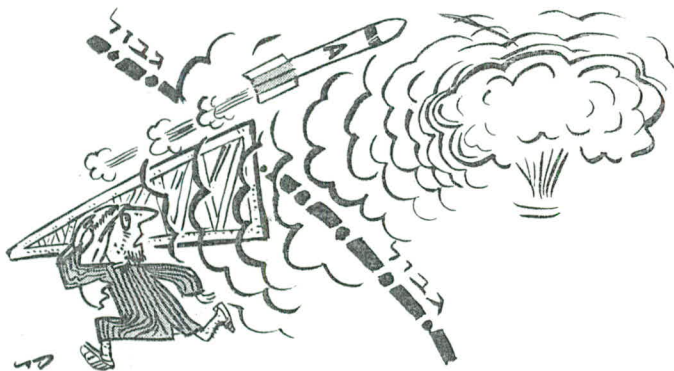
מכיון שמרבים לדבר על אודות קובלט-60 לתכליות אלה, מענין לאמוד את הכמויות הדרושות להפיכת חומר זה לנשק תכליתי. מתוך אינפורמציה שראתה אור, ניתן להסיק כי חיילים שיעברו באזור בן 2.5 קמ"ר הנגוע בטונה אחת בקירוב של קובלט-60, שזה עתה הופק ופוזר באופן שזה על הקרקע, יספגו תוך שלוש דקות מנת-קרינה חמורה, בת 800 רנטגן. זוהי כמות השווה ל-2,000 מגא-קירי. תכנית מקראתור היתה דורשת כמות גדולה פי 500 מזו, בלי להתחשב בגורם של אבדן חומר או פיזור באורח בלתי-תכליתי.

הפקתן של כמויות כאלה תהווה נטל כבד על תפוקת הנויטרונים של כורים גרעיניים במשך פרק-זמן ניכר. אם אמנם ביקש הגנרל מקראתור לזהם אזור נרחב, נדמה כי פיצוצים גרעיניים, המיועדים ליצור מוצרי-ביקוע רבים, עשויים היו

נרחב גם מעבר לתחום ההרס הפיסי. למרות שהניוטרונים וקרני-הגאמה, המופקים על-ידי התפוצצות גרעינית, אינם מסווגים, בדרך כלל, כלחמה רדיולוגית, הרי השפעתם הרחבה יותר נכללת בהכרח בסוג לחמה זה. עובדה זו השפיעה גם על הלך-המחשבה של ההגנה האזרחית וגם על התכנון הצבאי.

סכנות למתקנים

ההגדלה במכוון של מוצרי-הביקוע, כתוצאה מפיצוץ גרעיני, היא, כמובן, סוגיה אחרת. דובר רבות על האפשרות לעטוף

כלי-נשק גרעיניים בקובלט, כדי להגדיל את הנשורת הרדיו-אקטיבית. רמזים מעין אלה, שהושמעו לאחרונה, הביאו בעקבותיהם הכחשה נמרצת מאת „הועדה האמריקאית לאנרגיה אטומית“, שהודיעה כי „ארצות-הברית אינה משתמשת בקובלט ליצור כלי-נשק כדי להגדיל את הנשורת הרדיואקטיבית“.

הכחשה זו מאמתת את מסקנות הדו"ח על כב"ר, שהוכן על-ידי ועדת הקונגרס למדע ולאסטרונאוטיקה ב־1959. בדו"ח נאמר כי השימוש בקובלט לתכלית זו „אמנם יהיה סיכון חמור לתוקף ולנתקף כאחד, שכן הרוחות תשאנה את הענן הרדיואקטיבי לחלקים רבים בעור לם“. הועדה הוסיפה לדו"ח תוספת רבת-משמעות בה נרמז, כי נחקר השימוש בחמרים שונים: „סביר שישנם חומרים אחרים, אשר אפשר להשתמש בהם לשינוי כלי-נשק גרעיניים כדי לגרום לתוצאות רדיולוגיות אחרות“.

נשק-טרור אחר, שיש לראותו כמעשי, הוא סוג החומר הרדיואקטיבי, אשר חודר לגוף האדם, נשאר בו, וגורם לתוצאות מסוכנות במשך פרק זמן ניכר. הדוגמה האופינית לחומר זה היא, כמובן, סטרונציום-90.

*

כמו לפצצות שישוגרו מלוינים, אשר ינועו במסלול סביב כדור-הארץ, גם לכלי-נשק רדיולוגיים מגב-לות חמורות ביותר לגבי המתכנן הצבאי הרציני. הם יקרים; הם מסוכנים לאנשים המטפלים בהם; קשה ביותר לשגרם במדויק; עצמתם מתקפחת

(המשך בעמוד 31)

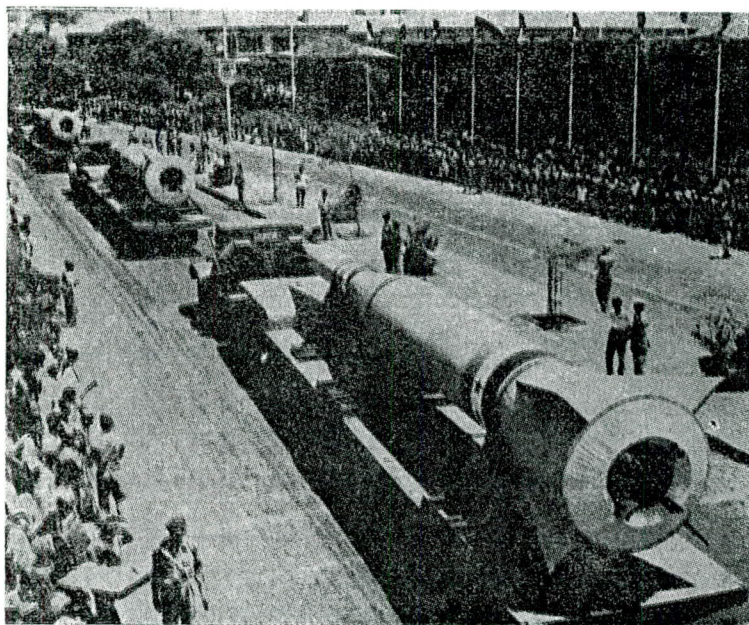
יתכן שמעצמה בעלת מתקנים נרחבים וכלי-נשק רדיולוגיים בעלי שיעור מחצית-חיים אידיאלי תוכל לקיים מצבור-נשק תכליתי על-ידי חידוש מתמיד של החומר הרדיולוגי באמצעות הכורים הגרעיניים שלה. אולם מדינה קטנה שמנסה לרכוש כלי-נשק כאלה בשוק העולמי — אם אמנם יש שוק כזה — תיוכח לדעת כי כלים אלה „מתפוררים“ במהרה, ונבצר ממנה למנוע תהליך זה.

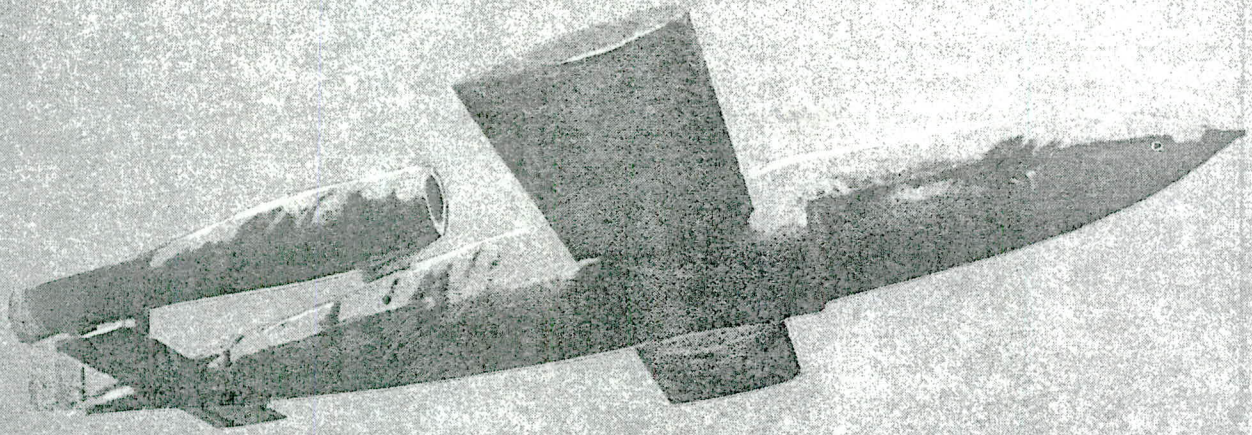
אפשר להבין רכישות מעין אלה אך ורק כשהן נעשות לצורך מוגדר, שיוצא אל הפועל זמן קצר לאחר קבלת החומר. בקיצור, נסיון לרכוש איזוטופים רדיואקטיביים לתכליות צבאיות מורה על כונה תוקפנית או על חשש מפני התקפה של אויב, הממשמשת ובאה. אם כן, יש הגיון ביצור כלי-נשק רדיולוגיים אך ורק אם מצויים כורים להפקתם. נראה כי פסולת רדיואקטיבית של כורים, המיועדים להפקת כוח או ליצור פלוטוניום, אינה מכילה איזוטופים מן הסוג הנחוץ. כמעט ודאי שיהא צורך להכניס חומרים נבחרים לכורים, כדי להפכם לחומרים רדיולוגיים. לחומרים אלה ידרש מספר רב של נויטרונים, ולכן יהיו יקרים.

ללחמה רדיולוגית חלק חשוב גם בשימוש בחומרי-נפץ גרעיניים עצמם, וללא ספק נודעה לה השפעה חשובה על פיתוח כלי נשק גרעיניים. ברור שלכל המעצמות הגדולות יש ענין בכלי-נשק גרעיניים בעלי השפעה רדיולוגית מינימלית. העדפת פצצות „נקיות“ יחסית אינה נובעת מרחמים כלפי האויב, ואפילו לא מהרצון למעט בהשפעה ארוכת-הטווח של הנשורת הרדיואקטיבית. מעדיפים אותן משום שהן מאפשרות יצורם של ראשי-נפץ גרעיניים בשביל טילים-מונחים שטח-אוויר, וכמו כן חיוניות פצצות „נקיות“ לכלי-נשק טקטיים, שבאמצעותם מקוים לכבוש שטח ולהשתמש בו לאחר מכן.

אולם בעשר השנים האחרונות ראינו פיתוחה של פצצה בעלת מוצר-ביקוע רב, אשר בהתפוצצה ברום נמוך מזהמת שטח

טייל „אר-דאיד“ הדו-שלביים עם הופעתם הראשונה במצעד יום ההפיכה בקהיר ב־1963

טיילים כרימיטיביים מה לקחיהם?

מאת פול ג'ונסון

עד היום לא ברור מדוע גיששו המומחים הבריטים באפילה. נעשו אמנם כמה שגיאות גורליות בפיענוחם של תצלומי האויר, אך נראה לי כי הסיבה האמתית היתה נעוצה בכך שהבריטים יחסו לאויב מידה רבה של תכליתיות הגיונית. הבריטים יצאו מן ההנחה, שלא יתיה כל ערך למאמץ הגרמני, אלא אם כן תוכל הרקטה לשאת ראשי-מחץ בן 10 טונות. הנחה כזו לא יכלה להתישב עם העדרם של כנישיגור צנקים ורקטות-ענק, אשר רק הם (לדעת החוקרים הבריטים) יוכלו לשגר מטען כה גדול לטוח הדרוש. נראה כי מעולם לא עלה בדעתם, שתכנית V-2 היתה מחוסרת הגיון מנקודת ראות כלכלית-צבאית. לרקטה היה ראשי-נפץ בן טונה אחת בלבד. שאפשר היה לשגר למטרתו באורה הרבה יותר חסכוני באמצעות מפצץ רגיל. הגרמנים התמידו בתכנית הפיתוח הזאת, משום שהאנשים הממונים עליה התענינו בטילים יותר מאשר בהשגת הנצחון במלחמה. המדענים הצבאיים הבריטיים שגו משגה "סודי" בהניחם כי אויביהם פועלים לפי כללי ההגיון הצרופי. בעת ניהולה של חקירת ביון, לעולם אין להוציא מכלל חשבון את האפשרות שהאויב הנו, פשוטו כמשמעו, כסיל. לאמונתו של סנדיס בסכנה שברקטה הגרמנית התנגד כל העת, בלהט רב, הלורד צ'ארלס, שביטל את הרעיון כולו כ"חלום באספמיה". התנהגותו היתה משוללת כל הגיון, הוא לא היה בקי בעובדות, ולעתים פעל מתוך טינה אישית. טיעונו הממשי היחיד היתה, שאין הרקטה קיימת משום שאי-אפשר לשגר רקטה מעין זו בדלק מוצק, הוא

בימי מלחמת-העולם השניה ערכו הגרמנים ניסויים במאות כלי-נשק סודיים, רובם לא חרגו בהרבה מתחום הדמיון, למשל: "תותח-הרוח", שנועד ליצור סערה מלאכותית מול כלי-טיס מהקורים. המצאות אחרות, כמו: ה-A-10, טיל ביוך יבשתי שנועד להפצצת גירויורק, לא נמצאו אלא בשלבי פיתוח ראשוניים כאשר הסתיימה המלחמה. הגרמנים הספיקו אמנם ליצר את ה-V-30 — "תותח האויר בלחץ-גבוה" — אשר נועד להמטיר ברד של פגזי-ענק על לונדון — אך לא להפעיל אותו. רק ה-V-1, ה"פצצה המעופפת", ה-V-2, טיל בליסטי לטוח-ביניים, הפכו מבצעים. שני כלי-נשק אלה, או שתי "מערכות-הנשק", כפי שליו בודאי נקראים כיום — אינם מציגים את המומחים הצבאיים "משני עברי המיתר" באור חיובי ביותר. לגבי הבריטים היתה הבעיה העיקרית — בעיה מודיעין. משרד המלחמה הגרמני החל בפיתוח רקטת-טורו להרעשת לונדון כבר ב-1930 (עדות לטיבה של "רדיפת השלום" הוימארית). וצותו של פון-בראון, שפיתח לבסוף את ה-V-2, היה קיים כבר ב-1932. תכנית-הפיתוח התרחבה עד שהעסיקה 200,000 איש וגזלה חלק חשוב מן המאמץ המלחמתי של גרמניה. דוחות שונים נתקבלו בלונדון בענין זה, הורכב צוות-ביון מעולה בראשותו של דאנקן סנדיס (לימים שר ההגנה הבריטי — הנטר), שהוטל עליו לחקור את הבעיה, אך טיבו המדויק ויכולת ביצועו של כלי-הנשק הגרמני נשארו בגדר תעלומה, עד שהתפוצצו הטילים הראשונים בלונדון.

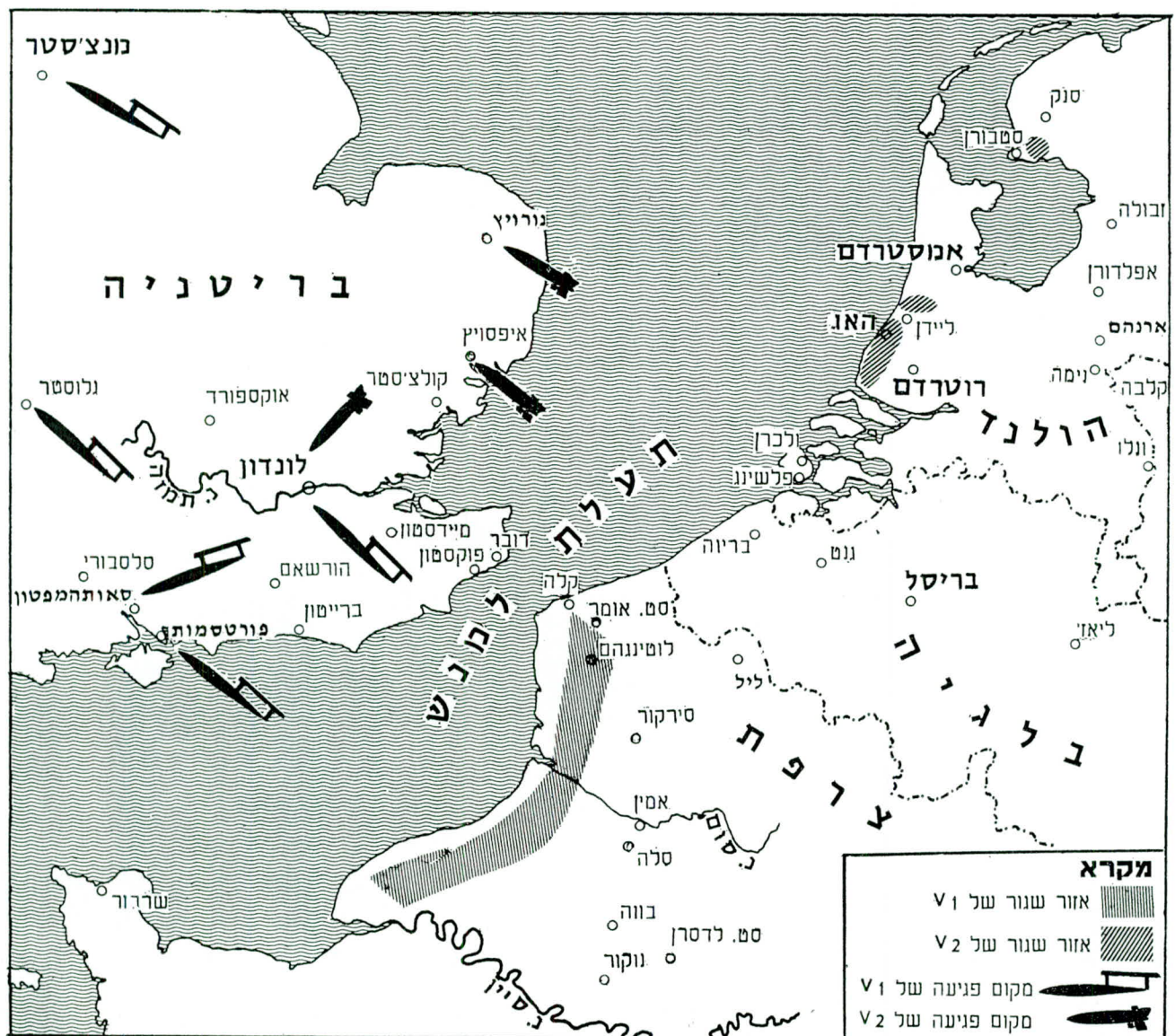
לא היה זה המשגה הגורלי היחיד בתכנית בלתי-מציאותית זו. V-1 ו-V-2 היו תכניות-פיתוח שהתחרו זו בזו — הראשונה נוהלה על-ידי חיל-האוויר והשנייה על-ידי צבא-היבשה. כל העת היתה לתכנית ה-V-2 קדימות גבוהה יותר, הגם שכל הראיות הצביעו על ה-V-1 ככלי-נשק עדיף במונחים של מחיר תמורת יעילות. והרי כמה מספרים להוכחת עובדה זו. המתקפה של ה"פצצות המעופפות", שנמשכה מ-12 ביוני ועד 1 בספטמבר 1944, עלתה לבעלות-הברית 421,081,520 ל"י כתוצאה מצמצום בייצור, מאובדן כלי-טיס וצותים, מהגר-דלת מערכת ההגנה נ"מ (בתותחים ומטוסי-קרב), מהרחבת מחסום הכדורים הפורחים, מפינוי ההריסות ומההפצצות שבמתקפת-הנגד. שיפוצם של הבנינים שניזוקו עלה 200 מיליון ל"י נוספות. לעומת זאת, הסתכמו הוצאות הייצור של ה"פצצות המעופפות", בנית מתקני השיגור והוצאות ההגנה עליהם ב-100,805,360 ל"י בלבד.

הפער היה גדול הרבה יותר באשר לחיי-אדם: בעלות-הברית

הסוג היחיד הידוע בבריטניה (בזאת טעה). במהלך הפולמוס טען — בעיקר לצרכי ויכוח — כי אפילו היו קיימות רקטות. הרי תוכלנה לשאת ראשי-נפץ בן טונה אחת בלבד, מטען ש"פצצה מעופפת" תוכל לשגר במחיר הרבה יותר זול. דוקא שני ניחושים אלו נמצאו נכונים בהחלט.

שגיאותיו של הביון הבריטי אוזנו על-ידי שיקוליהם המוטעים של הגרמנים. המטרה שהוצבה לפני ה-V-1 וה-V-2 היתה לקטול מספר רב כל-כך של תושבי לונדון, שבריטניה תיאלץ לנהל משא-ומתן שלום (ולמשוך ידה מן התביעה לכניעה-ללא-תנאי — המער'). לאף אחת משתי הרקטות הללו לא היה סיכוי רב להגשים מטרה זו, מאחר שביסודן לא היו אלא מערכות-שיגור חדשות של חומר-נפץ-מרסק "מקובל". בהיעדר ראשי-נפץ הרבה יותר הרסני, לא היה להן סיכוי להשיג תוצאה מכרעת. אולם הגרמנים לא התלהבו ביותר מחמרי-נפץ גרעיניים, שרק הם יכלו להפוך את הרקטות ליעילות. לפיכך היתה תכנית הרקטות שלהם מוטעית מיסודה.

אזורי השיגור ואזורי הפגיעה של V-1 ו-V-2

נאדר-הוד, אולי החזיון רבי-הרושם ביותר שיצר האדם. השאון מחריש אזניים, האור מסנוור עיניים; אך את הרושם העז ביותר עושה איטיותה המבוקרת של הנסיקה. זהו רושם של כוח-אדירים המרוסן בידי האדם. זהו מפגן של זיקוקי-דינור, היאה לאלים. כל אימת שפון-בראון ועוזריו התקשו בהשגת קדימות לתכניתם, כל אימת שצצו ספקות בדבר ההוצאות המופלגות הכרוכות בה — בכוח-אדם ובחומרים — היו המדע-נים עורכים הצגה מעין זו לפני מותחי הביקורת. תחבולה זו הצליחה תמיד. אנשים קשוחים כמו שפאר יצאו את בסיס-השיגור כשהם המומים ומסנוורים מן המראות שראו. ניטל מהם ההגיון והם חשו רק בעצמה ובהוד השליטה שבטוח השגתה של גרמניה. בשביל אלו שלא יכלו לחזות במפגן זה במו עיניהם, הוכן סרט צבעוני מחוכם. כל רואיו, לרבות היטלר עצמו, הוכו בסנוורים ושוכנעו בצדקת העניין.

אפשר לטעון ששיטת ביקורת התכנון והפיתוח שעובדה בבריטניה (המתוארת בכרך החדש של ההיסטוריה הרשמית של המלחמה, שראה אור לאחרונה) היתה מונעת משגה מעין זה. הועלתה גם הטענה, שהרקטה הגדולה קסמה לגרמנים במיוחד, בגין הרומנטיות הילדותית שלהם ודביקותם בהפלגות דמיון ואגנריות. אולם דברים שארעו אחרי המלחמה מרמזים ששום מדינה אינה מחוסנת בפני טירוף-טילים זמני. מר סנדיס, דרך משל, "גדבק" במחלה זו כאשר חקר את בעיית V-2 בימי המלחמה, ומאז לא נרפא ממנה: ב-1957, בהיותו שר-ההגנה, הציע תכנית יוצאת-מגדר-הרגיל להוציא את בריטניה ממירוץ הזיון "המקובל" ולרכו את מרבית משאביה בפיתוח טילים גרעיניים. מעצמות, גדולות כקטנות, נלכדות באותו מקסם. האמריקאים הוציאו כבר למעלה מ-360,000 מיליון ל"י על טילים, וההקצבה השנתית עוד ממשיכה לגדול; בברה"מ גדול עוד יותר אחוז ההכנסה הלאומית המוקדש לטילים.

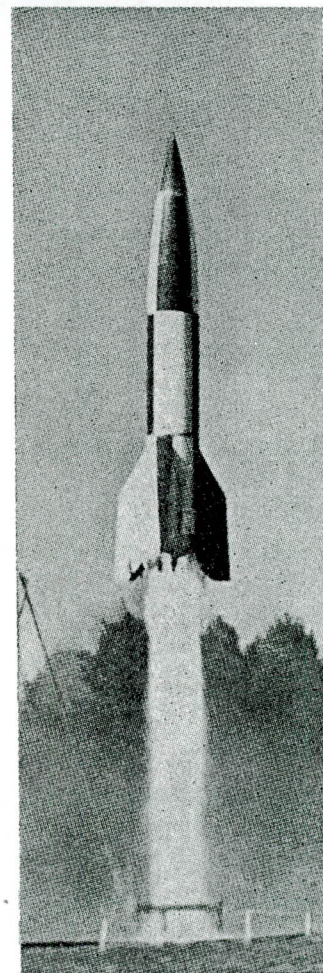
אינדונסיה מיצרת עכשיו טילים; אותו הדין במצרים, הגם שלשתי המדינות הללו הכנסה שנתית בת פחות מ-240 ל"י לנפש. אין ספק, שמדינות עניות אחרות תרגשנה בצורך לא לפגור אחריהן.

[מתוך סקירה בעקבות 1990, "מציאה שהכדיבה" ("Mare's Nest") מאת דוד אירוינג]

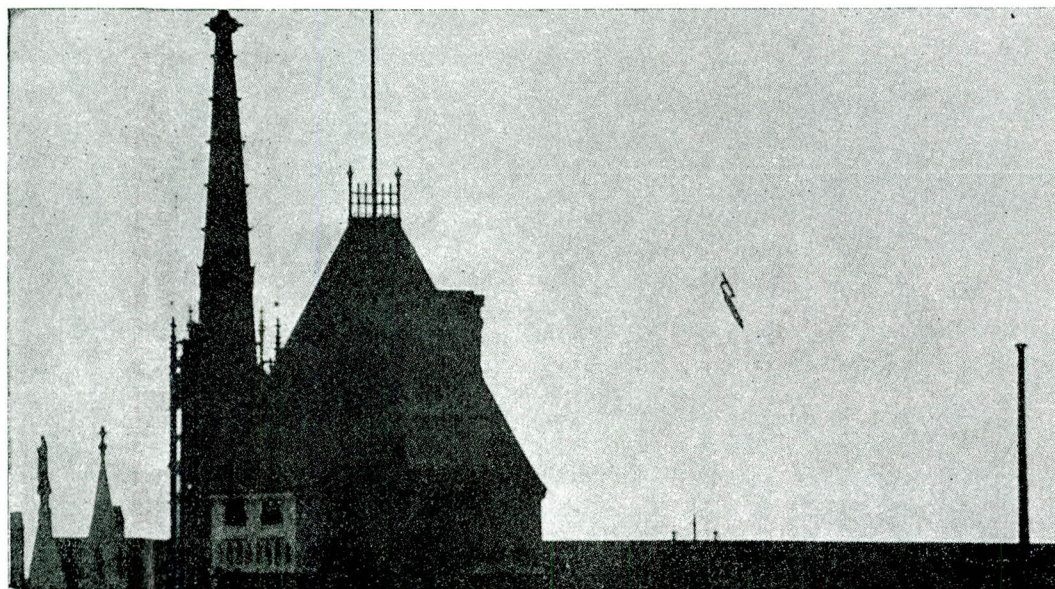
איבדו 7,810 אנשים (כולל 1,950 אויראים מאומנים), לעומת 185 אבידות לגרמ-נים. ה"פצצה המעופפת", שמחיר יצורה היה 1000 ל"י, היתה בבחינת "רוצח זול". לעומת זאת, עלתה כל רקטה מדגם V-2 לא פחות מ-98,000 ל"י, למ-רות שמטען-הנפץ שנשאה לא עלה על זה של ה-V-1, אולם גם היא עצמה לא הביאה לשיפור ניכר בדיוק הפגיעה במטרה. רקטה זו דרשה כוח-אדם מדעי ו-הנדסי יותר מאשר כל תכ-נית פיתוח אחרת בגרמניה, וצרכה מוצרים יקרי-מצי-אות, במיוחד כימיקלים כב-דים. בזאת הסבה נזק חמור לכלכלת-המלחמה הגרמנית. אכן, אפשר לטעון שה-V-2 הוסיקה למאמץ המלחמה ה-גרמני יותר מאשר כל ה-הפצצה האסטרטגית של בע-לות-הברית.

כיצד יכול היה כלכלן צבאי נבון כאלברט שפאר, שר

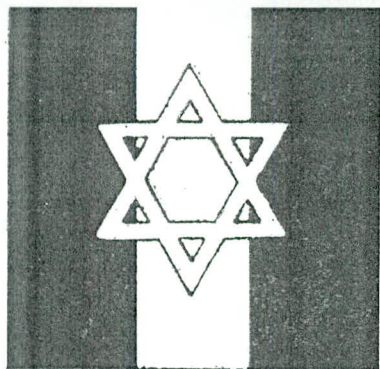
האספקה הגרמני, להרשות דבר מעין זה? התשובה פשוטה ומא-לפת. שפאר, כאנשים רבים פחות נאורים, הלך שבי אחר הקסם שבמדע הרקטות. כדי לפקח על מסלול הטיסה של רקטה נדרשת נסיקה איטית בשעת השיגור: הטיל הענקי צריך "לרבוץ" על עמוד-אש בהתרומומו בכבדות אל מסלולו. השניות הראשונות בשיגורה של רקטה גדולה מהוות חזיון

הרקטה V-2

"פצצה מעופפת",
נופלת ברובע
של לונדון

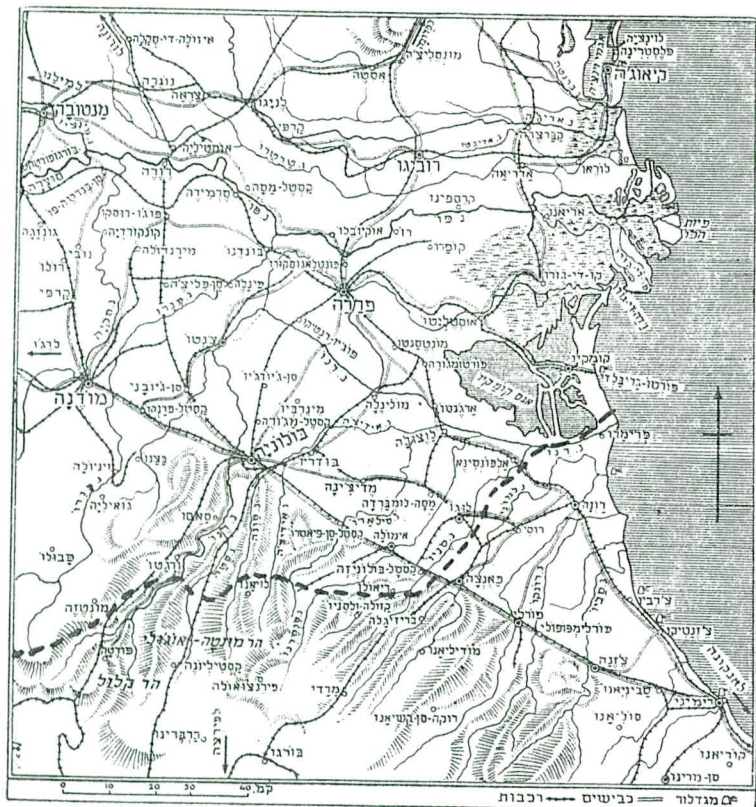

הח"ל במתקפת האביב 1945 באיטליה

סא"ל מ. גיחון

פיקוד הגנרל האמריקאי מרקלארק, שכללה כ־30 דיביזיות, מהן 4 משורינות. בימין, נערכה הארמיה ה־8 הבריטית (גנרל מק־קריירי), ובשמאל, הארמיה ה־5 האמריקאית (גנרל טראסקוט)*. להלכה, היו 30 דיביזיות בקבוצת־הארמיות ה־"דרום־מערב" הגרמנית (גנרל פון־ויטינגהוף), אך מצבותיהן היו הרבה מתחת לתקן. למעשה, היו יחסי הכוחות בין בעלות הברית ובין הגרמנים בשיעור 1:1.5 בח"ל, 1:2 בארטיילריה ו־1:3 בשריון, לטובת בעלות הברית. עם זאת היתה רוח הגייסות הגרמנים איתנה, בין מתוך קנאות וחוסר ידיעת המצב לאשורה, בין מתוך הרגשה שהגיעה שעת הלחימה על סף המולדת.

* קב' הארמיות ה־15 — באה תחת פיקוד הפילדמרשל אלכסנדר מפקד חזית "מרכז הים־התיכון".

מפת זירת המבצעים באיטליה

מסע־איטליה 1943-1945 הוא דוגמה מובהקת של הגנה, שנתוני הטבע ותושית האדם חוברים יחד כדי להגביר עצמתה ולהצר את צעדי התוקף. בנסיגתם לאורך "המגף האיטלקי" היו לגרמנים עשרות מערכי־מגן טבעיים על שלוחות האפנינים, המדורגים לעומק, בזה אחר זה, והמוגנים עלידי נחלי־הרים עזי־זרימה, היורדים מפרשת־המים המרכזית מערבה, אל הים הטיראני ומזרחה, לאדריאה.

ברם, אף שתנאי טבע אלה נוצלו עד תוכם, הוכח במסע־איטליה גם הכלל הגדול, שאין בכוחה של הגנה־גרידא להביא להכרעה, וכי יכולה היא רק להשהות ולהחיש את היריב, אך לא להכניעו. יען כי חסר לגרמנים עודף־הכוחות הנחוץ, לא יכלו לנצל

את תשישות האויב, לכשסיים הדברת מערך־הגנה זה או אחר, כדי לעבור בעצמם למתקפת־נגד. אולם גם לבעלות הברית חסרה העדיפות שתאפשר הפיכת הנסיגה של האויב למנוסה ולהשמדה פיסית. לבעלות־הברית — ובמיוחד לאמריקאים — היתה איטליה זירה משנית שעיקר תפקידה היה לרתק כוחות גרמניים רבים ככל האפשר; ולכן תמיד שימשה מקור להפרשת גייסות וציוד לזירת־המערב. בה תוכרע המלחמה. וכך קרה שבקיץ 1944 הובקע אמנם ה"קו הגותי" האדיר שבאפנינים הטוסקניים — אך חסרה התנופה הנוספת, כדי לעבור את עשרת הק"מ האחרונים ולפרוץ למישור הפו. בנסיגות אלה נתגבשה חזית "מים לים", ארכה כ־140 ק"מ, עיקרה בהרים, וקצתה, כ־40 ק"מ, בחוף האדריאטי מול מכשולי־מים נרחבים: אגם קומקיו (Comacchio) וביצות ארגנטה. לכאן הוטלה ב־5 במרס 1945, "הבריגדה היהודית המוגברת" (ה"ח"ל" — חטיבה יהודית לוחמת). ביום זה נטלה הבריגדה את האחריות לגזרת מצאנו — ולאנובה, בחזית הקורפוס־החמישי (מן הארמיה השמינית), שהחזיק באגף־המזרחי של קו בעלות־הברית. גזרת הח"ל כללה את הכביש רימיני־פֶּרָה (דרך מס' 16), הימני משני צירי־התנועה העיקריים של מתקפת האביב, שהתכנן לקראתה היה כבר בעי־צומ.

כוחות הברית היוו את "קבוצת הארמיות ה־15", תחת

תכנית המתקפה והשתלבות החי"ל בהכנותיה

מטרת מתקפת-האביב היתה להשמיד פיסית את קבוצת-האר-מיות הגרמנית, ולמנוע, בכל מחיר, הימלטות כוחות גרמניים אל מעבר לנהר פול, לתוך "מצודת האלפים", בה קבע היטלר את מערך ההגנה האחרון — הגזרה, שבמלחמת-העולם הראשונה תבעה מאות אלפי אבידות — ולא נפרצה עד להתפוררות הצבא האוסטרו-הונגרי בסתיו 1918.

התכנית חזתה תנועת-מלקחיים רבתי של שתי הארמיות שתפגשנה במרחב וארונה לאחר שתמחצנה את האויב שבגזרות אל הפול, כאל סדן ענק, את חצית נהר הפול תמנע מהגרמנים פעולה אווירית-יבשתית מתואמת של בעלות הברית.

בתחילת מרס טרם גונב דבר המתקפה אל העוצבות. החי"ל השתלב במאמץ המודיעיני הכביר שליווה את התכנית מהתגבשותה ועד ליום ה"ע". הוא הועסק בפעילות סיור ותצפית להשלמת הידוע על האויב שממול — על מוצביו, נשקו וגזרות האש של נשק זה ועל השיגרה בשעת רגיעה או אזעקה; כן הופעל החי"ל לבירור מדוקדק של הגישות אל מוצבי הגרמנים ושל אופי המכשולים, טבעיים ומלאכותיים, שבדרך.

בגזרה זו (גזרת אלפונסנה) — על שם העיירה המבוצרת שב-עורף הגרמני), החזיקו הגרמנים גם את המרחב שמדרום לנחל סניו, והמכשול הטבעי שהפריד בין המחנות היתה תעלת המים העמוקה ה"פוסו וטרו".

הגרמנים, מלומדי עשרים חודשים של מלחמת-מגן בזירה האיטלקית, פיתחו אמצעים מפוקחים למנוע מהאויב ידיעות: כל יחידה הקימה עמדות סרק וחליפין, שהוסוו בקפידה. תנועת הגייסות ביום נאסרה כליל, והעובר על האיסור נענש המורות. נשק שטוח-מסלול כמעט ולא הופעל ביום; ומשימות נגד-סוללותיות, פגיו

עה במטרות כדאיות שנתגלו והשבת אש הטרדה — הוטלו ב-עיקר על תותחי 88 מ"מ מתנייעים, וכן על מרגמות, הנודות דות"א הן. בצורה זו לא נתגלו מרבית הכלים, ומשימותיהם למקרה התקפה נש-מרו בסוד. קשה יור-תר היה למנוע גיר-לוי פריסתם ותפעול-לם של מערכי-ההג-נה (ביחוד — הקד-מייס) בלילה. לכן נהגו הגרמנים לשלוח בלילות פטרול-קרב לשטח ההפקר, כדי לבלום חדירת סיירי-נו למערכיהם. כמו-

כן הרבו הם להשתמש במקשים ובמלכודות-פתאים שונות, שהצרו מאוד את התנועה, וקצרו קציר-דמים לא פחות מן ההתקלויות במשמרות האויב. החי"ל שהה בגזרת אלפונסנה עד ל-24 במרס. בין 19 ל-20 בחודש זה ביצע החי"ל את פעולותיו ההתקפיות הראשונות בקנה מידה גדול יותר, במטרה להתבסס על גדת ה"פוסו וטרו" ממש, עם הגדוד השני, תוך כדי פשיטות של הגדוד השלישי לעומק המערך הגרמני. בעוד שהפשיטות הוכתרו בהצלחה, עלה בידי הגדוד השני להאחז בגדת ה"פוסו", רק בנסיון השני ובסיוע טנקים ומטוסי קרב.

פעולות הסיור של החי"ל הוגברו עוד יותר, עד שב-26 למרס הועבר מערבה לגזרת הנחל סניו, למרחב הקורפוס ה-10. עתה שגזרת החטיבה היתה כבר בשיפולי האפנינים, בלטו בה סימנים האופייניים לזירה ההררית באיטליה: קוי שני הצדדים היריבים השתרעו על שרשראות הרים תלולים-למדי, כשנחל בביקעה משמש קורמפריד ומכשול-טבעי ביניהם.

בגזרה זו נהגו הגרמנים (אנשי דיביזית הצנחנים ה-IV) לצלוח את הסניו מדי-לילה, כדי לתפוס עמדות בגדתנו, למניעת גישוש מערכיהם על-ידי סיירינו. בסדרה רצופה של סיורים ומארכים ליליים לאורך כל הקו, הצליחה החטיבה להשתלט על הגדה-הדרומית של הסניו, ולמנוע חצייתו על-ידי הגרמנים. ב-5 באפריל החלה החטיבה בגישושה במערך הגרמנים שמצפון לנחל.

לוחמהזמנים למתקפה היה מודרג. על הארמיה ה-8 הוטל לתקוף החל מ-9 באפריל; ועל הארמיה ה-5 — רק ב-12 בו. זאת, כדי לרתק ככל האפשר את הכוחות הגרמניים, אשר ממול לארמיה ה-5, ולהקל על חסימת דרכי נסיגתם אל מעבר לפול. להסחת תשומת הלב מן הארמיה ה-8, פתחו האמריקאים ב-5 באפריל בהתקפה בחוף המערבי, במרחב קוארה.

היעד הראשון של הארמיה ה-8 היה מיצר ארגנטה, שבין אגם קומקיו לביצות-ארגנטה הבלתי-עבירות; דרכו עברה דרך מס' 16 לפררה, מוקד הנתיבים אל עבר הפול. משימה זו הוטלה על הקורפוס ה-5, שנערך מן החוף האדריאטי עד ממזרח לדרך מס' 9. הקורפוס הפולני הועד להשתלט על דרך מס' 9 עצמה (דרך רימיני-מילנו, היא "ויא אַמיליא" של הרומאים), עד לצומת בולוניה, לשם חסימת רגלי האפנינים ולכידת הכוחות הגרמניים הערוכים שם. בשלב שני נועד הקורפוס הפולני לעלות על פְּרֶה מהצד הדרומי-מערבי בתיאום עם הקורפוס ה-5, שעלה מדרום-מזרח.

על הקורפוס הבריטי ה-10 ועל הקורפוס ה-13, השכן לאמרי-קאים, הוטל התפקיד לרתק את הכוחות הגרמניים שבשפולי האפנינים, עד שינצר ה"כיס" בו ילכדו בין הפולנים ובין הקורפוס האמריקאי ה-2, שבימין הארמיה ה-5. בקורפוס הבריטי ה-10 נכללו גם הבריגדה היהודית וגם "קבוצת פראולי" האיטלקית.

היערכות הגרמנים היתה כדלהלן

מול הארמיה ה-5 עמדה הארמיה הגרמנית ה-XIV; ומול הארמיה ה-8 — הארמיה הגרמנית ה-X. את המרחב מהחוף האדריאטי וכמעט עד לדרך מס' 9 החזיק קורפוס-השריון ה-XXVI (שלוש דיביזיות — כולן בקו), ומשם ועד לנהר אַידיצ'ה — קורפוס הצנחנים ה-1 (ארבע דיביזיות — כולן בקו), ודיביזיה

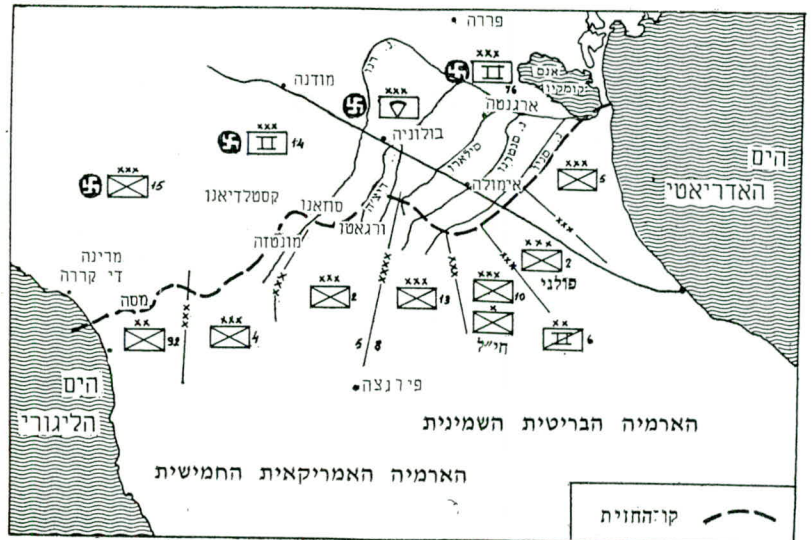
(נושאי גייסות אמפיביים) בבוץ ללא אפשרות תנועה, הוחלט על ביצוע המשימה עם סירות סער בלבד, דבר שחייב את העברת כל הכוח, על ציודו, בחשכת הלילה בתוככי האגם לסירות אלה. נחוץ היה לדחוף אותם בבוץ למרחק של כשני ק"מ עד שהגיעו למים שנשאון. וכדי להגיע ליעד היה הכרח, בקטעים מסוימים, לעבור מסירות הסער לסירות גומי, בשל רדידות המים.

ברם, המאמץ הוכתר בהצלחה. לשון היבשה המפרידה בין אגם קומקין לים, האיים שבתוכו, וגדותו הדרומית-מערבית — נכבשו עד ל-6 בחודש. הפעולה הסיתה את דעת הגרמנים מגור רות אחרות, גרמה להחשת תגבורות לאגף זה ויצרה איום, אשר העיב על מחשבתם ופעולתם לקראת ההתקפה. יתרה מזו, עם תחילת המתקפה ניצלה הדיביזיה ה-56, אליה היתה מסופחת חטיבת הקומנדו ה-2, את העמדות האגפיות, אשר

הושגו במבצע קומקין, ועלתה על ארגנטה מכיוון מזרח. למרות הצלחת הקומנדו, ההכנות המדוקדקות וההכנה הארטי-לרית הכבדה, היה מסע הארמיה ה-8 עקוב מדם ולא מהיר ביותר. רק כעבור כעשרה ימים, ב-19 באפריל, טוהר ונכבש מיצר ארגנטה. ואבידות הגרמנים, שלחמו בחירוף נפש, היו ניכרות, אך טרם הגיעו למימדי השמדה כללית. ואמנם, מפקד הארמיה ה-8 הגרמנית שגה באחרו להוציא את כוחותיו מקו הסניו, ולא היה סיפק בידו לתפוש כהלכה את מערכו הראשי מאחרי סנטרנו. דבר זה הקל על הבקעת המערך על-ידי הדיביזיה ה-87 הניו-זילנדית, שהגיעה עד מאסה עוד ב-11 בחודש, ועל-ידי הפולנים, שכבשו את אימולה ב-14 בו.

החי"ל חוקר

השהית הכוחות הגרמניים על-ידי מפקדם בגזרה ההררית של קריהסניו, הקלה על ביצוע התכנית הבריטית. לפי תכנית זו הוטל, כאמור, על הקורפוס הבריטי ה-10 התפקיד להטעות את הארמיה ה-8 לגבי מקום המאמץ העיקרי ולרתקה. לשם הטעיית האויב ביחס למהות המאמצים לאורך כל הקו, נקבעה שעת ה"ש" לצליחת הסניו לכווץ הצליחה הראשון של החי"ל (פלי ד', של הגדוד השני) לחצות ליל ה-9 באפריל ואילו הקורפוס ה-5 והקורפוס הפולני החלו לצלוח ב-091400. גם ביחס לעוצבתו השנייה של הקורפוס ה-10 — "קבוצת פראול" — האיסלקית — דורגה צליחה זו והיא נצטווה לצלוח ב-100450. מול גזרת צליחתם של אלה פגע בסניו ציר-אורך ריאולר דאי-באני — אימולה, החוצה את הגבעות לכיוון מישור הפו. רגישות דיביזיות-הצנחנים ה-14 לנתיב זה הסבה את תשומת לבם העיקרית של הגרמנים לגזרת הצליחה של האיטלקים, ואלה נהדפו. לבסוף, אחר מאמצים נשנים והולכים ובאבידות מרובות, חזרה אל דרום הסניו. הסחת הדעת לגזרה האיסלקית הקלה על החי"ל את הקמת ראש-הגשר מצפון לסניו וההתבצרות בו (במרחב קופיאנו) ב-10—12 באפריל. ביום זה החלו הגרמנים בנסיגה מזוהרת בגזרה זו, בבקשם להינצל מכיתור על-ידי הפולנים, שפעלו מימין לחי"ל, ונוכח תחילת

החזית באיסטליה, ערב מתקפת האביב ב-1945

אחת בלבד כעתודה בעורף (דיביזיות חרמ"ש אxx). החי"ל עמד, איפוא, תחילה מול דיביזיות הקלעים ה-14, ולאחר-מכן מול דיביזיות הצנחנים ה-14.

מערך-ההגנה הגרמני נשען על שני קוים מבוצרים היטב — קו הסניו כקו קדמי וקו נחל סנטרנו, כמערך ראשי מאחרי אזור-ביניים הררי, אשר הוכשר להשהיה. כן ניצבו על דרך הארמיה ה-8 לפחות ששה מכשולי-מים ניכרים (נחלים ותעלות גדולות), מן הסניו ועד למרכז "מיצר ארגנטה". הצפות וביצות "תיעלו" תכופות את התנועה, ביחוד באגף הימני, למעברים צרים, ממוקשים ונוחים לחסימה באש, "לפי קוים קבועים".

ביצוע המתקפה - שלב ראשון

מתקפת האביב החלה כמתוכנן ב-091350 בהפצצת-פתע רבתי על-ידי כ-3000 מטוסים לאורך כל חזית הארמיה ה-8. בעקבותיהם באה הרעשה ארטילרית, שבחיפוייה החלו הקורפוס ה-5 והפולני צולחים את הסניו.

גנרל קייטלי (Keightley), מפקד הקורפוס ה-5, תקף בארבע דיביזיות קדימה בסיוע ישיר של גדוד שריון לכל אחת, בעוד שהדיביזיה ה-78 וכשתי חטיבות שריון הוחזקו מאחור, לניצול ההצלחה בשלבים המאוחרים יותר. כוחות ההנדסה פעלו בחלקם בתפקידי-סיוע דיביזיוניים, ובעיקר בגישור על-פני מכשולי-המים הרבים ובהפעלת אבזרי הצליחה למיניהם. חלקם הופעלו במרוכז על-ידי מפקד הקורפוס בתפקידים שונים, בין היתר בפירוק המידי של ציוד-הגישור מעל למכשור לים שכבר נצלחו, לשם החשתו קדימה לשימוש נוסף.

חלק נכבד בהצלחת המתקפה היה להתקפה המקדימה של חטיבת הקומנדו ה-2 (החל ב-1 באפריל), על אגף-השמאל הגרמני בפעולה אמפיבית בדרך אגם קומקין. הגרמנים חשבו אגם זה לבלתי-יעיר בשל רדידות מימיו וביצתיות קרקעיתו. עם זאת, התאוששו מהר מהפתעתם. פעולה זו עשויה לשמש מופת לדביקות במטרה על אף כל הקשיים העלולים להיערם בדרך. כאשר נתקעו "הפנטיילס"

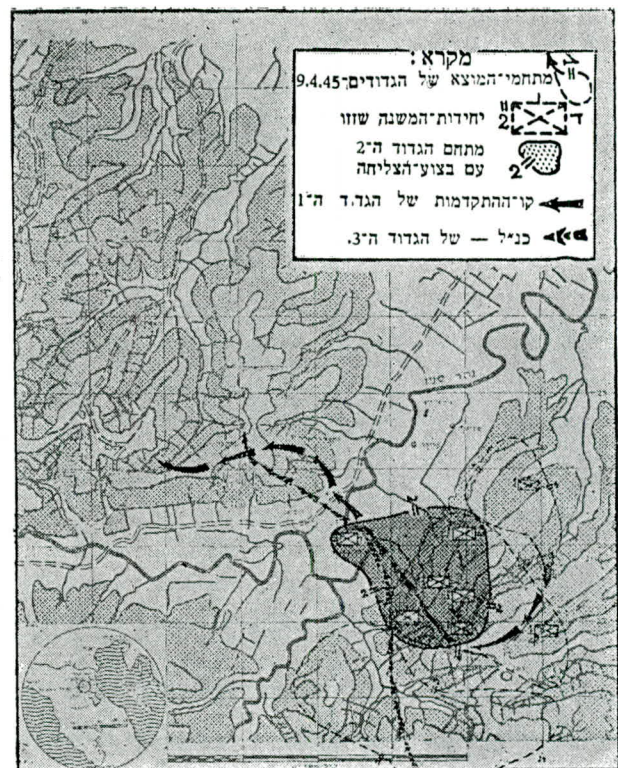
החי"ל להתחיל מיד במרדף, דרך האזור הגבעייהתלול, המבוטר והחשוף, לעבר העיר אימולה שעל דרך מס' 9. כדי להרויח זמן להתארגנות מאחרי סנטרנו, נקטו הגרמנים בכל תכסיסי ההשהיה האפשריים. יעילות ההשהיה גברה בשל הצטמקות התנועה הסדירה לנתיבים מעטים, שהקשו מאוד על ההתפרסות לצדדים. הגרמנים זרעו מוקשי-נעל לאורך הדרכים והשבילים, השאירו מאחריהם חוליות צלפים והרכיבו משמרות עורפיים קטנים — אך ניידים ובעלי עצמת-אש רבה יחסית (מק"בים, מרגמות, ולפרקים תותחים מתנייעים). אלה תפסו מוצבי-השהיה ליד מיצרים ושאר קטעי דרכים קשי-עקיפה, ועצרו את התקדמות הגדודים הרודפים לשעה ארוכה. (כך, למשל, נעצר הגדוד השלישי ליד אוסאנו ב-11 באפריל, והגדוד הראשון — ליד טורה ביום המחרת). כאשר נתפרסו כוחותינו, ואיימו לכתר את מוצב-ההשהיה, מיהרו מגיניו להסתלק בדרך המדרון האחורי, ותפסו עמדות חדשות. בבוקר ה-14 באפריל הגיעו משמרות הגדודים הראשון והשלישי למבואות המישור, וסיור הגדוד השלישי אף נכנס בקרב-אש עם הכוחות הגרמניים במבואות אימולה. ואמנם, אותה שעה החלו הפולנים מתקדמים לעבר עיר זו לאורך דרך מס' 9; וקבוצת פראולי" חשה, משמאל לחי"ל, לכיוון בולוניה. למניעת התנגשות בין כוחותינו, הושהה החי"ל בעמדותיו, ולמחרת הוצא לעורף.

המתקפה - שלב שני, והתמוטטות הגרמנים

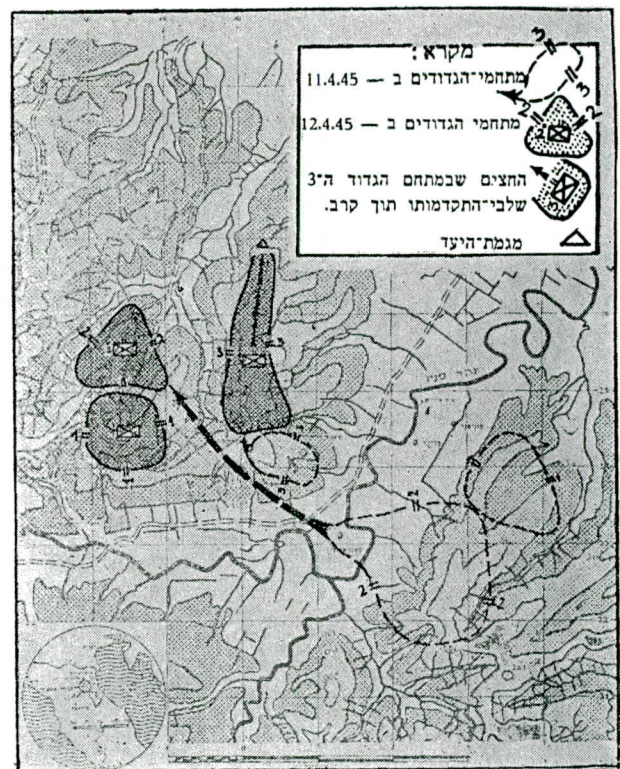
כזכור, נסתיים השלב הראשון של מתקפת הארמיה ה-8 בפריצת מיצר ארגנטה. אך מכונת המלחמה הגרמנית פעלה עדיין כסדרה. אלא שעתה, משהחלו ההתקפות לעבר פרה ופא, הורגשו תוצאות שלב זה, משלא ניתן היה עוד למלא את האבידות בצידוד ובנפש. ולארמיה ה-X החלו חסרים הכוחות והאמצעים לבלימת התקדמות תקיפה. מתקפת האויר החלה לתת אותותיה וכוונה בהצלחה רבה לשיבוש מערכת התחבורה בצפון איטליה, בעורף הגרמני. שוב לא יכלו לנצל אותם משאבים שהיו עוד בנמצא באיטליה. מכשולי-המים הפכו עתה מל-כודות-מות לגרמנים, כשהכוחות הנסוגים מצטופפים לידם והופכים, באין אבטחה אווירית ראוייה-לשמה, מטרה נוחה לפגיעה מן האויר.

בצד הבריטי, הוכחה יעילותו של ציוות חטיבות השריון עם דיביזיות החי"ר, אפילו במישור זה, הגדוש תעלות ופלגי מים רבים. השריון חיפה מדי פעם על צליחת הרגלים, אשר יצרו את ראשי-הגשר להעברת השריון, שהיה נפרס אז מעברו השני של המכשול, בחרתו להגיע אל אגפי המערכים הגרמניים ועורפם, לשם חסימת דרכי נסיגתם.

התמוטטות הגרמנים באה כמתוכנן, כשגייסותיהם הנסוגים החלו נדחסים ב-23 באפריל ב"כיסים" צרים-והולכים מדרום לפו. הפצצות אוויריות ופעילות ארטילרית מתמדת גרמו להשמדת כל ציוד-הצליחה של הנסוגים; ובקטעים שונים אף הקדימו בריטים ואמריקאים להגיע אל הגדה לפני הגרמנים הנסים. דוגמה יפה לחדירה לעומק בשעת חולשת היריב ישמש מסע דיביזיית-השריון ה-6, שעשתה את הדרך מן הסניו ועד לפו, צפון-מזרחה לפררה, בשלושה ימי לחימה מתמדת.

החי"ל צולח את הסניו ב-9/10 באפריל

החי"ל פורץ מראש הגשר ב-12-10 באפריל

המתקפה הכללית בחזית הארמיה ה-5, ממערב לו, למען רדוף אחר הגרמנים וכדי להתמיד בלחץ עליהם, הוטל על

מפקד קבוצת הארמיות „דרום-מערב“ התקבלה ב-2 במאי, ורק אישרה רשמית עובדה קיימת. התפתחות ענינים זו מנעה מן החי"ל את כניסתו המחודשת לקו החזית. כאשר יצאה הבריגדה את בריזיגלה, בראשית מאי 1945, היה זה כדי להצטרף לחילות-הכיבוש של אוסטריה. לאחר-מכן עברה לתפקידי חיל-מצב בבלגיה ובהולנד, מקום שם פתחה בפעילות ענפה להצלת שרידי השואה הנאצית ולהכשרתם לעליה ארצה. פעילות זו נמשכה עד לפירוק החי"ל באביב 1946, ושובם של אחרוני אנשיה ארצה, באוגוסט של אותה שנה.

ביבליוגרפיה

1. E. Linklater — The Campaign in Italy
2. Mark Clark — Calculated Risk
3. Goerlitz — Der Zweite Weltkrieg
4. Saunders — The Green Beret, Chapter 14
5. ליפשיץ — „ספר הבריגדה היהודית“
6. מערכות פ"ט-3, י. בראון — הבריגדה המוגברת היהודית בחזית איטליה

פטרול של החי"ל

בגזרת הארמיה ה-8 פסקה הלחימה הלכה למעשה. מפקד הקורפוס LXXVI נכנע. בגזרת הארמיה ה-5 עוד התקיימו מספר התנגשויות עקובות מדם עם שיירי הכוחות של היריב — ביניהם שרידי קורפוס הצנחנים ה-1, שנסוג מערבה. כאן פסקה ההתנגדות ב-29 באפריל. כניעתו הרשמית של ויטינגהוף,

נהלים

נלחמת ויאט-נאם - בעיניים שונות

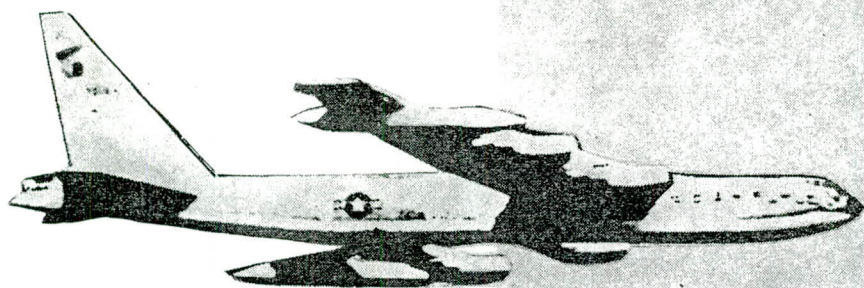
בשלהי 1964 — בנאום שלא זכה לפרסומת ולתשומת-לב רבה — אמר גנ' קרייטון אברמס, סגן ראש-המטה של צבא ארצות-הברית: „בויאט-נאם תפקידנו הוא כיום תפקיד מייצץ, לסייע למבצעה של ממשלת ויאט-נאם נגד הוואט-קונג. אנו מחזיקים שם, כיום, את שנה-הערך של, בקירוב, 4.8 תקנים דיביזיונים של מיורים וקפיטנים; כ-3.5 תקנים דיביזיונים של לויטננטים; וכ-3 תקנים דיביזיונים של רביסמלים ראשונים.“ במלים אחרות, בערך 1/4 מקצינו וממש"קיו-הבכירים של צבא בן 16 דיביזיות כפותים כיום בתוככי שדות-האורז של ויאט-נאם (כהערת ה„ניו-סטייטסמן“). ואין ספק כי אף זהו צד לא-מבוטל בכל הערכה למהלכה של מלחמה זו ולהשפעותיה לעתיד.

הסופר הפוליטי בהי-הידעה של ה„ניו-יורק טיימס“, (אולי החשוב שבעתוני ארה"ב), ג'יימס ראסטון, כתב בראשית השנה במאמרו הראשי: „בויאט-נאם מנהלים אנו מלחמה; אך אנו עצמנו הרגנו בכבי-שים בשבוע חגי-המולד שחלף יותר אנשים ממה שאבדו לנו בויאט-נאם במשך כל חמש השנים הללו.“

השבועון הבריטי רב-ההשפעה, הקרוב לחוגי הלייבור, „ניו-סטייטסמן“, רואה אותה מלחמה עצמה במשקפיים אחרות: „אמריקה משלמת עתה כ-2 מיליון דולר ליום ל„הזנת“ המל-חמה בויאט-נאם; ודאי, זהו סכום אשר אומה עשירה יכולה לשאת בו בנקל. אך הענין הוא בזה שהמלחמה גם גורפת לתוכה חלק הגון של סגל הקצינים האמריקאי — והיא עושה זאת באופן המעורר זכרונות קודרים, זכרונות על נסיונו של הצבא הצרפתי לפני עשור-שנים בלבד.“

מטוסי ההרתעה וטיליה מה העצה לשליטה במ?

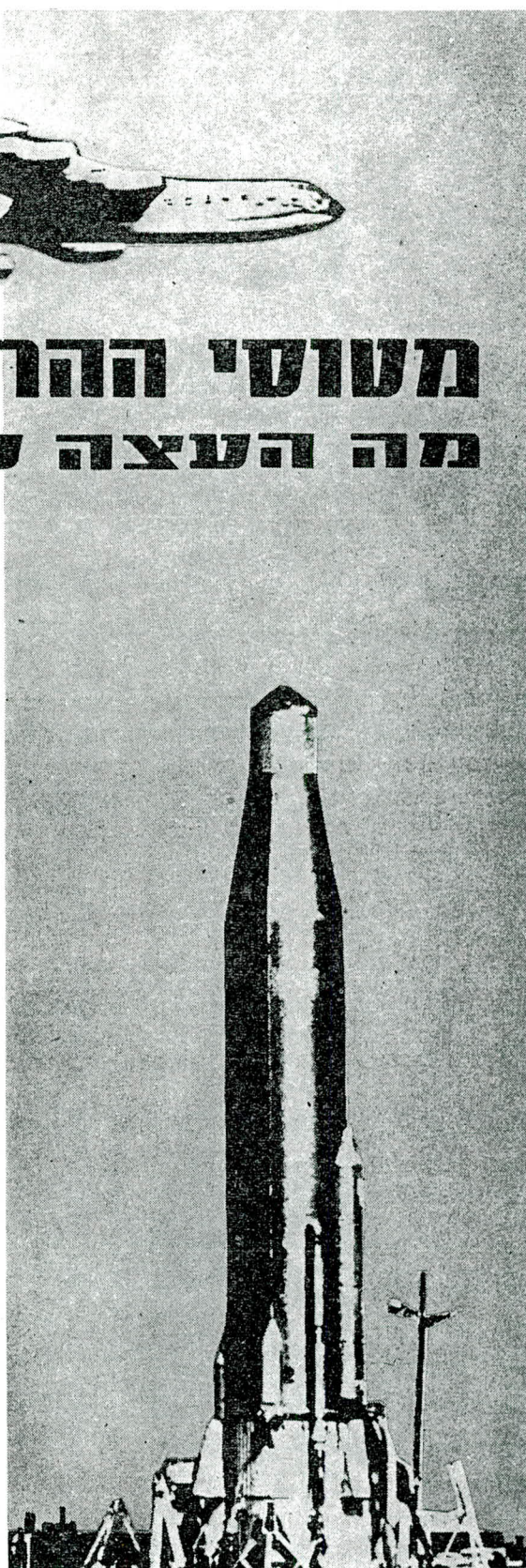
מאת אנדרו וילסון

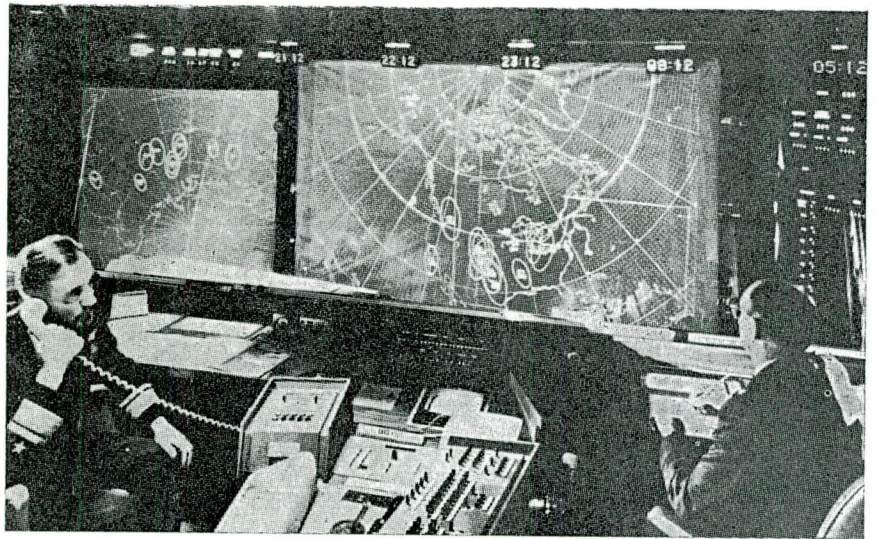
בטרם ימריא מטוס של „חברת נתיבי האוויר הברי-טיים אל מעבר-לים“ מנמל-האוויר של לונדון לניו-יורק, בשעות אחה"צ של היום, ימלא הקברניט טופס תכנית-טיסה, ויגישנה ל„רשות-התעופה הפדראלית“ של ארה"ב, וזו תעביר את התכנית לחיל-האוויר של ארה"ב. אם המטוס מאחר איחור חמור, או מקדים מאוד לבוא, או במקרה שהוא סטה סטיה גדולה מנתיבו — ואם חיל-האוויר של ארה"ב לא קיבל הודעה על כך — הוא יופיע כמפציץ אויב אפשרי על מסכי מכ"מ-ההגנה האמריקאי.

אם לא ניתן להתקשר עמו באלחוט, הוא ייורט על-ידי מטוסי-קרב על-קוליים, בהתקרבו למרחב האוויר האמריקאי.

נוהל זה, החל על כל כלי-הטיס המתקרבים ליבשת האמריקאית, הוא בתוקף מזה 15 שנה. המכ"מים האמריקאיים מתחקים אחרי 20,000 תנועות ליממה במרחב האוויר הנשמר על ידיהם, מהאוקינוס השקט ועד גרינלנד. מתוך אלה 10% בממוצע הם „מסו-פקים“. כל אחד מהם, המהווה איום אפשרי למרכז-זים האסטרטגיים, מסומן בסימן כתום על מפות „חדרי-המלחמה“ וגורם להזנקת המטוסים המיר-טים. משמעו של דבר, שעשר פעמים ביום ממריאים מטוסי קרב חמושי-טילים, מוכנים לקרב, אל מרחב-האוויר הצפון-אמריקאי.

מאמר זה הנו ההמשך ל„אנשי יום הדין“, שהתפרסם בחוברת הקודמת.

מרכז מבצעים בבונקר הנוכחי של פיקוד ההגנה האווירי הצפוני-אמריקאי בקולוראדו ספרינגס

סוביטי בטיסתו השבועית להאואנה. ברגע של חילופי מהלומות גרעיניות יתעוררו מסכי ה"איקונורמה" לחיים בד-בבד עם מערכת האתראה המוקדמת של הטילים הבליסטיים. המסך הראשון יראה כל שיגור-רקטה בברית-המועצות; השני יראה את נקודות הפגיעה החזויות בארה"ב. שעון אלקטרוני, המסמן את מספר "הדקות עד לפגיעה הראשונה", ניצב הכן לערוך את המניה של כ-20 הדקות שישארו לאחר שהטיל העוין הראשון נצפה-לראשונה על-ידי המכ"מ של מערכת-ההתראה המוקדמת.

התקפת מבחן

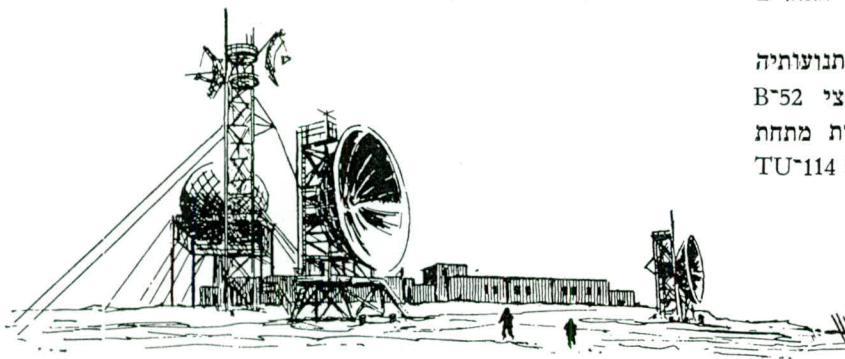
כדי לודא כי המערכת תפעל כשורה אם יבוא "יום הדין" הגרעיני, מועמד כל מנגנון הפיקוד המשותף בפני התקפה מבוזמת כל 24 שעות. הקציין-התורן מתקשר בטלפון מוזהב אל הבית-הלבן — ובטלפון אדום אל 40 טיסות-קרב קנדיות

בתוך הבונקר

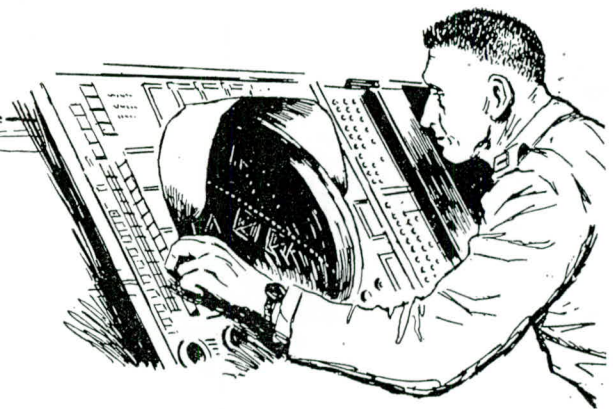
ביקרתי לאחרונה במרכז העצבים של רשת המכ"מ האמריקאית. הלא הוא בונקר בטון בן קומותיים, בסמוך להרי "הרוקי" ליד קולוראדו ספרינגס, בקרבת העיר דנבר. זהו מרכז-המבצעים של פיקוד-ההגנה-האווירי-הצפוני-אמריקאי המשותף לקנדה ולארה"ב. פיתוח טילים בעלי ראשי-נפץ של 30 מגאטון על-ידי רוסיה הגביר לאחרונה את פגיעותו של מבנה זה, אולם בעוד חדשים אחדים הוא יועתק לתוך לב-לבו של הר סמוך; והציוד הרגיש שלו יורכב על משטחות-קפיצים כדי לשמור עליו מפני הזעזוע הבא מהתפרצויות גרעיניות.

כניסה לבונקר של הפיקוד המשותף פירושה מעבר אל עולם המדע-הדמיוני. בקצהו השני של המבנה הדומם והמאוורר מתנשאים מסכי "איקונורמה", עליהם מוקרנות ידיעות ממער רכת מחשבים. במסך הראשון נראית מפת אירופה ואסיה; במסך השני — מפת אמריקה הצפונית; המסכים האחרים מכילים סדרות של ספרות.

ביום רגיל יכול אתה לראות על המסכים את תנועותיה האיטיות של "המלחמה הקרה": כוח של מפציצי B-52 אמריקאיים בפטרול מעל אלאסקה; צוללת סוביטית מתחת לפני-המים לא הרחק מסאן-פרנציסקו; מטוס נוסעים TU-114

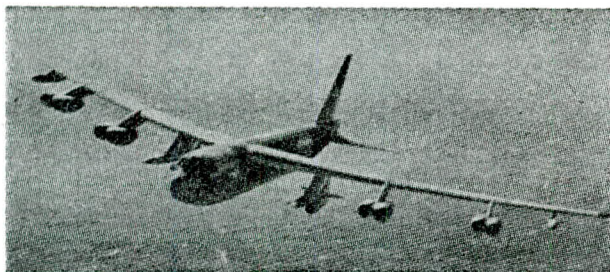
ואמריקאיות. פקח אזרחי בוחן את מעגלי האתראה בפני התקפות-אוויר אל 130 ערים גדולות. מבחנים אלה קבעו את עובדת-תכליתיותו של הפיקוד המשותף; אך הם גם חשפו את הפערים שבו. לדוגמה, האויב יוכל "להבריח" מפציץ אל מאחורי מטוס נוסעים "ידידותי" באורח כזה, שרק נקודה אחת תיראה על מסכי המכ"מ —

בתאוצה עצומה, עליו להבחין בין טיל אחת ובין דמיים, ועליו להשמיד את הטיל בלא להזיק לאוכלוסיה שעל האדמה. סבורים, כי נייקא-X ממלא אחר שלוש הדרישות הללו, וכי החלטה בענין יצורו של טיל זה תחרץ השנה. לא ברור עדיין בכמה יסתכמו הוצאות פריסתם של מערכי הטילים נגד-טילים סביב ערים אמריקאיות — שם יצורפו להתקן עמיד בפני הפצצה, הקרוי מכ"מ קבוע-מערך; אולם טיל בעל אמינות מחירו עשוי לעלות כמעט כמו מחירו של טיל בין-יבשתי קטן. השאלה, איפוא, היא: האם עדיף — מן הבחינה הצבאית — להכניס לשימוש מספר מסוים של טילים נגד-טילים, או להגדיל במקום זאת את מספר טילי-ההרתעה.

מטרה טובה

במבט ראשון תפיק אמריקה תועלת מפיתוחו של הטיל נגד-טילים; וזאת משום שרוסיה התרכזה ביצור מספר קטן יחסית של טילים בין-יבשתיים (לא יותר מ-200, לפי הערכות המודיעין האחרונות של המערב), שלהם ראשי-נפץ בני 10—30 מגאטון. ראשי-נפץ גדולים אלה עושים את הטילים הסובייטיים למטרה כדאית; ואילו הטילים האמריקאיים, שלהם ראשי-נפץ בני 1—5 מגאטון, מספרם רב יותר. אלא שיש סיבוכים רבים בענין פריסת מערך של טילים נגד-טילים.

B-52 — מפציץ תת-קולי כבד לסנח ארוך

קודם-כל — הוא משמיד את מטרתו בהתפוצצות גרעינית באויר, ופירושו של דבר שיש לשפר באופן ניכר את סידורי ההגנה האזרחית.

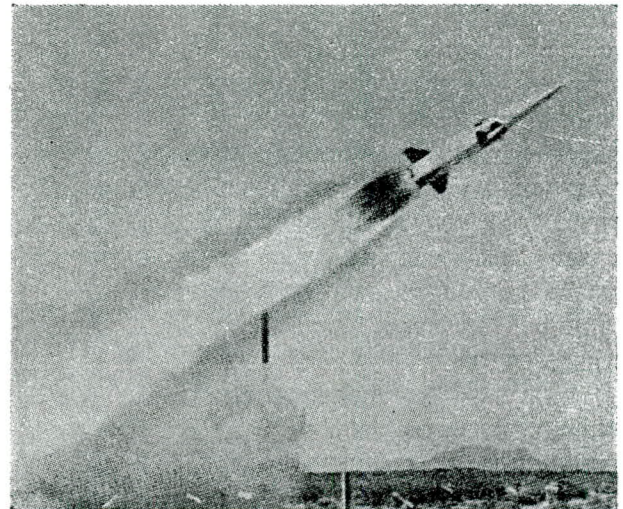
שנית, במונחי מידת-האבטחה לפי דולר-השקעה, מוטב לפרסו סביב ערים גדולות; ואיוזו ממשלה תוכל להרשות לעצמה להציע תקציב הגנה אשר יגן על ניו-יורק — אך יחשוף לאויב את דאלאס, נאמר?

שלישית, טילים אלו עשויים להגן רק על סביבתם הבלתי-אמצעית, וכן דרושים יהיו אלפי טילים שכאלה כדי לעמוד בפני התקפת האויב לכל צורתיה.

משום טעמים אלה, רוב מומחי ההגנה האמריקאים מטיילים עדיין ספק בערך התפקיד שעשוי הטיל נגד-טילים למלא בהגנת ארה"ב. אפילו תתחמש רוסיה בטילים כאלה, סוברים הם כי ארה"ב אינה צריכה לעשות כדוגמתה — אלא להגדיל עוד יותר את כוחות-ההרתעה הגרעיניים שלה, כדי "להרוות" את מערך ההגנה הסובייטי.

והרי אותו מטוס יוכל להטיל פצצת-מימן!

חיל-האוויר מודה בסכנה זו, הגם שחלף הזמן בו ניתן היה לשחק את הגנתה של אמריקה על ידי מהלומת-חתך על ואשינגטון, אלא שיותר מן הסכנה שבאוויר מדאיגה את חיל-האוויר האמריקאי הסכנה שביס, מצוללות-טילים סובייטיות.

נייקא-X, טיל נגד-טילים

עד עתה איפשרה ההתראה של 20 הדקות שהות מספקת להמראת המפציצים הגרעיניים משדות-התעופה שלהם לשם מתן מהלומה-נגדית. אולם כעת יש לברית-המועצות 100 טילים לטוח בינוני בצוללות מדגם G ומדגם Z, והללו יכולים להלום במטרות שבאמריקה תוך 5 דקות.

צרה-צורה אחרת נובעת מכך, שמכ"מי המערכת להתראה מוקדמת באלסקה, בגרינלנד ובאנגליה, ערוכים כנגד טילים הבאים מעבר לציר-הצפוני וצפון-אירופה — אולם אין ביכולתם להבחין ברקטות סובייטיות העולות להישגר כלפי אמריקה מעל הציר-הדרומי. והנה, בנית רקטות לטוח כה ארוך תהיה בקרוב אפשרית מבחינה טכנית. כן יופיע בקרוב סיוט נוסף שידיר את שנת 'קציני חיל-האוויר של ארה"ב — טיל גרעיני המשוגר מלזין.

כדי לעמוד בפני איומים אלה, שוקד חיל-האוויר של ארה"ב על פיתוחם של שני התקנים: מכ"מ-אל-מעבר-לאופק — ולזין הנושא גלאי אינפרא-אדום, שיספק השגחה מתמדת על כל שיגורי הטילים הסובייטים. אולם הויכוח הגדול ביותר בהגנה האווירית נטוש סביב התפתחות מהפכנית עוד יותר — הטיל נגד-טילים או הטיל הנגד-בליסטי.

פעולה משולשת

הבעיה כיצד לירט טילים בין-יבשתיים המתקרבים במהירות של כ-40,000 קילומטרים לשעה דומה לבעיה של כיצד לפגוע בקליע באמצעות קליע. דימוי זה מוליך שולל, שכן אפשר להסיק ממנו כי הדבר בלתי אפשרי. למעשה, הטיל הנגד-בליסטי כבר קיים. האמריקנים פיתחוהו בדמות הנייקא-X ולרוסים יש תחנת-ניסויים (לטיילים כאלה) ליד לנינגרד. על הטיל נגד-טילים לבצע שלוש פעולות: עליו להמריא

בשגגה, אולם בעיני חיל-האוויר של אר-צות-הברית הם התגלמותה המושלמת של המערכת הקרויה „בקרר חיובית“.

בטחון צופן

בקרר-חיובית פירושה כי תחומו של מרחב-האוויר הסוביטי הוא חומה סמויה, ששום מפציץ אינו רשאי לחדור אותה ללא פקודה ישירה. במצב של סכנה יש לגנרל, המפקד על פיקוד-האוויר-האסטרטגי, גי, הסמכות לשגר את מטוסיו לעבר מטרות בברית-המועצות. הם יטוסו בנתיבים בים שהוקצו-מראש עד אשר, במרחק מסוים, המרוחק עדיין הרבה ממרחב האוויר הסוביטי, הם מגיעים לנקודות-בקרר-חיובית. מנקודה זאת הם יחזרו לבסיסהם — אלא אם כן יקבלו פקודה מפורשת להמשיך.

לפני שנה תיארנו ברומן רב-מכר ששמו „אל-כשל“ (שם אחר לבקרר-חיובית)

שני מחבריו האמריקאיים, יוג'ין ברדיק והרוי ווילאר, שורת אסונות הנגרמים כתוצאה מכך שקבל פגום גורם למשדר אלחוטי למסור בטעות את אות-הצופן לפקודות-היציאה. טייסת מפציצים קולטת את זה במנגנוני הצופן שבתאי-הטייס, ויוצאת להפציץ את מוסקבה.

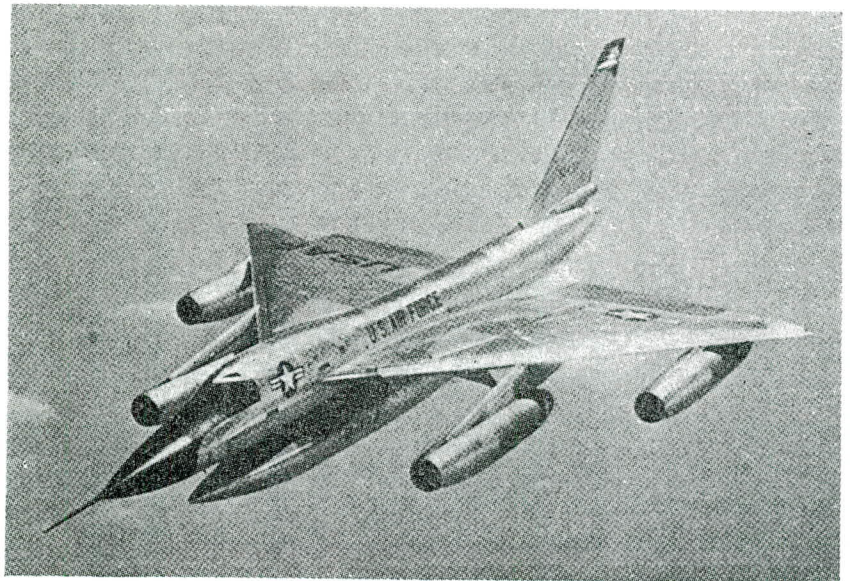
חיל-האוויר של ארה"ב טוען שדבר זה הוא בלתי-אפשרי. ההוראה בצופן ניתנת בקולו של אדם, והיא עשויה לבוא רק מפיו של הנשיא. היא משודרת באמצעים שונים, ממקורות המרוחקים מאוד זה מזה, וחייבת לקבל אימות על-ידי קצינים ברמות-פיקוד שונות ועל-ידי יותר מאחד מאנשי צות המפציץ. מעלה מזאת — אם מתקלקל מכשיר-הקליטה האחר-טי שבמטוס, הרי אי-קבלתו, עקב כך, את אות-הצופן ליציאה תגרום לשובו לבסיס.

סכנה אחת

דבר זה עושה לחוכא ואטלולא את הנושא המרכזי של הספר „אל-כשל“; אולם בפרט אחד צדק הספר (שמתעדתים להסריטו). בניגוד לרושם שהפיץ חוג „תומכי המפציצים“ בחיל-האוויר, אי-אפשר להחזיר את המפציץ לאחר שעבר את נקודת הבקרר-החיובית. הוא עלול לצאת מתחומי התקשורת — בגלל חסימת-אויב, ובגלל אמצעי-מניעה של המפציץ עצמו, הננקטים כנגד קבלת הוראות מזויפות. הדרך היחידה לעצור תחיה, איפוא, הפלתו על-ידי מטוסי-קרב אמריקאיים.

פקודה לעשות זאת ניתנת ב„אל-כשל“, אלא שאין למטוסי-הקרב הטוח הדרוש לכך. מוסקבה מופצצת, איפוא, וכדי למנוע תגמול כולל מצד הסוביטים, פוקד נשיא ארה"ב לפצותם על ידי הפצצת ניריורק במפציצים אמריקאיים.

„אל-כשל“ צוטט לעיתים קרובות בפלוגתא שבניין המטוסים המאוישים, העומדת עתה בפני הכרעה. הטענה לזכותם היא שהמפציצים נושאים מטען-פצצות כבד יותר מהטילים; כי יש ביכולתם ל„טפל“ ביותר ממטרה אחת; וכי הם כלי-הזינוק

B-58 „הסלר“, המפציץ העל-קולי המהיר בעולם

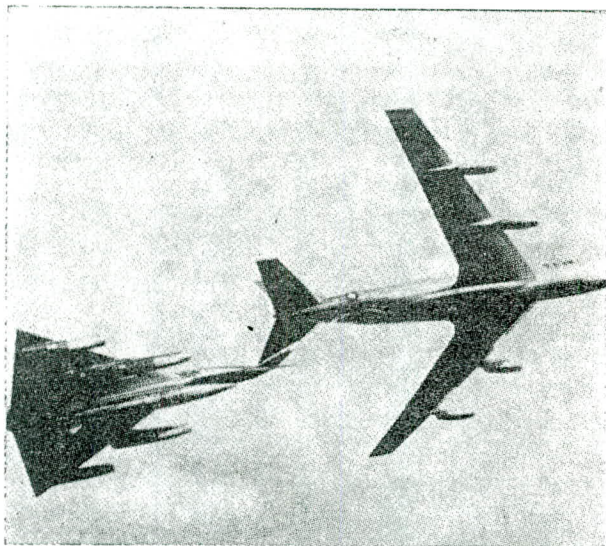
סיסמת „השלום“

מפקדתו של „כוח-ההרתעה“ — פיקוד-האוויר-האסטרטגי — נמצאת מחוץ לאומה, שבנברסקה. בשער המפקדה ניצב טיל „אטלס“ נוצץ, ולידו שלט האומר: „השלום הוא מקצוענו“. אין סיסמא זו נראית צינית כלל וכלל בעיני האמריקאים, הגם שלפיקוד-האוויר-האסטרטגי יש עתה כוח של כ-1000 טילים וכ-1000 מפציצים, שכל אחד מהם נושא יותר עצמת הריס מסך-הכל הפצצות שהוטלו במלחמת-העולם-השנייה.

כוח המפציצים — המורכב מ„הסלרים“ — מטוסים על-קוליים מדגם B-58, ממטוסי B-52 תת-קוליים לטוח ארוך, וממטוסי B-47 המיושנים במקצת — הוא המכונה הצבאית האימתנית ביותר והמורכבת ביותר שהוקמה בזמן מן הזמנים. מלבד מטען-הפצצות שלו — המגיע עד ל-50 מגאטון לכל מטוס — חמוש הוא במערך שלם של אמצעי-נגד אלקטרוניים לסיכולו של המכ"מ; טיל ארוך-טוח אוידי-שטח, הקרוי „האונד דוג“; וטיל-דמה, הקרוי „קואיל“. המטוס B-58, שהוא המפציץ המבצעי המהיר ביותר בעולם, טס מניו-אינגלנד לפריס בשלוש שעות ומשהו — ועשוי היה לעבור מרחק זה בזמן קצר יותר לולא נשמת חלק מאחד ממנועיו, בטוסו מעל איסלנד.

הדאגה העיקרית של חיל-המפציצים היא אפשרות השמדתו על הקרקע. כדי למנוע זאת, נמצא בתמידות חלק מן הכוח באויר, ביחד עם מטוסי-המיכליות, לתדלוק תוך-כדי-טיסה. גנרל של חיל-האוויר נמצא תמיד באויר ב„מוצב-פיקוד-מעופף“ אי-שם מעל לארה"ב — למקרה שתושמד מפקדת „פיקוד-האוויר-האסטרטגי“ בהתקפת-פתע.

„כוח-הכוננות הנישא-באוויר“ טס בפטרולים בני 24 שעות, בשני מסלולים. המסלול האחד הוא צפוני, וכולל טיסה לתדלוק מעל לחוף המזרחי של ארה"ב ואלאסקה — והמסלול האחר הוא ים-תיכוני, וכולל טיסה לתדלוק מעל ספרד. לאירופאים נראים, אולי, כוחות גרעיניים אלה, המרחפים בתמידות במרחק מהלומה מרוסיה, כעלולים לחולל מלחמה-

B-58 „הסלר“, מתודלק על ידי מטוס-מיכלית Kc-135

אותם הפרצופים

זמן-מה לאחר שובי מאמריקה הוֹזְמַנְתִּי, בצוֹתָא עִם עוֹד כְּתָבִים בְּרִיטִיִּים לַעֲנִי־הַגָּנָה, לַצִּירוֹת הַסּוֹבִיטִית בְּלוֹנְדוֹן, כְּדֵי לַחְזוֹת בַּהֲקִרְנַת סֶרֶט עַל הַכּוֹחוֹת הַסּוֹבִיטִים.

נִרְאוּ בּוֹ צִלּוּמֵי־רֶגַע שֶׁל טִילִים וְשֶׁל כָּל הַחִימוּשׁ הַמְּשׁוֹכָלֵל שֶׁל מַכּוֹנֶת־מִלְחָמָה חֲדִישָׁה. כֵּן נִרְאוּ תַצְלוּרֵי מִי בּוֹגֵרִים צַעֲרִים שֶׁל אַקְדָּמִיּוֹת צְבָאִיּוֹת סּוֹבִיטִיּוֹת. חֲשֵׁתִי, שֶׁאִישׁ־שֶׁם רָאִיתִי קִלְסֶת־רִים אֵלֶּה; וְהִנֵּה נִתְחַוֵּר לִי, כִּי אֵלֶּה הֵם אוֹתָם הַצַּעֲרִים הַמְּמוֹשְׁמָעִים כְּבִד־הָרֹאשׁ וְלֹא סֶפֶק אֶף בְּעֵלֵי אוֹתָהּ הַהַחֲלָטָה הַנְּחוּשָׁה לְשִׁמּוֹר עַל הַשְּׁלוֹם — אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּמוֹסְדוֹת הַצְּבָאִיִּים שֶׁל אֶרֶץ־ב.

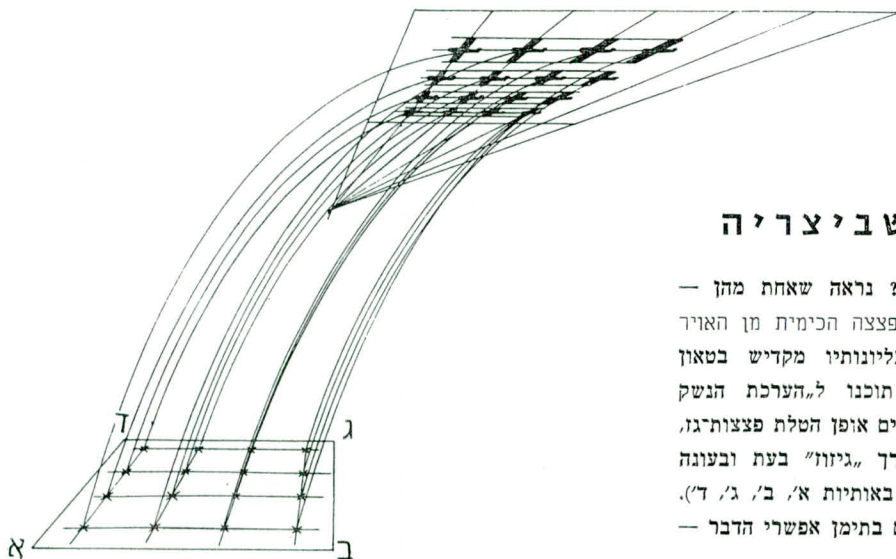
הַעֲשׂוֹי לִהְיוֹת מוֹפְעֵל הָרָאשׁוֹן בְּכָל חִילוּף־מַהְלָוּמוֹת גְּרַעֲנִי. אֵלֶּה הֵן טַעֲנוֹת בְּרוֹת־תּוֹקֶף; אוֹלֵם הַזֶּמֶן פּוֹעֵל לְרַעְתָּן. מַעֲרֻכֹּת־טִילִים חֲדָשׁוֹת נַעֲשׂוֹת זֹלוֹת יוֹתֵר — וְהַמְּפָצִיץ, עַל מִנַּת לִשְׁרֹד בַּחַיִּים עַל־אֶף כְּלִי־הַזֵּין שֶׁקָּמוּ נִגְדּוֹ, הוֹפֵךְ לִיקָר עַד מְאוּד. לְכַשִּׁיּוּצָא בַּהֲדָרָגָה מֵהַשְּׂרוֹת ה־B-47 הַמִּתְיִישׁ, יֵהוּ אֵת עֵיקָר כּוֹחוֹ שֶׁל פִּיקוּד־הָאוֹיֵר־הָאֶסְטֶרְטֶגִי 600 מְטוֹסֵי B-52. רַק 100 „הַסְלָרִים“ עַל־קוֹלִים נִבְנוּ עַד כֹּה; וּפִיתּוּחוֹ שֶׁל ה־B-70 הַחֲדָשׁ — שְׂנוּעַד לְטוֹס בְּמַהֲרִירוֹת פִּי שְׁלוֹשׁ מִמַּהֲרִירוֹת הַקּוֹל — עוֹכֵב, לְאַחֵר גִּילּוֹי דְּלִיפָה שֶׁאֵין לָהּ תִּקְנָה, כִּנְרָאָה, מִמִּכְלֵי הַדֶּלֶק עֲשׂוּיֵי הַטִּיטָאֲנִיּוֹם שְׁלוֹ.

בִּשְׁנָה זֹאת הַקִּצָּתָה וְעֵדֶת הַשִּׁירוֹתִים־הַמְּזוּיִנִּים שֶׁל הַקּוֹנְגֶּרֶס — לְאַחֵר שֶׁהָעִיד לַפְּנִיָּה רֹאשׁ־מִטָּה חִיל־הָאוֹיֵר, הַגֶּנֶרָל קְרִיטִס לִי־מָאִי — 92 מִלִּיּוֹן דּוֹלָר לְפִיתּוֹחַ מְפָצִיץ־אֶסְטֶרְטֶגִי חֲדָשׁ. אוֹלֵם הַמְּמַשְׁלָה אֵינָה חַיִּיבֶת כָּלֵל לְהוֹצִיא סָכּוֹם זֶה. זֶהוּ, לֵאלֹא סֶפֶק, תַּפְקִידוֹ הָאַחֲרוֹן שֶׁל לִי־מָאִי, וּבַחֹדֶשׁ הַבָּא תִסָּיִם יִצְאָתוֹ בְּדִמּוּס אֵת הַמַּאֲבָק הַמְּמוֹשֵׁךְ שְׁלוֹ עִם מְזַכִּיר הַהַגָּנָה „חֲסִיד־הַטִּילִים“, מֶר מִקְנָאֲמָרָה.

טִיל נּוֹסֵף יוֹסִיּוֹם

קָל מְאוּד לְלַגֵּל עַל הַקְּנָאוֹת הַבִּינ־זִרְעִית שֶׁהַפְּנִטְגוֹן עֲדִיּוֹן נִגּוּעַ בָּהּ; וְרַב מִזֶּה הַפִּתּוּי — לְהַצְבִּיעַ עַל הַנִּיגוּד בֵּין הַהֲצָהֳרוֹת שֶׁל רִצּוֹן בְּשִׁלוֹם מִצַּד אַמְרִיקָה, וּבֵין כּוֹחַ הַהֲרַתָּעָה שֶׁלָּהּ, אֲשֶׁר נּוֹסֵף עַל כּוֹחוֹת הַמְּפָצִיצִים וְהַטִּילִים נִשְׁעָן גַּם עַל צוֹלָלוֹת פּוֹלָאֲרִיס, עַל נוֹשְׂאוֹת־מְטוֹסִים חֲמוּשֵׁי־פַצְצוֹת־אֶטוֹם וְעַל 50,000 כְּלִי־זֵין טַקְטִיִּים גְּרַעֲנִיִּים בְּאִירּוּפָה בְּלִבָּד. כּוֹח־הַרַתָּעָה זֶה מוֹגְדֵל בְּטִיל בִּינ־יִבְשֶׁתִי נּוֹסֵף יוֹסִיּוֹם.

אוֹלֵם הַמְּנַהִיגִים הָאֻמְרִיקָאִיִּים מִיִּטְיָבִים לְהַכִּיר בְּאִיּוֹם עַל קִיּוּמָה שֶׁל הַצִּיּוֹלִיזְצִיָּה הָאֻנּוּשִׁית, מִצַּד מָה שֶׁתּוֹאֵר בְּפִי הַנְּשִׂיא קִנְדֵי הַמְּנּוֹחַ אַחֲרֵי מִשְׁבֵּר קוֹבָה, כִּי־חֶרֶב דְּאֻמּוֹקְלֶס הַגְּרַעֲנִיּוֹת. זֹאת וְעוֹד — עֵיקָר הַמַּחֲשָׁבָה הַמוֹקְדֶּשֶׁת לְכּוֹח־הַהֲרַתָּעָה הַמַּעֲר־בִּי נִתּוֹנָה לְאוֹדּוּקָא לְהַגְדִּיל עֲצֻמַּת־הַהֶרֶס שְׁלוֹ, אֲלֹא לְמַתָּן נִצְרָה לוֹ.

דֹּאגוֹת כִּימִיּוֹת בִּשְׁבִיצְרִיָּה

מָה דֹּאגוֹתֵינוּ שֶׁל צְבָא מְדִינָה קְטָנָה כִּיּוֹם? נִרְאָה שֶׁאַחַת מֵהֶן — עַל כָּל פְּנִים, בִּשְׁבִיצְרִיָּה — הִיא סְכֵנַת הַהַפְּצָצָה הַכִּימִית מִן הָאוֹיֵר („גְּזִיִּים“, בְּלִשׁוֹן הַצִּיבוֹר). שְׁכֵן בָּאֶחָד מִגְּלִיּוֹנוֹתֵינוּ מְקִדִּישׁ בְּטָאוֹן חִיל־הַהֲנָדָסָה הַשְּׁבִיצְרִי לְמַעֲלָה מִמַּחְצִית תּוֹכְנוּ לְהַעֲרַכַת הַנֶּשֶׁק הַכִּימִי. הַמַּאֲמָר מְלוּוֶה בְּמִרְשָׁם סְכִימָטִי הַמְּדַגֵּם אוֹפֵן הַטֵּלַת פַּצְצוֹת־גֹּז, עַל־יְדֵי מְבִנָּה „אַשְׁקוּקִי“ שֶׁל מְטוֹסִים, לְצוּרֵךְ „גִּיּוֹז“ בַּעַת וּבַעוֹנָה אַחַת סִמְחוּלֶק־הֵיטֵב שֶׁל שֵׁטַח נֹכֵר (הַמְּסוּמָן בְּאוֹתִיּוֹת א', ב', ג', ד'). וְדֹאגָה זֹאת יֵשׁ לָהּ עַל מָה לְהַסְתַּמֵּךְ, שֶׁהֲרִי, אִם בְּתִימָן אֲפִשְׁרֵי הַדְּבָר — מְדוּעַ לֹא בִּשְׁבִיצְרִיָּה?

„מלחמתו המזוהה של הצי הישראלי — שהורתו ולידתו תוך מלחמת-הקוממיות — מעל סיפוני ה„גרוטאות“, אניות-המעפילים שנשלפו בחפזן מבית-העלמין שליד שוברי-הגלים בנמל-חיפה; כלי נשק העתיקים והמאולתרים; מעשיו ומחליו; גילויי כוחו וכשלונותיו; מלוא הקשת הנרחבת של פעולותיו — מקרבות ימיים קלסיים-כמעט, דרך הפגזות חופי אויב, פעולות חבלה ופשיטה, וכלה בקרבות יבשתיים, עקובים מדם, בכפרי מרצחים בחוף-הכרמל ולפתיחת דרך לנגב הנצור — כל אלה מתוארים על-ידי המחבר, רס"ג א. טל, מותיקי הפל"ם, מלוא אניות-המעפילים ומקציניו הראשונים של חיל-הים, שליוו אישית את מרבית המבצעים המתוארים בספרו.

במשפטים אלה מקדים אלוף יוחאי בן-נון, מפקד חיל-הים, את הספר „מבצעי חיל-הים במלחמת-הקוממיות“, שזה עתה הופיע בהוצאת „מערכות“, ספר שיותר משהוא משקף „כתיבת היסטוריה“ מגלם הוא עשיית היסטוריה. ואומר המחבר, רס"ג אליעזר טל: „הישגינו בקרבות מלחמת-הקוממיות הם תוצאת פעולה משולבת של כוחות רבים, ביבשה, באויר ובים. והיה בכך לחיל-הים תפקיד מיוחד. העצמה הימית, אין ביכולתה להשיג הכרעות-קרב נגד כוחות יבשה; על-ידי שימוש נכון בה אפשר לסייע ביצירת התנאים הדרושים להשגת הכרעה כזו. קיומו של כוח-ימי ישראלי חזק ופעיל — לפי מושגי הוירה, או — היה תנאי הכרחי לכך שתינצרו אפשרות ההכרעה ביבשה. וכל עוד לא ישתנו נתוני-היסוד באזורנו יהא זה מהלקחים החשובים שעלינו להפיק מקרבות מלחמת-הקוממיות“. ראייה רחבה זו, שביסוד הספר, אינה מונעת אותו מלשקף את הארוע המבצעי, במציאותו הבלתי-אמצעית. „מטרת הספר היא לתאר את מבצעי חיל-הים במלחמת-הקוממיות, ובמקרים רבים הובאו קטעים שלמים מפי הלוחמים שהשתתפו במבצע, במיוחד בתיאור מבצעי החבלה, בהם העדות היא מקור הידיעה היחיד“. ב„קטנות“ כבגדולות, מצטרף מתיאורי הספר פסיפס עשיר, עשיר-להפתיע לצי כה קטן, ולמלחמה שארכה „רק כשנה“. מורגש, מה רב היה המטען והרכוש הנפשי שמאחורי לוחמיו המעטים של צי קטן זה. הקורא — איש-ים, או איש-צבא בכלל, או צעיר שלבו לים, או אזרח הזוכר כי לחוף-ימים נשכון וכי „אי“ הננו במציאות המדינית והבטח-חיונית — ימצא בספר זה מעט הסבר לאחד ה„גסים“ של תקומתנו. יכולתנו לקיים ים פתוח בפנינו, ולהגן על חופינו.

אלפים רבים קראו כבר את „השמש לא עמד דוט“ של מרגרט לארקין, ספר המערכה על יד-מרדכי, שכן, במהדורותיו הראשונות, ב„כריכה הקשה“, כבר הופיע הספר בהרבה יותר מרובבת עותקים. עתה מופיעה מהדורה במעטפת-נייר, אשר ללא-ספק תיקרא על-ידי רבבות. וטוב שכן הוא; כי הפשטות והעובדותיות שבסיפור זה, המביע הרבה מאוד אף מבלי שיוזקק ללהטוטי „ספרות מושכת“, מקלות על הרבים לקלוט דרכו עובדות-יסוד של חיים ועמידת-מגן בארץ-גבול, וארץ-מפעלים, וארץ-חלוצים זאת. את גרעין-מהותו של הדבר היטיב לבטא שמעון אבידן, בשעתו מפקדה של חטיבת „גבעתי“ (שלחמה במרחב הסמוך למדי ליד-מרדכי — ושפרצה דרך אל זו, בסוף מבצע „עשר מכות“). דבריו עם הופעת הספר — גם עתה מן

הראוי הוא להשתמש בקטעים מתוכם, לציון הופעתה בהוצאת „מערכות“ של המהדורה החדשה. „...האם קיים שוני בין דפים אלה ובין ספרים איך-ספור, המתארים הויתו של האדם בלחימה ואת זעות המלחמה? הרי בכל הדורות היו מוקדשות יצירות גדולות לנושא זה. ובכל זאת יש בספר זה משהו שונה. מיוחד לנו. למדינת ישראל, הקטנה והדלה, אין הרבה לתת אלא מרוחה, מדביקות אנשיה לתעודה, מהגבורה שיש ביום עמל אפור ומפרך, משילוב חזון לצדק סוציאלי והגשמתו העצמית, הקיימת בתנועה ההתיישבותית העובדת. אנשי יד-מרדכי קיבלו על עצמם מרצונם החופשי, דרך-חיים קיבוצית וחניכו עצמם לקבלת מרות מרצון. התמודדו עם עוני ועם פגעי טבע — והתחשלו. כמוהם, מאות ישובים לאורך גבולות ארצנו. תמצאם בכל מקום-פורענות. יכולתם לעמוד בלחימה ביחסיות-כח בלתי-שווים באה בזכות נסיונם החברתי, מאבקם עם המדבר ואמונתם בצדקת דרכם. כבני-אדם, בשר-ודם — ידעו כשלון ורפיון-רוח, אך יש בכוחה של החברה הקיבוצית להעלות את החלש לפסגות של רוממות-רוח ומעשה. זהו אחד הלקחים של מערכת יד-מרדכי. ויד-מרדכי לא היתה בודדה במערכה. בקבר-אחים טמונים יחד גופות חיילי צה"ל, חברי פלמ"ח וחברי הקיבוץ, שנתנו את חייהם. תחושת ההשתייכות לעם לוחם, הבטחון שכל שעה שחברי יד-מרדכי עוצרים את הטור המצרי היא שעה גורלית לכל המערכה — בטחון זה הפך לגורם של כוח“.

צבא ארץ-העיוורים

מאת סא"ל ש. גבעולי

וכלה בלחימה על היעד, הלכה רוחי ונתעגמה. כל אותם עשרות פרטים, שכה מרבים לדבר עליהם, פרטים הקובעים את גורל הקרב לשבט או לחסד, רחוקים היו מן השלמות. רק לפני זמן קצר נערך תרגיל מסכם של פלוגה א', ואנו שבענו נחת, והנה — מפקד פלוגה חדש ופלוגה חדשה ויש להתחיל הכל מבראשית.

בסיום התרגיל ניגש אלי מפקד הפלוגה, זוהר כולו, באמונה שלמה שאכן היה זה ביצוע למהדרין. מה עלי לעשות? האם לנפץ את האשליה שלו, או שמא רק לטפוח לו על הכתף ולהסתפק בהערה או שתיים? פנקסי היה מלא הערות המס-פיקות להרצאה של שעתיים על "כיצד בוצע וכיצד יש לבצע", ואילו מפקד פלוגה זוהר זה אינו רואה ואינו חש מאומה. אכן, הוא שאמרתי: "מפקד מהולל בצבא-העיוורים!" הבה נלמדנו לראות, ונעשה זאת לאט בלי להרוס וכלי לייאש. חייב אני לזכור שגם אני, המתימר להיות היום פקוח-עיניים, השתייכתי פעם לצבא זה של ארץ העיוורים ואף נשאתי בו משרה רמה. זוכר אני איך נפקחו עיני. לאט ובזהירות נפקחו. לא במהלומות, לא בהדחות ואף לא בעונשים. אחר חודשים של עבודה רצופה, חודשים של שאיפה אל השלמות, בחנים לעשרות וניתוחיהם — בחני צותים, מחלקות ופלוגות; שמיעת סיכומים של מפקדי — סיכומים שאינם מוחצים, אך גם אינם מעלימים את הליקויים ומפרטים אותם אחד אחד; השואת ביצוע של הרבה יחידות-משנה, וכתוצאה מכך — גיבוש סטנדרט של מה שניתן להשיג ומה צריך לדרוש. כל אלה עוזרים לאדם להסיר תבלול מעיניו, ולאחר שהתחיל בכך — בין אם בכוח עצמו בין אם בסיוע מפקדיו — חזקה עליו שימשיך בדרך זו. עזיבת צבא ארץ-העיוורים ומעבר לצבא

הרעיון המזהיר של צבא ארץ-העיוורים עלה במוחי שעה שהייתי נוהג במכונית הסיטרואן בכביש היורד דרומה. בתי הקטנה ישבה לידי והטרידה אותי מדי פעם בשאלה: "אבא, מתי כבר נגיע?" משועממת היתה, ואני נאלצתי להפנות את הרהורי הנוגים מן התרגיל הפלוגתי שראיתי ומשמעותו אל הבת הקטנה. מסכנה!... לא די שבמשך כל השבוע אין היא רואה אותי בהיותי בשדה, והנה גם היום מוחי אינו פנוי אליה. הבה נמצא בידור.

"שמעי, ילדה: לפנינו נוסעת מכונית. הסתכלי בה היטב משך חמש דקות, ואחר-כך עיצמי את עיניך ואשאל אותך שאלות" (ודאי מכירים אתם את המשחקים הללו, המפתחים את הזכרון החזותי).

"מה צבע המכונית?"

"כחול!"

"כמה אנשים יושבים בה?"

"ארבעה!"

וכן הלאה... הבת נתפסה למשחק כקלפן לפוקר. מפעם לפעם "שיפרה את הישגיה". במכונית העשירית נזקקה לתצפית של שתי דקות, ואחר-כך זכרה כל פרט שיכולתי רק להעלות בדעתי לשאלה. היא למדה לראות במהירות ולמדה לזכור מה שהיא רואה. המשחק הסיח את דעתי לגמרי מאותם הרהורים נוגים שהטרידו אותי קודם. ואז לפתע הגיח מולי ג'יפ צבאי ובו ישב מפקד פלוגה ב' החביב. הוא הבחין בי ונופף לי בידו.

"מי זה, אבא?"

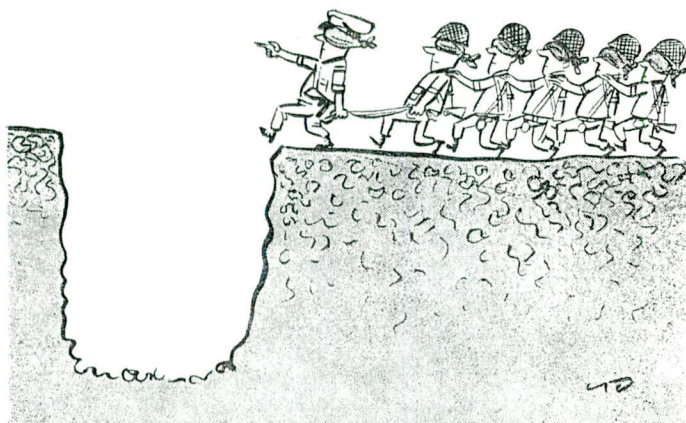
"קצין ביחידה שלי. את רואה, רק עכשיו הוא נוסע הביתה. הבת הקטנה שלו עוד מחכה, והנה את כבר נוסעת אתי לטיול."

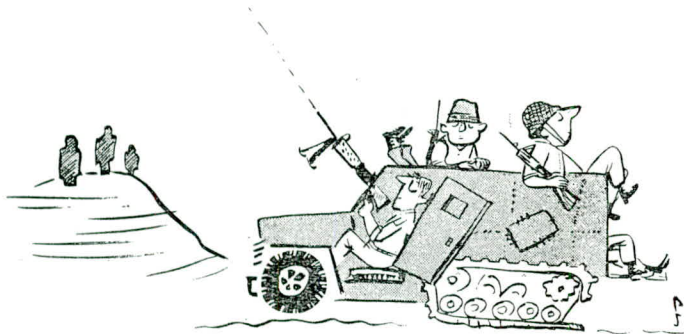
"איך קוראים לקצין הזה? אני מכירה אותו? הוא טוב?" חייכתי למשמע מבוך שאלותיה והשבתי:

"קוראים לו דב, ואת אינך מכירה אותו כי הוא חדש... הוא מצויין."

זו היתה תשובתי ואותה שעה הרהרתי — דב הוא מפקד פלוגה מצויין בצבא ארץ-העיוורים. אילו רק ניתן היה באורח פלא לפקוח את עיניו! מחשבותי חזרו אל התרגיל הפלוגתי שראיתי אצלו.

בבואי לחזות בתרגיל קיבל אותי דב בהצדעה ואמר: "שלום המפקד! אני מבקש רשות להתחיל בתרגיל". הרשות ניתנה ודב החל בתרגיל. ככל שהתפתח התרגיל — החל בנוהל הקרב

מיד עם הסמל הטכני, וכעבור דקה חזרו ודיווחו בבושה שאחד מחוטי המפלג ירד מן המצת. בחקירת צוטי מחלקת הטנקים התגלו שלל ליקויים, שלולא שמעתם אותם באוזניכם ודאי מסרבים הייתם להאמין שהם יתכנו בכלל. "הקדמי" באחד הטנקים לא פעל והוברר שחסר בו שמן. המשמנת היחידה בטנק נמצאה, כמובן, אצל הטנק־קשר. הטנק־קשר בטנק אחר לא הבין כיצד פורקים מקלע לוחט, ואך בנס לא נפגע בפניו עת התפוצץ תרמיל בזמן פתיחת המכסה. בטנק שני, שפיגר, הוברר שקשה מאוד לשלב את ההילוך השלישי, והוא נע כל הזמן בהילוך שני. מפקד הטנק ומפקד המחלקה אף לא ידעו על כך, כיון שבסיום התרגיל לא ערכו את מסדר הצות ולא חקרו את אנשי הצות לגבי תקלות.

תחקיר הביצוע התארך ונמשך למעלה משעה, בעוד שהתרגיל עצמו ארך פחות מזה. לגבי דידי היתה זו שעה יקרה מפו. היה זה תהליך מכאיב של הסרת התבלול מן העיניים. לאט לאט נגוזה התמונה של תרגיל פלוגתי מצליח, המנפץ גבעה חשופה לרסיסים, והתגלתה תמונה של חובבנות עגומה, של ידע טכני בלתי מספיק, של רשלנות והזנחה. התגלו ליקויים בחגור החיילים, התגלה חוסר בציוד לחימה חיוני, מה הופתעו מפקדי הכיתות כשנדרשו להציג את מגזרי התיל. מה הופתעו המקלענים שנספרו להם המחסניות. לבסוף סיכמתי את התרגיל במלים קצרות ודרשתי מכולם להקפיד שבעתים — כיון שבמציאות לא נתקוף גבעה מכוסה במטרות קרטון, אלא אויב חי ויורה, אויב העלול להחליף עמדות ולהטיל רימונים. אי לו לזחל"מ שלא יפתח את מלוא עצמת אש. אי לאלה שחיפויים יכשל ברגעים מכריעים.

סיימתי את ניתוחי האכזרי, הפלוגה עלתה על רכבה, ואילו דב נשאר עמדי. הוא הביט בי ללא אומר. הוא לא שיער לעצמו עד כמה אני חש ומבין אותו. הוא לא העלה על הדעת כמה שנאתי עצמי בעשיתי מלאכה בזויה זו. האם לא נוח ונעים היה לי לטפוח לו על הכתף, להלל ולשבח את הפלוגה שציפתה לכך כמו בתי הקטנה. המתאמצת לשוא למשוך את תשומת לבי אל תבונתה וכזורה לזכור את פרטי המכונות שנסעה לפנינו?

פניתי אל דב ואז, כשעמדתי מולו ואין איש עמנו, התחלתי לנתח את שגיאותיו האישיות, החל במתן הפקודה וכלה בסיכום. פקודתו היתה טובה, אך חסר בה החלק החשוב ביותר. הדרך היחידה לודא אם דבריי מובנים — היא לחקור את פקודיך ולדובב אותם. חלק זה חסר בפקודתו של דב. כל חלקי הפקודה: התדריך והוראות הבטיחות — היו מנוולוג של

פקודי-העניינים — תהליך ממושך הוא. אשרי המפקד שתהליך זה חל בראשית דרכו; ואוי למפקד הממשיך לשרת בגן העדן של צבא-העוורים.

"המפקד, האם יש לך הערות?" שאל דב.

"ודאי", השיבותי. "אולם סיים קודם את התרגיל".

"התרגיל נגמר!" אמר דב וכולו פליאה.

"עדיין לא שמעתי את סיכום התרגיל. הסיכום הוא חלק מן

התרגיל ואולי אחד החלקים החשובים בו."

"ללא ספק!" מיהר דב להסכים, וכינס את הפלוגה. הוא התחיל בדברי הסיכום:

"ובכן, חיילים, כפי שאתם יודעים תקפנו את האויב שישב על שתי גבעות אלה..." בדברי הסיכום חזר דב וסיפר לפלוגה כיצד ישב האויב, כיצד תוכננה ההתקפה וכיצד בוצעה. הסיכום נגע לפלוגה כולה כגוף ולא התיחס לפרטים. עם תום הסיכום היה ברור לכל המאזינים (לא כולם האזינו), שהפלוגה פעלה יפה מאוד, במיוחד הצטיינה מחלקה מס' 1 שהיתה ימנית באיגוף — ואילו מחלקה מס' 2 פעלה באיטיות והגיעה קצת מאוחר. בסוף דבריו פנה דב לחיילים: "זהו הסיכום! האם יש שאלות?"

ניכר על החיילים שהיו עייפים. הם עייפו מהסיכומים החוזרים בפעם נוספת על סיפור המעשה ועל "גבורתה" של הפלוגה. דבר זה לא הלהיבם עוד. מפקד הפלוגה פנה אלי ואמר:

"המפקד, יש לך הערות?"

השיבותי בחיוב וניגשתי לחשוף את חולשתה של הפלוגה. התחלתי לערוך תחקיר ביצוע, שכן לדעתי זו משמעות האמתית של הסיכום ולא טפיחה על הכתף. עדיף היה אילו ערכו מפקדי המחלקות תחקיר זה ויכלו להתעכב יותר על הפרטים, אך לצערי אין מפקדי המחלקות מתורגלים בזה. טוב יותר היה אילו ערך כל מפקד כיתה תחקיר כפי שצריך לעשות זאת כל מפקד טנק, אך עוד לא הגענו לרמה זו.

התחלתי לחקור את הרובאים, אנשי-החרמ"ש. מהר מאוד גיליתי מספר רובאים שירו רק חצי מחסנית מתוך ארבע שהוקצבו. אצל ארבעה מהם גיליתי שנשקם סבל מכל סוגי המעצורים השכיחים. לפלוגה כולה נודע שבגלל מחסניות אחת, ששפתיה היו פגומות לא ירה אחד הרובאים בתרגיל. הפלוגה כולה צחקה מאחר שהכניס את וסת הגזים במהופך. אצל אחד הרובאים נקרע תרמיל כתוצאה מזיהום בבית הבליעה. הפכתי את התקלות והמעצורים למנוף של הדרכה על דרך השלילה. רובאי אחד טען בגאווה שהוא ירה את כל ארבעת המחסניות שהוקצבו. שלחתי אותו להביא את שתי מטרות הדמות אליהן ירה. מה רבה היתה שמחתנו כשהתברר שהן מנוקבות ככברה. חקרתי את החפוי לפרש דממת האש שהיתה באחד הרגעים המכריעים, והתברר שאזלה התחמור שת, והשליטה והתאום היו לקויים. חקרתי מקלען 0.3 שירה מהתפוח בזחל"מ, והתברר שלא צפה את אשו כלל. לשאלותי הנוקבות הודה, לרעם צחוקה של הפלוגה, שהוא ירה לשמים. בחקירה הוברר שהמושב שלו היה נמוך מדי ולא הצליח למצוא לו תושיה. נהגים נחקרו, והתברר שהיו תקלות טכניות רבות. החוליה הטכנית התלוננה על מחסור בכלים. אחד הנהגים התאונן על שהזחל"מ שלו "זייף" כל היום. ולכן הוא פיגר וגרם לעיכוב במחלקה מס' 2. הנהג נשלח

דב עצמו. איש לא נשאל ולא נחקר לתפקידו בתרגיל. איש לא נחקר כיצד יש לדעתו לבצע את חלקו במשימה. "עם כל זה", אמרתי לדב, "ברצוני לציין שכבר ראיתי התחלות של מפקדי פלוגות רבים והיתה זו אחת ההתחלות הטובות. איני מודאג. אני מצטער שאיני יכול לשבת, אך אין מקום לדאגה."

דב הביט בי מעורר במקצת, חכך רגע בדעתו ואחר אמר: "השגיאות שלי ברורות לי וביכולתי לתקן, אולם מה אעשה לפלוגה? כיצד אוכל להבטיח שכל חייל יקח עמו את מלאו צידוד? כיצד אמנע איוולת של מקלען שאינו מגביה את המושב שלו? מה אעשה לנהג מטומטם שאינו חש שחוט ירד ממצת ולמפקד זחל"מ שאינו מתעניין מדוע הרכב, מזויף? הן ביקורת לפני כל תרגיל תאריך שעות!"

דב עורר את הבעיה האמתית. בעיה זו היא שהטרידה אותי, והנה התשובה היחידה שמצאתי לה.

"דב, כל זמן שאני המפקד הבכיר, הנני היחיד שרואה את הליקויים — הם לא יתוקנו. אבל אם גם אתה תעזוב את צבא־העיוורים ותצטרף אל הרואים — יחול שיפור במצב. הבט, דב: במקום שישבה הפלוגה, נשארה תחמושת פזורה. עשרות אנשים עברו שם, איש לא טרח להרימה. פשוט לא ראו אותה. מראה התחמושת העולה הון לא הפעיל במוחם של החיילים אותו רפלקס עלוב, הגורם לאדם להתכופף ולהרים חמש אגורות. זה פשוט לא חדר להם לתודעה. אם אתה תצטרף אלי ותתחיל לראות ולהגיב יחד עמי — יתוספו אלינו עוד. יש לך ציבור מפקדים גדול — דרוש מהם אחריות. הסבר להם בדברי נועם ואל תחשוש גם מדברים כדורבנות. הסבר וענוש — אל תוותר. הטל על רבים עונשים

אישיים קלים ולמעטים — הראויים לכך — עונשים כבדים. הצבא נתן סמכות בידך ודורש ממך אחריות. ביכולתך לענוש בעונשים כבדים. האם ישבת מימך חודש ימים בכלא? אני יושבתי, והאמן לי — ענוש נורא הוא. אך אין צורך בענוש מעין זה — אתה יכול להסתפק בשבוע מחבוש בשביל אלו שדברי הסבר לא הפעילו אצלם את התגובה הנדרשת. בעוד שבוע אבקר באימונים ומצוא אמצא פלוגה חדשה."

דב הביט בי בפיקפוק ואמר: "אשתדל!" — "ראה דב", הוספתי את התוספת הבלתי נעימה: "כלום ינעם לך אם אני אתחיל לענוש את פקודיך? אני מעדיף שאתה תחנך את פלוגתך, אבל לא אוכל למעול באחריות שהוטלה עלי. אם אתרשם שלא חל כאן שינוי ערכים מלא, אתפוס את המפקד הראשון שבזחל"מ שלו מתגלגלת תחמושת והוא, אינו רואה אותה — ואענשנו לדוגמה. יש ביכולתי להקל עליך את החיים ולהתערב אצלך בכמה נושאים שיותר לא תסבול מהם. אתה מעוניין?"

דב הזדקף והביט בי: "לא! איני מעוניין! אני אהנך את חיילי בעצמי ואענוש אותם קשה אם יהיה צורך בכך. אם תמצא אצלי ליקויים להבא — ענוש אותי ולא אותם. אני האחראי!"

שמחתי לשמוע תגובה "גברית" זו, אך השאלה היסודית והחשובה ביותר היא אם זנח את צבא־העיוורים. האם החל דב לראות הכל? הרואה הוא את הפרטים הקטנים הקובעים את גורל הקרב, או שמא מניח הוא לתמונה השטחית, הכללית, לסגור את עיניו? כושר מנהיגות, תפיסה טקטית וטכנית — יש לו. הוא בעל ידע מקצועי מצויין. אם יתחיל לחוש ולראות — העתיד כולו שלו.

(המשך מעמ' 17)

מחצית־חייב	היסוד	
5.25 שנים	קובלט-60 (קרני בטת וגאמה)	חמרים מפיקי קרני־גאמה, בעלי מחצית־חיים קצר, המיוצרים על־ידי חשיפת חמרים יציבים לפגיעת נויטרונים בכור גרעיני.
250 יום	אבץ-65 (בטת וגאמה)	מוצרי־ביקוע ביולוגיים חשובים — פסולת גרעינית של מטילידלק מאוכלים מתוך כור־גרעיני.
27.7 שנים	סטרונציום-90 (קרני בטת)	
30.5 שנים	צסיום-137 (בטת וגאמה)	

בטבלה זו מוצגים איזוטופים אחדים ומחצית־החיים שלהם. סביר, שבחומרים, המפיקים קרני־גאמה, שמשך־חיים קצר, אפשר להשתמש לקטילתם — או הוצאתם מכלל פעולה — של חיילים או אזרחים, אשר יכנסו לשטח הנגוע. בחומרים המפיקים קרני־בטת, שלהן משמעות ביולוגית, אפשר להשתמש לניגועו של אזור חקלאי, שמן הנמנע יהיה להיות בו במשך פרק־זמן ארוך, או לזיהומם של מים, שיהיו מסוכנים לשתיה.

בעודם מאוחסנים; אין הם מוציאים את האויב מיד מכלל פעולה, כפי שעושים זאת שאר כל־הנשק (החל מרובה־הקשת וכלה בפצצת המימן); והם שונים מכל־הנשק מקובלים בכך שהם ממשיכים להיות הרסניים גם לאחר שהמתקיף כבר אינו רוצה בהשפעתם.

כל הנימוקים האלה מהווים טיעון חזק נגד כל־הנשק הרדיולוגי מהסוג שניתן לכנותו "גרובס—מק־ארתור—נאצר". אולם, אין ספק שאלה הם כל־ינשק־לטור, ובתור שכאלה עשויים למשוך לבה של מדינה חלשה מסוג מסוים.

לשידוד מערכות בבסיסי האימון האמריקאיים

מאת „סוקר“

- זכות לבקשת הצבה „מעודפת“ לאחר תום תקופת ההדרכה.
- יצוב משכי תקופת ההדרכה ב„מרכזי-אימון“.
- הענקת עיטורי „ציון-לשבח צבאי“ בתפקידי הדרכה.
- הדגשה מוגברת על כושר-גופני ועל כשרי-לחימה.
- הוצאת „פנקס כיס“ חדש, בעריכה מתוקנת, להנחיית הטיי-רוי-המתאמן.
- ועתה — נעבור על הנקודות שצוינו ברשימה זו; זו אחר זו.

האחידות

מפליא הוא — אך מפקד „פיקוד-היבשה“ מודה, כי עד כה אָמנם היו הנחיות כלליות לבסיסים השונים, אך לא היה דגם-ארגוני אחיד. מעתה מנהיגים בהם האחדה — ומצפים, כתוצאה מכך, ליעולו של האימון. „חופש-הפעולה-הארגוני“, ממנו נהנו עד כה מפקדי הבסיסים, יוגבל, ממילא. ברם, אנו נלמד אולי יותר מההסתכלות בסכימת-הארגון האחידה שנקבעה עתה לכל הבסיסים הללו. וטוב יעשה המתבונן בה, אם יזכור שהמדובר במתקנים המעבירים דרכם, כל אחד, כמה רבבות חיילים מדי שנה.

התכלית העיקרית שרוצים להשיג עלי-ידי האחידות הארגונית היא תכלית מהותית: „שכל חניך קורס-אימון-לחימה-בבסיסי יעמוד מעתה באותן הדרישות שנקבעו לרמת-אימונו, ויהא הבסיס בו אומן אשר יהא“.

במרכז המאמצים המעשיים להשגת אחידות כזו יעמוד מעתה טידור המחייב הכונה עניינית ומתודית קודמת למפקדים המת-מנים ל„מרכזים“. גנרלים, קולונלים, לויטננט-קולונלים, המת-מנים לתפקיד ב„מרכזים“ — וכן אותם מזורים שהועדו לפקד שם על גדודים — ישתתפו תחילה ב„תדריך-הכונה“ תלת-יומי (שייערך מדי 3 חודשים במפקדת „פיקוד-היבשה“).

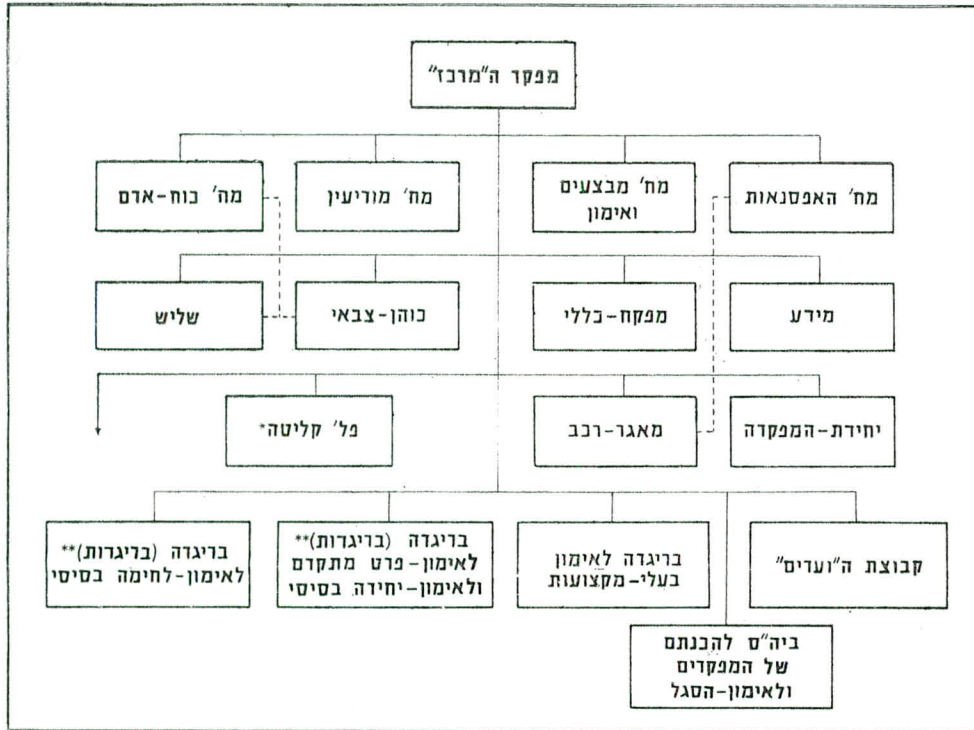
צבא ארה"ב ניגש עתה לארגון על יסודות חדשים — וכרגיל, „טובים יותר“ — את אימוניהם של 350 אלף טירונים, שעליו לקלטם במשך שנת 1965. הוא יעשה זאת — כבעבר — במסגרת שבעת „מרכזי-האימון-הבסיסי-לקרב“ העיקריים שלו. בהכללה גסה — 50 אלף טירונים מהווים את מחזור-המתאמנים השנתי הממוצע בבסיס שכזה. אכן, כאן „הכמות הופכת לאי-כוח“. באיזה מובן? כמובן הפשוט, שהמסגרת המספרית העצומה קובעת, מאליה, דפוסי ושיגרות אשר יוכלו להתאים לה. וברור, לא הכל ניתן כאן להעברה (ומה גם להעתקה) למקומות שמימדיהם, וממילא גם סוג בעיותיהם, שונים מאוד. ובכל זאת, יש ענין בכך „כיצד הם עושים זאת“; ומח החידושים שבאמתחתם.

הבה וניזכר

עשרת המצוות

„עשר מצוות“ קבע לעצמו השנה „פיקוד-היבשה לצבא אר-צות-הברית“ (מעין פיקוד-הדרכה ענק; בצירוף מספר יעודים נוספים) לחידוש פני האימון-הבסיסי, הניתן במתקניו הגדולים והמטופחים. ראשית דבר — נמנה אותן; ואחר-כך — נפרטן במקצת, וננסה לראות מה הן טומנות בחובן.

- דגם-ארגוני אחיד בכל „מרכזי-האימון“.
- מתן קדימות גבוהה-יותר ל„מרכזים“ באשר להקצאת מדר-ריכים מוכשרים.
- החובה לקיים בית-ספר ל„סמלית-רגול“.
- מתן סיכויי-התקדמות בדומה לאלה של המשרתים ביחי-דות-שדה.
- העלאת יוקרתם של המשרתים ב„מרכזי-האימון“.

* כמובן שזוהי "פלוגה", במובן רמת המפקדה שלה — אך לא דוקא מבחינת הגבול המספרי, והיא עשויה להכיל גם מאות טירונים אחדות.
** שים לב להיקפו של הבסיס, העשוי להכיל בעת ובעונה אחת כמנין גדודים ומעלה של מתיאמנים.

שאר האמצעים למרכזי האימון... נראה, שאף באמריקה העשירה יש לעתים ויכוח (ושמא גם קיפוח?) בכגון אלה. השלמה הכרחית לקדימות זו במתן סגל מובחר ל"מרכזי האימון" הן תקנות אחדות שתגברנה את החשק אצל מועמדי דים רצויים לשרת ב"מרכזים" אלה. אך בטרם נעבור אליהן, מוטב שנעמוד על ה"מסמר" שבתכנית התיקונים: על ענין "סמלית-רגול".

שאר המיזרים, וקצינים אחרים בפלוגות, בטרם ייכנסו לתפקידיהם ולמלאכת ההדרכה, ידרשו לעבור "בית-ספר להכונה" שהקורס בו נמשך שבועיים, והנמצא ב"מרכזי האימון" גופו. לגבי הקצינים יש בבי"ס זה משום הקלה לעומת "בית-ספר לסמלית-רגול", שעוד ידובר בו.

מגבעת השדה" המסורתית מראשית-הנאיה

שני יסודות, המתודולוגי והפסיכולוגי, התמוזגו, כנראה, ב"סמלית-הרגול", מושג שמרבים לדבר בו. כפי שאומרים בעלי-המושג עצמם, אין בו משום תידוש. למעשה, זוהי חזרה אל שיטה, הדומה מאוד לזו שהיתה נהוגה בתקופה בה לא היה עדיין מחסור בכוחות-ההדרכה*, שאילץ להדגיש את "שיטת הועדים" באימונם של טירונים**. המחסור במש"קיה-ההדרכה בעלי כושר מעולה הוא שהפך את ה"דילול" שלהם במערך-ההדרכה (המושג באמצעות "שיטת הועדים", שלפיה מדריכים ספורים מאמנים מאות על מאות חניכים) לדבר שבהכרח.

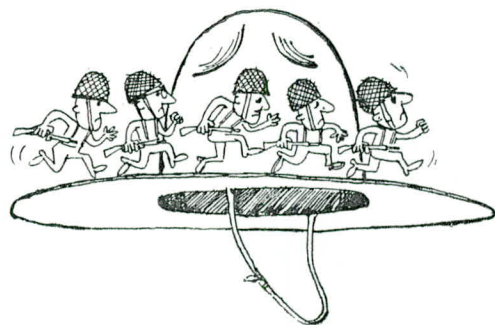
"אכן" — מוסיפים מסביריה של התפיסה החדשה-ישנה של "סמלית-רגול" — "אנו מוסיפים להשתמש בשיטת הועדים",

* בעיקר — בתקופות הגיוסים הגדולים, כגון: שנה לפני כניסת ארה"ב למלחמת-העולם השנייה, ואחר-כך במהלך המלחמה. הנוהגים ה"תורשי-תיים", שנוצרו אז, "דבקו" גם לאחר מכן בשיגרת צבא ארה"ב.
** שיטה לפיה נקבעה לכל מקצוע-ההדרכה בבסיסי-האימונים — קבוצה ("ועד") של מדריכים — קצינים, ולעתים אף מש"קים, המרכוזת את חכנון ההדרכה בו והקנייתו; יחידות-המתאמנים, ממציאות את אני-שיהן, בשעות שנקבעו, לרשות נציגיו של "ועד" זה או אחר, המבצעים את ההדרכה (ממילא — במסגרות גדולות), והאחראיים לתוצאותיה — המער.

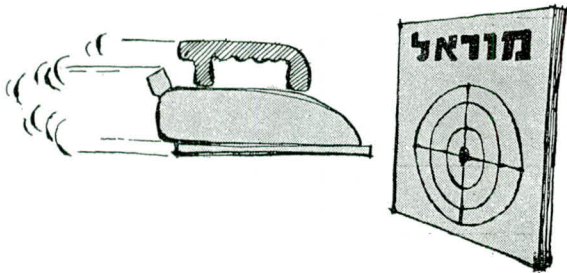
קדימות במתן מדריכים

זו היתה אחת מנקודות-התורפה העיקריות. המחסור בסגל-ההדרכה וביחוד בקצינים בעלי-נסיון — אילץ את ה"מרכזים" להשתמש בקצינים ובמש"קים בדרגה ונסיון פחותים מן הדרגות שות שנקבעו. כך, לויטננטי-משנה צעירים מילאו כשנ"י שלישי ממנייני-הלויטננטים שבתקני "מרכזי-האימון", ומקצתם פקדו אפילו על פלוגות. המטרה הראשונית היא, איפוא, להקטין את מספר לויטננטי-המשנה שבתפקיד-ההדרכה לרבע מכלל הלויטננטים שבתקן.

לשינוי מצב זה, הובטחה קדימות-גבוהה יותר לדרישות ה"מרכזים" לקצינים ומש"קים מוכשרים ובעלי-נסיון — דבר, שממילא, ישפר את רמת האימון ואת טיבו. דבר נוסף שודאי אין לזלזל בו: מעתה נקבעה גם קדימות גבוהה יותר בהספקת

והגאווה האישית המופקת משירות ביחידה, "מסוג אחר", הם הגורמים שבאמצעותם ניתן לדרבן אנשי צבא למאמץ, העולה בהרבה על מה שנדרש מהם, "לפי התקנות", על-כן תוקדש

מעטה תשומת-לב מיוחדת לטיפוח גורמי "מוראל" אלה במנגר נון בסיס-האימון.

"יוקרה" - כיצד?

ההנחה היא כי השינויים, שכבר הוזכרו, יוסיפו רבות להרגשת היוקרה, הנחוצה כל-כך באוירתם של מתקני-הדרכה. אך נוקד טים לשם כך — וביחוד לגבי "סמל-התרגול" — גם כמה אמצעים ממשיים נוספים. אושרו להם מדים שיהיו שונים מן הרגילים, כדי שאפשר יהיה מיד להבחין ב"סמל-התרגול". למעשה, אלה הם "מדי-צמר טרופיים", בצירוף "מגבעת-שדה" בצבע-זית ונעלים שהורות נמוכות. על כיס-הימין של חולצתו ישא "סמל-התרגול" את סיסמת מדריכי-התרגול: "על זאת אני מגן". בשל היותם תמיד כנגד עיני המתאמנים, ייטיבו, ודאי, סמלים אלה להשפיע עליהם ולהוות דוגמה אישית. גם משום כך עליהם ללבוש, מדי-יום, מדים נקיים ורעננים התואמים היטב לגופם. לשם כך יהיו זקוקים למספר מערכות-מדים משופרות, וכן לניקוי-כימי ולגיהוץ מדי יום. למען שחררם מכל הוצאה נוספת, הכרוכה בכך, מעניק להם "פיקוד-היבשה" שתי מערכות-מדים נוספות כאלה, ונושא בכל הוצאות הניקוי והגיהוץ הקטנות — שלעיתים גדולות הן בעיני משלמיהן.

ולאן אחר הבסיס?

איש הצבא — בצבא ארה"ב המפורז, "על פני שבעה ימים ושבע יבשות" — ובמיוחד, בעל-משפחה — מעונין לדעת לא רק לאן יתקדם, אלא אף היכן ישרת. הזכות להביע העדפה אישית לסוג המינוי, הבא לאחר תום התפקיד בבסיס-האימונים, ולמקומו, היא על-כן זכות יקרה, אם רק יש תקווה שיתחשבו במשאלה (במסגרת האפשרויות). עתה הובטחה לסגל ההדרכה, ובמיוחד לדרגי המש"קים השור נים (כמובן, לאחר שירות משביע-רצון) זכות זו, שהיתה שמורה קודם רק למי שחזר מתקופת שירות מעבר-לים. מת-קבל על הדעת כי גם לגורם זה במציאות שצוינה לעיל, תהיה השפעה לא-מבוטלת על נכונות ההליכה לבסיסים אלה.

קביעות וחופשות

אולי בשל הסיבות שהוזכרו קודם — המרחקים הגדולים, והי-מצב המשפחתי — מעדיפים רוב המועמדים האפשריים את הקביעות בתפקיד ובמקום השירות. הובטח כי לפחות ל-20 אחוז מבין המדריכים-המש"קים (לגביהם חריפה שאלה זו

שכן יש בה יתרונות מסוימים; אך כלי-ההדרכה הראשוני והראשי במרכז-האימון יהיה מעטה, סמל-התרגול, שכן, הוא יעסוק בהוראה במשך 232 שעות, מבין 352 שעות האימון, הניתנות לטירונים בקורס-האימון-הבסיסי בן שמונת השבועות. ה"ועדים" יעסקו רק בהדרכה בנשק (כנראה — פרט ליריה), בטקטיקה ובאימון-הרפואי.

השוני העיקרי בין שיטת ה"ועד" לבין זו של "סמל-התרגול" הוא בכך ש"סמל-התרגול" מביא את האימון אל המתאמן; ואילו "שיטת-הועד" מחייבת ש"המתאמן יובא אל האימון". טיפולו של הסמל אישי יותר, מושתת על תשומת-יתר לפרטי-הפרטים, מגיב ונענה יותר לצרכיו האישיים של המתאמן.

לכל מחלקת-אימון יהיו שלושה "סמל-התרגול". אחד מהם יהיה תמיד נוכח, בכל שעה משעות יום-האימון נים שאינה שעת-שינה. היינו, תכופות, יהיה "סמל-התרגול" נוכח במשך 16 שעות ביממה. לכל פלוגת-אימונים, יהיו 12 "סמל-התרגול" ורבי סמל פלוגתי.

מהו אותו "סמל-תרגול" ששמו הולך לפניו?

כל "סמל-תרגול" יצ-טרך לעבור תחילה קורס בן 5 שבועות, 6 מבין 7 ה"מרכזים" מקיימים קורסים כא-לה בקביעות. הקור-

"סמל תרגול" — באימון הקליעה

סים החלו פועלים מאז אוקטובר 1964. תכלית הקורס: "להקנות לסמל מומחיות בכל ענפיו ושלביו של אימון-לחימה-בסיסי". שכן, במגע הקרוב עם המתאמנים, הצפוי לו במחלקתו, יצטרך לתת "תוספת-הוראה", באורח נפרד ו"פרטי", לכל מתאמן אשר יתקשה בקליטת נושא-זה או אחר, וזאת כדי למנוע פיגור אחר רמת המחלקה כולה. מצד שני יצטרך לעבוד, במיוחד, עם מתאמנים ש"מעל-לממוצע", למען הפק מהם את כל הניתן; למשל, עם המצליח בקליעה — למען הכשר אותו לצלף או למדריך-קליעה. "סמל-התרגול" הוא אשר יצטרך תחילה, לגלות מצטיינים כאלה — ואחר-כך לפתחם.

נותן סיכויי-ההתקדמות

ועתה — ל"סידורים המסייעים", שנועדו להקל על הגשמת השאיפה: מיטב הסגל למרכז-האימון. כיצד להניע אנשים לקבל תפקידים אלה ברצון?

הראשון בתמריצים הוא השואת סיכויי-ההתקדמות של המשר-תים ב"מרכזים" לאלה הצפויים לשרת ביחידות-שדה". ואמנם, ניתנו עתה הוראות ל"ועדי הבחירה לקידום" כי יש לראות תפקיד פיקודי ב"מרכז-אימון" כשוה לכל תפקיד פיקודי ביחידה. סבורים, כי היוקרה הקשורה במינוי מסוג מסוים,

מפקדי צנחנים סובייטיים

מספרים על לקחייהם

יכולת והעזה

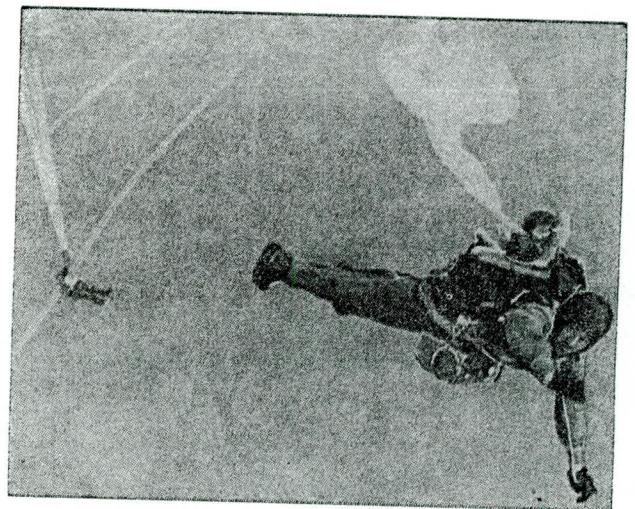
(מתוך מאמרו של גנרל-מיוור אי. ליסוב)

ובכן, בדברנו על תפקיד הכשרת הצנחן בחינוכם של לוחמים, אי אפשר שלא להזכיר את העיקר: משמעת צבאית איתנה. הכרחיים כאן מילוי מדויק אחר חלוקת-עבודותיו וסדריו של היום, אימונים סדירים בשדה בכל מזג-אוויר שהוא, ביום ובלילה, עקשנותו היום-יומית של כל אחד בהתגברות על קשייהם של חיי-מסע-קרב, ארגון וניהול טובים של עבודה הסברתית-חינוכית.

דאגה מתמדת חייבים להקדיש להכנתו הגופנית של הצנחן באמצעות מכשירים מיוחדים — ספורטיביים ולא-ספורטיביים. כאן חשובה מאוד גישה אינדיבידואלית אל הלוחם הצעיר. אחד חושש בפני גובה; שני — בפני רגע המגע עם הקרקע; שלישי אינו יודע לכנס כיאות את גופו ברגע היציאה מהמטוס; ואילו רביעי מפחד מכל דבר. יש לבחור בצירוף של תרגולים, אשר יסייעו במידה רבה כלל-האפשר לסלק פגיעות ונקודות תורפה מעין אלה.

קפיצת-מצנח ראשונה היא לא רק מבחן חמור לכוחותיו הנפשיים והגופניים של החייל אלא אף "בחינה" — ואף קשותה מאוד — של ידיעות ושל הרגלי-עשייה אותם קנה. דבר זה מחייב את הקצינים להתייחס בתשומת-לב מיוחדת אל כל חייל בשעת קיפול המצנחים, ובעת ההכנה לקראת קפיצות: ערב הקפיצה עליהם לדעת ליצור אוריה חברתית שלונה. במסיבות כאלה נודע ערך מכריע לדוגמה האישית של הקצין ושל המש"ק. גישה אינדיבידואלית נחוצה אפילו בענין קביעת מקומותיהם של הצנחנים בשעת הישיבה במטוס. נזכר אני במקרה בלתי-נעים. ביחידה אחת, בשעת צניחת-אימון, לא קפצו חמשה חיילים צעירים מתוך המטוס. לאחר-מכן התברר כי

בשעת הצניחה, בטרם נפתח המצנח

שנים מהם פחדו לצנוח, ואל שדה-התעופה הלכו באירצון רב. האחראי, שלא ידע דבר על הרכב קבוצתו ועל תכונותיהם האישיות של הצנחנים הצעירים, הציבם יחד בסופה של הדבוקה. כאשר נפתח הפתח ורעשם של המנועים פרץ דרכו, נבהל הראשון שבחמשיה זו. לאחר שניתנה הפקודה "קפוץ", עשה צעדים מספר, וכרע תחתיו. חברו, שנתקל בגופו, מעד ונפל אף הוא. הדרך אל הפתח נחסמה. מובן, ששלושת החיילים, שעמדו מאחריהם, לא היו מסוגלים לבצע את הקפיצה. אילו הוצבו מראש החיילים הצעירים בין צנחנים מנוסים, קרוב יותר לפתח, אילו קפצו בין הראשונים — לא היה דבר זה קורה.

מקרים של חבלות גופניות, לאחר יציאה מן המטוס, הם מן הדברים הנדירים ביותר. לעומת זאת, עצם הקפיצה היא רגע מסוכן ורווי-מתיחות. עודף-המשקל, שהאדם חש בו, מגיע אז למימדים ניכרים. לאחר שגבר על מאמץ-יותר קשה כזה, חש החייל הצעיר, עם הפתח המצנח, תחושת גיל נמרצת; ותכופות שוכח הוא כי הצניחה עדיין לא באה אל סיומה. על כן כה חשוב, כבר החל באימונים הראשונים, להרגיל את החייל לכך, כי בשעת ירידתו אל הקרקע יצטרך להיות ערני ושקול בדעתו ככל האפשר — שהרי הן לפניו והן אחריו נמצא ופועל גם מישהו אחר; יש צורך לזוז בעוד-מועד הצדה, או להזהיר את החבר, אם נשקפת הסכנה שהאחד יכנס לתוך רצועת-המתלה של האחר, או יתישב על חופת מצנחו. וכמובן, אם נמצא חבר במצוקה, חובה לעזור לו מיד להיחלץ ממנה. לא לשוא זכו עשרות צנחנים (בתקופה שמאז מלחמת-העולם) לאותות-הצטיינות ועיטורים על מעשי-גבורה באויר ועל שליטה מושלמת בטכניקת הצניחה. נוסף לכל אלה חייב הצנחן, בשעת ירידתו-רחיפתו אל הקרקע, לבצע תנועות מוגדרות שונות, ואף לקיים תצפית על המתרחש (והצפוי לו) על פני הקרקע. יש, ועליו לירות אל מטרות-קרקע. לבסוף, עליו לדעת לנחות כדבעי — שכן בכך תלוי ביצועו המוצלח של כל הפעולות הצפויות לו לאחר-מכן.

★

אחד התפקידים החשובים של הכשרת הצנחן הוא ללמד את האנשים כולם למדי-היטב כיצד להכין להצנחה את הצידוד והנשק, תוך שימוש במערכות-מצנחי-המשא המיוחדות ומרובות החופות, במשטרים ובמיכלים מהסוגים השונים. את תחבולותיה וכלליה של מלאכה זו חייבים לסגל לעצמם כל הצנחנים — אך בראש-ראשונה הקצינים והמש"קים. הללו חייבים לדעת ידיעה מעמיקה, כיצד לחבר ולהדק — בחבלים, כבלים ורצועות — את הצידוד והאספקה לסוגיהם השונים על גבי המשטחים; כיצד להרכיב על אלה את הגלגלות; כיצד להטעין את המכשירים וכלי-הנשק הכבדים לתוך מטוסים; כיצד לשחרר ולשלוח את כל אלה במהירות וכיצד להתקינם לקרב, לאחר הנחיתה. את כל זה לא ניתן להשיג אלא על-ידי אימון עקשני ומתמיד במתקני-האימונים של היחידה, תוך ניצול מכסימלי של

* ראה השרטוט שבעמ' 38.

הקליעה — למען יהיה כל מתאמן לקלע טוב ומספר רב ככל האפשר ל"קלעים-מומחים". הסיסמה: "חיילים מאומנים-היטב ובטחים-בעצמם" — הם המהווים יחידות שתזכנה במבחן-הקרב". עם ההאחדה במסגרות-הארגון ובתכנית-האימון בין המרכזים השונים יונהג בוחן-גמר-האימון, שיהיה אחיד-לחלוטין בכל הבסיסים. רמת דרישותיו הועלתה לעומת העבר. הנכשל ב"בוחן" זה יאומן מחדש, ויבחן שוב.

למען ידע לאן מוליכו האימון

ולבסוף — לא רק "עשה!" אלא אף "הסבר!". "מורה-דרך" הוצא במהדורה מתוקנת; צורתו היא ספר-כיס. הוא דן בכל הנושאים והמקצועות שעל המתאמן יהיה לסגלם לעצמו ולדעתם. צורתו ומבנהו מאפשרים לחייל להימלך בו בן-רגע. הכנה ברורה: לעשות את המתאמן שותף פעיל בתהליך האימון. ישיגו זאת אם המתאמן יבין את תכליתו וידע מה עליו לתרום לתהליך הכללי.

"בעלי-הדבר" עצמם מסכמים ואומרים כי בעיקר-של-דבר, הם נוקטים צעדים-של-ממש כדי להחזיר לאימון-הלחימה את חיותו; כשהם הופכים אותו יסודי, תובע יותר מהמתאמנים ויותר אחיד ברחבי הצבא כולו. אפשר כי זוהי הגדרה צנועה, אך האם כה קטנה התכלית, של הבטחת רמת-אימון אחידה ושווה אצל כלל החיילים, המאפשרת ברגעיה-צורך הדחוף (בחיי צבא ומלחמה — ברגעי משבר ומבחן-דחוף) לדעת בבטחה מה אפשר להטיל על החייל ולמה אפשר ומוצדק לצפות ממנו?

יש וה"קטנות" בארגון ההדרכה, ופרטי-האימונים הם ה"גדול" לות" בהכרעות בשדות-הקרב.

ואם גם לא הכל בנסיון האמריקאי החדש הוא, "אונר-ברסלי", הרי יש בו, בנסיון זה, במובנה גדול זה של סידורים, סדרים, תקנות ותחבולות, "צימוקים" שכדאי לחפש אחריהם ולבדוק מידת תוקפם גם אצלנו.

במיוחד) תינתן "ערובה" לשנתיים של שירות במקום אחד. אף השאר יועסקו ברציפות, ללא העברות, במשך 18 חודשים, לפחות. פרט מענין הוא: הזכות לקבוע את 20 האחוז של סגל-ההדרכה המש"קי לבסיס אשר יישאר בו שנתים לפחות, ניתנת למפקדו של אותו "מרכז". נוהג זה יאפשר לו לבחור באלה שהוא מעונין בהשארותם הרצופה בבסיס למשך פרק-זמן ארוך.

למען יראו

אין, כנראה, די בכך, שאנשי הסגל ירגישו בהערכת הפיקוד לעבור דתם. רוצים הם גם בגיי לוי מוחשי של הערכה זו, שיהא שמור עמם, או אף מוצג לעיני הרבים. על-כן יעודד "פיקוד-היבשה", מתן עיטור "ציון-לשבח-צבאי", או "תעודות הערכת-היש" גים" (גם לגבי המשר-תים במרכזי-אימון), בכל המקרים אשר בהם "ביצועו של האיש ראוי לציון מיוחד".

בעתיד, יתרמו, איפוא, גם בסיסי-האימון ל"סלטהפירות" המתנוסס על חזיהם של אנשי צבא-ארה"ב ותיקי-השירות. "ילדותי"? יתכן, אך נאמר כבר פעם, כי גבר מבוגר אינו, לרוב, אלא נער שצמחה לו קליפה חדשה.

שני העיקרים

כל הנאמר קודם התיחס למדריכים. אך מה בדבר המודרכים? מה ינתן להם — ומה ידרש מהם?

לפי מחשבת המתכננים ינתן להם סגל-מדריכים מעולה — וממילא גם אימון יעיל ביותר. מה התמורה שדורשים מאלה? כבכמה דברים אחרים, יוצא עתה צבא-היבשה של ארה"ב בעקבות "צבא-הצי" האמריקאי (ה"מארינס"), בהדגישו שני דברים עיקריים: כושר גופני מעולה ושליטה מושלמת בנשק. יש להניח שגם הוא שואף לאותה מטרה שלישית של אימון-בבסיס, המטופחת כל-כך אצל ה"מארינס": "רגש גאווה חילי".

תצוין כאן ההדגשה המיוחדת ששמים עתה בתחום, הקשור גם בשליטה בנשק וגם בכושר גופני מעולה: לחימת פנים-אל-פנים, ולחימת-מגע בכלל. החשבה יתרה תינתן לכושר-

מערכת הסידורים וההתקנים שבו, אשר נועדה לשמש את צרכי ההדרכה. אכן, קיים צורך בעין בוחנת ובגישה בלתי-שיגרית ויוצרת, אם רוצים אנו לא רק לקיים במדויק את כל כללי העבודה בתחומים הטכניים של נחיתות-מאוייר, אלא אף להשיג את הדבר החיוני ביותר בנחיתה מבצעית אמיתית: רוח מכסימלי בזמן, וקיצור כל משכית-הזמן הנדרשים לביצוע.

הקפיצה באויר - הכנתה היא על הקרקע

(מתוך מאמרם של לויט-קולי א. ריבק, לויט-קולי א. פאיברג ומיור ב. ז'וקוב)

לאחר הכנה מדוקדקת על הקרקע (הציון של כל חייל חייב להיות לא למטה מ"טוב") ניגשים לצניחות-האימון. ה"ירוקים" קופצים תחילה, תוך פתיחה אוטומטית של המצנח, ממטוס AH-2, ואח"כ, עדיין מאותו מטוס, אך תוך פתיחה עצמית, ביד, ותוך יצוב, קופצים הותיקים. הצניחות המשותפות, של החיילים החדשים והותיקים, ממטוסים שמהיר רותם מגברת, דורשות אחריות רבה. בתחילה מבצעים צניחות-יחיד, ללא נשק: ואחרי-כך — צניחות ביחידת-משנה שלמה, עם הנשק ועם החגור, תוך מילוי משימה טקטית.

המפקד נותן לחייליו תיאור כללי של מבנה-המצנח

בשלב זה חשוב ביותר לעבוד גם אישית עם כל חייל, לעורר בו את רגש האחריות האישית למילוי חובתו הצבאית, וזאת למען יעומעם רגש הפחד. כאשר מתרומם אדם בפעם ראשונה באויר, בידיעה כי לאדמה יגיע רק לאחר שיקפוץ מתוך מטוס, מתנהל בהכרתו מאבק מורכב בין רגשות סותרים. אכן, מחובתו של מפקד מנוסה להשפיע על פקודיו כך, שרגש-החובה הוא שיגבר. תפקיד רב נודע כאן למלה המעודדת של המפקד, לתמיכתו החברית, המחדירה בחייל בטחון, כי הצניחה תסתיים בשלום.

למחלקתו של לויט' א. חומנקו הגיע אשתדק חייל צעיר, נ. קרבץ. היה זה עלם מוצק בגופו, זריז ומהיר-ביצוע. מה רבתה התמיהה, כאשר זמן קצר לפני הצניחה, הודיע, כי לא יהיה בצונחים, ולא משום שפחד הנו, אלא משום שאין הדבר מוצא חן בעיניו. התברר, עד מהרה, כי שורש הסירוב בכל זאת בפחד. החלו מנסים להשפיע עליו בכל הדרכים האפשריות. בעיקר, באמצעות פעילי הקומסומוול. שוב חזרו עמו על לימוד כל צד-הציוד שבענין, ועל פעולות-הגומר

לין של חלקי המצנח השונים. בשעות המוקצות להכנה עצמית, לימדוהו והתאמנו עמו במתקן-האימונים. פעם, ארגנו לו אפילו „סיסת-כייף" במטוס.

לבסוף, בחר לויט' חומנקו בקרבץ כבן-זוג, המקפל לידו את מצנחו. השנים בדקו אחר-כך אחדדי איש את מצנח רעהו. החייל הופתע מיחס-אמון זה שגילו כלפיו. מצנחו של הלויטננט כבר קופל ואחר-כך — גם זה של קרבץ. זה בצד זה התישבו במטוס. קרבץ ביצע בשלום את צניחתו הראשונה.

חיילים אלה או אחרים מעלים, בגלל פחדם, סיבות שונות ומשונות לסירובם לקפוץ, או לתביעתם לדחות את מועד הצניחה הראשונה. יש המתאוננים על מצב הבריאות: הראש כואב וסחרחר, הלב פועם במהירות, מורגשת בחילה ועוד. כמובן, ללא סיועו של הרופא אי-אפשר להרגיעם: אך א-ל-נא נסמוך רק עליו. אין להוציא אנשים כאלה מתחום הראיה ותשומת-הלב — פן יהפכו ל„סרבנים" מושב-עים. עליכן כה חשוב לא רק להביא את כל אנשי היחידה לידי צניחות-האימון — אלא אף להגשים עבודה ארגונית מקפת, המכוונת לתכלית זו, עוד בהיותם על פני האדמה. יש לתרגל, מראש, את הגירסאות האפשריות השונות ליציאת האנשים מן המטוס גם במקרים של עיכובים שונים, למשל, עיכובים בשיגורה של הדבוקה הראשונה. במקרה כזה יש להתחיל, מיד, בשיגור הדבוקה השניה. מי שנפל, ניתנת לו האפשרות לקום על רגליו, לתפוס את עמידת-היציאה הנכונה, ולקפוץ אחר-כך, עם החברים שעוד נותרו, בעקבות הדבוקה השניה. או אז יצאו, בפועל, הצנחנים כולם מן המטוס, וכולם ישתתפו במילוי המשימה.

המפקד עצמו - המלמד והמחנך

(מתוך רשימה של קפ' מ. ביקוב)

„והרי עצתי לכם" — אמר המפקד, קפ' איבנוב, בסיום השיחה — „לימדו את מלאכת-הצנחנים לימוד-של-ממש, לעומק. זיכרו, אין כאן פרטים קטנים".

„הנה, האימון הראשון בפלוגה בנושא, לימוד המצנח כציוד". התכוננו לקראתו בשקידה — הן החניכים והן המדריכים: מפקדי המחלקות והכיתות".

לפני האימון ערך מפקד-הפלוגה תדריך מתודי למש"קים. ערב האימון נתן למפקדי-המחלקות הוראות בענין הסדר לפיו יש ללמד ולתרגל את הנושאים השונים, ועל מה לשים לב במיוחד. במהלך האימון שהה הקפיטן (כשעה) בכל מחלקה ומחלקה. הוא לא רק פיקח על פעולות המדריכים, הוא אף עזר להם.

בשימת-לב רבה מקשיבים החיילים להסבריו של מפקד המחלקה, לויט' א. צ'ורבה, אשר תוך קריאת ספרו על מבנהו והתקנתו של המצנח, קורא מדי-פעם בשמו של חייל זה או אחר ודורש ממנו לחזור על המסופר. נגמר האימון — והחיילים הצעירים מביטים כבר אחרת על המצנח: חודרים לתוכם רגשי אמון וכבוד אליו.

הכנה עצמית — שחושבה ואורגנה היטב — עזר חשוב היא לחיילים בסיגול ההתמצאות והשליטה במצנח. על כן דואג קפ' איבנוב לכך, שהכנה כזו תיערך, סדירות, מדי פעם בפעם, ושתמיד יפקח עליה אחד מקציני הפלוגה.

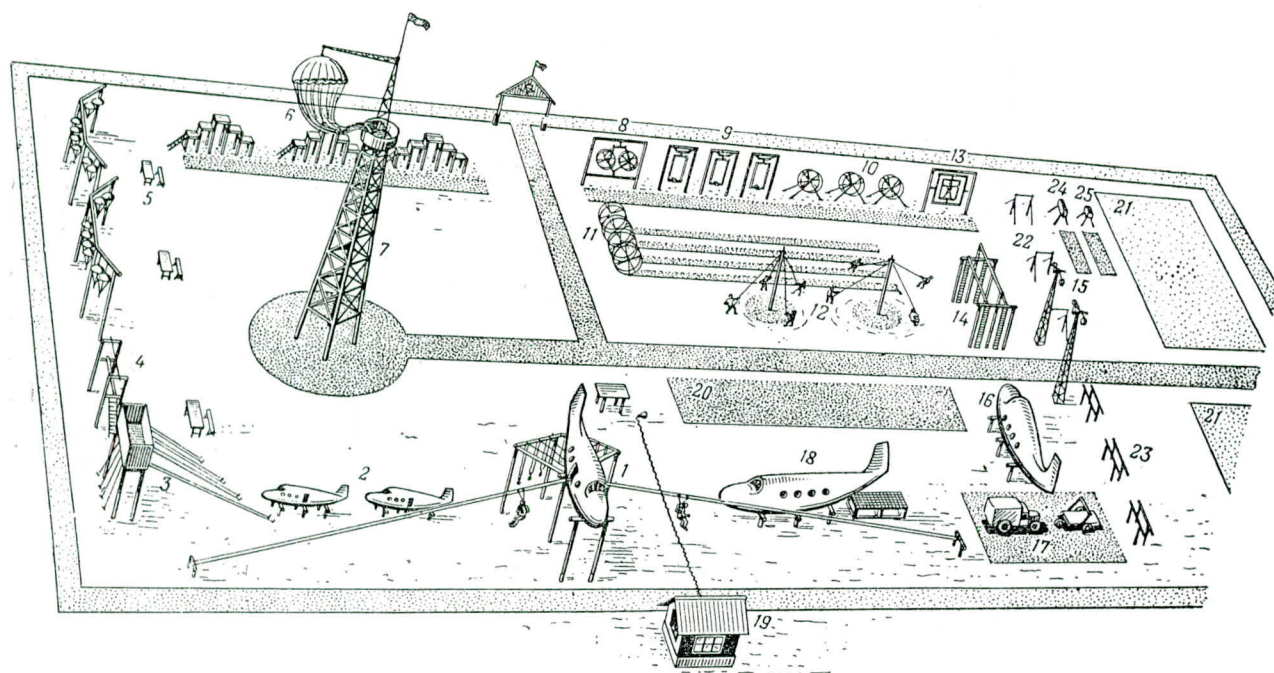
העבודה ההסברתית בפלוגה אחוזה ומשולבת הדקות בתפקידי-אימון הלחימה. חלף יום לאחר שהצנחנים עצמם קיפלו לראשונה את המצנחים והנה מכנסים בערב את הצנחנים ומדבר לפניהם לויט" בכיר, ק. קוזמין (מזכיר הארגון המפלגתי ביחידה). הוא מנתח את כל הליקויים שנתגלו באימון עד לפרט האחרון, ובהתבססו על נסיונו — משיא עצות כיצד להתגבר עליהם בהקדם.

„השולחן ויריעת-המצע — מן ההכרח שימצאו תמיד במצב של נקיון-מופתי“ — אומר לויט" קוזמין. „הנה, היה לי מקרה שכזה. בשעת קפיצה, לא נפתח המצנח בשלמות, והיה הכרח, להשלמת הצניחה, להשתמש במצנח-הרורבי. מה היה הענין? נתברר, כי בשעת הקיפול השתרבב מיתר על יריעת-המצע. המיתר נכרך סביב ארבע מן הרצועות. כמובן, המצנח לא יכול היה להיפתח באופן תקין“.

לאחר אימוני „הכרת המצנח כציוד“ נבחנים החיילים הצעירים — למען אפשר יהיה להיווכח אם אמנם יודעים הם כראוי את המצנח-האישי (מצנח-המשא — הם סוגיה נבדלת). רק לאחר בחנים אלה מלמדים אותם קיפול מצנחים. את האימון בקיפול מצנחים עורך קפ' איבנוב במסגרת הפלוגה. וזהו הכלל: חייל צעיר מקפל את המצנח ב„צמד“ עם ותיק, או עם מש"ק, בפיקוחם המדוקדק של „ראש שירות-הצניחה“ הפלוגתי ושל מפקד-הפלוגה עצמו.

לאחר הקיפול הראשון ערוכה היחידה בשורה, וקפ' איבנוב מספר ומראה לחיילים, כיצד לנהל נכונה את הרישום בטופסי-מצנחים. בחומרה יתרה עוקב קפ' איבנוב אחר התקנת המצנחים. אין לך פרט זעיר שיעלם ממבטו המנוסה; שהרי אפילו רישול קל-שבקלים גורר אחריו תוצאות חמורות באויר.

מתקן יחידתי לאימונים בצניחה - בברה"מ

1 — מתקן לאימון יציאה-ממטוס; 2 — מתקן לאימון בכניסה למטוס והתנהגות בו; 3 — מגלשה לאימון בנחיתה אל הקרקע („גלגולי-צנחנים“); 4 — מתקן לאימון בשיווי-משקל בגובה; 5 — מתקן בסיסי לאימון בהתנהגות באויר; 6 — במות לאימון-נחיתה; 7 — מגדל לאימון כולל (יציאה, התנהגות-באויר, נחיתה); 8—13 — מכלול מתקנים לאימון החייל לקראת צניחה חפשית; 8 — מתקן לאימון במנית הזמן, ובתנועות לפתיחת מצנח-עיקרי ומצנח-רורבי; 14 — מתקן אימון גופני; 15 — תאורה ורמקולים; 16 — מטוס לאימון בתובלת-אויר; 17 — משטח לאריות ציוד (להטסה); 18 — מטוס לאימון לשילוח-ציוד (בהטלה או הצנחה); 19 — מוצב-הניהוג של מפקד הפלוגה (עם מיקרופון-נייד מחובר); 20 — משטח להתעמלות-חפשית; 21 — משטחים להרבצת מצנחים ולתפיסתם; 22—25 — מתקני אימון גופני.

השרטוט הנ"ל הוא סכימה של מתקן יחידתי — בקיבול של פלוגה — הנהוג כיום, בכוחות המוצנחים של הצבא הסובייטי.

ער

שיטת אימון חדשה

מאח סא"ר נפתלי

צורת הגיוס שתוארה לעיל שונה מאוד משיטת התיצבותו של החייל לאימונים. בדרך כלל נהוג להביא את החייל למשרד הקישור של היחידה; משם הוא מועבר לשטח האימונים. לאחר הצטיידותו הוא מתחיל באימונים, הכוללים: חזרות באימון הפרט, הכיתה והמחלקה. רק לאחר מכן הוא עובר לשלב של אימון במסגרות גדולות יותר, כמו: הפלוגה, הגדוד והחטיבה. אין ספק שמבחינה מתודית שיטה זו כמעט מחויבת, שהרי רצוי לנקוט בשיטת אימונים מן הפרט אל הכלל ומהקל אל הכבד.

אולם נראה שקיימת סתירה בין שיטת הגיוס ובין שיטת התיצבותו של החייל לאימונים. ופה המקום ליצור סינתזה בין השתיים. הסינתזה חייבת להיות מבוססת על עקרון הכרונות, הנה אומר: סדר הפעולות עם קבלת צו הגיוס יהא דומה לסדר הפעולות בעת קריאה לאימונים.

דרישה זו מחייבת בראש וראשונה להרגיל את החייל להתיצב בנקודות המפגש גם בהתיצבותו לאימונים, משם יש להעבירו לשטחי ההתארגנות, ורק אחר-כך להוציאו לשטח האימונים. כאן, בשטח האימונים, הכרחי להכניסו לתרגיל כלשהו במסגרת גדולה, והמסגרת הפלוגתית תתאים במקרה זה. כלומר: בשעות אחרי-צהריים של יום ההתיצבות יבוצע תרגיל פלוגתי יבש, ובלילה — תרגיל אש. רק לאחר אימונים אלה אפשר יהיה לעבור לחזרות בנשק וכדומה.

אם נתגבר על כמה קשיים טכניים, נראה שלשיטה זו יתרונות רבים העולים על המגרעות העשויות להתעורר. לעובדה שהתחושה וסדר הפעולות בתחילתה של תקופת האימון זהים לאלה שבשעת הגיוס נודעת חשיבות רבה מבחינה חינוכית. נוסף לכך, זוהי הזדמנות להכניס את החייל למסגרת של משטר אימונים אינטנסיבי בצורה היעילה ביותר.

מדי פעם צצות מחדש בעיות הקשורות בביצוע תרגילים ובאימונים. נושא זה לא יאבד את ערכו לעולם, בהיותו חיוני, ומשום הדרכים החדשות שיש למצוא לבעיות הקשורות בו, כדי למנוע קפיאה על השמרים.

זה לא מכבר קראנו ב"מערכות" קס"ג מאמר, הדן באימון במסגרות גדולות. הפעם ברצוני לעמוד על חלק מן הנושא הזה, בעיקר מבחינתם של חיילי המילואים.

★

לעתים קרובות שואלים אנו את עצמנו היאך וכיצד ניתן לא רק לשמור על רמת אימונו של חייל המילואים אלא גם להעלות רמה זו. מדי פעם שומעים אנו טענות מטענות שונות באשר לעובדה, שחיילי המילואים שוכחים תורתם בין תקופת אימונים אחת למשנה, ולכן יש הכרח להתחיל ללמוד הכל מחדש. מובן שאימונים, המבוססים על חזרות בנשק ובשדאות, עשויים, אולי, לשמור על רמתו של חייל המילואים, אך בשום פנים לא להעלותה.

אולם, כל נסיון להכניס את החייל לאימון במסגרות גדולות פוגם במידה לא מעטה ברמת הביצוע של הפרט. חושבני שבנושא זה לא אוכל לחדש מאומה, אך לדעתי, אנו פוגמים בשיטת האימון הנוכחית, בנושא חשוב לא פחות, והוא נושא הכוננות.

כוננותו של צה"ל מחייבת יכולתו של החייל להיכנס ללחימה תוך זמן קצר מרגע גיוסו. זאת — לפחות במגננה נגד הפתעה אפשרית, אם כי יש לדרוש זאת במידה לא פחותה גם במקרים של מתקפה. נראה לי שלדרישות הכוננות של צה"ל יש השפעה לא מעטה על נושאי האימונים וקביעת תכנית האימונים.

אם ההנחה לעיל נכונה, הבה ונראה מה עשוי להיות סדר הפעולות של החייל מרגע קבלת צו הגיוס:

מספר שעות מקבלת הצו יהא עליו להתיצב במקום המפגש ממנו יועבר להתארגנות. בשטח ההתארגנות יקבל החייל את ציודו האישי, ותוך תקופה קצרה ביותר יועבר לשטחי הכינוס במסגרת יחידתו.

צליחת מכשול־ליכויים - נוסח סוביטי

לנקודות-הצליחה, מקיימות סוירים, מתקינות מעברים בשדות מוקשים ובגדרות-תיל הנמצאים בתוך המים ובגדות — והן גם שומרות על נקודות-הצליחה בפני מוקשים צפים וכדומה.

חשיבות רבה נודעת לתכנון נכון של יציאת הכוחות לצליחת מכשול־מים, למניעת צפיפות ודחוק בסביבות נקודות הצליחה, להתגברות בזמן הנכון על הנהר ולפעולה מוצלחת בגדה, בה יש להקים ראש־גשר לכוחות העיקריים.

פתרון הבעיות האלו מותנה ביעילות הגייסות ואימונם.

ועתה — מספר מלים על פעולת גדוד־רגלים ממונע, עליו הוטלה המשימה לצלוח מכשול־מים, לתפוס ראש־גשר בגדה הנגדית ולהחזיק בו. הגדוד מתוגבר בפלוגת טנקים, גדוד־תותחנים, סוללה נ"מ ומחלקת הנדסה. בשעת הצליחה מסייעות לו גם מחלקת נגמ"שים אמפיביים, כיתה של מכוניות־אמפיביות גדולות ומחלקת מעבורות.

מכשול־מים! כמה פעמים נתקלים בהם הגייסות התוקפים בצירי התקדמותם! צליחת מכשול־מים הנה אחד הנושאים העיקריים בהכשרת גייסות ובפנ לותם הקרבית. כל מכשול־מים, רחב או צר, עמוק או רדוד, מהווה מחסום רציני לגייסות המתקדמים, ועליהם להתגבר עליו תוך השקעת מאמץ רב.

היום מצוידים צבאות העולם באמצעי־צליחה משוכללים, המאפשרים לגייסות לצלוח מכשול־מים במהירות רבה. הופיעו כלים חדשים שבכוח עצמם מסוגלים לצלוח מכשול־מים. יחידות־הנדסה צוידו בציוד חדיש המאפשר הקמת נקודות צליחה וגשרים על הנהרות במהירות רבה.

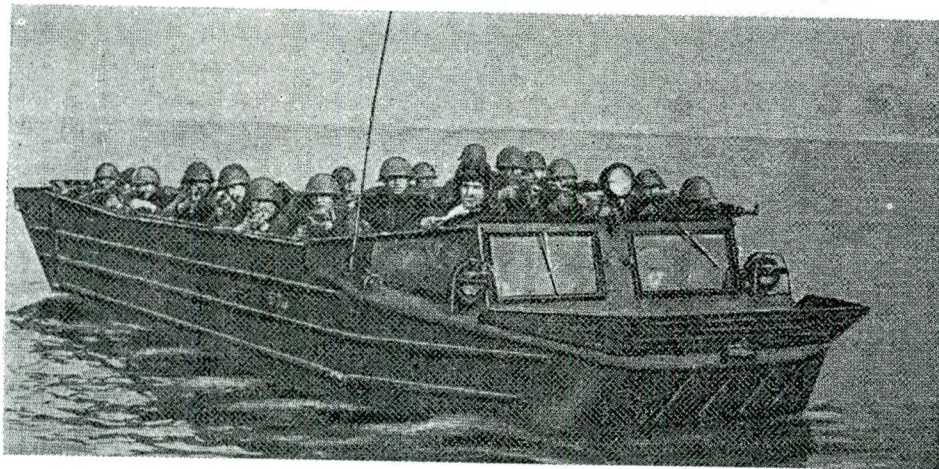
ברור כי במהלך הצליחה מוקטן קצב ההתקדמות של היחידות. חשוב מאוד באותו שלב לתאם את פעולותיהם של הכוחות הנמצאים בשטחי ההיערכות, על פני המים, ובגדה בה כבר נכבש ראש־גשר. מקום נכבד בצליחת מכשול־מים תופסות יחידות־ההנדסה בהקמת נקודות צליחה ושמירה עליהן. הן גם מטפלות בדרכי־הגישה

מפקד הכוח מטיל משימות על פקדיו

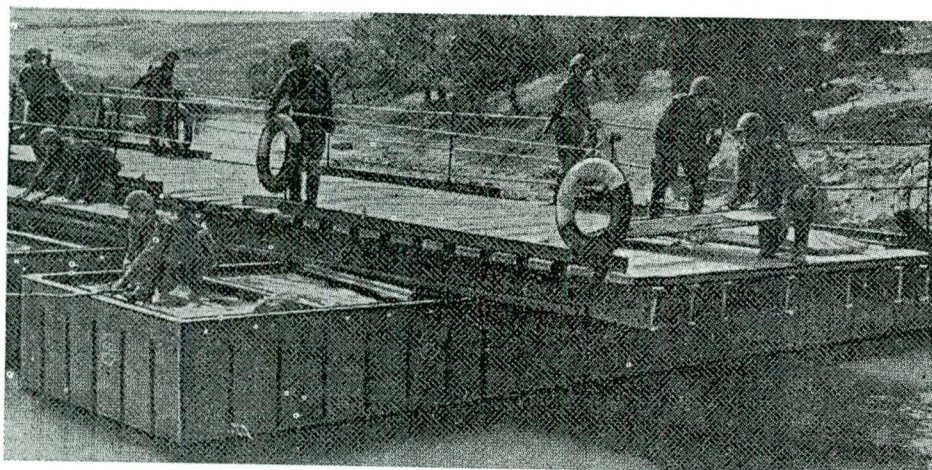
ניתנת הפקודה לצליחה. כוח החלוץ מסתער בנגמ"שים אמפיביים, בחיפוי אש ארטילרית חזקה

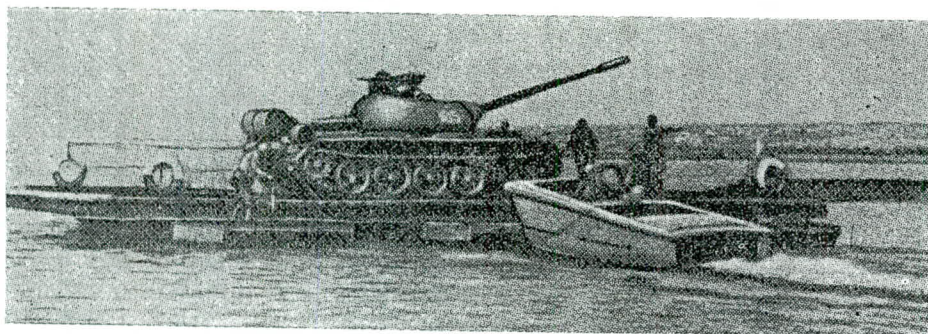
אחת מן המכונות האמפיביות
הגדולות של המשמר הראשי,
צולחת בעקבות כוח החלוץ.
בשעת צליחת המכשול יורים
החיילים ללא הפסקה לעבר
מטרות שבגדה הנגדית

החי"ר התגבר על המכשול ועובר
להתקפה על האויב שהתבצר
בעמדות

אנשי ההנדסה מקימים מעברות
לאמצעי לחימה כבדים (טנקים, תו"
תחיס), כדי להעבירם אל ראש
הגשר שכבר נכבש על ידי החי"ר

הטנקים צולחים לצד השני כדי
לתת סיוע צמוד לחי"ר

משקלו פחות מ-10 ק"ג, ואפשר להרכיבו על מקלעים בינוניים ועל תותחי לא-רדע.

• התקן תצפית-לילה לטנח בינוני — משקלו קצת יותר מ-20 ק"ג. ניתן להרכבה על חצור בה, לשם תצפית על שדה-הקרב.

כל הסוגים הללו פותחו כבר וקיימים אבות-טיפוס של כל אחד מהם. הם יעברו ניסויים בשדה כדי לסגלם לשימוש טקטי.

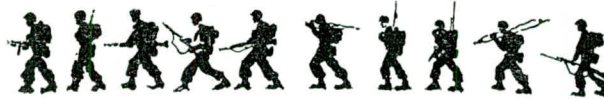
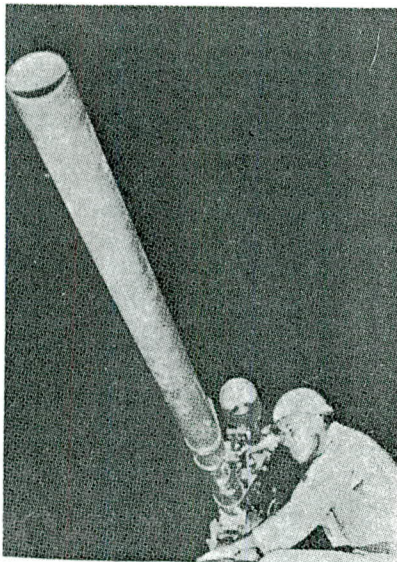

בתחילה, יינצרו התקנים אלה עבור כלי הנשק של החי"ר, עבור טנקים ונגמ"שים לשם תצפית על שדה-הקרב ותצפית ארטילרית.

בעתיד ייושם עיקרון זה גם לפיתוח משקפת-הנישאת על קסדה, להתקנים לנהיגה בלילה, למשקפות-יד לטנח ארוך.

ראיה לטנח ארוך אפשרית גם עלידי חיבור ההתקן החדש לצג של מקלט טלוויזיה. כלי כזה, המוצב במטוס או על הקרקע, יאפשר למפקד את סיקורה של גזרת-לחימה רחבה ביותר.

עד עתה נערך כל המחקר בשטח הגברת האור עלידי צבא-היבשה. יש להגיה כי ה"מארינס" יעשו בהתקנים הללו שימוש דומה. מחיר פיתוחם של כל הפריטים הללו הסתכם, עד עתה, ב-18 מיליון דולר.

טיל נ"ט שזכותו רבה יותר מזו של ה"בנטם" ("קטינא") השבדי לכינוי "טילור-שלהרגלי", שכן משקלו 10 ק"ג בלבד (בתוך זה, משקל ראש-הנפץ — 1.4 ק"ג), והוא טיל-יחיד מובהק בתפעולו (ראה השרטוט!). עם זאת, טנחו הוא 2 ק"מ, והוא חודר שריון בעובי עד 500 מ"מ. מהירות מעופו — 300 ק"מ לשעה (120 מ' לשניה — וכאן, כמובן, מת-עוררת הבעיה לגבי מטרה מתנועעת). ידיעות שנתפרסמו אשתקד בעתונות-הצבא האמריקאי אמרו כי הטיל נורה מעל גבו של החייל (דבר שהיה מצריך, אל-נכון, צות של שנים לתפ-עולו, יכי למטרה זו לובשים החיילים ה-שבדיים מדים מיוחדים. התברר, בינתיים, כי לא כן הוא. המדים שבתצלום — מדוי הרגלים של צבא-שבדיה הם — כולל מגן ראש מיוחד לאבטחה מפני נשורת גרעינית...

התקן חדש לראית-לילה

צבא ארה"ב פיתח זה עתה התקן-ראיה שיג-ביר את כושרו של החייל לראיה וליריה בלילה. ההתקן החדש פועל עלידי הגברת האור הטבעי — המוקרן מן הירח, מן הכוכב בים וזוהר-השמים — בעצמה רבה ואינו נזקק למקור אור מלאכותי כגון קרנים אינפרא-אדומות, שבו השתמשו עד עתה לראיה בלילה.

אור זה עובר דרך שלוש עדשות, שכל אחת מהן מגבירה ומבהירה את התמונה הנראית דרך קודמתה אלפי מונים. התמונה המתקבלת עלידי הגברה כה רבה היא ברורה בתכלית.

צבא ארה"ב מתכנן שלושה התקנים הפועלים לפי עיקרון:

- משקפת "אורי-הכוכבים" שמשקלה פחות מ-3 ק"ג ושואפשר להרכיבה על רובה-שירות או להשתמש בה כבמשקפת-לילה.
- התקן ראית-לילה לכלי-הנשק הצותיים.

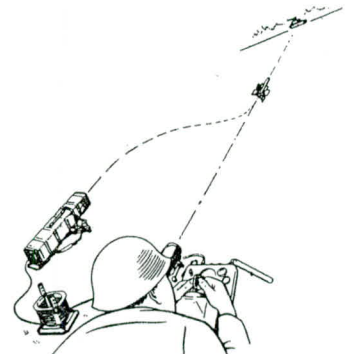
מדים חדשים לצבא צרפת

אלה הם המדים החדשים של הצבא הצרפתי — מערכת אחת למזג-אוויר קר ביותר, והשניה — למזג-אוויר נוח. שני הסוגים נראים נאים ושימושיים.

טיל נ"ט ליחיד

כידוע, מסחמנת גם בענף הצעיר-יחסית של טילים נ"ט מעין הסתעפות לשני אפיקים עיקריים: "טילי-חי"ר" מזה, ו"טילי-שריון" (ויש אף צבאות בהם נמנים הללו על האר-טילריה) מזה. מטבע הדברים, שהראשונים הם הקטנים והקלים (ותכופות, אף קצרי-הטנח) יותר; והאחרונים — שלגביהם מובא מראש בחשבון הכרח ברכב משלהם — כבדים

יותר, וממילא, לרוב, גם בעלי מערכות תצפית-וכיוון מורכבות יותר. ספק אם קיים

המארינס מאמנים מדריכים של הצבא

קבוצה קטנה של מש"קים בצבא ארה"ב נשיחה לבסיס הקליטה של ה"מארינס", באי פריס, כדי לעבור קורס מדריכי-תרגול נוסח ה"מארינס".

בוגרי הקורס יישמשו כמדריכים בבתי-הספר ל"סמלי תרגול" של הצבא, שהופעלו כבר בששה מרכזי-אימון.

מטרת צרופם של מש"ק-יצבא לקורס כזה היא ללמוד מנסיונם של ה"מארינס" בשיטות התרגול, בהחדרת המשמעת, באימוני-הגופני, בגינוי ניימדים ובלימוד הקליעה לטירונים.

הקבוצה הראשונה, המונה עשרה סמלים, התיצבה בבית"ס ל"מדריכי-תרגול" של ה"מארינס" במחצית ינואר. לאחר שתסיים את הקורס, ישלחו סמלים נוספים לקורס הבא, שיחל ב־21 במרס.

נסיונם של עשרים סמלים אלה ומידת התועלת שאפשר יהיה להפיק מהם יקבעו את המשך קיום התכנית.

סמלים הנבחרים לקורס זה חייבים להיות בעלי רמה גבוהה ביותר, כדי שאפשר יהיה להפיק את מכלימם התועלת, לאחר שובם. עליהם להיות אנשים אחראים, בעלי כושר-גופני ישר, רים, בעלי הופעה צבאית, והעיקר — בעלי כושר מקצועי בולט.

יצאה הוראה דחופה מאת הפיקוד, נתלזה להוראה זו רמז מעשי: על היחידות לקבוע, כל אחת, מערכת-פקודות ואותות משלה — ולהקפיד לשנותה מדי-פרקציון — שהרי אחרת נפתח פתח רחב למדיניות-הטעיה על ידי האויב. וזאת לזכור: הצבא הסיני השתמש שימוש רב בחצוצרות ומשרוקיות ב"מלחמת קוריאה (דומה כי במיוחד בלחימת הלילה). לא רק חיל-הרגלים הסדיר של דרום ויאט-נאם יזכה ל"כלי-המלחמה" החדשים ישנים אלה, הזכורים לנו עוד מימי גדעון, אלא גם יחידות המיליציה וההגנה-המרחבית.

ויך בחנית.

הדגש המושם עתה באימון הרגלי בצבא ארה"ב הן בפיתוח כושר גופני, והן בשליטה בנשק, מוצא לו ביטוי "משולב" באימון לקרב-כידונים — שיש בו ממאמץ הריצה והזינוק, מן ה"הרגלה הנפשית" לקריב אל האויב ולהתנגש בו במגע פנים-אל-פנים ומן ההרגלה להתחזק בנשק בכלי-הנשק ולתפעולו תורו והנחיר (ושאלה אחרת היא, כמובן, כמה מן החיילים המתאמנים עתידים להשתמש

כב"נשק-קר" באותו כלי-ידיה, כאשר יהיה ביכולתם גם לירות בו, בטווח-המגע עם היאויב; האימון לדקירה בכידון ולהלימה בקת ודאי שלא יגרעו דבר מיכולת זו, אלא יגדילו את הסיכוי שהחייל יגיע למצבי-מגע כאלה). אכן, עתה מנסים לשכלל אימון זה שכלול-יתר, למען יהיה מציאותי ו"מחנך" יותר. החייל-הטירון שבתצלום, זהירק דקר ברובהו המכודן למלוא-העומק של הישגידו וקידום ברכי-הימין שלו, לאחר שהסיט לפני-כך, היצדה, ב"סיוף-כידונים" סמלי, את "כלי-הנשק" המזודקר והבנוי על קפיץ של יריבו-הדמה. עתה, בצעדו צעד נוסף קדימה, הופך הוא את רובהו ומנחית מהלומת-קת, לא אל תוך חלל-האויב (כבעבר), כי אם על "ראש" היריב — הגמיש במקצת אף היא, ועטוף קטעי צמיגים משומשים. "ריאליזם באימונים".

ויתקע בשופר...

גם בדור-מנועים זה אי-אפשר, בכל-זאת, בלי רגליו של איש-הח"ר, אך מתברר דבר נוסף: אף בעידן-האלחוט יש הכרח בקול-הצוצרה ובצפירת-משרוקית; לפחות, בצבא כדרום ויאט-נאם (ושמא במיוחד בתנאי הג'ונגל?). עובדה היא כי הסיוף-הצבאי האמריקאי ל-

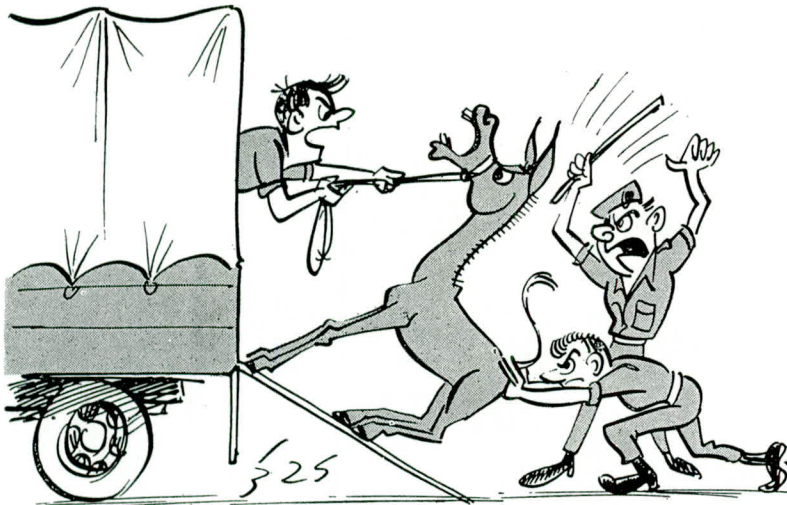
דרום ויאט-נאם יכלול מעתה חצוצרות (יש להניח — ליחידות מרמת הפלוגה, או ב"דומה) ומשרוקיות (לפחות למ"מים אך אולי גם למ"כים?). התוראה על כך באה מלמעלה — אך, כרגיל, שימשה לה כדחיפה משאלה מלחמה. קפיטן אמריקאי פצוע סיפר לגנרל וסטמורלנד, מפקד "משלחת-העזר" של ארה"ב בויאט-נאם, על נסיונותיו, והעיר: "אכן, בתמולת הקרב ורעשו, זקוקים היינו מאוד לדבר-מה שיאפשר העברת פקודות לחייל עצמו — משהו בדומה למשרוקית", וכתוצאה,

בלשון נקיה

רבים מהכותבים אינם מבחינים בהבדל שבין הובלה לבין תובלה.
בעמוד אחד בספר מצאנו כתוב: "יחידות הובלה עסקו כל הלילה בתובלת ציוד"; ובאותו עמוד מצאנו כתוב גם: "יחידות התובלה שהיו באזור גויסו להובלת הגייסות".

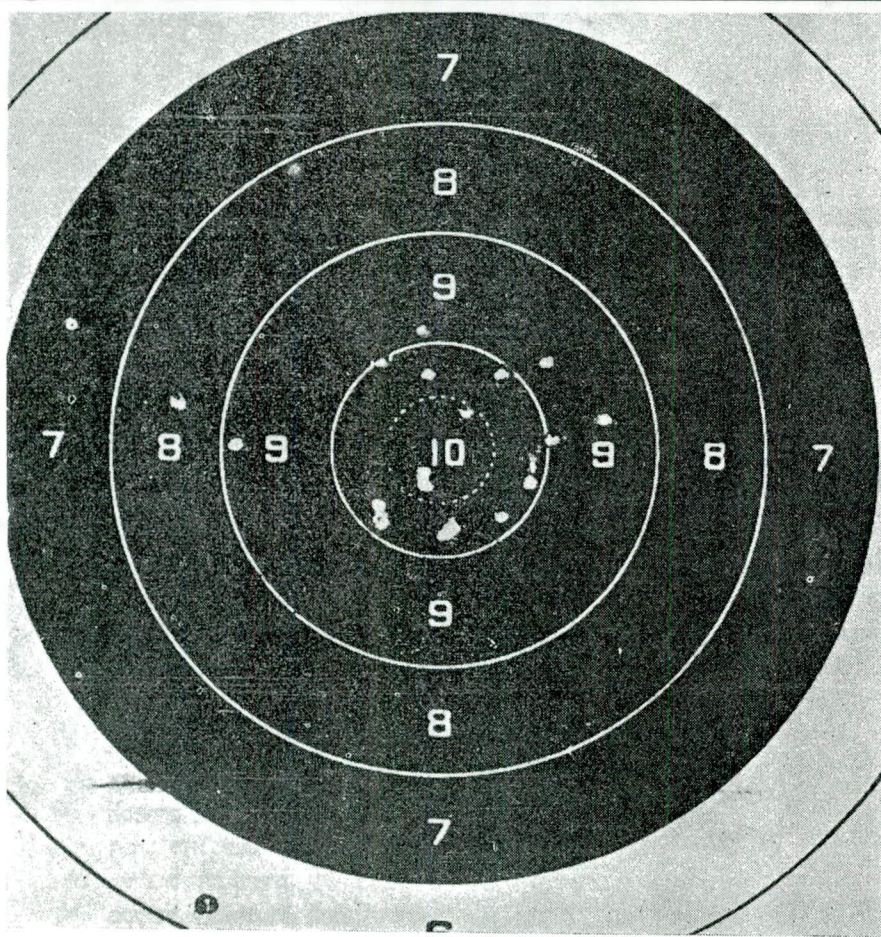
אם כן, מהו השימוש הנכון?
התובלה היא פעולתו של המוביל (כדוגמת הושבה, הולכה);
תובלה היא כל המערכת הקשורה בהובלה; ומכאן:
תובלה יבשתית — רכבות, מכוניות, בהמות־משא (לרבות התחנות, הסדנות, הנגים ועוד).
תובלה ימית — אניות, סירות, דוברות (לרבות המלחים, הנמלים, הסורים ועוד).
תובלה אווירית — מטוסים, מסוקים, דאונים (לרבות שדות־התעופה, צותי־האוויר, צותי־הקרקע ועוד).
לפיכך, נכון לומר: "יחידות־תובלה עוסקות בהובלה של ציוד וגייסות".

יחידות־תובלה עוסקות בהובלה של ציוד וגייסות

מה צפוי בחוברות „מערכות“

- אבטומציה בצבא
- מירוע החימוש ישראל־ערב
- מוסגרות אינון - השילוב והתכלית
- מערכת־סיוור בדיביזיה
- תקשורת חדישה בגדודי ארה"ב
- מה צפוי בשדה הטנקים
- מילואים באינון - חפור, התארגן, קלע ותקוף
- חיילים „פרעושים" רקטיים
- הרס"רים נושיחים
- נאמנך הכותאמן - וסייג לו

קליעה -

ספורט

או כורח

בטחוני

מאת אפרים פורת

ממועדוני אורחים חובבי קליעה צמחו איגודים ארציים, אשר הקימו במרוצת השנים, תחת השפעתם המדרבנת של המשחקים האולימפיים, את המסגרת הארגונית הבין-לאומית לספורט הקליעה. באמצעות תקנוניו קובע איגוד הקלעים הבין-לאומי את תנאי ההתמודדות בכל סוגי הנשק. כך נקבעו צורה וגודל המטרה הבין-לאומית, הטחן, סוג הכונות המותר, המשקל המפסימלי של הנשק ועוד. כאשר מספר ההגבלות הטכניות, החלות על כלי ירייה מסוים, הנו מועט ביותר, נושא הכלי את הכינוי "חופשי". כך מדברים אנו על תחרות ב"אקדח-חופשי", "רובה-זעיר-חופשי", וכו'.

מאמץ גופני, נפשי ורוחני רב נדרש מן הקלע, כדי לבצע את התרגילים בהתאם לתנאי התקנון הבין-לאומי. לאחר ביקורת לבושה, ציודו ונשקו עלידי השופטים, לובש הקלע מעיל זה כתשעים שנה מקובלת כרחבי העולם הקליעה למטרה מרובה ומאקדח כענף ספורט תחרותי וכתחביב עממי. לא כן בארצנו. ספורט הקליעה למטרה לא הפך ב-17 שנות קיום המדינה לעיסוק עממי נפוץ.

הקליעה למטרה כעף ספורט תחרותי

שני דברים הפכו את ההתמודדות המקרית ביריה לענף ספורט תחרותי: המסגרת הארגונית, התנאים והמגבלות שבתקנונים.

קליעה באקדח — בתחרות אולימפית

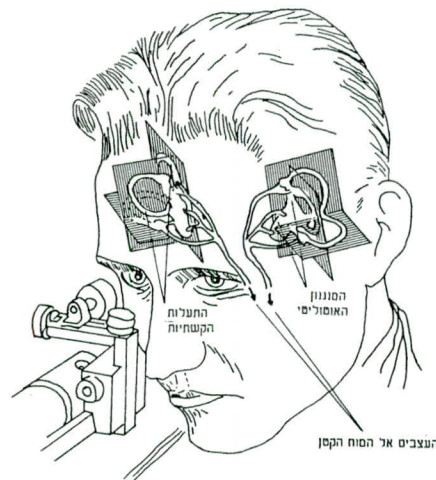
וכפפה מיוחדים, כדי לנתק את המגע הישיר בין עצביו ושריריו לבין הרובה. הוא מתקין נשקו, וניגש לירית האכזבים הראשונים, להתקנת כונות ולירי המניין. עליו לשמור על יציבות מתמדת של מצב היריה ולהיות ער לשינויים בתנאי האור והרוח; הוא שואף למצות עד מפסימום את יכולתו בכיוון מדויק ובירי נכון. למרות המתיחות של התחרות, חייב הוא להשאיר רגוע, ובטוח בעצמו. נסיון בתחרויות קודמות יעזור לו בקביעת תכסיסיו — כי גם אלה (סדר מצבי היריה, למשל) תורמים לא מעט להצלחתו בתחרות.

מעל לכל — על הקלע להיות כבוש מלא, אחרת לא יעמוד במתח ובעומס של תרגילים אלה, הנערכים במשך שעות ארוכות, תוך ריכוז ומתח ממושך. התרגיל האולימפי הגדול ברובה-זעיר וברובה-בעל-עצמה-חופשי נערך במשך שש שעות, כאשר הקלע יורה 120 כדור, 40 מכל מצב.

היחוד שבספורט הקליעה

רבה איהבהנה לגבי הקליעה למטרה כענף-ספורט אפילו בקרב קהל-הספורטאים הפעילים, בקרב העסקנים, ובקרב מורי הספורט. לא אחת מתחולל ויכוח ששורשו הוא הספק בדבר היות הקליעה ענף-ספורט. מעמדו של מקצוע הקליעה באגודות הספורט השונות הוא ירוד ובלתי יציב, שכן הצופה אינו רואה דבר, רנח כספי אינו קיים, וההשקעה גדולה. כמורכב אין משיגים התקדמות על נקלה, כי להישגים טובים מגיעים בקליעה למטרה רק לאחר עיסוק מתמיד ומסור, לאחר רכישת ידע טכני ופיזיולוגי, לאחר פיתוח הרגלים נכונים ולאחר תירגול רצוף ומושכל!

לפני כשש שנים חל מפנה ביחס לקליעה למטרה. התרחבה והעמיקה ההבנה לגבי העיסוק בספורט בכלל, והוא כולל,

סכמה של מנגנון שיווי-המשקל

כיום, גם התמודדויות שכליות מלבד מאבקים גופניים (הודות להכרה זו נכלל השחמט בין ענפי הספורט המקובלים). יחד עם זאת העמיק הידע, באופן מהפכני כמעט, בפיזיולוגיה ובפסיכולוגיה של היריה המדויקת, כתוצאה ממחקריהם של אנשי-מדע סובייטים, ומעבודתם השקדנית והשיטתית של אמני הקליעה למטרה בארה"ב.

הקליעה למטרה, במתכונת שנתגבשה עד היום בתרגילי הארועים הבין-לאומיים, הנה ענף ספורט היחיד שבא לחסן

ולפתח את סבילותה של מערכת העצבים של האדם ואת כושר התרכזותו הרב-צדדי: רוחני, גופני, שיכלי ויצרי.

ענפי הקליעה למטרה למיניהם באים לפתח גם שורה של תכונות יקרות-ערך אחרות: כוח-רצון והחלטיות, כושר-עמידה בקשיים חיצוניים ופנימיים, שאיפה לדיוק, שקדנות, שיטתיות, חריצות ותבונת-כפיים.

התנאי הראשון להתקדמות הקלע הוא שמירה מתמדת על כושר גופני ועל רעננות נפשית-רוחנית.

התנאי השני לכך הוא — פיתוח הרגלי יריה נכונים. כדי לקיים תנאי זה, משיג הקלע אטרט אופי יציב, מזג איתן ורגוע, שליטה עצמית, ויקר מכל — הוא מפתח כושר ביקורת-עצמית.

התועלת הציבורית הנובעת מספורט הקליעה

משיכת הנוער למועדונים והעסקתו באימוני קליעה היא אחת הדרכים הבדוקות לחינוכו לאחריות ציבורית ולאזרחות טובה — שתי סגולות המהוות יסוד לשירות מוצלח ומועיל בצה"ל.

בשנות השירות הסדיר של החייל מקדם העיסוק בקליעה את כושרו ויכולתו בתיפעול נשקו האישי והצותי, ומכין אותו הכנה יסודית לקליטת כל סוג נשק חדש שימסר לידו. לאחר מכן, בשרתו בשירות המילואים, משמר ספורט הקליעה את כושר התפעול ואת יעילותו של איש-המילואים. גם עם תום שירות המילואים שומר הקלע-האזרח, ממילא, על התענינותו בנושא הבטחון, ומקיים כוננות הגנתית בפועל.

הקליעה למטרה במערכת הבטחון

הורתה ולידתה של הקליעה למטרה, ברוב ארצות אירופה ואמריקה, היא בכוחות הבטחון העממיים למיניהם: מיליציות, חילות-מילואים, ומסגרות טרום-צבאיות, אחר-צבאיות, חצי-צבאיות, וכאלה, שהוקמו בארצות הללו עם ביצוע חוק שירות חובה הכללי.

ארצות-הברית של אמריקה

ארצות-הברית קמו והתפתחו בסימן הרובה והאקדה. התודעה הקלעית הנה מורשת העבר החלוצי. חשיבות הקליעה למטרה מופרת במוסדות המדינה ובמערכות החברה. זכות האזרח להחזיק בנשק ולהשתמש בו להגנת דרך חייו, מובטחת בחוקת היסוד.

על משמר ערכים והישגים אלה עומד ארגון עממי ענף, הוא The National Rifle Association (איגוד הרובאים הלאומי). כוח השפעתו רב בחברה ובמוסדות המדינה, הוא המסדיר והיוזם כל פעילות בשטח הרובאות והאקדהנות: ביצוע קורסים, הדרכת נוער, בטיחות בציד, יעוץ טכני ומשפטי, פירסום ספרות מקצועית והסברתית ועוד. בחוקת "החוק להגנה הלא-מית, שנת 1916", זכה האיגוד להכרה רשמית כגורם בטחוני חשוב. כעת מונה האיגוד מעל לחצי-מיליון חברים, פעולותיו מקיפות חוגים רבים בכל רחבי ארה"ב ונעשות על-פירוב בהתנדבות. המנגנון בשכר הנו קטן מאוד ואינו עומד בכל יחס לפעילותו הענפה ורבת ההיקף של האיגוד. חבריו נהנים מסיוע שני מוסדות ממשלה, שהוקמו ביזמת האיגוד וכתוצאה מפעלו הרב: "המועצה הלאומית לקידום האימונים ברובה" The National Board for the promotion of Rifle

practice

ברית המועצות

קשר הגומלין בין ספורט הקליעה למטרה ובין מערכת הבטחון בברית המועצות הוא מוחלט. כל הפעילות מתבצעת במסגרת איגוד ארצי-ממלכתי אחד, הנושא את השם: דוס"אא"פ (DOSAAF), שפירושו: "אגודת מתנדבים לעזרת הצבא, הצי והאוויר".

מטרותיה של דוסאא"פ הן:

● הפצת ידע טכני שיועיל לחבריו בעתות שירות פעיל בכוחות המזוינים השונים.

● חיזוק ההכרה הפוליטית והמהימנות המוסרית של חבריו. ב-1962

מנה האיגוד כ-15 מיליון חברים, 35% מהם נשים. בראשו עומדת נשיאות, הנעזרת בועד מרכזי כל-סוביטי. הפיקוח הטכני נמצא בידי משרד המלחמה, והפיקוח המינהלי — בידי המפלגה הקומוניסטית. הקלעים מתרכזים בקבוצות קליעה בסניף המקומי. קיימת ועדת דירוג ארצית לספורט הקליעה, הקובעת את רמות הדירוג המקצועי של הקלעים הפעילים, וכך מכונת, למעשה, את האיגוד מבחינה מקצועית ספורטיבית.

בשל קשר-גומלין הדוק זה נושא ספורט-הקליעה בברית-מאופי ממלכתי מובהק.

שביצירה

ענף הספורט הנפוץ ביותר בשביצירה הוא ספורט-הקליעה ברובה שירות. אך גם בארץ זו קיים קשר-גומלין הדוק בין ספורט-הקליעה לבין מערכת הבטחון. כל אורח שביציר, שגופו איתן ונפשו בריאה הוא חייל-מילואים, ומחזיק את נשקו האישי בביתו. הרובה מוענק לו בתום תקופת-שירותו בעתודות. תכנית-האימונים הרשמית של הצבא כוללת את המטנחים של האזרחים-החיילים, ומשאירה כר נרחב ליזמה ולפעולות של האיגודים הקנטוניים המקומיים. איגודים אלה הם המונים, במלוא מובן המלה, ופועלים על טהרת ההתנדבות של ההנהלות ושל החברים. השירותים במטנחים ניתנים על-ידי הסתדרות הצופים ועל-ידי שאר איגודי-נוער. לשם השלמת תרגילי לי החובה קונה האזרח-הקלע את תחמושתו בכסף, לאחר שכיילה את המיכסה שניתנה לו על-ידי הצבא. צביונם העממי המובהק של איגודי הקליעה שבשביצירה משמש מופת לקלעי העולם. ואכן התגשם בארץ זו חלום חסידי הקליעה למטרה: קמה ונהיתה אומה של רובאים.

טיפול הקלעות בישראל - כיצד?

כדי לפתח את הקלעות בארץ יש לפעול על-פי העקרונות הבאים:

● סיוע ועידוד נמרצים מצד מוסדות הבטחון לכל הגורמים, תוך שמירת כר נרחב ליזמה עצמאית של אגודות וארגונים.

● גיוון הפעולות על-ידי ריבוי ענפי-משנה, בתוספת תעמולה, שיכנוע, הסברה ופרסומת.

התחרות הארצית לקליעה בצבא ארה"ב

הוקמה בשנת 1903 על-פי חוק בית הנבחרים של ארה"ב. שר ההגנה ממנה את חבריה מבין נציגי החילות והשירותים ומבין איגוד הקלעים. בין 23 חבריה, נמנים 11 עם חברי מועצת המנהלים של איגוד הקלעים הלאומי.

The Director of Civilian Marksmanship

לשכת "המנהל לקלעות אזרחית" הוקמה בשנת 1916 כרשות מבצעת של המלצות המועצה הלאומית וכזרוע מסייעת למועדות מופרים.

נבא להלן קטעי מיסמכים שיעידו, מה רבה ההכרה בחשיבות הקלעות האזרחיות במוסדות החקיקה והביצוע של ארה"ב.

חות'הדעת של ועדת ההקצבות של הסינאט על תקציב "המועצה הלאומית לקידום האימונים ברובה", לשנת 1962: "יש להדגיש את חשיבותה של תכנית זו. הועדה מאמינה, כי חשיבות זו אף תגדל לאור ההרס הכללי, הצפוי במקרה של מלחמה, ולאור הדרישה המוגברת לרובאים, במקרה זה, כדי למלא את מקום האבידות ולשמור על הסדר הפנימי."

סיכום דוח של ועדת מחקר, שמונתה על-ידי שר ההגנה, שנת 1963: "עם בוא עידן האטום לא יעבור מן העולם הנשק הבסיסי-איש של האזרח-הלוחם והחייל — האדם ישאר הנשק המוחלט האחרון" — "Man is the ultimate weapon"

בריטניה

בריטניה היא מולדת ספורט-הקליעה-התחרותי. איגודי רובאים ראשונים נוסדו בתחילת המאה ה-19, כדי לקדם סכנה של פלישת צבאות נפוליאון. מאז נשתרשו האיגודים בחיים הציבוריים. הם נהנים מעזרת מוסדות הממשלה ונעזרים ישירות בצבא. קיים איגוד ארצי מיוחד לקליעה ברובה-שירות ואיגוד עצמאי מקביל, ליריה ברובה זעיר-קליבר. הציידים מקיימים אגודה נפרדת.

עזרת משרד המלחמה לאיגודי הקליעה השונים צוינה בבית הנבחרים בשנת 1961 על-ידי לורד קוטסלו בזו לשון: "מאה וחמשים אלף אזרחים פעילים בקליעה למטרה, בחמשת אלפים מועדונים בכל רחבי הממלכה המאוחדת. אין זה ענין של תחביב מועיל בלבד, זהו דבר הנוגע לאינטרס הלאומי. משרד המלחמה מכיר בערכם של מועדונים אלה. הוא מתענין בתמיכת דות בכל הנעשה בהם, ומגיש להם עזרה".

◆ הקמת מועדונים לקליעה ברובה-צבאי וברובה-חופשי בעלי-עצמה, ליד מפקדות חטיבות-מילואים וליד מפקדות אזוריות של ההגנה המרחבית; ניהול פעילות המועדונים האלה, ועריכת תחרויות, אזוריות וארציות, למענם, עד שיקום איגוד קלעים עצמאי.

◆ קיום מגע מתמיד עם הגורמים הבאים:

- (א) גורמים אזוריים: רשות הספורט; ועדת הקליעה הארצית שליד הס"י (עד הקמת איגוד קליעה ארצי); המפקח על פעור לות הגדנ"ע במשרד החינוך; המטה הארצי של משטרת ישראל; משמר הגבול ושירות בתי-הסוהר.
- (ב) גורמים צבאיים: מחלקת ההדרכה במטכ"ל וענף הצלפות של ביה"ס לחי"ר; מפקדת פיקוד גדנ"ע וקציני הגנה מרחבית בפיקודים.

*

מדרך זו אפשר שיתפתח מפעל בטחוני רב-ערך; הזיקה בין האזרח לבין הרעיון הבטחוני ומערכת הבטחון תהיה ממשית יותר; ערכים מוסריים, אשר נראה כאילו נס ליחס, ישמשו שוב בפעולות היומומיות של אזרחים-בוגרים ונוער.

ימים יבואו ומעשים יגידו.

● גיבוש של מסגרות ארגוניות ושל כלים ארגוניים הולמים בהתאם למשימה ולעקרונות אלה. אי-לכך יש להקים במשרד הבטחון לשכה של "מפקח כללי לקלעות בקרב האזרחים". סמכויות הרישוי והפיקוח של מטנחים יועברו ממשרד-הפנים לרשות זו.

תפקידי המפקח יהיו כלהלן:

◆ פיקוח, הכננה ועזרה לכל הגורמים העוסקים בקליעה ברובה זעיר (0.22"), על-ידי הקמת מטנחים, החזקתם, הצבת מדריכים, הספקת תחמושת, שיכלול מתקני-מטרה, השאלת כלי-יריה וטלס-קופי-תצפית וכו'.

◆ יצירת מסגרת לאימוני-קליעה ברובה ובאקדח בעלי-עצמה (קליבר צבאי) עבור לובשי-מדים ועובדי-מדינה, המעוניינים בכך.

הכדור במעופו אינו אלא המשך סופי של גוף הלוחם, ראיתו, כושרו וכוח-אופיו. כוהי גישתו של אל"מ י. ב"א ברשימתו על צלפות (עמ' 49). אך, בעצם, זוהי גם התפיסה — לא "ענף" ספורטיבי, אלא "ישות" בטחונית-לוחמת — שהיא רקע למאמרו של אפרים פורת (עמ' 45). השנים, הדגים לכאורה בתחומים מאוד שונים במעגל העניינים הקשורים בקליעה — בכל זאת, בסופו של דבר, "קולעים למטרה אחת".

תגליות

ע ל צ ל פ י ם

מאת אלי"מ י. ב"א

עורך יקר!

כ „חייל ותיק“ מצאתי ענין מיוחד במאמר שפורסם ב„מערכות“ כ„חייל ותיק“ מצאתי ענין מיוחד במאמר שפורסם ב„מערכות“ קס"ד תחת הכותרת: „הצלפים — העבר זמנם?“, ויש בדעתי להעיר כמה הערות קצרות לנושא עצמו, ששימש מאז ומתמיד מוקד להתענינותי.

מתוך הנסיון הצנוע שרכשתי — גם כשהייתי מפקדם של צלפים במבצע, במסיבות קרב שונות, וגם כשצלפים פעלו נגד יחידתי או נגד גזרה שהייתי אחראי לה — גיבשתי לעצמי דעה על יעילותם הבלתי מעורערת של צלפים מאור-מנים במלחמה של ימינו ובכל מלחמה עתידה בה יטלו חלק כוחות רגלים — ממונעים או צועדים ברגל.

לא אוכל שלא להזכיר את הנסיון המענין שרכשו חברינו בבריגדה היהודית. כדאי להוסיף נסיון זה לשורת הדוגמאות שהוזכרו כבר במאמר הנ"ל. מתוך פרסומים על לקחי הבריגדה זכור לי במיוחד אותו חלק המתאר היערכות הגדוד השני של הבריגדה על הסניו. בשל מיעוט כוחות נאלץ גדוד זה לדלל מערכו ההגנתי. עיקר כוחו נסוג למרחק של קרוב לקילומטר מאחורי הקו שהוחזק קודם לכן על-ידם. אך למרות נסיגת הכוח העיקרי, הוחזק הקו המקורי על-ידי מסך דליל של צלפים, שאבטחו את שטח ההפקר שנוצר במשך שעות היום.

צלפי הגדוד השני הצליחו להשתתף בארועי קרב שונים, לגרום לגרמנים אבידות, ולהביא ידיעות חשובות. אגרום עול לצלפי החי"ש והפלמ"ח, אם לא אזכיר גם אותם ואת התפקיד החשוב שמילאו בשלביה הראשונים של מלחמת הקוממיות. צלפים אלו מילאו תפקיד רב-חשיבות בהגנה על תל-אביב, חיפה וירושלים. באותו שלב הגנתי של המלחמה היו הצלפים נכס חשוב להגנה שלנו במערכה על הערים הגדולות.

1 כעת ארשה לעצמי להעיר מספר הערות לגופו של ענין. הייתי רוצה בראש וראשונה לערער על הדעה המוטעית והגנישה הבלתי נכונה למקצוע הצלפות, הנפוצות מאוד היום בציבור המפקדים. את הצלף רואים היום באופן מסולף כקלע

מעולה, שהשיג תוצאות טובות מאוד במטוח ואשר נעזר לצורך שיפור קליעתו במספר אמצעים טכניים, כגון: רובה עם משקפת, טלסקופ ועוד. אין זה נכון לראות בצלפות אך ורק טכניקה מיוחדת של קליעה ברמה גבוהה, למרות שהקליעה הנה חלק נכבד ממקצוע זה. לראות בקליעה את הסגולה היחידה הדרושה לצלף ותנאי בל יעבור למקצוע, יהיה מסוכן לא פחות מאשר לראות באתלט או בשחקן כדורגל את התגלמותו של הרגלי האידיאלי. כשם שהספורט חיוני להכשרתו של החייל, וכושר גופני הנו אחד המרכיבים של הלוחם, כך קליעה היא אחד המרכיבים של הצלף, בהבדל עיקרי אחד: כושר גופני אי-אפשר להעניק לחייל שבוראו עיות את גופו, אך ניתן להפוך לקלע מעולה כל חייל טוב, שחונן בגוף בריא ובראיה טובה.

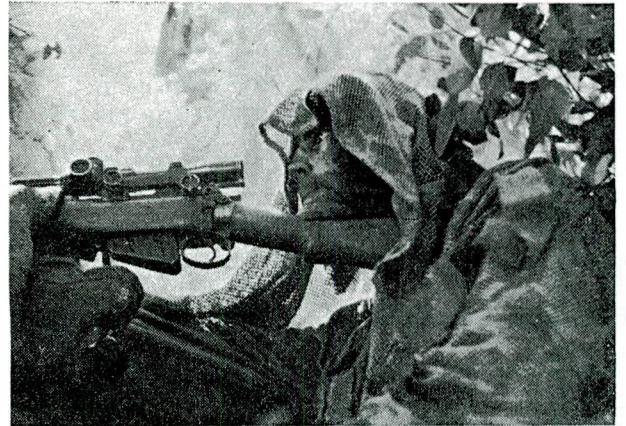
כלומר: אם החייל גם בעל חוסן גופני מתאים וגם בעל תכונות נפש הדרושות לצלף, אז הופכת הקליעה עצמה רק לשאלה של זמן ואימון. מובן שמוטב לו היתה הקליעה „כשרון מלידה“ או „טבע שני“ לצלף, אך בשום פנים לא הייתי אומר כי יש לבסס מיונם של צלפים רק על-פי רמת קליעתם במטוח המיון.

אין לך דבר הנוגד את תכליתו של הצלף ויעודו, מהנוהג לראותו ולשפטו על פי הישגיו בתנאי מטוח נוחים. הדגש,

המושם — כתוצאה מנוהג זה — על אימונו במטוח, ולא על טיפוח כושרו כאיש שדה מעולה, בטעות יסודו. יש להשתחרר מ"תודעת הצלפים", לפיה אנו מאמנים צלפים ומפקדים שיצטרכו להפעילם. התודעה כיום היא: "צלפות פירושה שכיבה בעמדות-אש נוחה ויריה בנחת על מפקדי אויב רמי דרגה, המשתדלים מאוד לחשוף עצמם ולשמש מטרה לצלפינו הנפלאים".

צלפות במלחמה רחוקה מכל זה וחסרה את הצביון הרומנטי-הרפתקני שתארתי לעיל. צלפות פירושה רמה גבוהה ביותר של שדאות, כושר גופני, סבילות, התמדה עיקשת, משמעת

קרבית, תושיה, ערמה ופיקחות. הצלף יהיה זקוק לכל אלה כדי שיוכל לבחור ברגע המתאים לירות את הכדור הקטלני שלו, בלי שיתגלה. הצלף חייב להיות בעל אורך-רוח, מצויד במנה גדושה של סבלנות, התלהבות ומסירות לתפקידו, כדי שיוכל לעמוד בתנאי עייפות וחוסר נוחות ובמתח הרב של הצפייה להופעת טרפו.

לעתים לא תופיע מטרה מתאימה, הראויה לטיפולו של הצלף, ויהיה עליו לארוב לה במשך שעות וימים רבים. גם במקרים אלו ממלא הצלף תפקיד חשוב במקום: איסוף אינפורמציה על הנעשה בשטח ובמערך האויב. אסור ש"ימי שגרה" מעין אלו, של צפייה והמתנה ללא תוצאות של ממש, יפגעו במתח ההתלהבות של הצלף ושל אלה האחראים להפעלתו. יש לודא שהמפקדה תעקוב באורח קבוע אחר פעילות הצלפים, שקצינים במפקדת הגדוד או החטיבה יחקרו את הצלפים וימסרו להם תדריכים שוטפים. דבר זה יתרום לעידוד המוראל ואף יזרים אינפורמציה חשובה למטה.

1 כאן הייתי רוצה להעיר הערה נוספת על תפעולם הטקטי

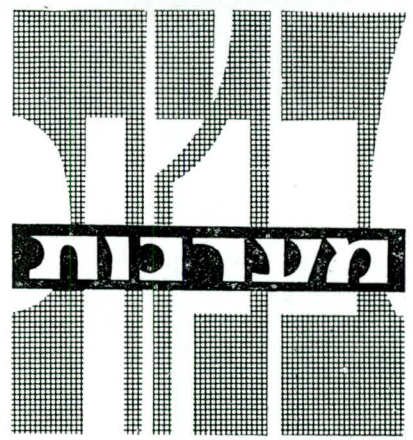
של הצלפים. בנושא זה קיים מצב פרדוקסאלי: הצלף הוא בבחינת נשק התקפי שתנאי הפעלתו האידיאליים הם דוקא במצב הגנתי. בהגנה, בין אם היא יזומה ובין אם לאו (בעיקר במצב בו אנו נאלצים להיערך להגנה מול מערך אויב), הצלפים הם האמצעי היעיל, המהיר והפשוט ביותר לגטילת יזמה ולהשגת עליונות מקומית. מסך של צלפים בחזית המערך המוגן, או צמדי צלפים באגפי מערך האויב — יש בכוחם להטריד את מוצבי האויב, לשבש ולשתק שיגרת החיים במתחם האויב, וגם בעומק המערך. צלפים יכולים לפגוע לא רק בחיילי אויב אלא גם בציוד חיוני, כמו רכב ומתקני קשר. כן ביכולתם לגרום חוסר בטחון ומבוכה בשורות האויב. אין כל יחס בין התוצאות שניתן להשיג על-ידי שימוש מושכל בצלפים ובין ההשקעה שדבר זה מצריך. בכדורים ספורים יכולים הצלפים לערער את מוראל האויב ולהביא לאנדרלמוסיה בשורותיו לא פחות מאשר הרעשה ארטילרית תכופה. הימצאות צלפים מול מערך הגנה מביאה לחוסר בטחון ולעצבנות בגייסות, ויש שצלפים מטילים אימה על הגייסות לא פחות ממטח-אש ארטילריים או כלי נשק אחרים.

למרות שהתנאים האידיאליים להפעלת צלף ימצאו במצב הגנתי, אפשרויות הפעלתו של הצלף במצבי התקפה אף הן מגוונות ומרובות.

מן הראוי שגזרה בה מכינים התקפה תהיה תחת תצפית מוקדמת של צלפי היחידה, מספר ימים קודם להתקפה. הצלפים יוכלו, תוך מהלך ההתקפה, בהיותם צמודים למפקדת היחידה בעמדות קדומות, לספק אינפורמציה שוטפת על התנהגות האויב. כשהם פועלים עצמאית, יוכלו לטפל במטרות מזדמנות, המטרידות או מפריעות להתקדמות כוחותינו. לצלפים יכולת לאכן מטרות במהירות ובדיקנות בשל בקיאותם בשטח ובמערך האויב ובשל אמצעי התצפית המיוחדים בהם הם מצוידים.

2 דמה לי, עורך יקר, כי חייב אני להתנצל בפניך על שהארכת במקצת במכתבי זה, ולא עמדתי בהבטחתי להסתפק ב"מלים ספורות". אך אם הארכת, הרי אין זו אלא עדות כי הענין קרוב מאוד ללבי, והוא ראוי לתשומת לב מפקדי יחידות הרגלים שלנו, הממונעות והבלתי ממונעות. ואסכם, איפוא, בעצת ידיד למג"דים: טוב יעשו אם יטפחו אישית את צלפיהם, כי אין כל יחס בין התוצאות הממשיות וההישגים שניתן להפיק מיחידת צלפים בקרב ובין גודלה המספרי. גם הפעם אין הכמות קובעת, אלא האיכות.

ההפסקות של שיעורים אחרים, זמן רב לפני הדיון, וזאת כדי ל"עורר" את הנושא, כדי ל"זרוק" מספר רעיונות — ובעיקר את הפחות מקובלים — בפני החניכים, וכדי לודא שאכן קיימת התעניינות לקראת הדיון. את החניך, שעליו הוטל לנהל את הדיון, יש להכין ולכוון בצורה יסודית, שמטרתה להביא את הדיון לאותן המסקנות והעקרונות הרצויים לביה"ס. אין להרשות קיום דיון שאינו מכון ואשר עלול להביא את החניכים להסקת מסקנות שאינן לפי הקו שהותה מראש, כי אז סיכום המדריך עלול להיות יוצא דופן, או שהמדריך יאלץ לקיים דיון מחודש בנושא.

בחירת הארוע

אין לבחור בארועים שדמויותיהם המרכזיות והאיריה, בה התרחשו, יהיו קרובים ומוכרים למנתחים. דבר זה עלול לגרום לשני עיוותים: האחד — "הסתבכות" בפרטים, אותם זוכר כל אחד מנסיונו הוא או משמיעה, ועל-ידי כך סטיה מהנושא העיקרי והמלקחים העיקריים שבהם דנים. השני — אי-אפשרות להסיק מסקנות לגבי מקרה מסוים, משום שבמקרה זה לא נעים לציין מגבלות מעשיה של הדמות המרכזית. אשתמש בדוגמה אותה הביא כותב המאמר: מפקד יחידה שהתפרסם בהיותו חייל מצויין, לוחם אמיץ ומנהיג בחסד, יצא לקרב תמיד בראש יחידתו.

דנים בשני מקרים באשר לאותו מפקד. במקרה האחד סייעה נוכחותו בראש היחידה במידה רבה להצלחתה של הפעולה, ובמקרה שני הוא "נתקע"; כך שאיבד את הקשר עם כוחותיו ולא היה מסוגל לשלוט על יחידתו.

לדעתי, לניתוח ארוע מסוג זה מספר מגבלות:

✱ אין כאן כל מקום ליוכות. ברור שבשני המקרים, למרות ה"כשלון" באחד מהם, המפקד חייב לצעוד בראש יחידתו.

✱ אותו מפקד, הנחשב מפקד דגול, עשה מעשהו מתוך הכרח המציאות, ואני משוכנע שבתנאים זהים היה חוזר עליו למרות שנידמה כי "לא הצליח" באחד המקרים.

לא מכבר שמעתי סיפור על אודות גנרל אמריקאי, שבמלחמת קוריאה נלקח בשבי הסינים בגלל המצאותו בקיום הקדומניים בחזית. משנשאל על מעשה זה לאחר שחרורו (וזאת בניתוח ארוע דומה בפר"מ האמריקאי) השיב שבתנאים זהים היה חוזר על מעשהו ומגיע לקיום הקדומניים ביותר, למרות הסכנה של נפילה בשבי. המסקנה היא שמקומו של המפקד הוא בראש כוחותיו. ואם כך הוא הדבר, היכן הניתוח שצריך להביא למסקנות "שקולות והגיוניות"?

✱ כפועל יוצא מהאמור לעיל אין מקום, לדעתי, "לשפר" את השיטה על-ידי בחירת מקרים שארעו למפקד אחד. יש לבחור בנושאים שונים במהותם ואשר הוזהו והדמיון היחיד ביניהם הוא הנושא או המוטיב העיקרי, לגביו רוצים להסיק את המסקנות.

✱ כדי למנוע "הפלגה" לפרטי ארוע, שאינם תורמים למטרה עצמה והעלולים לגרום לסטיה מהנושא העיקרי, רצוי לבחור דוקא בנושאים, שאינם מוכרים לאיש מהנוכחים בדיון. נושא, המוכר למספר חניכים, יביא בהכרח לכניסה לפרטים בלתי-רצויים, שיקשו על מנחה הדיון ויחייבו אותו מדי פעם להחזיר את הדיון לפסים הרצויים.

אין ספק שניתוח הארוע הנו אמצעי נוסף ויעיל במסגרת האמצעים הרבים להדרכה, אך אין לקבלו כ"פנטז", שבא לפתור כל בעיות ההדרכה. יש להשתמש באמצעי זה בזהירות מרובה, משום המגבלות שבו. רק שימוש מושכל, תוך הכנה יסודית של הנושא, יכול להפיק את הלקחים והתועלת הרצויים משיטת הוראה זו.

ניתוח ארוע - כיצד

מאת סא"ל נפתלי

ב"מערכות" קס"ד קראנו את מאמרו של סא"ל בריגבי, בו הוא מסביר ומתאר את "ניתוח-הארוע" כדרך הוראה העוסקת, בעיקר, בנושאים הכוללים יחסי-אנוש, מנהיגות וכדומה.

אמנם איני רואה דרך טובה יותר להדרכה בנושאים אלה מדרך זו של ניתוח הארוע, אך לדעתי יש להזהר בדרך הוראה זו בעיקר בנושאים, שיש בהם הסקת מסקנות מהפרט אל הכלל לאור מאורעות שארעו.

מן המוסכמות הוא שההרצאה כדרך הוראה אינה מפעילה את החניך; הוא פסיבי — ומידת ההצלחה בהחדרת הנושא למוחו תלויה בכושרו של המרצה. אך אל לנו לשכוח שעם התפתחות העזרים השונים המסייעים בידי המרצה, כמו: היוגרף, פנס הקסם, ורשד-הקול נפתחו אפשרויות חדשות להחדרת הנושא, לאו דוקא באמצעות חוש השמיעה.

דברים אלה אמורים לגבי ה"זלזול" של כותב המאמר בדרך הוראה זו. הוא כותב על "הרעפת הרצאות רבות מלל על תלמידים... המרו-תקים כמאובנים... עיניהם נעוצות במרצה" וכו'. אך גם בשיטת הוראה "אקטיבית" של ניתוח ארוע עלולים למצוא את החניך "מרוחק כמאובן, עיניו נעוצות במרצה" וכו'. ואני יודע שסכנה זו קיימת בעיקר בקורסים, בהם הזמן להתכונן ל"ניתוח הארוע" מוגבל עד כדי כך שהחניכים מגיעים לדיון, כאשר ה"מטען" שברשותם — דל ביותר; וזאת מחוסר זמן מספיק להכנות, או מתוך צרות אופק וחוסר ידע.

כפי שכבר כתבתי בראשית דברי, איני בא לחלוק על דרך ניתוח הארוע כדרך הוראה. להיפך, יש בה משום הרחבת אופקים והעמקה בנושאים שונים על כל פרטיהם ודקדוקיהם, אך לדעתי יש לשים לב ולהדגיש כמה כללים נוספים, השונים במקצת מהכללים שצוינו במאמר.

ההכנה

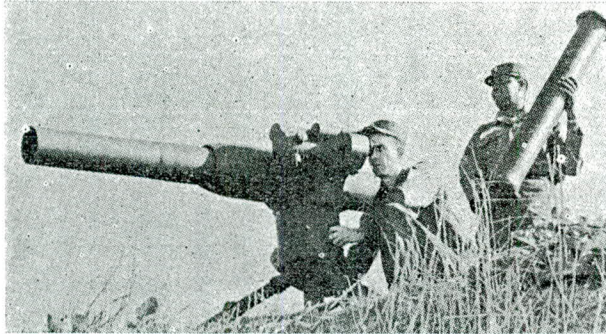
הכרחי שהחומר הקשור לנושא יימסר לחניכים תקופת זמן ארוכה לפני הדיון, כדי שיהיה סיפק בידי החניכים להתכונן לנושא באופן יסודי. חושבני שיש מקום להעלות את הנושא ליוכחים גם בזמן

חידושי נשק וטכניקה

או בנוזן רגיל. עד כאן — הפרסומת. במציאות מצויים גנרטורים מסוג זה (מופעלי טורבינות-גז) בצבא ובצי של ארה"ב, בחיל-האוויר האמריקאי ובחיל-ה"מארינס". ברור שערכם עלול להיות רב, במיוחד, במבצעים "בלתי שגרתיים" — מוטסים, מושטים — בחדירות-שריון עמוקות, במצבי ניתוק וכיו"ב.

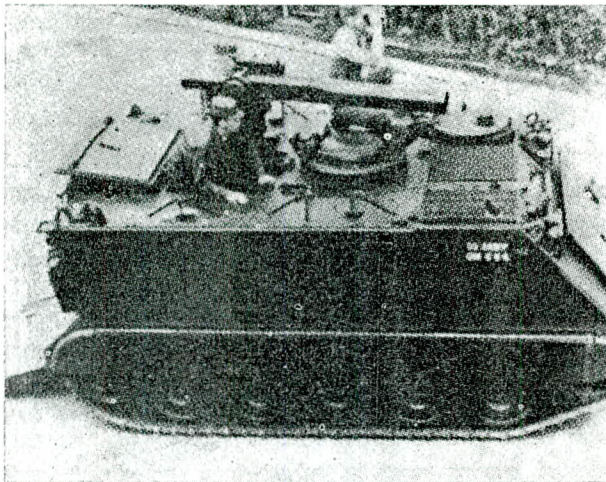
טיל נגד-טנקי

הטיל הנגד-טנקי "טואו" (Tow), אשר נמצא בפיתוח בשביל חיל-הרגלים של ארצות-הברית, ואשר בעתיד הקרוב ישמש בו ככלי-נשק נ"ט עיקרי, יונחה בדיוק לא יותר קטן מאשר דרך קנה תותח

מדומה המתמשך לאורך כל המסלול עד למטרה. הוא נפלט מפי צנור, כנראה בתמונה, והמשלה אותו עוקב אחריו דרך טלסקופ, ומכוון אותו אל המטרה בעזרת שני חוטים הנגררים אחריו. הוא מכיל חומר-נפץ רב-עצמה, ופוגע בדיוק רב לטוחים קצרים וארוכים כאחד. משקלם הכללי של התקן-השיגור והמערכת האלקטרונית, כולל הצובה לשימוש על הקרקע, הוא כ-70 ק"ג. אפשר לפרק את המכשיר ל-4 חלקים כדי להקל על נשיאתו.

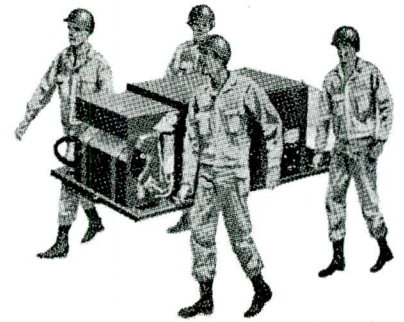
אחת ממגבלותיו, כשהוא מוצב על הקרקע, של נשק נ"ט זה, הגובה היחסי של הצובה שעליה הוא מורכב. האילתור שנוסח עתה (ב"פיקוד-הטילים" של צבא-ארה"ב) הוא להציב את הכלי על נגמ"ש M-113. גובהו ודאי שאינו פוחת עקב כך — אך ניידותו גוברת בהרבה; וכן — במידת-מה, אך ספק אם במידה מספקת — המחפה של צותו. הנסיון יראה האם צפוי עתיד לצירוף מאולתר זה.

גנרטור-שדה נישא-ביד

מתרבה-והולך ציוד-קרב, אשר ללא מקור-כוח המזין אותו, כמוהו כגרוטאות; למשל: מכ"מ-קרקע, יחידות לתפעול-טילים, התקני תקשורת מורכבים, ומה גם סדנאות ומתקני-בדק למיניהם. ציוד-הקרב שנמנה כאן חייב לנוע "בן-רגע", כלומר — ללא מקור-כוח קל ונייד לא פחות ממנו עצמו

יהפוך ציוד זה ל-מכשול ברגעים הרקטיים ביותר. זהו נוסח הפרסומת של מפעלים אמריקאיים

המייצרים גנרטורים מופעלי טורבינות-גז, שמשקלם פחות בהרבה מאלו המופעלים עליידי מנועי דיזל, או בנוזן. גנרטור שמשקלו 20-30 ק"ג אפשר גם לסלטו בג'יפ ולהטילו במטוס-קל (בפנים) או בהליקופטר

(כשהוא תלוי מלמטה) בצירופים שונים. ניתן להשיג באמצעות גנרטורים אלו עצמה של מ"ע 20 ועד 250 קילוואט. היצרנים מונים את מעל-יתיהם הרבות: התאמה לכל אקלים שהוא (מן הקר ביותר ועד ההם

ביותר); הפעלה והטענה חשמלית אוטומטית; היכולת לפעול בעזרת כל דלק שהוא — דלק-סילונים, AVGAS, דלק-דיזלים, גז טבעי

לקראת טילים נ"ט, "אטומוטיים"

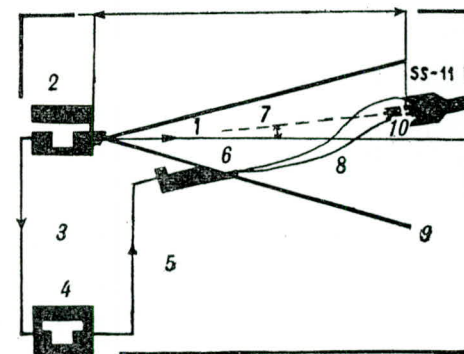
בשנתיים האחרונות מצטיינת העתונות-הצבאית הסובייטית במידה רבה יותר של עירנות לגבי כל הקשור בטיילים המונחים הנ"ט. קו זה הוא, ללא ספק, ביטוי למאמץ מחושב להקנות לסגל-הפיקוד הבינוני והנמוך, בין בשיריו ובין בחילות המסייעים לו ומאבטחים אותו, את מלוא ההתמצאות באפשרויותיו הטקטיות של הנשק החדש הזה, בדרכים לסיכול הסכנות שהוא מביא עמו. כדרכם, אין הבטאונים הצבאיים הסובייטיים מרבים לספר על ההתקדמות הטכנית המתרחשת ודאי גם בצבאם בתחום-הימוש זה. אך הם מנסים להפנות את תשומת-הלב של קוראיהם-הניכיהם למגמות החשובות המסתמנות בענף זה, באמצעות ידיעות והערכות בעלות-ענין, השאובות ממקורות ש"מעבר-לגבול". בזמן האחרון טרח ירחון-הקצינים הכלל-צבאי הסובייטי, "המבשר הצבאי", לרכז ידיעות, ממקורות-עתונות גרמניים ואמריקאיים, על מגמת האוטומטיזציה של הכיוון והיריה בנסיגות פיתוחו הנוסף של הטיל SS-11 הצרפתי.

הראשונה שבשתי הרשימות הקצרות מציינת, בעיקר, את המשמעות הטקטית-תפעולית של החידוש; ואילו השנייה עומדת מעט יותר על הצד הטכני שבדבר. אין מערכת הבטאון הסובייטי מצרפת לרשימות אלה הערכה משלה, אך עצם בחירת הנושא אימרת דרשני. ידוע כי במערב רואים באפשרות של טילים הנ"ט ה"אטומוטיים" מעין "הבקעה-לעומק" בחזית הלחימה בטנקי אויב.

טיל נ"ט - בהנחיה משופרת

מומחים צרפתיים השקיעו מאמצים רבים למען שפר את תמרינתו, כלומר כושר-תמרון של הטיל מונחה-הטיל SS-11 A1 (הנהוג כבר מזה כמה זמן לא רק בצבאה של צרפת אלא אף במספר צבאות אחרים — כגון צבא גרמניה-המערבית) ולהגביר את עצמתו; ומעל לכל — להבטיח כי יהיה מהימן ופוגע גם בירי לטנחים קצרים. כבר בקיץ 1963 הוצגה בפני נציגיהם של חוגי ציבור שונים של צרפת גירסה חדשה של טיל נ"ט צרפתי: הדגם SS-11 B1 (ומאז רבתה ההתעניינות בהתפתחות חדשה זו גם מחוץ לגבולותיה של צרפת). בתרשים מס' 1 מובאת, בצורה סכימטית, מערכת-התצפית-וההכוונה האוטומטית החדשה הנהוגה בטייל זה. הנוט מכון את הטיל אל מטרותו באמצעות כונת אופטית — המחוברת עם מד"ויות אופטיות (גוניומטר) בלעז (2). במד

זוית זה מצוי אלמנט רגיש, המגיב לקרינה אינפרא-אדומה שמוקרנת מן הנוט המותקן בזנב הטיל עצמו (10); ועלידי כך קובע הוא את מקום-הימצאותו של הטיל. קור-הראיה (1), הוזה עם ציור-המוצא של מד-הזווית, וכיוון מעופו של הטייל, יוצרים את זווית הסטייה (7); וזו מוסבת אחר

כך לאות (3), המועבר על ההתקן המכיל מחשב ומ-חולל אותות (4). זה האחר רון מעבד באופן אוטומטי פקודות-ניווט (5), המועברות דרך מערכת-המשגר (6) באמצעות תילים אל הטיל. במרשם מס' 2 רואים אנו טיל המותקן על גבי מער-כת-שיגור. בהשוואה לטייל

SS-11 A1, מאפשרת מערכת-התצפית-וההכוונה האוטומטית החדשה המותקנת בדגם SS-11 B1, לכוון תכליתית את הטיל גם מטנחים קצרים יותר, דהיינו, מטנח קרוב מ-300 מ'. זאת ועוד: הכשרתם של הנוטים הופכת לפשוטה בהרבה — וממילא מצטמצם באופן ניכר משך-הזמן הנדרש בשבילה. לשכלול זה צפויה חשיבות רבה (שהרי הוא יגדיל את קצב-הירי של כל מערכת-השיגור) אם אמנם יתאפשר מעתה לנוט להנחות גם טילים מהיר-תעופה.

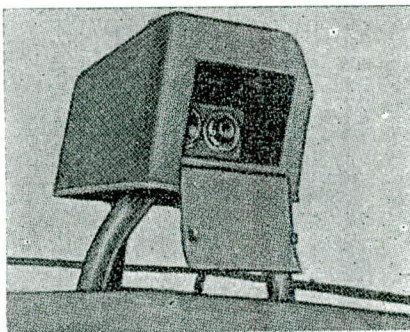
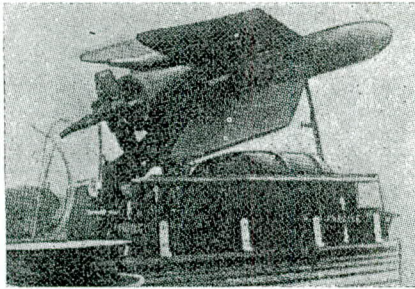
מערכת תצפית והכוונה אוטומטית

מפעלי "נור (ד) איואסיון" תכננו ועיצבו מערכת תצפית-והכוונה אוטומטית לטיילים מונחים נ"ט (ראה ציור 3). מערכת זו מגבירה את דיוק היריה, מקצרת את משך אימון הנוטים ומוזילה מחירו. הטיל בעל טוח פעולה גדול, והוא מצויד במערכת הפעלה של-טירחוק.

לאחר שיגור הטיל, אוזן הנוט בידיות תיבת-הניווט, שבאמצעותן הוא משפיע על כיווני מעופו של הטייל. עליו לעקוב אחר מעוף הטיל ולשמור על כך שהלז יימצא תמיד בקו "נוט — מטרה", ושלא יסטה מקו זה. זמן-המינימום הדרוש לגיי לזי המטרה ולמתן הכיוון הנכון לטייל הוא כ-5 שניות; ולנוט לא כל-כך מאומן —

10 שניות. עובדה זו מגדילה את מחיר הכשרתו של נוט, ובגללה רק נוטים מנוסים, שמספרם אינו רב, יכולים לירות גם בטנחים קצרים. לעומת זאת, מערכת-התצפית-וההכוונה מהדגם החדש מאפשרת יריה גם למרחקים קצרים-יותר, כשהגורם היחידי הקובע את מינימום הזמן הדרוש הוא משך-הזמן הנחוץ לדריכת הנפץ.

הזמן הדרוש להשגת התיאום בין מערכת-התצפית-וההכוונה לבין מערכת-המשגר (דהיינו — ל"לכידת" הטיל) הוא פחות מ-0.1 שניה. התקן, המורכב ממקלט הרגיש לקרינה אינפרא-אדומה ומאלמנט-ציילום, מגלה את מידת הסטייה הזוויתית של הטיל מקו "עין-מטרה" ומחזיר "אוטומטית" את הטיל אל הקו. את הדיוק האופטי הדרוש לכך, ניתן להשיג בטוחים בין 300 מ' ל-2000 מ'; ואילו למרחקים שמעל ל-2000 מ', על הנוט להשתמש בהכוונה מכנית של הטיל, באמצעות בידיות של תיבת-הניווט.

נוערכת תקשורת ספרתית בשדה הקרב

נואת סא"ל מיכאל

תלש המפעיל את פיסת הניר המודפסת מאחד מהם והגישה לקצין-המבצעים. במכשיר השני נקלטו מספר אותיות וספרות נוספות ואף הוא השתתק. קצין-המבצעים שם את פיסת הניר עם שורת הספרות על-גבי טופס עשוי חומר פלסטי ופיענח במהירות את משמעות המברק. הוא הצביע לעבר ארגז מאורך, שעמד בפניו, ואשר בחזיתו אפשר היה להבחין במספר קופסאות מתכת מסודרות זו ליד זו, במספר מתגים, בנוורות וכן בחיבורים למכשירי הטלפרינטר. הוא שאל: "האם זה נשדר למפקדת הרגימנט?". המפעיל השיב: "כן, המפקד, מברק זה הועבר אוטומטית בצורה ספרתית למפקדת הרגימנט, וקבלתי אישור על כך באמצעות נורת ה"רות". כן הועבר המברק לגדוד השכן, אשר גם הוא אישר את קבלתו".

מתוך מרכז קטנה, שעמדה על-גבי הארגז והיתה מחוברת אליו, בקע צלצול חרישי. המפעיל מיהר לעברה, התקשר בנוהל-דיבור עם המנוי שקרא לו, וחיברו עם קצין-המבצעים. הלה רשם מספר דברים תוך כדי שיחה. בסיימו את שיחת האלחוט קרא אליו את המפעיל ואמר לו: "הרי לך הזדמנות להבין את משמעות התשדורות שהמכשיר הזה קולט ומשדר באופן אוטומטי — עלי להעביר מברק ספרתי למפקדת הרגימנט ממפקד פלוגה ב', שאצלו התקלקל ההתקן-לשידור מברק-ספרתי. את תשדורתו, שנשלחה בצורה המקובלת, קלטתי זה עתה. לפני הטופס הרגיל של "דוח מקוי החזית", אותו אני עומד למלא. ההודעה מוסרת על תנועה של פלוגת-רגלים של האויב בגזרתו, ולכן האות הראשונה שארשום תהיה "ד" שפירושה — תנועת רגלים בגודל של 3-4 מחלקות. לאחריה סימן הכר של מפקדת הגדוד, מספר המברק ופרטים המאפשרים איכון התנועה. הנה המברק המושלם:

"ד"ח מקוי החזית"

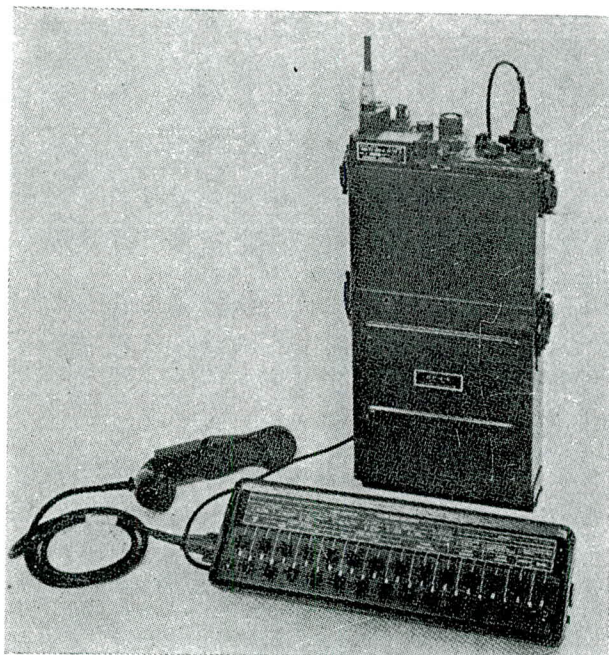
ריק	זמן חיבור		רחב החזית (מטרים 10x)	רחב לאיב (מטרים 10x)	נקודת ציון		מספר המברק	המחבר	סוג
	יום	זמן			לימין	לשמאל			
ד'	14	0912	012	050	091	116	23	ב	ד'

ניצלתי רק 23 סימנים, אך, כפי שידוע לך, אפשר לשדר עד 27 סימנים, כמספר המתגים על התקן השידור. ובכן, קדימה, שדר זאת מיד למפקדת הרגימנט". בקרון המבצעים של מפקדת הרגימנט התגודדו מספר מפקדים

הלויטננט הצעיר הרים שוב את ראשו בזהירות, וסקר בקפדנות את השטח במשקפתו. חיוך של שביעות רצון עלה על שפתיו, ובתנועות זהירות זחל לאחור, והורה לארבעת החיילים, ששכבו בסמוך לו, לרדת בזהירות מהרכס. לאחר מכן ניגש במהירות לחוליה שחיכתה לו לרגלי הרכס, שלף טופס ניר מאורך מכיסו, וכתב עליו במהירות שורה של ספרות, תוך בדיקת מפה שהיתה פרוסה לפניו. כאשר סיים מלאכתו הגיש את פיסת הניר לקשר, שקרס ליד מכשיר הקשר שלו. הלה תפס בקופסה קטנה, שהיתה מחוברת למכשיר, והזין בזריזות 27 מתגים זה אחר זה, בהתאם לשורת הספרות שהגיש לו הקצין, בדק את דיוק מלאכתו ולחץ על המתג המסומן במילה "שדר". כעבור 4 שניות בדיוק נדלקה על גבי הקופסה נורה המסומנת "רות". הקשר כיבה אותה בעזרת מתג נוסף, התרומם ונד בראשו לעבר הלויטננט, לאות שסיים את השידור. הלה הפליט "בסדר, בחורים, נווה. זה עתה שלחנו תשדורת למפקדת הגדוד על ריכוז הטנקים שגילינו. בזה הסתיימה שליחותנו".

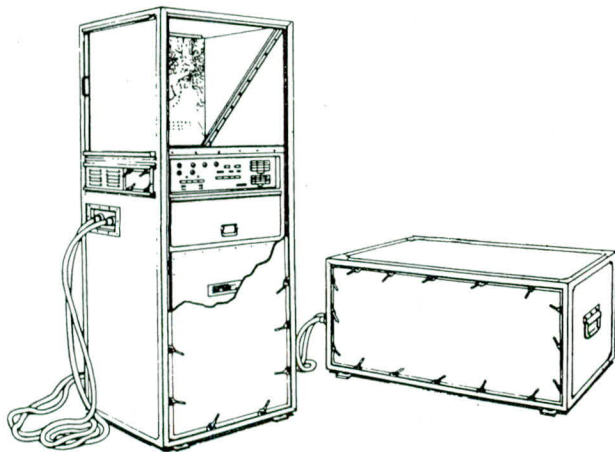
שניה עברה מאז נקלטה התשדורת של הלויטננט במרכז המבצעים הגדודי, ומיד החלו שני טלפרינטרים להדפיס אותה — את שורת הספרות המוזרה. כאשר נדמו המכשירים,

התקן-שידור מחובר ל-AN/PRC-10

נקלט בסדר. אם כעבור 6 שניות לא נדלקת נורת ה"רות", על המפעיל לחזור שנית על שידור המברק. מברקים אלה נקלטים בתחנות-קצה, שתפקידן לקלוט, להדפיס ולהפיץ את המברקים. תחנות הקצה מצויות במפקדות בדרגים השונים, החל ממפקדת הגדוד, ואליהן קשורים התקני השידור, העשויים להימצא בידי מפקדי פלוגות, קציני תצפית-קדמיים, תצפיות גדודיות, יחידות סיור, תצפיות אוויריות וכו'.

תחנות הקצה זהות במבנה החיצוני בכל הדרגים, אך הרכבן יכול להשתנות בהתאם לצרכים.

יחידת-הצג

במפקדת הרגימנט ובדרגים הממונים מחוברת לתחנת הקצה יחידת צג, המאפשרת הצגה אוטומטית של הנתונים הנקלטים על גבי מפה. ביחידה זו ניתן לאחסן עד 521 מברקים, ומהם — להציג בעת ובעונה אחת עד 64. המידע הכלול במברקים מוצג על גבי מסך של שפופרת רדיו מיוחדת. באמצעות מראה, הנמצאת בזווית של 45° כלפי מסך השפופרת, ניתן להקרין על גביה כל מפה רגילה. התוצאה הסופית היא שעל גבי המפה מוקרנים, במקומם הגיאוגרפי הנכון, סימנים המראים את סוג המטרה, גודלה, זמן התגלותה וכו'.

★

מערכת זו מאפשרת שידור מהיר של מברקים טקטיים באמצעות מכתשי אלוט קיימים, ריכוזם בדרגים השונים והצגתם האופטית המידית. היא מצטיינת במהירות עצומה ובמימדים קטנים. כאמור, זוהי בינתיים רק מערכת נסיונית בשלבי בדיקה, ורק ימים יגידו אם תיכנס לשימוש מעשי בצורתה הנוכחית. על כל פנים, ברור כבר כיום שהיכולת הטכנית להקמת מערכת מסוג זה או דומה לה קיימת, וגם אם הכנסתה לשימוש מבצעי תתאחר במספר שנים, תשפר מערכת זו במידה ניכרת את יכולת הלחימה ובעיקר את יכולת ההגנה של כוחות היבשה.

סביב לארון שעמד בקצה הקרון. ליד הארון היה אותו ארגז, שנמצא גם במפקדת הגדוד. אך תשומת הלב הופנתה לארון, שבחלקו העליון — מאחורי לוח זכוכית — נראתה מפה של הזירה ועליה ספרות וסימנים טקטיים. סימנים אלה לא צוירו בידי אדם, אלא הופיעו עליה כסימני אור. לאמתו של דבר הופיעו סימני אור אלה על גבי משקף של שפופרת, הדומה למסך טלוויזיה, ועליו הוקרנה המפה באמצעות מראה; מדי פעם הופיעו סימנים חדשים, עד אשר אט-אט התמלאה המפה בסימנים רבים. ברור שאלה היו את ה"תרגום" של כל התשדורות הספרתיות שזרמו למפקדת הרגימנט כל אותו בוקר.

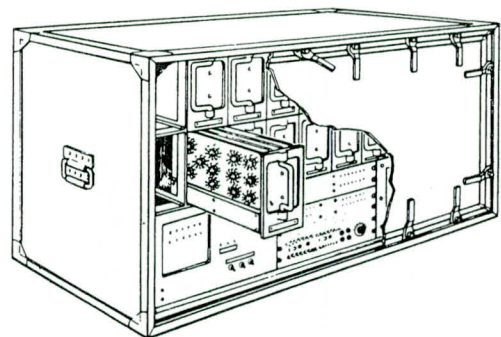
מפקד הרגימנט הצביע לעבר המפה ופתח: "נראה שריכוז זה מצביע על כונות האויב..."

★

כאן נפסיק סיפורנו, אשר ודאי יראה לחלק מהקוראים כקטע מתוך רומן, הכתוב במיטב המסורת של סיפורת המדע. למעשה מחזה הסיפור תיאור של מערכת מכשירים נסיונית לשידור מהיר של מברקים טקטיים והצגתם על גבי מפה. מערכת זו נבדקה על-ידי צבא ארצות-הברית.

המערכת כוללת התקני-שידור-מברק-ספרתי, שהוא קופסה קטנה, בת פחות מ-2 ק"ג, הניזונה משלוש סוללות של פנס כיס. את ההתקן אפשר לחבר לכל סוג של מכשיר אלוט או קו שדה. בתצלום אפשר לראות את ההתקן מחובר למכשיר אלוט תקני, מסוג AN/PRC-10, של כוחות היבשה של צבא ארה"ב.

על גבי הקופסה נמצאים, כאמור, 27 מתגים בעלי 11 מצבים מ"0 עד 9. ההתקן מסוגל לשדר 16 סוגי מברקים שונים, כאשר הקוד של המברקים מופיע על גבי סרט עגול הנמצא בתוכו. בזמן שידור המברק, שדוגמתו ניתנה לעיל, מעביר המפעיל את המתגים השונים

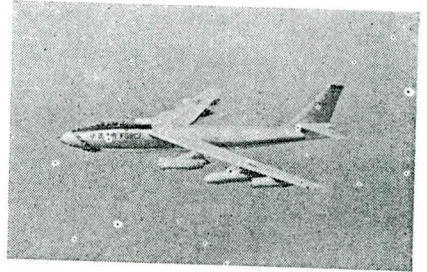
תחנת-קצה

למצבים המתאימים, ולווחץ על מתג "שדר". שידור המברק כולו נמשך 2.4 שניות. אם הצד הקולט מקבל את המברק, הוא שולח אוטומטית אות, המדליק במשדר את נורת "רות", כסימן שהמברק

הררי בדרום-מזרח, בעסקם בהדרכת ה"רית ברובה, אוסטרליה מתחילה, כנראה, להרגיש כי מבחינה גיאוגרפית אינה אלא המשכו של דרום-מזרח אסיה.

מאותות-הזמן הוא: אחדים מן המפציצים הכבדים B-47, אשר עוד לפני שנים אחדות היוו חוט-שדרתו של "פיקוד-האוויר האסטרטגי", (הוא "סאק" — SAC — הנודע) של חיל-האוויר האמריקאי, יקבלו בקרוב לא

"בית-הספר לאימוני-קצינים" של צבא-בורמה הסמך בנוב' 1964 את מחזורו ה-29. לפי בטאון רשמי, "היה קורס זה תמרוך בהתפתח חית זרועות-המגן של בורמה, כי זו הפעם הראשונה למדו הצוערים לא רק דעת-מלחמה אלא גם מדעים-פוליטיים, כלכלה וסוציולוגיה, למען יהיו לא רק מפקדים צבאיים טובים אלא גם מגיניהן של הכלכלה והחברה ה"סוציאליסטית הנבונה עתה עלידי מועצת-המהפכה המושלת בבורמה". דברים אלו אמר

הבריגדיר סאנדרו, סגן-לעניני-צבא-היבשה של ראש-המטה-הכללי, באזני הקצינים הצעירים. למען המחש לשומעיו את דמית "צבא העם", אותו נועדו להיות זרועות-המגן של בורמה, לכשושלים התמורה המתחוללת בקרבם, הציגו סגן-ראש-המטה לעומת צבא התקופה הקולור-ניאלית. "לא תהא זו טעות", אמר, "לכנות את הלו, צבא אימפריאליסטי, או קפיטליסטי; שכן כוחות-מוזונים כאלה, ברור שנועדו לקדם את מדיניות ההתפשטות של ממשלתם הקפיטליסטית-אימפריאליסטית. אנשיו של צבא קולור-ניאלי לא קיבלו שכרם אלא כדי שידאגו לעניני מעבידיהם ולא לשלום העם המשועבד, ולמעשה היו הם, שכירי-חרב, לעומת זאת, הכיחות המזוינים של העם — המוקמים עתה בבורמה — מטרתם הנעלה היא להגן על בריית-בורמה בפני תוקפנות, ולגונן על חיי העם ועל רכושו". 159 קצינים צעירים הוסו מכו במחזור זה.

רק שם חדש — (WB-47) — אלא גם תפקיד חדש: הם יהיו לתחנות מעופפות לחקר מזג-האוויר, האפשרות לכך נוצרה, בין השאר, עלידי תהליך הוצאתם משירות פעיל. אין הם הולמים עוד את תנאי-הלחימה הרצויים בעתיד-הלא-רחוק (תהליך שפירושו החלפתם בטיילים), הצורך לכך הופיע הן בגלל הדרישות המוגברות במודיעין מטאורי-לוגי למטוסים והן בשל חשיבותן של ידיעות אלה להערכת מעופם של טילים. הסידורים המיוחדים שהותקנו ב"מפציצי-המטאורולוגי" המחודש מאפשרים לנו לא רק עריכת סדרת בדיקות מקיפות (כל אחת במערכת-גבהים שלמה) של נתוני מזג-האוויר, אלא גם הערכת תוצאותיהן במדויק, למרחק 1500 ק"מ, לאחת מ-9 תחנות-הקרקע שעל פני כדור-הארץ. והקרובה ביותר אלינו היא התחנה ב"בסיס-תאליס" שבג'ורג'יה.

כל ענין המלחמה הנוכחית בדרום ויאט-נאם קשור, בהכרח הרבים, בעזרה הצבאית הניתנת שם עלידי האמריקאים. אך אין הם בודדים במעשה זה (אם כי ודאי נטלו בו את חלק הארי). אוסטרליה, גם היא מאמנת גייסות לפעולות בדרום-מזרח אסיה, בבסיס המיוחד שלה לאימוני בלחימת-הג'ונגל (בי-מדינת קווינסלנד, הטרופית ברובה). כמו כן מקיימת אוסטרליה משלחת-עזר בתוככי ויאט-נאם, בתצולם זה — שניים מאנשיה, נגדים בכירים, במחנה אימונים שבאזור-הצפון-הדרומי.

כידוע, צבאה של צרפת — השואף להשגת יכולת של "מהלומה כבדה", אטומית-אווירית (ובהמשך — מימנית-טיילית) — מכוץ את מערך-השדה שלו, למלחמות-חוץ: 5 דיביזיות ממוכנות, ואחת מוטסת. בתכנית — "כוחות-הגנה-מרחבית" גדולים, שיהיו רשת-הפרעה צפופה לנוכח כל פלישה. קרקעית, מוטסת, או משילבת. דובר בתחילה על "בריגדה לכל

גליל-צבאי ורגימנט-עצמאי לכל דפרטמנט (מחוז — ומספרם 90). עתה פורסמה תכנית קצת יותר מסוימת להרכבם ולמבנם. מקום לעצמה קובעת בתכנית זו — הבריגדה ה"אלפינית (ההררית) — כנראה, בדרום-מזרח של צרפת. על פני שטחים הרריים-פחות יפעלו חמשת הרגימנטים (יאין זה ברור אם הכונה לגופים חד-גדודיים — או לגדולים מזה) של שרינוניות — כנראה כלי למלחמת-גרילה-למחצה — וגם עשרים רגימנטים של חיל, המוגדר כ"חיי-קומנדו". הם עשויים להצטרף ולהוות בריגדות. במקרה של גיוס כללי יגיע מספר הבריגדות ל-14. הן תכלולנה 70 רגימנטים (שוב, מבלי-משום, מתעוררת השאלה: — שמא חד-גדודיים?), וניסף על כל אלה — עוד כ-100 "רגימנטים אזוריים". אכן, נקל לראות מדוע הגדרנו את התכנית כ"קצת יותר מסוימת".

שני תהליכים — מנוגדים, לכאורה — ניכרים בשנים האחרונות בסי. מגמותיה המדיניות מתרחקות והולכות, לכאורה, מאלו של ברת-מ. אך לא כן המדים של כוחותיה המזוינים. כוחות אלו נטשו כבר מזה שנים רבות את ה"סות" החד-גונית, אותה לבשו ה"מתנדבים" שלהם בקוריאה עוד ב-1951-53. מדי שלוש הזרועות כיום מחקים לא במעט — אף שישנם כמה הבדלים — את הדגם הסוביטי. עינו של צופה מנוסה תוכל, ודאי, לעמוד ללא כל קושי הן על הדמיון והן על השוני ביניהם.

צקלון

לקט תרגומים

התוכן

הצורך בהעזה בקרב

מאת מיור ה. ל. בל עמ' ב'

מקורות ומחברים

(הערות והארות לקורא)

הצורך בהעזה בקרב

אל-לו לקורא להתבלבל משפע הדוגמאות (והמרשמים) שבמאמר זה. אמנם, חובקים הם זרועות עולם ועת: במרחב, מגינאות-החדשה ומלאיה — דרך אל-מרר (שליד גדרה) וסיני — ועד לחוף אנציו ו"ראש-הגשר" בנורמנדיה; ובזמן, מימי מלחמת-העולם הראשונה — בגליפולי, ובעיראק, בחזית-המערב ובמסע-אלנבי לארץ-ישראל — דרך ההבקעה הגרמנית בצרפת ב-1940, ומערכת-כרתים, וקרבות נגד היפנים, ובמערכת-ארנהם, עד אל זינוק חטיבת-הצנחנים של צה"ל במסעה אל המיתלה. וגם גיוון אחר ישנו בדוגמאות אלה: הרמות הן מפלוגה, דרך כמה פעולות גדודיות, לחטיבה ולדיבזיה, ולמעלה מזה, אכן, הגישה אינה אולי "אוביקטיבית". שכן עיקר הדוגמאות הן משני סוגים: ההססנות שהכשילה — ותהלתה המתירה והנחרצת, שהוכתרה בהצלחה. על הדוגמאות הבולטות לסוג הראשון נמנה המצב השלישי שתואר בסקירה: כיצד, במסע אל ארנהם, גדוד-מוגבר (ואיך מוגבר!) השתהה יום שלם בשל "אש מטנק, ומעט רגלים" ומאוחר יותר בגלל "אש מרגמות על פלוגה תוקפת מוגברת-בטנקים"; והיו אלה רגעי-ההכרעה — לשבט — בגורל "ראש-האוויר" שהוצנח לארנהם. דוגמה זו כבר הובאה בשלמותה ב"מערכות" ("מערכת ארנהם" בחוב' קנ"ב). אך רבות מדוגמאות-ההשתהות הן דוגמאות הפעולה המתירה והנחרצת.

לשם מה כתב המיור ה. ל. בל, מ"רגימנט איי-האוקינוס-השקט" האוסטרלי, סקירה עשירית-לקחים זו? היה לו מניע — והיתה לו תכלית. המניע, הוא התחושה כי אף ש"נוהלי ההכנה לפעולה טקטית, כפי שהם נלמדים כיום, הגם נכר נים" — הרי, "התגנבה בכל זאת הנטיה להדגיש הדגשת-יתר את נוהל-הקרב שלנו, עד כדי כך שאנו נדחמים יותר כדי למנוע תבוסה מאשר למען זכות בנצחון". והוא רואה הכרח במציאת תקנה למצב-דברים זה. ומיה, איפוא, התכלית? היא מונחת, כמובן בנוהל-קרב מזורזים. אך בצד שיפור תקנוני רואה מיור בל הכרח בשיפור אורח-האימון: — יותר מציאותיות ו"מצבי תוהו-ובוהו" בתרגילים; יותר "דריצדיות", או ביוס-אויב מוחשי, בתרגילים-עסי-גייסות; למעט באימון-הטקטי בשימוש בעבודת "צותים" — ולדרוש מקצין "לחשוב-מחשבת-הוא ולהחליט החלטות-ידי-הוא", וסיסמתו היא: — "עדיפות תכניות טובות-למדי ומחירות — מתכניות שהן כליל-השלמות, אך אטיות". ימצאו ודאי אומרים כי הדוגמאות אמנם מאלפות, אך שסקירה דריצדית כזו יש לאון. אדרבא: ימצא ב"מערכות" מקום לכל סקירה, מתקבלת-על-הדעת בטיבה, שימצאו לנו אנשי-צה"ל, על דוגמאות לזהירות, ולהכנה-המדוקדקת, אשר הביאו ברכה — ולעומת זה, על פעולות נחפזות-מדי שהכזיבו, והשוכל — ישקול (זו כנגד זו). ובינתיים, הסקירה המוגשת הפעם, שמחברה כבר צוין, שאובה מ"ירחון צבא-אוסטרליה" (Australian Army Journal).

אומץ לב או פיזיות. בטחון או הססנות?

הצורך בהעזה בקרב

מאת מיור ה. ל. בל

היא נחיתה של בעלות הברית באנציו אשר באיטליה, ב־22 בינואר 1944.

נחיתה זאת, במרחק 45 ק"מ מרומא, נועדה להפתיע את הגרמנים מהעורף, להשתלט על רומא ולעבור את קו־ההגנה, הבלתי־חדירים עד־כֹּה, של מונטה קסינו. היא בוצעה על־ידי הקורפוס הרביעי של צבא ארה"ב, בפיקודו של לוקס, עם הדיביזיה השלישית (ארה"ב), הדיביזיה הבריטית הראשונה, החטיבה המוצנחת ה־504 (ארה"ב) ושתי דיביזיות נוספות בעתודה — בנאפולי. המודיעין הגרמני הודיע בעצם ליל־הנחיתה כי "אין לחשוש לנחיתה בעתיד הקרוב". תוך כדי־כך בוטל מצב־הכוננות, אשר נקבע קודם לכן כהכנה לקידום פני־הנחיתה של בעלות־הברית. שתי דיביזיות־העתודה היחידות הוכנסו לקרב נגד הארמיה ה־5 של בעלות הברית על נהר גריגליאנו. על־כן, אין פלא שהקורפוס הששי לא נתקל בהתנגדות ראויה לשמה, השיג הפתעה מוחלטת, ולא מצא

אורה מחשבתנו הנוכחי מרגיש את השיבות ההכנות היסודיות לקרב. השגת ידיעות מדויקות, פריכה מאובי טחת והפצת־פקודות עד אחרון־הטוראים, נלמדים כתני אי־מוקדמים, הכרחיים, להצלחת־הפעולה. אולם, קו־מות גם ראיות המצביעות על כך, שאולי הרחקנו לכת בכיוון זה, וכי השגנו בטחון על חשבון הזדמנויות שהוחמצו. לימוד ההיסטוריה הצבאית כתיזמנו מראה כי בדרך כלל — פרט להתקפה יוזמה ומתוכננת היטב מראש — התכנית־ההגיפית המבוצעת־מידית הנה כרגיל יעילה מזו המושלמת, אך הגוררת אחריה השהיה בביצוע.

המטרה

מטרת רשימה זו להצביע על הצורך בשימת־דגש רב־יותר על הפעולה הנועזת והמהירה באימונו הטקטי.

אין בכוונתנו לומר כי נוהלינו, כפי שהם נלמדים עתה, הנם בלתי־מבוססים. המציאות רחוקה מזה. ההיסטוריה שלנו מספקת דוגמאות רבות־מדי של אסונות כתוצאה מהכנה בלתי־מספקת ומביצוע חפז־מדי, מכדי שנוכל להתעלם מלקחים אלה, שעלנו בקרבנות גדולים. עם זאת חדרה לנוהלי־הקרב שלנו המגמה להדגיש את הלחימה למניעת מפלה יותר מאשר את הלחימה להשגת הנצחון. לא לשוא העלו הגרמנים את ההאשמה כי החי"ר הבריטי מעונין יותר "לתפוס שטחים מאשר ללחום עליהם".

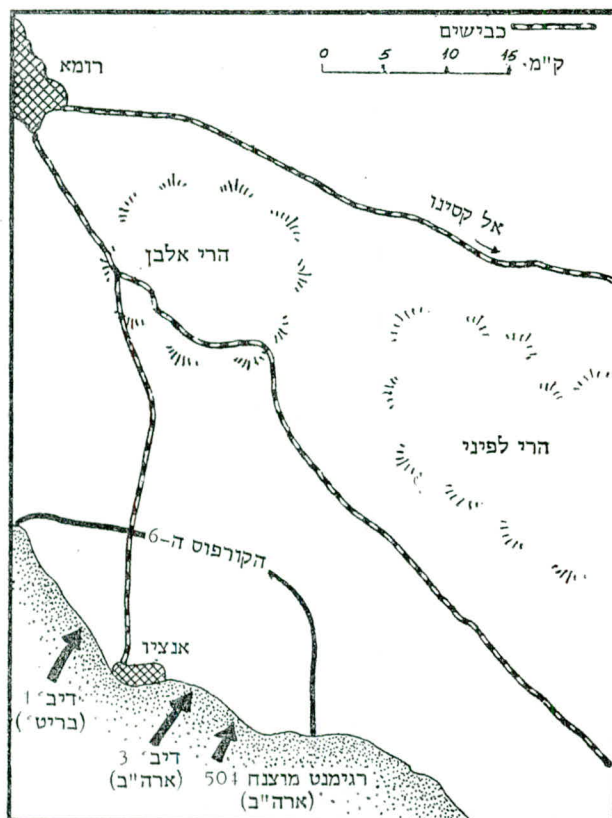
כשולן עקב היעדר־העזה

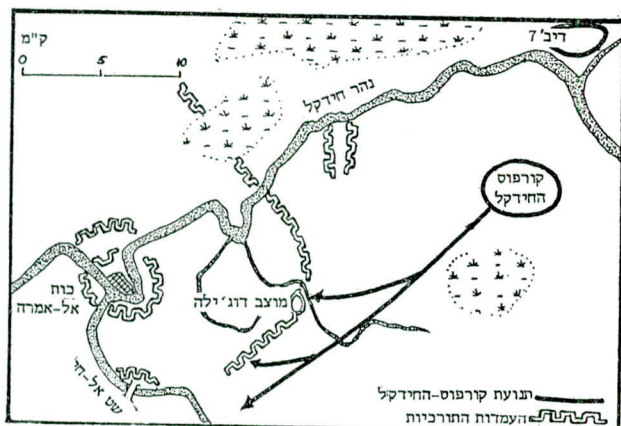
ההיסטוריה יודעת לספר על דוגמאות אין־ספור של הזדמנויות מצוינות, אשר הוחמצו בשל היעדר העזה מצד המפקדים. יש להניח שהם עשו את ההכנות היסודיות ביותר לקרב, והשתהו מתוך סיבות מוצדקות ביותר, המפורטות בהרחבה בכל ספרי־ההדרכה — אולם נכשלו משום שלא נעו במהירות הדרושה. די בהתבוננות־מה להינכח, שאילו קיצרו אותם מפקדים בכמה מההכנות־לקרב היקרות כל־כך לתורה הטקטית שלנו, היו עשויים לנצח.

הכנה רבה־מדי גורמת להחמצת הזדמנויות

אם צצה הזדמנות — חייב המפקד לנצל, ואין זה משנה אם כוחו מאורגן כראוי אם לא. כל השהיה היא גורלית: אם הוא לא ינצל את ההזדמנות — יעשה כן האויב. דוגמה אופיינית

אנציו — 22 בפברואר 1944

הנסיין לשחרר את חיל-המצב בכוח אל-אמרה

בינתיים המצב בצד התורכי? כ-200 חייל בלבד היו בדוג'א-י'לה; הקשר התורכי הפרימיטיבי הכוזב, כרגיל, ולא הודיעו לחיל-לילה על התקרבות הבריטים, אשר השיגו הפתעה מוחלטת. אולם, הרעשת-הרכוש הסירה כל ספק מליבו, והוא דילל מיד את הכוחות הצרים והחיש תגבורת למוצב הנתקף. כאשר החלה ההתקפה הבריטית בשעה 0945 היה כבר מאוחר מדי. הנסיין הרביעי לשחרר את כוח נכשל, ואתו נחתם גורלם של הכוחות הנצורים. אם לשפוט על-פי נסיונות העבר קל להבין את גנרל קמפבל. אולם נסיון זה, בניגוד לקודמיו, השיג הפתעה מוחלטת. "זה מוכיח שההפתעה עצמה אינה משיגה דבר. הקובע הוא ניצול ההזדמנות". בפעולה הזאת סיכלו ההכנות המוגזמות את תוצאות ההפתעה המצוינת, משום שהזהירו את האויב. התורכים, מצדם, אף-כי נתפסו במצב של חוסר-כוונות, ידעו כי חשיבות-הזמן עולה על זו של ההכנות. כל הכנתם הסתכמה בהוראה ליחידה הקרובה ביותר לנוע מיד אל כיוון רעם התותחים.

הימנעות מקרבנות מביאה לאבדות רבות יותר לאחר-מכן

הדוקטרינה של הכנות יסודיות לקרב הנה אמצעי להשגת מטרה. צמצום-בנפגעים, המושג על-ידי הכנות אלו, אף הוא אמצעי להשגת מטרה. המטרה היא הנצחון. אולם, אם הדרך הטובה ביותר להשגת הנצחון היא התקדמות והשלמה עם מציאותם של נפגעים, חייב המפקד להיות נכון לנוע קדימה. ההיסטוריה הצבאית מוכיחה כי זהירות קיצונית מדי, הנגרמת על-ידי חשש מפני קרבנות, תעלה, בסופו של דבר, ביותר קרבנות מאשר פעולה נועזת — המשיגה תוצאות. התקדמותה של הדיביזיה ה-43 (נסכס) לארנחם היא דוגמה קלאסית של "חסכון פרוטה ובזבוז לירה". מבצע "Market Garden" ב-17 באוקטובר 1944 היווה את הפתיחה למתקפה המוטסת הגדולה של בעלות-הברית. שלוש דיביזיות מוטסות תפסו בעת-ובעונה אחת מעברים על שלושת הנהרות החוצים את הולנד. הקורפוס הבריטי ה-30 צריך היה לפרוץ ולגשר בין המעברים. שתי הדיביזיות המוטסות האמריקאיות הצליחו במשימתן והת-חברו עם הקורפוס ה-30. פעולה זאת הסתייעה רבות בגשר שנתפס על-ידי הדיביזיה המוטסת הבריטית ה-1, אשר מנעה הזרמת תגבורות גרמניות לדרום הריין התחתון. אולם, אור

אלא שני גדודים גרמניים בין ראש-הגשר לבין רומא.

עד חצות ליל ה-22 בינואר הונחתו לא פחות מ-36,000 אנשים ו-3,100 כלירכב. למרות זאת התקדמו כוחות בעלות-הברית באיטיות ובהססנות; הם חסרו אותה העזה, אשר היתה מאפי-שרת להם לנוע וללכוד את רומא בהתקפת-פתע. כל אותו הומן היתה הדרך לרומא פתוחה, אף-כי קסלרינג עשה מאמ-צים קדחתניים לחסום אותה. למרות זאת, ובניגוד להוראותיו של גנרל אלפסנדר, "להתקדם מיד בכוחות-סיוור חזקים", נע לוקס עד ה-25 לחודש מרחק של 8 ק"מ בלבד. הנחיתה נכשלה ולא השיגה את מטרתה.

לוקס אָמנם הודח, אך הוא פעל אך ורק בהתאם לתורות המקובלות באשר לנחיתות מהים. תורות אלו גורסות הת-בססות טרם המשך-התנועה לפנים הארץ. ברם, לפי דברי הגנרל הגרמני וסטפל, ביום ה-22 ואפילו ה-23 בינואר, "עשויה היתה יחידה אחת, המתקדמת ללא שהיות והתקופת בעוז, לחדור ללא הפרעות אל תוך רומא נעדרת-המגן". מה יכול היה להיות הסיכון? אבדנה של אותה יחידה, אשר בשום אופן לא היה פוגע ביכולתו המבצעית של הקורפוס; והיה זה אף מחיר-מועט תמורת סיומה המהיר של המערכה בדרום-איטליה.

הכנות יתר אף מזהירות את האויב

הכנות יסודיות לפני הקרב מגדילות, בדרך-כלל, את סיכויי-ההצלחה, אך ערכן מצטמצם כלשהו, אם הזמן הדרוש לביצוע ההכנות מגדיל במקביל את סיכויי-האויב.

ההיסטוריה גדושה מקרים בהם משתהה המפקד, לאחר שנתקל באויב, כדי להתכונן לקרב. בכך הוא נותן לאויב זמן להת-כונן בעצמו. אילו היה מנצל את ההזדמנות ותוקף במהירות תוך הכנות מינימליות, היו האבדות קטנות בהרבה.

דוגמה מאלפת ואופיינית של הכנות יתר, היא הפעולה ב-7 במרס 1916 ליד דוג'אילה שבציראק. גנרל טאווננד היה נצור בכוח-אל-אמרה, ושלושה נסיונות-סרק נואשים בוצעו כדי לחלצו. הנסיין הרביעי נועד לתפוס את מוצב דוג'אילה, אשר החזקה בו לא היתה. מאפשרת את ההחזקה בעמדות הכוחות-הצרים. התוכנית כללה מסע ברגל של קורפוס-החידקל דרך המדבר, בתנאים קשים, והסתערות בשתי חטי-בות על מוצב דוג'אילה. בלי שהבריטים ידעו על כך, לא היו לתורכים די כוחות כדי לאיים את כל ביצורי-המצור ואת כל עמדות-המגן, המחפות על כוחות המצור מהעורף; לכן סמכו התורכים על עתודותיהם, שאותן יכלו להפנות לנקודות-התורפה. תנאי-מוקדם לכך היה, כמובן, מתן אתראה מראש במקרה של התקרבות כוחות בריטיים.

עבודת-המטה להבאתם של כוחות-ההסתערות לעמדות ההיער-כות שלהם היתה מצינית. בהגיעו למוצב דוג'אילה בשעה 0600, היה מפקד הגדוד המוביל משוכנע שהעמדה כמעט ריקה, ועל-כן המשיך בהתקדמותו. מפקד החטיבה שלו התקרב והשתכנע אף הוא בכך, ועל-כן עמד על הצורך בהסתערות מידית; אך מפקד הכוח (גנרל קמפבל) עדיין היסס. הוא היה בעל נסיון קודם של "עמדות בלתי-תפוסות", אשר לפתע, קמו לתחייה. הוא עמד בתוקף על כך כי דרוש זמן כדי לסייר את היעד, והתעקש שהארטילריה תפתח בהרעשת-רכוש. מה היה

מרסט", עשויה היתה להביא את הדיביזיה ה-43 במועד המתאים אל הריין התחתון ולהציל את המצב.

הצלחה על-ידי העזה

טרם יובאו דוגמאות של הצלחה על-ידי פעולה נועזת, מן הדין יהיה להודות כי עיון בהיסטוריה הצבאית עשוי לגלות מקרים של כשלון כתוצאה מאותה העזה. גם אם הביאה ההעזה לכשלון, בסופו של דבר, אבן-הבוחן היא: האם צדק המפקד בפעולתו? עיון מדויק בענין זה מביא לתשובה חיובית. הפרס הסופי אשר ניתן לזכות בו והנפגעים אשר העזה זו עשויה היתה למנוע בשלב מאוחר יותר, מצדיקים את הסיכון הכרוך בה, אפילו יהיה פירושו אסון.

הצלחה על-ידי העזה ניתן להשיג בדרכים רבות. הנקודות להלן, אשר את כולן אפשר להמחיש בשפע של דוגמאות מתוך ההיסטוריה הצבאית, מוצעות למפקד — כעקרונות פעולה רצויים במצב-קרב מסובכים:

- פעל בהעזה בשעת יצירת-מגע
- אם המצב מסובך — עשה משהו, עשה דבר כלשהו. אך עשה אותו מיד!
- אם צצה הזדמנות — נצל אותה — ויהא הסיכון גדול ככל שיהיה
- אם הפרס כדאי — מוצדק ההימור
- אפשר לפעמים לזכות בקרב ללא ידיעות מוקדמות ומפרי רטות על האויב
- אפשר לזכות בקרב אפילו אין המצב ברור לכל החיילים
- הפעולה המידית והבלתי-צפויה משיגה בדרך כלל הפתעה
- כאשר תוצאות הקרב תלויות ועומדות, עשויה החלטה מהירה להכריע ביתר-קלות לטובתנו, מאשר הערכה ותכנית מדויקות ומפורטות.

פעולה נועזת בשעת מגע

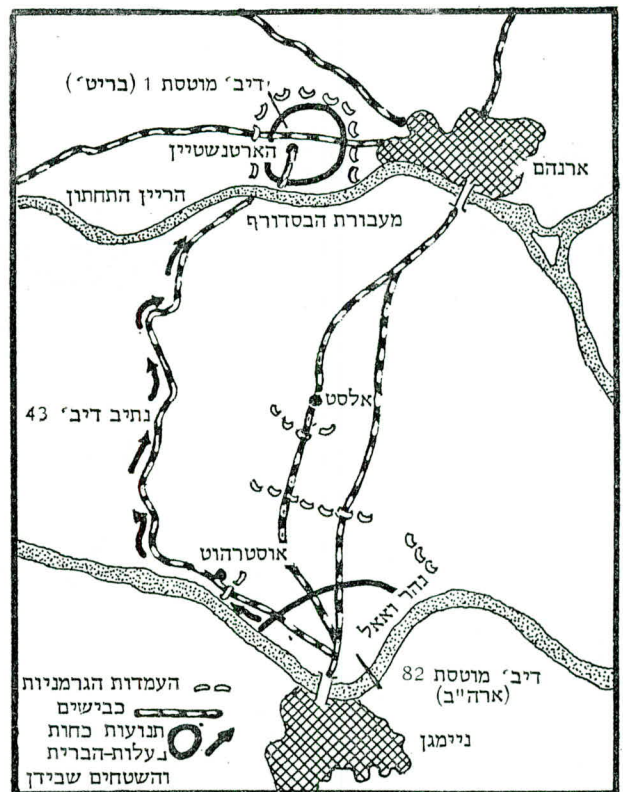
קשה למצוא מקרה בו מוצדקת העזה יותר מאשר מיד אחר יצירת מגע עם האויב. רומל — הנחשב מומחה גדול בשטח זה — כתב: "מצאתי שוב ושוב כי בהתקלויות נוטה הנצחון לאותו הצד שיהיה הראשון לשטוף את יריבו באש".

הנשמר לנפשו והמתין להתפתחויות, יוצא לרוב כשידו על התחתונה. הדבר מתיחס גם למקרה בו עמדות-האויב אינן ידועות. במקרה כזה יש פשוט ל"רסס" באש את שטח-האויב. שגיאה חמורה היא להיעצר סתם, או לחכות עד שיבואו גייסות נוספים מהעורף, ויקחו חלק בפעולה.

דוגמה בולטת של פעולה-נועזת בעת מגע היא התקדמותה של חטיבת-הצנחנים הישראלית לעבר מיצר המיתלה במערכת סיני ב-1956. תפקידה של חטיבה זו, בפרוץ פעולת-האיבה, היה להצניח גדוד אחד ליד מיצר המיתלה החיוני. שליטה במיתלה עשויה היתה לנתק כל תגבורת מצרית הבאה מכיוון תעלת סואץ, ולשחרר בכך את מרבית הכוחות הישראליים לפעולות נגד הגייסות המצריים העיקריים. על שני הגדודים הנותרים של חטיבה זאת הוטל לנוע ברכב מגרופית (גרפי), בדרך גרועה מאוד, ולהגיע למיצר המיתלה בטרם יעלה בידי המצרים לגבור על הגדוד שהוצנח.

החטיבה חצתה את הגבול בשעה 1600 ביום ה-29 באוקטובר,

ליום 21 באוקטובר חזרו הגרמנים וכבשו את הגשר והדיביזיה המוטסת הראשונה מצאה עצמה במצב נואש, כאשר הקורפוס ה-30 היה צריך לעבור עוד כ-11 ק"מ. בשעה 0830 ביום ה-22 באוקטובר, יצאה הדיביזיה ה-43 כדי להגיע לריין התחתון. גדוד החי"ר הקל ה-7 (סומרסט) היה במשמר-הקדמי, בסיוע פלוגת טנקים, 4 סוללות שדה, סוללה אחת של תותחים נ"ט בני 17 ליטראות, מחלקת מרגמות ומחלקת מק"ב. בשעה 0930, בהגיעם לאוסטרהוט, נבלמה מחלקת-החוד על-ידי אש מטנק ורגלים מעטים. המחלקה חולצה ופלוגה, בסיוע טנקים, נשלחה לאיגוף, אולם, "נעצרה על-ידי אש מרגמות". בשעות אחר-צ נערכה התקפה גדודית אשר הסתיימה בהצלחה בשעה 1700. חי"ל-המצב הגרמני נסתייע בטנק אחד, תותח אחד בן 88 מ"מ וחמשה תותחי-נ"מ קלים. בלחימה של יום שלם הסתכמו אבידות ה"סומרסט" ב-19 פצועים בלבד. אולם במשך זמן זה הלך ורע המצב בארנהם.

ההתקדמות אל הריין התחתון — 22 בספטמבר 1944

"לפי טבעו היה תומס (מפקד הדיביזיה) יסודי מאוד בארגונה של התקפה — כה יסודי עד שגדודיו האמינו שאין הם יכולים להתקדם ללא סיוע-אש בעל עדיפות מוחלטת".

עיון בלוח-הזמנים של גדוד ה"סומרסט" מגלה דמיון מפתיע בין פעולותיו לבין הנוהלים האיטיים של משמר-הקדמי, הנלמד דים ברבים מהתרגילים שלנו. האם עלינו לברך את המפקד על ביצוע מאורגן-היטב, אשר כתוצאה ממנו נלקחו 140 שבויים, בעוד שבין אנשיו לא היו אלא 19 נפגעים בלבד? לא! עלינו לדנו לכה חובה על אשר נטש לגורלה את הדיביזיה המוטסת ה-1. התקפה מהירה יותר של חיילי-ה"סו-

מבוססת על הערכה מדויקת של הצבא המצרי. התכנית וה-טקטיקה היו שונות אילו היה האויב טוב יותר". לא קשה לתאר את מידת הלגלוג שיופנה כלפי אותו קצין, אשר יציע תכנית כזאת בתרגיל, אפילו נגד הבלתי-יעיל שבאויבים. אבל ישראלים אלה ביצעו תכנית זאת הלכה למעשה, וניצחו.

עשה משהו. אך עשה זאת מיד

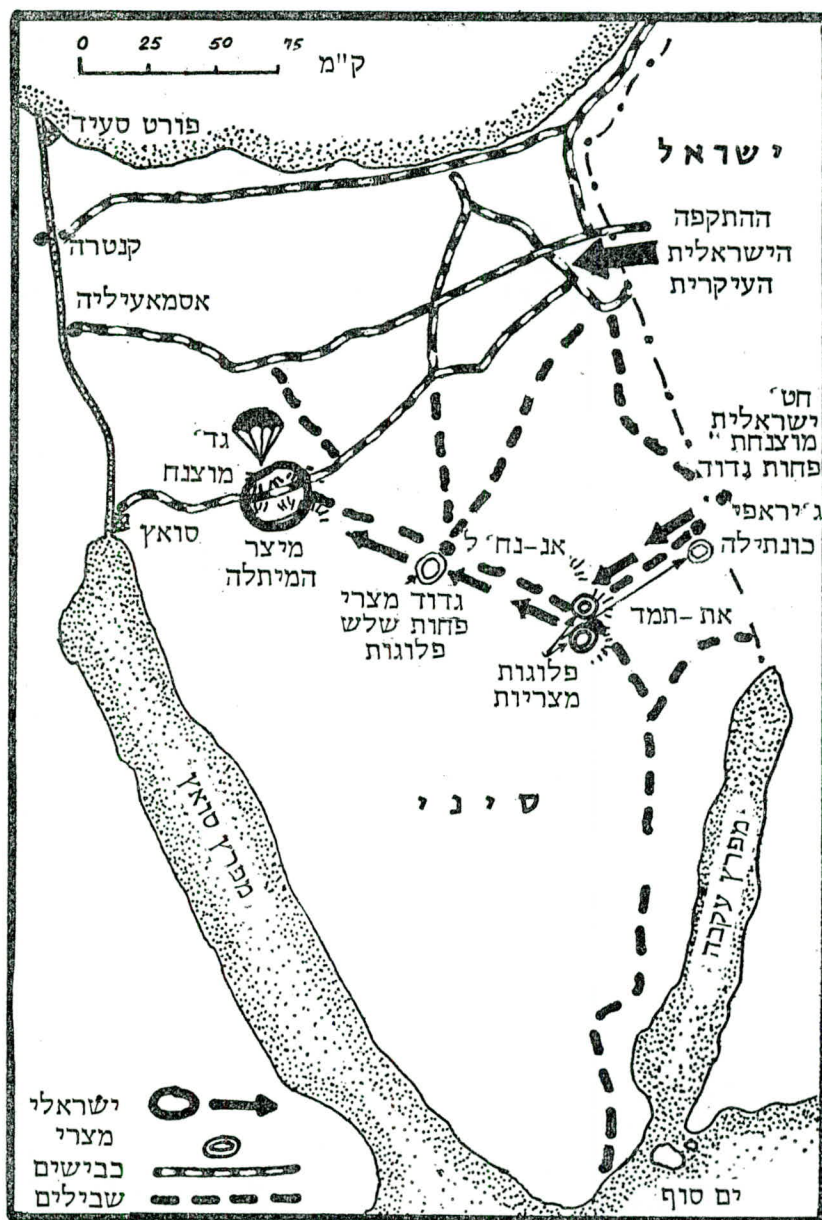
טענה נפוצה של הגרמנים נגד יריביהם-לשעבר הבריטים, היא, שהבריטים מגיבים באיטיות על תמורות-פתע במצב. בגרימת הכשלונות הבריטיים יש להאשים במידה רבה את נוהלי השליטה הנוקשים, את השיטתיות המוגזמת במתן פקודות מפורטות מאוד ואת יכולת ההסתגלות הלקויה לשינוי במהלך-הקרב. במצבי מלחמה מסובכים יגבר היריב הנועז יותר על אותו הצד, המחכה לידיעות מדויקות בטרם יפעל. תגובה מהירה בפעולה כזו תפתיע, לרוב, את האויב, יותר מאשר נקיטה באמצעים לתיקון פגמים בתכנית.

תגובה מהירה למצב משתנה היתה התק-פתיהנגד האוסטרלית ליד ויא-ה-בראטונה Villers Bretonneux ב-4 באפריל 1918. התקפתם הכבדה של הגרמנים במרס 1918, בפיקוד לודנדרוף, ערערה את עמידתה של הארמיה הבריטית החמישית, שהיתה כבר מוחלשת בלאו-הכי. ב-4 באפריל היתה החטיבה האוסטרלית ה-9 בעת-ידה ליד ויא-ה-בראטונה, מאחרי החזית ההולכת ומתפוררת. בשעה 0930 תקפו הגרמנים ופרצו צפונה, ולא נבלמו אלא על-ידי החטיבה ה-9, אשר קבלה לידיה את הקו. כאשר נדמה שהכל שקט תקפו הגרמנים במפתיע, בשעה 1600, לעבר דרום. מיד נראו חיילים נפוצים לכל רוח, וגדוד 35, באגפה הימני של החטיבה, החל מתמוטט וגסוג. נדמה היה כי דבר לא יוכל להציל עוד את ויא-ה-בראטונה. התקוה הקלושה היחידה לבלית-הגרמנים היתה ערעור תנופתם על-ידי התקפת-נגד. המפקד האוסטרלי הטיל את ביצוע המשימה על לוית-קול' מילן מהגדוד ה-36 (דרום-וילס החד-שה).

מילן, אשר פרס את גדודו לקראת אפשר-רות כזו, נתן סדרת פקודות המדגימה תפעולו של גדוד מעולה (וכזה היה גדוד 36) בשיא יכולתו. "האויב פרץ את חזיתנו, בסמוך לנו, ועלינו לתקוף מיד. בושל, פלוגתך משמאל; רוד — פלוגה ב' במרכז; טדר — פלוגה ג' מימין. אודיע מיד למפקד ה"קוינס" ואבקש ממנו לשתף פעולה. בושל, גבולה השמאלי של גזרתך — מסילת-הברזל. מעברת השני של מסילת הברזל — גדוד 35.

ותקפה את הפלוגה המצרית ליד תחנת הגבול כונתילה. בפתחם באש מזחל"מיהם ביצעו הפלוגות המובילות התקפה-חזיתית "רכובה", אשר שטפה את המוצב כולו. הישראלים איבדו חייל אחד בלבד. בשעה 0400 למחרת הגיעו הישראלים למוצב את-תמד, מוצב דרפולוגתי ליד דרך, שנתמסכה במדרון תלול, ללא אפשרות עקיפה. הגדוד המוביל פרס שתי פלוגות בוחל"מים לרוחב הדרך, ושאר הכוח — במשאיות בעקבותיהם. כך הסתער הגדוד כולו קדימה תוך כדי מתן-אש מכלי-הרכב. 60 מצרים נהרגו והמוצב נשטף. לישראלים היו רק 9 נפגעים. בשעה 1700 נתקלה החטיבה בשארית הגדוד המצרי ליד אנ-נחל וחזרה על אותו תמרון. בשעה 2200 הגיעו למיצר המיתלה, אחר התקדמות של 210 ק"מ במשך 30 שעות. אפשר, אולי, לטעון שמבצע כזה עשוי להצליח אך ורק נגד מצרים. "מכל מקום, חשוב לזכור שהתכנית הישראלית היתה

התקדמות הישראלים אל המיתלה — 29/30 באוקטובר 1956

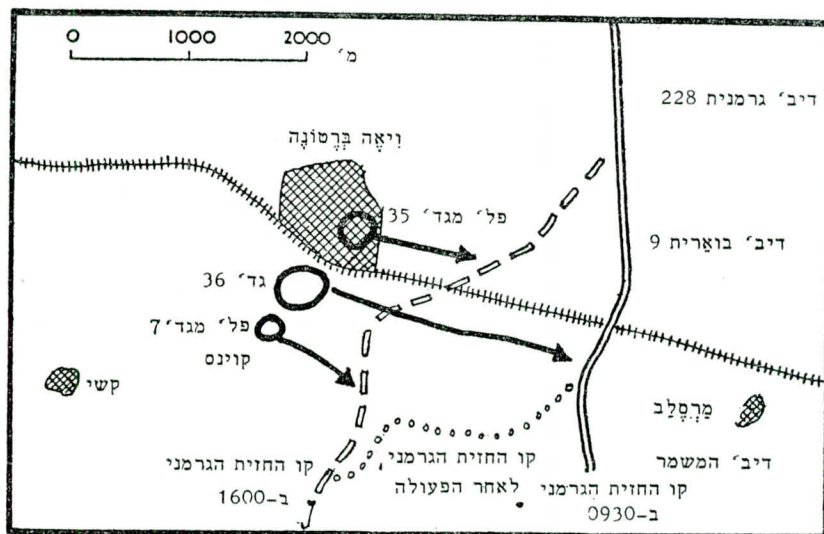

את הבריטית הנוחתים ליד הָלֶס, ושניים — בדרך הקצרה ביותר, כדי שיוכלו להלום ליד אנזק. תוך־כדי־כך הצליח להעביר בשעה 0630 הודעה לכמאל ובה בקשת עזרה. אף כי היה חסר סמכות להכניס לקרב את הדיביזיה שלו, שהיתה עתודת־הזירה של המפקד התורכי, יצא כמאל מיד בראש החטיבה היחידה עליה יכול היה לסמוך (חטיבה 57). כמאל הניח שאם האויב מפלס דרך אל גבעה 971, אין זו התקפת־הטעיה, אלא מתקפה־רבתי. לשני גדודיו של ח'ליל־סאמי לא היה מושג כלשהו על הכוחות העומדים מולם או על מקומם המדויק. כל אשר ידעו היה שתוך שעות ספורות תביא גבעה 971 את הנצחון לבריטים; ואלה היו כבר במחצית הדרך ליעדם, כאשר התורכים יצרו מגע עם. התקפת־הנגד של התורכים הצליחה להדוף את האנגלים למרחק של למעלה מק"מ אחד, ואילצתם להתחפר במקום. לו חיכו ח'ליל־סאמי וכמאל לידיעות מדויקות, עלולים היו להמתין יומיים, בשל התקשורת התורכית הגרועה. תחת זאת, הכירו שניהם בצורך בפעולה דחופה, וידעו כי כעבור שעות אחדות יהיה המצב ללא־תקנה.

בהיוצר הזדמנות - נצל אותה!

כפי שנאמר מקודם: המהסס לנצל הזדמנות שוגה חמורות. ראשית, אם שגיאת־האויב יוצרת הזדמנות, תהא זו איוולת להחמיצה. שנית, אם מאמצינו־ראנו יצרו הזדמנות, אי־ניצולה הוא בבחינת בזבז אותם החיים, שאבדו ביצירתה. כיון שהזדמנויות הן, בדרך כלל, דבר ברת־לוף — רק מפקד נועז, המגיב מיד, יהנה מיתרונותיהם.

לכל־הדעות יצר האויב הזדמנות יוצאת מן הכלל ליד רמאגן על־יבנה הריין, ב־7 במרס 1945. המתקפה הסופית של בעלות־הברית לתוך גרמניה היתה בעיצומה, וגשר־לודנבורף הגדול מעל הריין, ליד רמאגן, הוכן לפיצוץ. בהתקרב יחידות החד של הקורפוס ה־100 (ארה"ב), הפעילו הגרמנים את מטעני־הנפץ. לפליאת־הכל הזדעזע המבנה העצום, אך חזר ונתיצב בשלמותו על תמוכותיו הפגומות. היתה זו הזדמנות טובה לבריגדיר־גנרל הוג, מפקדם של כוחות־החלוץ האמריקאים,

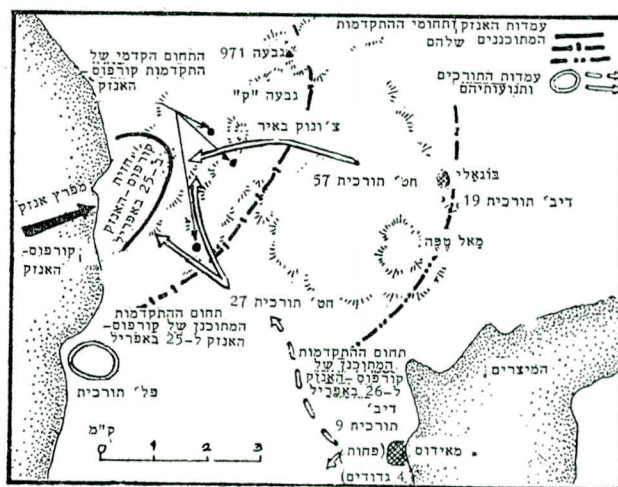
ויאה בראטונה — 4 באפריל 1918

תקוף בגל אחד. פלוגה ב', קפטן גד, אני מחזיק אתכם בעתודה כאן. היכון לפעולה, אין לנו פנאי". בושל שאל: "עד היכן להתקדם?" מילן השיב: "נרע עד אשר יעצרוך!" תוך דקות ספורות נעו חיילי הגדוד ה־36 בריצה קלה ובעקבותיהם — חיילים שנאספו מה־35 ומה־"קוינס". מופתעים לחלוטין פנו הגרמנים וברחו למרחק 1—2 ק"מ, חיילי ה־36 נעצרו, התחפרו ויצבו מחדש את הקו. 150 חיילים נפלו, אך ויאה־בראטונה ניצלה.

אף כי חייליו היו פרוסים להתקפה, לא היה למילן כל מושג על עצמת-האויב או היערכותו. מעט מאוד ידע על הנעשה בצדו הוא. כל אשר ידע הוא, כי יוכל לבלום את התקפת האויב ולשברה רק על-ידי התקפת-נגד. אילו המתין 20 דקות כדי להתכונן, היו הגרמנים מגיעים אליו, עוקפים אותו — והדרך לתעלת-למנש היתה פתוחה לפניהם.

דוגמה מאלפת אחרת של פעולה מידית למרות „ערפל-הקרב” היא פעולתם של המפקדים התורכיים בגליפולי בבוקרה של הנחיתה הבריטית ב־25 באפריל 1915. את פעולותיהם יש

הנחיתה במפרץ־אנזק — 25 באפריל 1915

תובלה, עצר, פלט גייסותיו והמריא שוב — כל זאת תוך 70 שניות. למרות האבידות הכבדות, הן באנשים והם במטרי סים, הוכרעה הכף בערוב היום, וכרתים נפלה לידי הגרמנים. שני המפקדים הצליחו בהימוריהם וזכו. הצדקו בקבלם על עצמם סיכונים אלה? מפקד החטיבה היפנית ה־42 עמד לאבד פלוגת־טנקים וגדוד אחד ליד נהר סלים. ברם, הוא ידע את חולשות־יריביו, ובמקרה הגרוע ביותר עשוי היה אבדן הגדוד להקל על שאר החטיבה אשר תקפה באגפים. באשר לטנקים,

ההצנחה הגרמנית בכרתים — 20 במאי 1941

לא היתה אפשרות להשתמש בהם אלא לאורך הדרך הראשית, על כן מוטב היה לאבדם תוך נסיון־הפעלה מאשר לשמרם, בלי להשתמש בהם. המפקד הגרמני צדק אפילו יותר. אבדו לו כבר למעלה ממחצית הצנחנים המאומנים של גרמניה וצפוי היה גם לאבדן השאר. היה כדאי, אם־כן, לנסות להנחית מהאוויר את הדיביזיה ההררית ה־5. אפילו נכשל הנסיון ההתחלתי, לא היתה משמעות מיוחדת לאבידות הנוספות בהשוואה לאלו אשר נפלו קודם־לכן.

אפשר לנצח בקרבות בלי לחכות לידיעות מפורטות

ידיעות מפורטות על היערכות־האויב נחשבות, בצדק, לתנאי־מוקדם חשוב להצלחה בקרב. אולם, ההשקיה הנגרמת לצורך השגת־ידיעות עלולת בקלות לעלות בנפגעים רבים — יותר מאשר ביצוע מהיר של תכנית, המבוססת על מעט ידיעות שבידינו. מכל מקום, אין זה מן הנמנע כי תוך כדי איסוף־ידיעות אלו עלול האויב להיערך מחדש.

הפעולה ליד סנאנאנדה שבגיניאה החדשה, ב־21—20 בנובמבר 1942, היא דוגמה להצלחה אשר הושגה על־ידי הכרעה מהירה, למרות ידיעות בלתי־מספיקות. האוסטרלים הדפו את היפנים לעבר הים, וגורם הזמן היה מכריע, כי תגבורת ימית יפנית היתה צפויה בכל רגע. בשעה 0830 נע הגדוד ה־2 של הרגימנט ה־1 (דרום־ויילס החדשה) כמשמר קדמי וכעבור כמה דקות נתקל באש כבדה מנשק־קל ומתותחים. בהניחו כי זו עמדת השהיה, ציוה המפקד על שתי הפלוגות (אשר ביחד מנו 91 לוחמים בלבד, בפיקוד קפיטן קטרנס), לעקוף את עורף האויב ולתפוס את הדרך. שעה שהגדוד, ולאחר מכן החטיבה כולה, התפרסו, פילס קטרנס את דרכו בעובי־הג'ונגל. עם דמדומי־ערב הגיעו למקום בו צריך היה להימצא, לפי

המשתדל לא להסתכן כלל הנו חסרי־אחריות במידה שזה, משום שהוא עלול להחמיץ סיכוי־נצחון. נבחן שתי דוגמאות בהן מפקדים היו נכונים להמר מתוך שיקול דעת ולסכן את כוח־ההתקפה שלהם, משום שהישבו ומצאו, שניתן להשיג תוצאות כדאיות.

עד ה־7 בינואר 1942 עלה בידי היפנים להדוף את הדיביזיה ההודית ה־11 המוכה אל עמדות באזור הנהר סלים. הדיביזיה, מוקטנת לשתי חטיבות, פרסה את החטיבה ה־12 לרוחב ציר־

ההתקדמות היפני, כשלושת גודיה מדורגים. תוך־כדי־כך תפסה החטיבה ה־28 עמדות בעורף. מוראל הגייסות, להוציא את הגדוד השני של „ארגיל אנד סתרלנד־היילנדרס“, היה ירוד למדי ואמ־

צעי הנ"ט שלהם היו מועטים. בשעה 0400, באור ירח מלא, פרץ טור יפני ממונע, בליווי טנקים, לתוך מערך הגדוד הקדמי — גדוד 4 מהרגימנט ה־19 (היידרבד) — וחדר ללא קושי לקו־ההגנה שלו. בהתקדמם בדרך הרא־שית נתקלו היפנים בהתנגדות עזה של הגדוד ה־5 של רגימנט הפונג'ב, אך פרצו קדימה תוך התעלמות מאותן עמ־

דות הודיות, אשר היו מרוחקות מהדרך. חיילי ה„ארגיל“ לחמו בעוז ביפנים, השהו אותם כשעתיים, אבל האויב פרץ שוב לאורך הדרך והמשיך בלחצו. דרכי הקשר שובשו, מפקדות נשטפו ועמדות־תותחים אבדו. חטיבה 28 נתקלה ביפנים ונפוצה לכל רוח. היפנים המשיכו בלחצם ותפסו את הגשר מעל לנהר סלים, במרחק 25 ק"מ מנקודת המוצא שלהם. לבסוף, בשעה 1000, עלה בידי צות־הוביצר בעל־תושיה להוציא את הטנק היפני המוביל מכלל פעולה ולבלום את התקדמותו של כל הטור. הגוף העיקרי של היפנים עבר עתה לטיהור העמדות אשר כבשן קודם לכן. נצחונם הושג באמצעות „פלוגת טנקים, גדוד חי"ר על נגמ"שים, משאיות וכמה פלסים“. רק 1100 חיילי חי"ר הודיים חזרו לקיום הבריטיים, כל כלי התחבורה ושתי סוללות־שדה אבדו. „הדיביזיה ה־11 חדלה להתקיים כעוצבה לוחמת“.

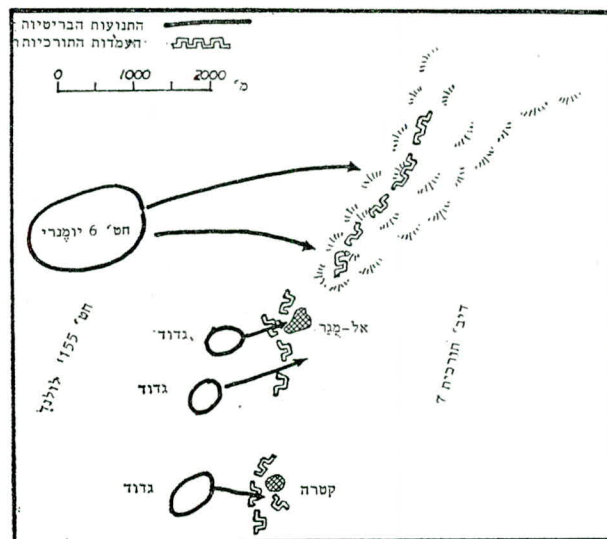
דוגמה אחרת לסיכון מחושב הוא המבצע המוצנח ליד מלמה אשר בכרתים. ב־20 במאי 1941, הצניחו שם הגרמנים צנחנים בארבעה מקומות. עד סוף היום אבדו לגרמנים למעלה ממחצית אנשיהם, והם היו צפויים למפלה ודאית בכל אזורי ההצנחה, להוציא את מלמה. שתי פלוגות־צנחנים בלבד עמדו לרשותם, והסיכויים לתגבור מהים לא היו מזהירים ביותר, נוכח השמירה המעולה על־ידי הצי המלכותי. אולם, הדיביזיה ההררית ה־5 עמדה עדיין לרשות הגרמנים ביון. היה זה רגע בו חייב היה המפקד הגרמני להחליט החלטה מכרעת. החלטתו היתה להשתמש בעתודה לכיבוש הסופי של שדה התעופה במלמה. הוחלט להטיס את הדיביזיה ההררית ה־5 במטוסי תובלה, להנחיתה בנחיתות־גחון על החוף, בערוץ נהר יבש, ולנסות לנחות בשטח ההפקר של שדה־התעופה במלמה. נדמה שהיה זה טרופ מוחלט לנסות לנחות, כי שדה־התעופה היה שטוף באשם של תשעה תותחי שדה ומחלקת מק"ב. אולם הבלתי־אפשרי קרה. בשעה 0800 (21 במאי) נחת מטוס

במרץ רב. התקפת הפרשים משכה את אש-התורכים הרחק מחטיבה 155 המוכה. מפקדה, אשר היה עם כוחות החלוץ, ראה בכך את ההזדמנות הגדולה והחליט לנצלה מיד. הוא חטף רובה, רץ לעבר השטח הפתוח וסימן להתקדם. ללא פקודות נוספות פרצו הגדודים המובילים קדימה, עברו את קאטרה ופרצו לתוך מרר. בשעה 1600 היו היעדים בידיהם, כ-800 שבויים נתפסו וכמה מאות תורכים נהרגו. החטיבה סבלה 480 אבידות, רובן במשך שלוש השעות, בהן רותקה אל הקרקע.

שתי דוגמאות אלו מצביעות בבהירות על חשיבות הניצול המידי של ההזדמנות. כל השהיה לשם תיאום היתה מבטלת את הסיכוי בשני המקרים. הזדמנויות מעין אלה הן בנות-חלוף, ויש לנצלן ללא היסוסים.

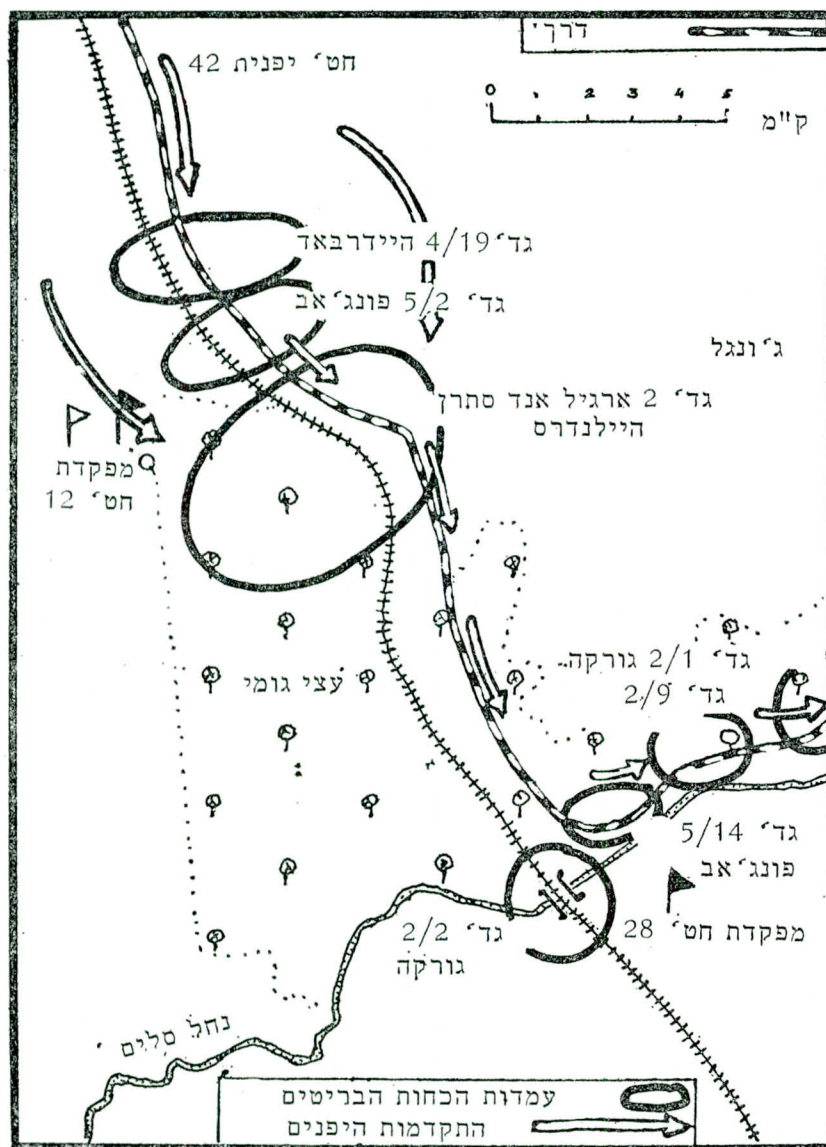
הסיכון מוצדק. אם המטרה כדאית

רק מפקד חסר-אחריות יסתכן בסיכונים מיותרים. ברם, מפקד

התקפת חטיבה 155 באל-מרר בנובמבר 1917

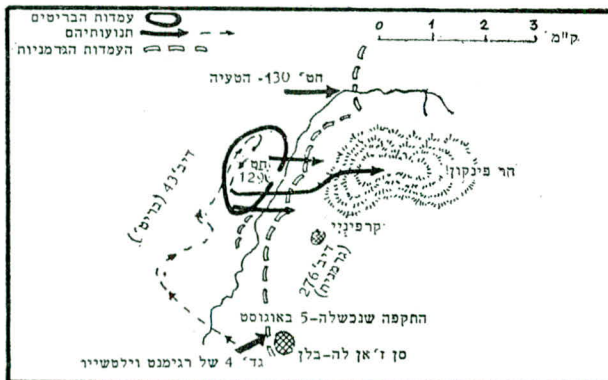
התקדמות היפנים אל נהר טליס — 7 בינואר 1942

והוא לא החמיצה. הגנרל "שקל את הדבר בקור רוח: הוא לא יאבד יותר מאשר גדוד אחד, אם הגרמנים יפוצצו את הגשר וינתקו את הראשונים אשר יעברו. אם הגרמנים יבכרו לפוצץ את הגשר, שעה שאנשיו יעברו, תאבד רק מחלקה אחת". הוא ציוה מיד על פלוגת-החלוץ לעבור. החיילים ציפו בכל דקה להת-מוטטות הגשר, אשר כוסה באש-הגרמנים שעדיין שהו עליו, ועל-כן שטפו-עברו את הגשר בריצה, והנצחון היה להם. אילו השהתה הוג', כדי שבריר שניה, לקצרה שבהכנות, היה מחמיץ את ההזדמנות שנוצרה כתוצאה מחוסר-היעילות של האויב.

דוגמה אחרת, לא פחות דרמטית, של ניצול-הזדמנות (הפעם אנו יצרנו אותה), היא פעולת החטיבה ה-155 באל-מרר אשר בארץ-ישראל ב-13 בנובמבר 1917. בהתקדמות הבריטית לעבר ירושלים הוטל על דיבזיה 52 (לולאנד) התפקיד לבער את מערכי-ההגנה התורכיים מסביב לאל-מרר. על חטיבה 155 הוטל ביעור הכפרים המוגנים אל-מרר וקאטרה. החטי-בה תקפה בשעה 1130, וגילתה במהרה כי בכפרים התמקמו כוחות גדולים יותר מאשר שיערו קודם-לכן. התקדמות החטי-בה נבלמה, והחיילים רותקו לקרקע על-ידי אש כבדה של שרפנלים ומכונות-יריה. בינתיים הצטרפה דיבזיה-הפרשים (Yeomanry) אל הדיבזיה ה-52, וכאשר נתבקשה לסייע, צייתה על החטיבה הקדמית לתקוף את התורכים מן האגף. בשעה 1500 פתחו הפרשים בהתקפה

בנורמנדיה, לתפוס את מוצב המפתח על הר פינקון — גבעה בגובה 400 מ', בעלת מדרון תלול מאוד ומוגנת על ידי כוחות חוקים ועל ידי שדות מוקשים לרגליה. נסיון אחד של הדיביזיה ה-43, אשר בוצע מצד דרום, נכשל תוך אבידות כבדות. ב-6 בחודש הוטל על החטיבה ה-129 לתקוף ממערב, עם שני

דיביזיה 43 בנורמנדיה (הר פינקון) — 5/6 באוגוסט 1944

גדודים ועם טנקים של גדוד 13 מרגימנט ההוסארים ה-18. התקפת הצהריים של החטיבה נבלמה ונגרמו לה אבידות כבדות מאוד. אף על פי כן, פרצו ההוסארים בשעה 1500, צירפו אליהם את 60 הרובאים הנותרים של גדוד 5 (וילטשייר) ותפסו עמדות מעבר לקו הגרמנים. מפקד ההוסארים בעל התושיה הבחין בשביל העולה בהר ופקד על שתי מחלקות טנקים לעלות בו. הם הופתעו, לא פחות מהגרמנים הנדהמים על ההר, כאשר הגיעו הטנקים לפסגתו עם דמדומי ערב. מפקד הדיביזיה פקד מיד על גדוד העתודה שלו לעבור דרך הפרצה ולעלות להר פינקון, בטרם יעלה בידי הגרמנים לתגבר את מערכם. מצב העתודה (גדוד 4 — וילטשייר) היה כבי רע. הם היו עדיין המומים מדי מהתקפת הנפל שלהם בדרום, ביום הקודם; וזה עתה עברו מסע של 10 ק"מ וסבלו 50 אבידות מהפגזות בדרך. עם רדת החשכה עברו דרך הפרצה, בטור עורפי, כשהם "מצפים בכל רגע למצוא עצמם מוקפים. הסמל הנבון, אשר פקד על מחלקת החוד, לא אמר להם דבר כאשר להתקפה, אלא סיפר להם כי הם הולכים להחליף יחידה אחרת הנמצאת כבר במקום. בכך עזר הסמל במידה רבה להחשת התקדמותם". עם שחר חיסלו כמה גרמנים תועים על ההר, והתחפרו. כך מנעו מארמית השריון ה-5 (הגרמנית) אפשרות הגנה על עמדותיה הריא.

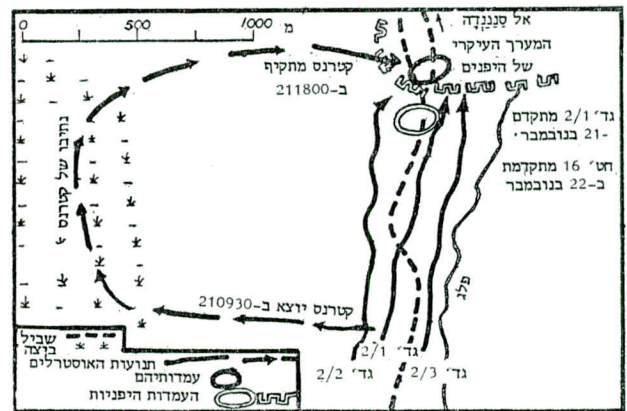
הבלתי יצפוי משיג הפתעה

כפי שציין רומל — ניתן, בדרך כלל, לחזות מראש את הפריסה המסורבלת של כוחות בריטיים לקראת קרב, שיש בה משום משגה, ממנו יכול האויב להפיק תועלת. סטיה מכוונת מנור הלינו המקובלים מוצדקת, אם ההפתעה המושגת מכפרת על הסיכונים הנובעים מהכנות חפוזות.

דוגמה להפתעה, אשר הושגה על ידי הכרעה מידית, היא הסתערותם של הנריזילנדים והאוסטרלים "ברחוב 42" בכרתים ב-27 במאי 1941. בליל ה-26/27 נסוגו החטיבה הנריזילנדית ה-5 והאוסטרלית ה-19 לאורך דרך שנודעה בכינויה: "רחוב

חישובם, העורף היפני. במרחק של כ-50 מ' בלבד נראו חיילי האויב כשהם עסוקים בבישול אורז. זאת לא היתה עמדת השהיה — הם עלו על מערך ההגנה העיקרי של היפנים. כאן, כנראה, החזיקו היפנים בעמדותיהם העיקריות ועל כן היו במלוא עצמתם. לאוסטרלים לא היה כל קשר לגדוד, לא היו להם שום אמצעים לפינוי נפגעים. היה זה מצב, שלכל הדעות חייב נסיגה או העזה מחושבת ביותר. על כן החליטו להתקיף. פלוגות קטרנס התפרסו בשקט, עברו להסתערות, הרגו 80 יפנים והפיצו את השאר לכל עבר. כאשר התחפרו, גילו שנמצאו על הדרך היפנית העיקרית. אחר שהדפו כמה התקפות נגד כבדות, הוחלפו חיילי קטרנס בליל ה-21/22. אם כי מתוך 91 לוחמים סבלו 31 הרוגים ו-36 פצועים, הרי שחיילים מועטים אלו גרמו לאויב אבידות כבדות, השתיקו את הארטי לריה שלו, והביאו לנסיגת גייסותיו המחפיים אשר הישוו את החטיבה כולה; כן הצליחו לאכן במדויק את גבולות מערך ההגנה היפני העיקרי.

ההיה קטרנס נועז ומדי כשהתקיף, גם אם לא ידע דבר על האויב? אולי; אבל הוא חסך אבידות רבות, אשר היו נגרמות לאחר מכן; הרויה זמן, אשר באותו שלב של המלחמה באר קינוס השקט היה גורם בעל חשיבות מכרעת. זאת ועוד —

המרדף האוסטרלי בגניאה החדשה — ההתקלות בסאנאנינדה 21/22 בנובמבר 1942

אילו ניסה להיסוג ממרחק של 50 מ' בלבד מהאויב, היה צפוי לאבידות לא פחות כבדות מאלו שסבל בהתקפה.

אפשר לפתוח בקרב במתן פקודות מינימליות

עיקרון כמעט קדוש לצבא האוסטרלי הוא: כל החיילים צריכים, "להימצא בתמונה" בטרם יכנסו לקרב. איש לא יטען נגד עיקרון זה, במיוחד ביחס לחי"ר האוסטרלי, המכשיר מפקדים מתוך שורותיו כמעין המתגבר, ללא כל יחס עם מספר הקצינים והמש"קים הנפגעים. אולם, אף עיקרון זה הנו אמצעי להשגת המטרה — הנצחון, ואם אפשר לזכות בנצחון על ידי פעולה מהירה שאיננה מותירה פנאי למתן פקודות ארוכות ומפורטות.

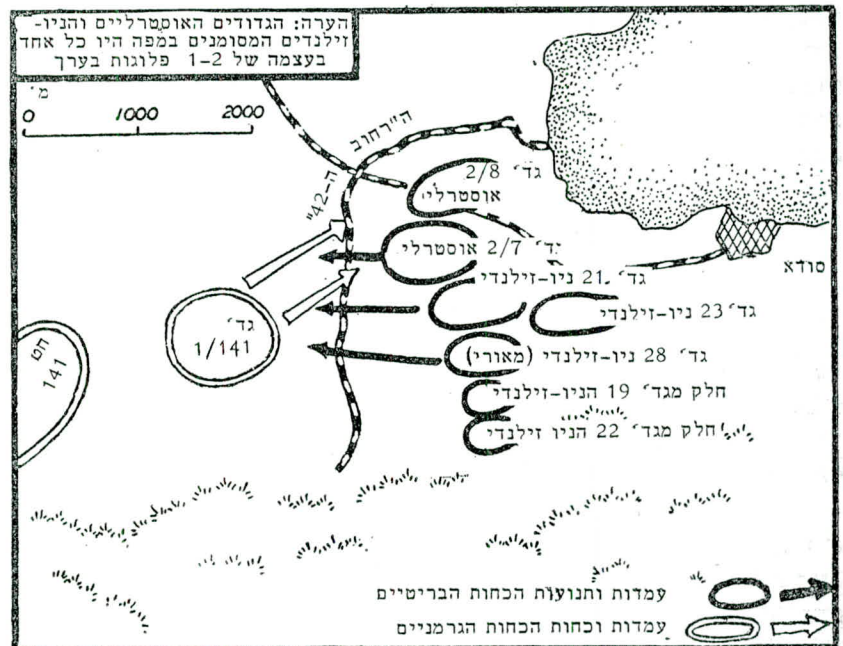
עלינו להשלים עם האפשרות של קיצור בנוהלינו. ארע אף מקרה בו הושג נצחון מכריע על ידי גייסות, אשר לא זו בלבד שלא "נמצאו בתמונה", אלא בכונה לא הוסבר להם דבר. ב-5 באוגוסט 1944 הוטל על הדיביזיה ה-43 (וסקס)

42. ללא מגע עם מפקדת-הדיביזיה שלהן הגיעו שתי החטיבות התשושות-לחלוטין לעמדותיהן, ובלבן אמונת-שוא שכוח אחר מהפה עליהן. בשעה 0800 עלה בלב כמה מג"דים החשד שמא אין הכל כשורה. מפקד הגדוד ה-28 (מאורי) הקים מגע עם מפקדי הגדודים השכנים (גדוד 2 מהרגימנט האוסטרלי ה-7 והגדוד ה-21 הניו-זילנדי), אשר הסכימו ביניהם שאם יותקפו, ינצרו את אשם. רק כאשר יהיה האויב קרוב-מאוד, יפתחו באש ויסתערו. מאחר שלא עמד לרשותם סיוע של נשק כבד, והאויב הסתייע במרגמות ובמפציצי-צילילה, שיערו שהגנה מקובלת לא באה כלל בחשבון.

בינתיים עשתה החטיבה ההררית הגרמנית ה-141 את דרכה לעבר מפרץ סודא, כשהגדוד הראשון מוביל, בלי לדעת ש"רחוב 42" מוחזק בידי האויב. בשעה 1100 הופיע גדוד זה, כשהוא נע בפריסה מלאה, לרוחב חזית שלושת הגדודים. כדי לנצל את הזדמנות-הפז הזה, נתנו מפקדי-הפלוגות הקדמיות את פקודת ההסתערות, וכאיש אחד זינקו שלושת הגדודים קדימה, מתוגברים על-ידי כמה חיילים-תועים מיחידות שכנות. תוך דקות ספורות נהדף הגדוד הגרמני למרחק של כ-600 מ', בעזבו אחריו כ-350 הרוגים. "הוא היה, למעשה, מחוסל כבר בפעולתו הראשונה". לגייסות התוקפים נגרמו 73 אבידות. אין זה מפתיע שהחטיבה ההררית ה-141 (הגרמנית) עצרה התקדמותה. בכך ניצלו, למעשה, שתי חטיבות, אשר, כפי שמסתבר, לא היו יכולות לעמוד נגד התקפה מאורגנת כראוי. המידי והבלתי-צפוי השתלם.

דוגמה פשוטה, אך מאירת-עיניים, לנטישת-פתע של הנהלים הרגילים מהווה פעולתו של הגדוד ה-2 מהרגימנט ה-33 (דרום-ויילס החדשה) בעמק ראמו אשר בגיניאה החדשה, ב-9 אוקטובר 1943. נמסר על נוכחות יפנים בגבעה 4100, השולטת על דרך חשובה. הגדוד ה-2 נצטוו לטוהר את הגבעה שהיתה גבוהה ותלולה ביותר. על פלוגתו של מיוור מקדוגל הוטל להוביל את הגדוד במעלה ההר, והיא יצאה לדרכה בשעה

הנסיגה בכרתים — "רחוב 42" — 27 במאי 1941

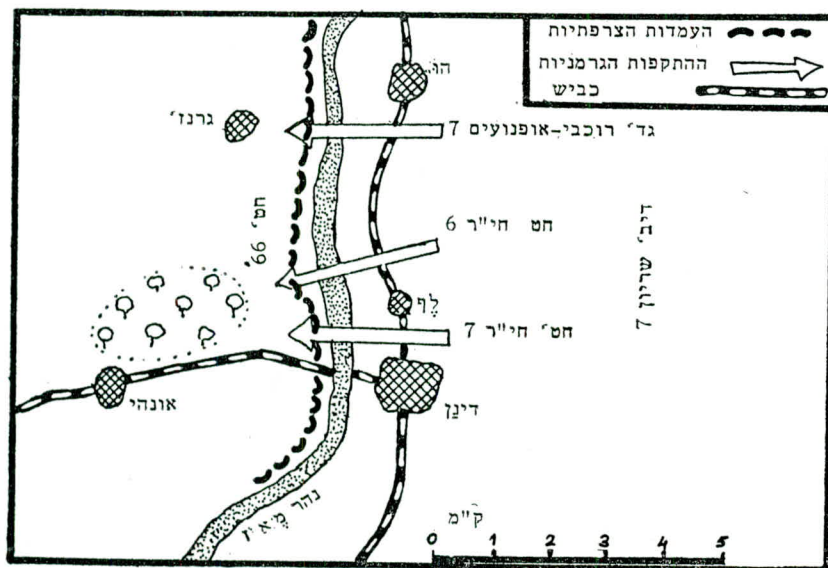
1600. האויב, אשר לא יכול היה לראות את המדרונות הנמוכים, רותק לעמדותיו על-ידי התקפות מן-האוויר. ברדת-הלילה עדיין טיפסה פלוגתו של מקדוגל, כשעודנה רחוקה מהפסגה. מפקד החטיבה ומפקד הגדוד היו צריכים להחליט מהר באשר לפעולות הבאות, וכך עשו. על הכוחות הוטל לטפס במעלה הגבעה ולנסות לבצע התקפת-לילה, דבר כמעט ללא תקדים בגיניאה-החדשה. ללא שמץ של ידיעה על היערכות-האויב המשיכו אנשי-מקדוגל בתנועה, ישר לעבר הנקודה הגבוהה ביותר, כדי לנסות את מזלם נגד כל התנגדות שבה יתקלו שם. בשעה 2130 הגיעו האוסטרלים אל הפסגה. היפנים, שהיו מופתעים לחלוטין, ירו כמה יריות, אך מערכם התמוטט והם ברחו. העמדה, אשר צריכה היתה להחזיק מעמד במשך ימים, נפלה תוך שניות.

ההחלטות בשתי הדוגמאות הנ"ל היו נחשבות למגוחכות, אילו הוצגו כפתרון בתרגיל. ובכל-זאת הצליחו פעולות בזק אלה, משום שהפתעה, אשר הושגה, עלתה בהרבה על החסרונות הנובעים מנטישת הנהל המקובל.

החלטה מהירה עשויה להכריע את הכף ביתר קלות מאשר תכנית מפורטת

במרבית-הקרבות הכבדים, ובמיוחד באלה בהם היריבים שקור לים פחות או יותר, מגיע הרגע בו התוצאה תלויה על בלימה. מאמץ-עליון אחרון של המתקיף, או עמידה-נואשת של המגן, מכריעים את כף המאזניים, לכאן או לכאן. בשלב זה של הקרב איבדו זה-מכבר התכנית והפקודות המקוריות את ערכן, ומפקד-היחידה פועל עתה על-פי תחושתו והבנתו. כאן המקום להחלטה נועזת, וכאן הסיכון שנוהלי-קרב-ארזוכים מדי יביאו לאבדן היזמה.

הזדמנות כזו היתה צליחת הנהר מאו על-ידי רומל ב-13 במאי 1940. דיביזיית השריון ה-7 (הגרמנית) הגיעה לנהר במשך הלילה, ועל-פי תכנית ערוכה מראש החלו חייליה צולחים את הנהר בשלושה מקומות — על אף העובדה, שהתותחים שלהם טרם הגיעו. גדוד רוכבי-האופנוע ה-7 צלח ליד ה, חטיבת החי"ר ה-6 — ליד לף, וחטיבת החי"ר ה-7 — ליד דינן. המהירות היתה צו השעה, כי הגרמנים ידעו על נוכחות טנקים צרפתיים בסביבה, וצריך היה להתחיל בבניית גשרי-סירות לטנקים בהקדם האפשרי. רומל סייר במקומות הצליחה בשעה 0400. גדוד רוכבי-האופנוע ה-7 כבר עבר, אך היה נתון ללחץ חזק מאוד של האויב, ופגיע להתקפת טנקים. חטיבה 7 הקימה ראש-גשר קטן, אך מרבית סירור תיה טובעה, והצליחה נבלמה. אולם, ליד דינן עמדה להתרחש הפורענות הגדולה ביותר. פלוגה אחת בלבד מהגדוד השני של חטיבה 7 עברה עד כה, ועתה רבצו חייליה תחת האש הכבדה, שהמטירה עליהם החטיבה הצרפתית ה-66, תוך

צליחתו של רומל את נהר מאז — 13 במאי 1940

מציאותיות. אך לעתים רחוקות ניתן לנו לתרגל בעיות-זמן מציאותיות — בהן, למשל, מוקצבות 15 דקות לקביעת עמדת ההשהיה לגדוד מובס, ועוד 5 דקות למתן הפקודות. בעיות כאלו עשויות להבהיר לעוסקים בדבר, כי ביצועם המלא של נוהלי-הקרב שלנו רצוי, אולם לעתים קרובות הנו מחוץ להישג-ידינו.

● הבריטים הנהיגו עבודת-צוות ושיטות-סימפוזיון בבתי-הספר שלהם לקצינים, ופר"מ בכלל זה. אך שיטה זאת שירתה את פיתוח דרך המחשבה המדעית יותר מאשר את אימון מפקדיהם. שיטותינו נוטות לעודד „שליטה באמצעות ועדות" יותר מאשר הכרעה אישית מהירה.

הטענות לזכות שיטותינו הנוכחיות

קיימים, כמובן, נימוקים המדברים נגד המעטת-ערכם של הנוהלים וההכנות לקרב הנהוגות באימונינו:

- אימון טקטי, במיוחד תרגילים ללא-גייסות, נועדו ללמד עקרונות. על-כן עלינו להשתמש בארגונים ובנוהלים תקינים, ולא לערפל את שיעורינו על-ידי גורמים לא-מוגדרים רבים מדי.
- נוהלי-הקרב שלנו הם בסיס בלבד. נסיון ממשי בקרב הוא שיאפשר למפקדים לקצר בנוהלים.
- קשה להגיע לתיאור מציאותי של „ערפלה-קרב".

אימון טקטי

קל לסתור את הנימוקים באשר לאימון הטקטי. אמת, צריך להשתמש בתרגיל „לימודי" בנוהלים תקינים ומצבים ברורים. אולם, נדמה כי גם כשנגיע לגיל הפרישה לא יהיו לנו אלא בתרגילים טקטיים ללא-גייסות „לימודיים". דרושים לנו תרגילי לים „מעשיים", בהם יוצגו מצבים אמיתיים והכרעות מהירות בפני קצינים, אשר כבר שולטים בעקרונות-היסוד. ואם נכון, כפי שטוענים לא פעם, כי ידיעתנו את עקרונות-היסוד היא קלושה, הרי התשובה היא — הבו יותר תרגילים טקטיים ללא-גייסות. בעשור האחרון ידוע על גדוד סדיר אחד (ואולי יותר) שבמשך שלוש שנים לא ניהל אפילו תרגיל טקטי ללא-גייסות אחד לקציניו.

התנגדות עזה. כמעט כל סירות-ההסתערות טובעו, ומצב הכוחות היה כבי רע. הגרמנים ידעו כי כפשע בינם לבין התבוסה.

רומל פעל באופן מידי. תחילה פנה אל מפקד הקורפוס שלו, והאיץ בו לקדם בדחיפות את תותחיו. לאחר מכן שם פניו לחטיבה 7, ליד דינן, כי ידע ששם מוקמו כמה טנקים על הגדה הקרובה. הוא נטל אישית את הפיקוד על הגדוד ה-2 ביש-המזל, אסף כל טנק פנוי, כל כלי-נשק נ"מ, כל תותח נ"ט, וכל מקלע — וריכוז את אשם הישירה לעבר העמדות הצרפתיות, החולשות על מקום הצליחה. לאחר מכן אסף כמה סירות הסתערות פגומות והחל מעביר את יתרת-הגדוד. כמעט שלא נשמר אף אחד מהנוהלים, אותם אנו רואים כהכרחיים בצליחת-נהר מסודרת — אך הגדוד עבר וחיסל את

ההתנגדות הצרפתית. כאשר הוקל הלחץ מעליהם יכלו שתי היחידות האחרות להמשיך בצליחה.

הטעויות ודרכי תיקון

אם בכוחה של פעולה נועזת להביא לידי תוצאות, מדוע נוטות שיטות האימון שלנו להדגיש את ההיפך, כלומר, את העקרון שאין לותר על נוהלי-הקרב המפורטים, היסודיים וגוזלי הזמן? חמש סיבות לגישה זו:

● „אנו מניחים בדרך-כלל, שהיחידות מאומנות היטב ובעצ"מ מלאה, שהפקודים מוכשרים, שסידורי-האספקה פועלים כתקנם, שהקשר פועל והפקודות מבוצעות. במלחמה עלולים להיות חסרים רבים מתנאים אלה או אף כולם". ציטוט זה מסכם כיאות את הטעות היסודית של כמעט כל שיטות אימונינו.

● הקצינים משערים, על-פי התרגילים, כי מן ההכרח שהמר ידעין במלחמה יהא מדויק ושלם, שעה שאין הוא כזה. בכל תרגילינו ניתנת לנו מלוא האינפורמציה על אודות האויב — דבר שלא יתכן אלא בהתקפה יזומה ומתוכננת זמן רב מראש. נוסף לכך, אנו יודעים, בכל מקרה, את מקומם המדויק של כוחותינו, ואף זה אינו מציאותי בעת קרב. בקיצור — חסר בתרגילים „ערפלה-קרב".

● בהתקפה, למשל, אנו מתרגלים באריכות את הפריסה, את התכנית, את הפקודות, את המנהלה וההתארגנות. אך כמה פעמים אנו מתרגלים את הלחימה-על-היעד? כמעט ואין אנו עושים זאת, וזה ליקוי חמור. אנו מקדישים תשומת-לב רבה מדי להכנות-לקרב, ומעטה-מדי לניהולו. על-כן אין אנו יודעים לעמוד כראוי בפני הבלי-צפוי, סיכוני-הקרב והחלטות-מידיות. קרבות-התרגול שלנו הנם תמיד מסודרים כדבעי ומאורגנים היטב!...

● גורם הזמן כמעט ואיננו מודגש, אלא-אם הוכנס כדי להגביל הערכות ארוכה, מפורטת-מדי ולעתים קרובות לא-

נימוק זה חסר תוקף אף הוא. ראשית, מסתבר כי נהיה מעורבים במלחמה מוגבלת, בה יוחלפו האנשים אחר שנה של שירות פעיל. עד שירכשו מפקדינו נסיון ויוכלו להחליט בעצמם, יועברו ויוחלפו על-ידי קציני-עתודה, במ דבקו הנור הלים הטקטיים „מרחיבי הדעת וגוזלי הזמן” של צבא בימי שלום.

„ערפל הקרב”

נימוק אחרון זה הוא בעל משקל רב. אכן, קשה להשיג באימונים מצב מציאותי של „ערפל-קרב”. בתרגיל החד-צדדי, שהוא הטוב שבאימונים הטקטיים, דרוש „אויב” מאורגן היטב, שופטים מוכשרים במיוחד — שני מצרכים חיוניים, אשר אינו מצויים בשפע בצבאנו הקטן. תרגיל טקטי ללא-גייסות הוא מעט יותר קל לביצוע, אך אפילו בו דרוש ליצירת „ערפל-קרב” סגל בקרה טוב במיוחד. אולם בעיות אלה אפשר לפתור, אם אך יש רצון לכך.

הצורך באימון להכרעות מהירות

עד כה צוטטו ברשימה זו דוגמאות לקוחות מלחימה „מקובלת”, בלתי-גרעינית. כיצד יהלמו רעיונות אלה את סוגי-המלחמה האחרים? אין ספק, כי במלחמה גרעינית יתקיימו המצב הבלתי ברור והצורך בתגובה מידית. ומה בדבר פעולות נגד-גריילה? ידוע היטב הקושי להביא את האויב לידי-קרב במקרה של לחמת-גריילה, כך שאם כבר נוצר המגע — אין אנו יכולים להרשות לאויב לנתקו. עובדה זו תיצור מצבים בהם תאלצנה יחידות לתקוף מידית, אחר הכנות-לקרב קצרות

ופשוטות ביותר — אולי מספר משפטים בלבד באלחוט. מצביי-מלחמה, הדומים לאלו בויאט-נאם, יסבכו גדודים שלמים או אף למעלה מזה. אפילו במצבי-חרום כמו במאלאיה, שם יש לפעול נגד כנופיות קטנות, יהיה צורך חיוני בהעזה. האם על מפקד הפטרול לתקוף מידית את מחנה-האויב כדי להרוג כמה מחייליו, אולם תוך סיכון לוחמיו הוא? או האם עליו לחכות עד שיקדם את שארית כוחו, כדי לבצע את הפעולה המושלמת, העשויה להביא לכיבושו של מחנה מפונה?

מסקנות

הצורך בהחדרת רוח ההעזה לתוך המחשבה הטקטית של מפקדינו הוא כורח השעה. לשפיכך נובל:

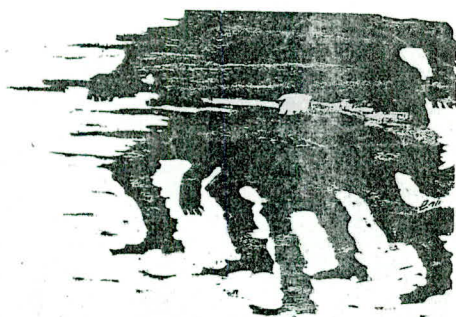
- ליצור מצבים אמיתיים ומסובכים יותר באימונים.
- לנהל יותר תרגילים טקטיים „מעשיים” מאשר „לימודיים”.
- לודא הצגת „אויב” מציאותית ושיפוטי יסודי בתרגילים עם גייסות.
- לשים דגש על ניהול-קרב יותר מאשר על ההכנות לקראתו.
- לזנוח במידת האפשר את שיטת ה„צות” באימון הטקטי, ולהתחיל לדרוש מכל קצין לחשוב ולהחליט בעצמו.
- מעל-לכל — לטפח יחס בו יועדף הקצין, השונה תוך-כדיעשה, על פני אחר אשר איננו שונה משום שהוא תמיד „משחקי-על-בטוח”.
- לבסוף, חיוני מאוד שנכבד תכניות מהירות וטובות על פני אלו המושלמות והאמיתיות.

ביבליוגרפיה

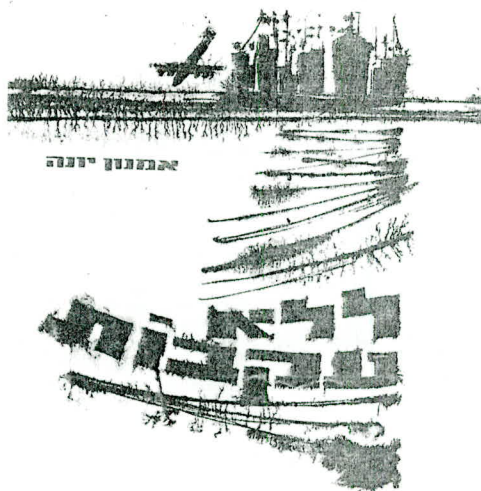
מחבר רשימה זו נעזר במקורות דלהלן:

- טז. מצרים וארץ-ישראל
Egypt and Palestine (Mil. Op. Off. History of the War) — Captain Cyril Falls
- יז. מסואץ לחלב
Suez to Aleppo — Col. E. G. Keogh
- יח. המלחמה במאלאיה
The War in Malaya — Lt. Gen. A. E. Percival
- יט. החדיירה היפנית
The Japanese Thrust (Australia in the War of 1939-45)
- כ. יוון, כרתים וסוריה
Greece, Crete, and Syria (Australia in the War of 1939-45)
- כא. המזרח התיכון
The Middle East 1939-43 — Col. E. G. Keogh
- כב. השנה הראשונה בדרום-מערב האוקיינוס השקט
South-West-Pacific First Year — Kokoda to Wau (Australia in the War of 1939-45) — Dudley McCarthy
- כג. הדיביזיה ה-43 וסכס במלחמה
The 43rd Wessex Div. at War — Major Gen. H. Essame
- כד. כרתים
"Crete" (Official History of New-Zealand in the Second World War) — D. M. Davin
- כה. "מתקפת גיניאה החדשה"
"The New Guinea Offensives" (Australia in the War of 1939-45) — David Dexter
- כו. הקרב על צרפת 1940
The Battle of France 1940 — Col. A. Goutard
- כז. מאמר
"Infantry in Battle" — Infantry Journal, U.S.A.
- כח. הכנות לקרב — מאמר
Battle Preliminaries — Major-Gen. Bogert (Reprinted from Canadian Army Journal in Australian Army Journal)
- כט. הערות על הניהול המעשי של משחקי-מלחמה
Notes on the Practical Conduct of War Games — Gen. Leo Freiherr Geyr Von Schweppenburg (Austral. Army Jour.)
- א. מאבק על אירופה
Struggle for Europe — Chester Wilmot
- ב. אנציו
Anzio — Wynford Vaughan-Thomas
- ג. מונטה קסינו — מנקודת מבטו של גרמני
Monte Cassino — A German View — Rudolf Bohmler
- ד. הצד השני של הגבעה
The other side of the hill — B. H. Liddel Hart
- ה. מערכת מסופוטמיה
Mesopotamia Campaign, 1914-18 (Mil. Operations, Official History of the War) — Br. Gen. F. J. Moberly
- ו. "נהר במדבר"
The river in the desert — Col. E. G. Keogh
- ז. תולדות הגדוד השביעי — החי"ר הקל של סומרסט
The story of the Seventh Bat. — The Somerset Light Infantry — Captain J.L.J. Meredith
- ח. The Rommel Papers (ed. by B. H. Liddle Hart)
- ט. נצחון בסיני
Sinai Victory — Br. General S.L.A. Marshall
- י. מאה שעות לסואץ
One Hundred Hours to Suez — Col. Henriques
- יא. האנוקים לאמיין
Anzac to Amiens — C.E.W. Bean
- יב. צבא אוסטרליה במלחמת 1914-18
The A.I.F. in France 1918 (Off. History of Australia in The War of 1914-18)
- יג. גליפולי
Gallipoli — Alan Moorhead
- יד. מסעי הצלב באירופה
Crusade in Europe — (Gen. Dwight D. Eisenhower)
- טו. הגשר ליד רמגן
The bridge at Remagen — (Ken Hechler)

הופיעו

אוגוסט
1944
ברבדה
טובמן

דואר רשמי

